

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

I UDDRAG

UDGIVET VED

JENS HOLMGAARD

AF

RIGSARKIVET

1648

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS G.E.C. GADS FORLAG

1991

Udgivet med støtte fra
CARLSBERGFONDET

© 1991 Rigsarkivet
Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie
ISBN 87-7497-122-0

Indholdsfortegnelse

Indledning	7
Forkortelser	13
Kancelliets Brevbøger 1648	17
Ordliste	251
Personregister	255
Stedregister	273
Sagregister	287
Tidligere udgivne bind	312

Indledning

Om udgivelsesprincipperne henvises generelt til indledningerne i 1646- og 1647-bindene.

Nærværende 1648-bind af Kancelliets Brevbøger indeholder uddrag (referater) af brevene fra januar og februar 1648 i de 10 registrantrækker indtil Christian 4.s død den 28. februar 1648, af brevene i den særlige registrant, der førtes i tiden til Frederik 3.s hyldning 6. juli 1648 og betegnes som Registre og tegnelse for rigsrådet 29. februar til 17. juni 1648¹, og af brevene fra 6. juli til 31. december 1648 i de 10 nye registrantrækker fra tiden efter hyldingen.

Registre og tegnelse for rigsrådet er fra ældre tid betegnet som nummer 30 i rækken af Sjællandske tegnelse. Bindet er på 108 folier tekst plus register. Det falder i 2 hovedafsnit: ét der går fra 29. februar til 7. maj², da Frederik 3. blev udvalgt til prins, og ét der går fra 8. maj til 6. juli, da han blev kongehyldet. Alle breve i den første periode er udgået alene i rigsrådets navn og underskrevet af et varierende antal nærværende rigsråder. Breve i den anden periode er udgået i kongens navn, men ligesom i første periode underskrevet af de i hvert enkelt tilfælde tilstedeværende rigsråder. Hvert af de to hovedafsnit indeholder i særskilte afsnit og i den nævnte rækkefølge, sjællandske, jyske, (fynske), skånske og norske tegnelse samt sjællandske, jyske, (fynske), skånske og norske registre. Fynske breve findes dog kun i andet afsnit.

Mens brevene både før Christian 4.s død og efter Frederik 3.s hyldning, altså i de ordinære registranter før 29. februar og fra den 6. juli 1648, som vanligt i udgaven betegnes med registrantens signatur (SjR, SjT osv.) og nummer samt foliotallet, betegnes brevene i Registre og tegnelse for rigsrådet i første periode (før udvælgelsen) ved signatur (SjR, SjT osv.) og foliotal med foranstillet: RTR plus binde-

1) Slutdatoen, der vist er en yngre arkivdatering, er ikke helt korrekt, da der fol. 71 er indført et skånsk missive af 21. juni og fol. 52 det s. 77 gengivne brev fra rigsrådet af [30. juni].

2) Heri dog enkelte breve til og med 10. maj.

streg, i anden periode (fra udvælgelsen til hyldingen): RTKR, idet første R står for registre, T for tegnelser, K for kongen og andet R for rigsrådet, fx: RTR-SjT, 8 eller RTKR-JR, 98, mens registrantens nummer (30) udelades. Det anføres i hvert enkelt tilfælde, hvilke rigsråder der har (med)underskrevet, hvis dette fremgår af indførslen.

Norske registre og tegnelser er ikke medtaget.

Udeladt er ligeledes teksten til Frederik 3.s håndfæstning af 8. maj (og 6. juli) (RTKR-SjR, 82-91), for hvilken der henvises til Corpus Constitutionum Danicæ (CCD), V, 554-73 og til Årsberetninger fra Gehejmearkivet, II, 111-19.

Tronskiftet i 1648 og dets forskellige faser afspejler sig i flere indledninger i registranterne. Registre og tegnelser for rigsrådet har (før folieringen) følgende indledning, der som de øvrige gengives ordret, men ikke bogstavret:

År 1648 den 28. februar kaldte Gud den stormægtigste, højbårne fyrste og herre hr. Christian den Fjerde, Danmarks, Norges, venders og gotthers konge etc. på Rosenborg imellem fem og seks om eftermiddagen¹, og er efterskrevne breve siden hans majestæts, salig og højlovlig ihukommelse, død og afgang af Danmarks riges råd, som efter lejligheden til stede haver været, udskrevne. - Rigens råd var: hr. Corfitz Ulfeldt til Saltø, Danmarks rigshofmester, hr. Christian Thomsen til Stougård, kgl. majestæts kansler, Anders Bille til Damsbo, Danmarks riges marsk, Ove Giedde til Tommerup, rigens admiral, hr. Christoffer Urne til Årsmarke, rigens kansler, Hannibal Sehested til Nøragergård, Norges riges statholder, hr. Mogens Kaas til Støvringgård, hr. Tage Thott til Eriksholm, hr. Christoffer Ulfeldt til Svenstrup, hr. Oluf Parsberg til Jernit, Jørgen Seefeld til Refs, Gregers Krabbe til Torstedlund, Hans Lindenov til Iversnæs, Iver Vind til Nørholm, hr. Jørgen Brahe til Hvedholm, hr. Frederik Reedtz til Tygestrup, Niels Trolle til Trolholm, Danmarks riges viceadmiral, Malte Juul til Gjessinggård.

Anden periode af Registre og tegnelser for rigsrådet, fra 8. maj 1648, har (fol. 53) følgende indledning:

Disse efterskrevne breve er udgangne fra den 7. maj 1648, da kong Frederik den Tredie, Danmarks, Norges, venders og gotthers konning etc. blev udvalgt her på Københavns slot ved 10 slet om middagen til Danmarks, Norges, venders og gotthers prins at være, og indtil den 6. juli ejusdem anni, da højstbemeldte hans majestæt blev af samtlige Danmarks riges stænder hyldet her på slotspladsen for bemeldte Københavns slot imellem slottet og børsen, hvilke for:ne breve blev udskrevne udi højstbemeldte hans majestæts navn, men dog af rigernes råd, som efter lejligheden til stede haver været, underskrevne.

1) I marginen med fntl. samtidig hånd tilføjet: NB formiddag.

Sjællandske tegnelser 1648-50 (SjT, 31) har før folieringen og dateret 31. december 1649 følgende af kancellisekretær Erik Krag underskrevne indledning:

År 1648 døde den stormægtigste, højbårne fyrste og herre hr. Christian, Danmarks, Norges, venders og goters konge den 28. februar på Rosenborg imellem fem og seks eftermiddag. Efter hans død blev hans søn hertug Frederik, ærkebiskop til Bremen og Verden, udvalgt til Danmarks og Norges prins¹ at være den 7. maj der næst efter her på København slot ved 10 slet om middagen og derefter den 6. juli næstfølgende hyldet af samtlige Danmarks riges stænder til at være Danmarks og Norges konge her på Københavns slotsplads imellem slottet og børsen, men i Norge på Aggershus slotsplads, Hoffuetstangen kaldet, blev han hyldet den 24. august der næst efter af Norges riges stænder og derpå solemniter her i København udi Vor Frue kirke kronet til begge rigers konge den 23. november i samme år. Da var kansler hr. Christian Thomesen til Stougård, ridder, Danmarks riges råd og befalingsmand udi Skt. Knuds kloster i Odense, og øverste sekretær Otte Krag til Voldbjerg, kongl. majestæts befalingsmand over Halsnø kloster og Hardanger len. - Skrevet på Københavns slot den 31. december anno 1649. - Erik Krag.

NB. Herhos er at agte, at alle de breve, som blev udskrevet fra den 7. maj 1648, da hans majestæt blev udvalgt, udgik udi hans navn og blev tituleret Danmarks, Norges, venders og goters udvalgte prins og herre, hvilke rigens råd, som efter lejligheden til stede var, underskrev og med hans eget segl forseglede indtil den 6. juli, da han blev hyldet og da blev tituleret Danmarks, Norges etc. udvalgte konge, og brevene alene underskrev, indtil den 23. november samme år, da han blev kronet og da *more solito* tituleret Danmarks, Norges, venders og goters konge.

Desuden har alle registranter med undtagelse af Sjællandske registre (SjR, 21), og Jyske tegnelser (JT, 12) korte indledninger om hyl-lingen den 6. juli.

Efter tronskiftet fandt der er stort antal lensskift sted, som i hvert fald for manges vedkommende var besluttet endnu i Christian 4.s tid, ligesom forleningsvilkårene for de fleste (alle?) lens vedkommende blev ændret.

Størsteparten af de nye forleningsbreve er dateret 5. august 1648 og har med en enkelt undtagelse (Koldinghus) virkning fra philippi jacobi (1. maj) 1648. 3 jyske forleningsbreve er dog dateret 4. august og enkelte breve er først fra 30. december.

De fleste af forleningsbrevene er udformet over samme skabelon,

1) Ordet rettet fra konge til prins.

kun med variationer i afgift eller genant og i antallet af geruste heste, som den pågældende lensmand skal stille. De faste rubrikker i denne skabelon er nedenstående i referatform gengivne, hvortil der for hvert enkelt forleningsbrev i parentes henvises med Skbl. plus de anførte rubriknumre, som dog ikke forekommer i indførslerne. I de breve, som afviger mere eller mindre fra skabelonen, refereres afvigelserne. De fleste rubrikker svarer til dem, der er gengivet i KB 1596-1602, indledn. s. III-VI, men rubrikkerne nr. 7, 15 og 22 heri forekommer ikke i forleningsbrevene fra 1648 og nr. 21 kun i enkelte breve. Til gengæld har 1648-brevene 2 nye rubrikker, nemlig nr. 17 og 18 i nedenstående skabelon om tilsyn med veje og broer (nr. 17) og om særskilt regnskab for bøder for overtrædelse af kgl. forordninger (nr. 18).

Skabelon for forleningsbreve i 1648:

0. Indledningsformular (udelades helt).
1. Genant/afgift (refereres i hvert enkelt tilfælde).
2. NN må, sig selv til bedste, nyde avlen, affødningen og anden fordel af slottets ladegd., men må til gengæld ikke tilskrive kongen nogen omkostning derpå.
3. NN skal, når kongens rejse dér fremfalder, holde hans heste frit med høg og rugfoder 1 til 3 nætter.
4. Hvad angår den visse rente og indkomst: stedsmål, sagesfald, husbonddhold, drift, førlov, rømningsgods og vindfælder, har kongen bevilget NN den ... del, men den øvrige samt al told, zise, vrag, og hvad der oppebæres for rodhugget skov, forbeholder kongen sig selv efter regnskab.
5. Kongen har dog bevilget NN, når der er olden, fri olden på kronens skove til hans genantsvin og hjemmefødte svin, som skal indskrives i oldenregistret (i forleningsbreve til rigsråder: dog må NN få den ... del af oldengælden).
6. Hvad oldengælden angår, skal der forholdes således i regnskabet, at ved hver mands navn, som indslår svin til olden på kronens skove, skal antegnes deres antal, og ved de svin, der modtages som oldengæld, skal skriveren antegne, hvilke der er gamle og hvilke unge, og se til, at der sker kongen skel og ret, || han skal også, når der bliver olden i skovene, straks give det til kende og meddele, hvor mange svin - unge og gamle - der bliver indbrændt, og sende en fortegnelse derover til rentekammeret med oplysning om, hvor mange deraf der kan tilkomme kongen i oldengæld, for at det kan forordnes, hvor de skal drives hen til slagtning. - I nogle breve fortsættes fra tegnet ||: såvel som også tage bevis på flæsket, særskilt af de gamle og særskilt af de unge, når det til kongens behov fremsendes til slottet [i Kbh.].
7. NN skal selv lønne, klæde og besolde fogden, skriveren og andre slottets, ladegdens og hans egne folk og ikke tilskrive kongen noget, og ej heller tillade dem at have nogen genant i lenet, undtagen fogden sine tiendepenge og skriveren sin skriverskæppe.
8. NN skal heller ikke tilskrive kongen nogen fortæring på sine folk

og tjenerne, hvorhen han i riget sender dem på kongens vegne, og han skal befordre kongens brevdragere og andre, som har kongens fri pas, gennem lenet med god befordring og forsørge dem med frit nødtørftigt underhold til mad og øl og en nats husly og ikke henvise dem til borgerne i købstæderne om befordring.

9. NN skal have godt tilsyn med kongens og kronens ejendom i lenet, at den ikke med urette hævdes eller fravendes derfra, og hvis han formærker, at jord eller ejendom, lidt eller meget, med urette er kommet derfra, skal han tale det ind igen med lov, dom og ret.

10. NN skal tjene kongen med ... geruste heste, inden riget på egen, uden riget på kongens bekostning, og ikke tilskrive kongen nogen fortæring eller omkostning, hvor han eller hans folk her i riget rejser i kongens ærinde.

11. NN må ikke tilskrive kongen eller anmode om noget flikkeri med tag, døre, låse, vinduer eller andet til vedligeholdelse af slottet, og ingen bygning foretage der på huset eller på ladegden uden kongens bevilling og befaling.

12. NN skal have den gejstlige jurisdiktion og lenets præster i befaling og forsvar. Han skal, når det behøves, fordedige og forsvare præsterne til al rette. Hvad angår den gejstlige rente og stiftets indkomst af lenet, skal NN gøre regnskab for stedsmål af tienderne, sagesfald af præster og degne og for anden vis og uvis indkomst, kongen alene til bedste.

13. NN skal have indseende med, at kirkernes rente og indkomst bliver gavnligt anlagt og anvendt til kirkernes bedste og ved hver kirkes kirkeværgjer lade kirkernes korn sælge til formuende købstadborgere og ingen anden.

14. NN skal frede skovene og intet lade hugge til upligt eller skovskade.

15. NN skal have opsyn med kongens vildtbane og intet deri jage eller lade jage, skyde eller lade skyde, undtagen hvor han på kongens og kronens har lod og del og fællede med adelen og er adelens eget arvegods.

16. NN skal holde lenets bønder ved lov, skel og ret og ikke forurette dem mod loven og jordebogen eller besvære dem med nye pålæg.

17. NN skal have indseende med, at veje og broer holdes vedbørligt vedlige.

18. NN skal i sit regnskab under særskilt titel lade indføre alle de bøder, som oppebæres for overtrædelse af kongens forordninger.

19. Kongen vil have forholdt således med udgiften i regnskaberne, at skriveren skal tage nøjagtige kvittanser og beviser af dem, udgiften lyder på, og NN skal til ydermere bevis med egen hånd undertegne, at udgiften og købet er ham vitterligt og af ham på kongens vegne samtykket.

I forbindelse med tronskiftet er privilegier for købstæder, kapitler m.fl. blevet fornyet. De allerfleste fornyelser er dateret 30. november 1648, enkelte dog senere. Da fornyelserne er næsten enslydende formler uden konkret eller specificeret indhold, er side 193 for-

nyelsen af Københavns privilegier gengivet som skabelon. For de enkelte privilegiefornyerelser er der henvist hertil samt til oplysningerne i CCD,V. Kun hvor der omtales specielle vilkår, er disse særskilt nævnt.

For tiden efter 28. februar bemærkes, at den afdøde konge altid anføres som Christian 4., uanset hvilken betegnelse eller formel (fx: Vor elskl. kære hr. fader, salig og højlovlig ihukommelse) indførslerne anvender.

Til slut skal opmærksomheden henledes på, at ligesom i 1646-bindet er der beklageligvis i 1647-bindet efter sidste korrekturlæsning faldet en linie ud, nemlig i ordlisten s. 405 øverst (eller 404 nederst). Den udfaldne linie lyder:

tiengaarn (102), betydning uvis; må-

Endvidere er ved udgiverens uagtsomhed i personregistret s. 412 kansler Christian Friis' patronymikon fejlagtigt anført som Iversen i stedet for Jørgensen. Og i personregistrene til både 1646 og 1647 er Mogens Clausen Sehesteds patronymikon fejlagtigt anført som Jensen.

Forkortelser

Foruden de i almindeligt skriftsprog gængse forkortelser er nedenstående anvendt. En del af dem er dog kun brugt i tilføjelser, noter og registre. Brugen af forkortelser kan bero på et skøn i hvert enkelt tilfælde. Generelt gøres opmærksom på, at personnavne, der forekommer flere gange i samme indførsel, skrives ud første gang, men derefter kun nævnes ved forbogstaver, hvis forveksling er udelukket.

-adm.	-admiral	Da.Mag.	Danske Magazin
afd.	afdøde (afgangne)	dat.	dateret
afregn.	afregning	dgl.	daglig(e)
akad.	akademi	DKL	Danske Kirkelove. Ed. H.F. Rørdam.
alm.	almindelig	dl.	daler
-ark.	-arkiv	dr.	doktor
-b.	-borg	dronn.	dronning(en)
bestall.	bestalling	Dsk.K.L.	I tidl. bind lejlighedsvis anvendt forkortelse for Danske Kirkelove. Jf. DKL.
bev.	bevilget		
bevill.	bevilling		
CCD	Corpus Constitutio- num Daniæ. Forord- ninger, Recesser og an- dre kongelige Breve, Danmarks Lovgivning vedkommende, 1558- 1660. Ed. V.A. Secher.	e.e.	enke efter
		el.	eller
		eng.	engelsk(e)
		f.	følgende (den, det nær- mest følgende)
		ff.	følgende (de nærmest følgende)
-d.	datter	-fg.	-foged
d.	død	fg.	fungerende
da.	dansk(e)		

forp.	forpagter	K. M.	Kongelig Majestæt
forst.	forstander	-komm.	kommisær(er)
forv.	forvalter	komp.	kompagni
FR	Fynske Registre	konf.	konfirmation, konfirmeret
frd.	forordning (en, -er)		
FT	Fynske Tegnelser	kron.	kronologisk(e)
fuldm.	fuldmægtig(e)	Kr.Sk.	Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark. Ed. F. J. West.
gd., gde	gård, gårde		
g.m.	gift med	kv.	kvarter
h.	herred		
-h.	-holm (Bornh., Bremerh.)	-l.	-land(ske)
-hdl.	-handler	LAK	Landsarkivet for Sjælland m.m.
hgd., hgde	hovedgård, hovedgårde	landsd.	landsdommer(e)
holl.	hollandsk(e)	LAO	Landsarkivet for Fyn
hosp.	hospital	LAV	Landsarkivet for Nørrejylland
hr.	betegner ridder el. præst	ljtn.	løjtnant
htk.	hartkorn (også hvor teksten har korn = hartkorn)	-lt.	-løjtnant (kaptajnt., oblt.)
indl.	indlæg (til Registre og Tegnelser)	m.	magister el. mester
ing.	ingeniør	-m.	-mand el. -mester
-j.	-junker	m.	med
jf.	jævnfør	mag.	magister
jfr.	jomfru	magesk.	mageskifte
JR	Jyske Registre	-md.	-mand
J.R. Hübertz	J.R. Hübertz: Aktstykker vedk. Staden og Stiftet Aarhus.	mdl.	månedlig(e)
JT	Jyske Tegnelser	mk.	mark
		ml.	mellem
		ml.	mølle
		ms.	missive(r)
		mul.	mulig(vis)
K.	i stednavne: Kirke	N.	Norder(-re), Nørre
K.	koncept	N	ukendt person el. sted
kanc.	kancelli(et)	ndf.	nedenfor
kap.	kapitel	no.	norsk(e)
kapt.	kaptajn		
KB	Kancelliets Brevbøger (udgaven)	o.	over
		ob.	oberst (i sammensætn. el. foran navn)
Kbh.	København(s)	off.	officer(er)
KD	Kjøbenhavns Diplomatarium. Ed. O. Nielsen	opl.	oplysning
kl.	kloster	orig.	original(t kongebrev)

pd.	pund	SmR	Smålandske Registre
pr.	præst	SmT	Smålandske Tegnelser
priv.	privilegium(-er), privilegeret	spdl.	spæcedaler
prof.	professor	st., St.	store, Store
		superint.	superintendent
		sv.	svensk(e)
RA	Rigsarkivet (i Kbh.)	sædv.	sædvanlig(e, t)
rd.	rigsdaler		
rgsk.	regnskab(er)	t.	til (hovedgd. el. sogn)
Rise Hansen:		td.	tønde(r)
Aktst. og Opl.		teol.	teologisk(e)
t. RR.s og St.		tidl.	tidligere
mødernes		tilf.	tilføjelse
Hist.	C. Rise Hansen: Aktstykker og Oplysninger til Rigsrådets og Stændermødernes Historie i Frederik III's Tid.	till.	tilladelse
		till.	tillige
		-tj.	-tjener
		t.l. og v.	til lands og vands
Rtk.	rentekammeret	tr.	trykt
		ty.	tysk(e)
s.	salig	u.	uden
s.	sogn	u.	under
S.	Sønder(-re)	u.d.	uden dag
sekr.	sekretær	udat.	udateret
SjR	Sjællandske Registre	udt.	udtog
SjT	Sjællandske Tegnelser	ugl.	ugentlig, om ugen
sk.	skilling	u. st.	uden sted
skbl.	skabelon, se Indledning og side 193	v.	ved
skp.	skæppe(r)	V.	Vester(-re)
SkR	Skånske Registre		
skr.	skriver	Ø.	Øster(-re)
skt.	sankt		
SkT	Skånske Tegnelser	å.b.	åbent brev
sldl.	slet(te)daler	årl.	årlig(e)

1648

1. jan. (Frederiksborg) Ms. til resident i Frankrig Peter Reedtz. Kongen har i den Memmius Burinus medgivne instruks befalet, at han, når han med Ulrik Christian Gyldenløve ankommer til Paris, skal anmelde sig hos PR. Denne skal være UCG behjælpelig med, dog ganske ubekendt, at få nogen acces til hoffet, og ellers, så længe han bliver der, at få at se, hvad der i og omkring Paris kan anses for værd for ham at se og lære. Sjt, 29, 299. K.

1. jan. (Frederiksborg) Ove Giedde fik brev, eftersom han begærede til mageskifte noget gods i Løffuestedz s., Fers h., Landskrone len, at han da snarest til kancelliet sender designation på det begærede og det tilbudte gods. Udt. i SkT, 7, 172.

3. jan. (Frederiksborg) Memmius Buringius fik kongebrev at rejse ud af landet med Ulrik Christian Gyldenløve og i årl. pension 500 rd., så længe han blev ude med ham. Og når han kom tilbage, skulle hans plads i tyske kancelli stå ham åben med 300 rd. til årl. pension og traktement og 16 rd. mdl. til kostpenge. Udt. i Sjr, 21, 753. K.¹

1) K er en renskrift. Vedl. orig. kongebrev, dat. Kbh. 15. sept. 1645, der antager MB til at ledsage UCG til Frankrig og andre fremmede lande.

3. jan. (Frederiksborg) (Bogtrykker i Kbh.)¹ Melchior Martzan fik bevill. i Kristiania (på et trykkeri, han har oprettet)¹ at måtte lade prente og oplægge en ny »fuldkommelig åndelig håndbog i tyve bøger befattet«, dog at han først lader den revidere tilbørligt, at den kan blive prentet korrekt, og at han siden sælger den til billig pris, mod at ingen de næste 10 år må eftertrykke den. Udt. i Sjr, 21, 753. K.

1) Således if. K.

3. jan. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev indtil videre ved kongens egen møntmester at lade mønte og slå på Kbh. slot en del to-

og énskillinger efter samme valor som de sidste af den slags. Udt. i Sjt, 29, 299. K.

3. jan. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Arenfeldt. Fru Maria Ulfeldt, afd. hr. Axel Arenfeldts t. Basnæs har begæret, at hendes afd. husbonds dér efterladte løsøre måtte registreres, da det endnu er under forsegling. JA skal derfor snarest komme til Basnæs for at lade AAs løsøre registrere, da JA som AAs børns rette værge efter loven bør forrette det. Sjt, 29, 299.

3. jan. (Frederiksborg) Laurids Ulfeldt fik brev, når registreringen af hr. Axel Arenfeldts løsøre sker, at være til stede på fru Maria Ulfeldts vegne, at alt dermed snarest kan få sin rigtighed. Udt. i Sjt, 29, 299.

3. jan. (Frederiksborg) Jørgen Prydtz fik brev straks at lade støde og male på den dertil forordnede mølle 3 el. 4 skippd. af det sorte erts, som er brudt ved Arendal jernværk, hvilket han også siden skal holde i god forvaring, til kongen selv lader det affordre. Udt. i Sjt, 29, 299. K.

3. jan. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille og dr. Erik Monrad. Fru Mette Rosenkrantz, afd. Niels Vinds har andraget, at der foregår stor uskikkelighed i hendes sognekirke Grejs, når folk dér går til Guds bord, fordi stolestaderne på begge sider står langs op til alteret, så folkene ikke uden trykken og trampen kan komme derop. Desuden står fonten nederst i kirken, men synes bekvemmest at kunne stå oppe ved alteret, og en stor del karlfolk står i kvindernes stole. Til at forekomme denne uskikkelighed har hun på egen bekostning ladet bygge et pulpitur, hvor en stor del af karlfolkene kunne stå. Hun begærer, at der måtte ske nogen forandring med stolestaderne, så de stolestader, der står ved alteret på begge sider, måtte fjernes, og folkene, som står der, anvises anden rum, fonten flyttes op, så den siden oven i kirken kunne have mere plads og rum, hvilket hun mener vel kunne ske pga. nævnte pulpitur, hvor en del kan stå. Adressaterne skal undersøge sagens beskaffenhed og erklære, hvordan den begærede forandring med stolestaderne bedst kan foretages. Så vil kongen siden resolve på MRs ansøgning. JT, 11, 402.

3. jan. (Frederiksborg) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Da plankeværket om Skanderborg slots dyrehave er meget brøstfældigt, skal han, for at det én gang for alle kan komme i god stand, derom lade gøre et stengær-

de så højt, som det anses fornødent, hvortil bønderne i hans len skal hjælpe. For at det kan være dem lettere at udføre, eragter kongen det bedst, at der mod søen i stedet for stengærde gøres »en god thorn-gierde«. JT, 11, 402.

4. jan. (Frederiksborg) Ms. til Christoffer Lindenov. Rasmus Andersen Braad skulle for en sag, han har aftinget hos kongen, på Holmen levere egetømmer for 300 rd. Han beretter, at dette er sket, og at han efter den takst, som er gjort derpå, har leveret for 70 rd. 21 sk. mere end de 300. Han begærer at måtte betales dette beløb. Men da kongen ikke begærer mere egetømmer end for de 300 rd., skal CL på RABs ansøgning af det ringeste af det leverede tømmer lade ham få så meget tilbage, som kan være de nævnte 70 rd. 21 sk. værd. Sjt, 29, 299. K.

5. jan. (Frederiksborg) Jacob Grubbe og Iver Krabbe fik brev, at eftersom Enevold, Erik og Niels Kruse samt jomfruerne Anne og Margrete Kruse agter at holde skifte efter deres afd. fader Gabriel Kruse den 13. marts på deres gd. Engeltoft, skal de som kommissærer komme til stede, og, hvis irring mellem de interesserede indfalder, forlige dem eller skille dem ved endelig dom. Udt. i SkT, 7, 172.

5. jan. (Frederiksborg) Jacob Grubbe Lauritsen fik brev at påtage sig jomfruerne Anne og Margrete Kruses værgemål på ovenn. skifte og siden levere dem selv deres lodder, og hvad derpå tilfalder dem. Udt. i SkT, 7, 172.

5. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigets marsk. Generalauditør Thomas Haffenreffer har anholdt om at måtte få sin besolding, da der resterer ham nogle måneder derpå. Rigets marsk skal udvise ham, hvor han kan få såvel den resterende som den, han herefter kan fordre. JT, 11, 402.

6. jan. (Frederiksborg) Ove Giedde fik skøde på en plads uden for den gl. Østerport uden for Kbh. ved det nye torv, norden ved Grønnegade, som strækker sig i længden 110 al. i øst ved Hieronymus Vognmesters plads, i bredden 102 al., i syd langs torvet 83 al., i vest langs gaden 14 al. bred, og næst Hans Jacobsens boder 102 al., med samme kondition og klausuler som alle de andre forrige skøder. Udt. i Sjr, 21, 753.¹ K.

1) Ses ikke medtaget i KD.

6. jan. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade affordre hvad tin, kobber, messing, kakkelovne og andet, der er henført til Sorø til Ulrik Christian Gyldenløves brug der, og oplyse hvad det er, så skal han få besked om, hvordan der skal forholdes dermed. Udt. i Sjt, 29, 300. K.

6. jan. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Skriver på Frederiksborg slot Christoffer Hansen har andraget, at han for nogle år siden har fæstet en vang uden for Hillerød af daværende lensmand på Frederiksborg Frederik Urne. Han beretter, at vangen på engbunden i forrige tider mange steder er opskåret til tørv og desuden en del steder ligger så sidt, at der står vand over den både vinter og sommer, hvorved den er så sur og »udygtig«, at den derfor, og fordi der vokser pileurter og andet ukrudt i den, ikke vel vil give sin grøde. Han beklager derfor ikke at kunne give den årl. afgift, som hidtil er svaret deraf. AK skal lade udtage uvildige mænd til at syne vangen og takserer, hvad CH kan tåle at give i årl. afgift. Sjt, 29, 300. K.

6. jan. (Frederiksborg) Ms. til Oluf Parsberg. Han har for nogen tid siden fået befaling at lade Ejler Gabrielsen få en god og tjenlig gd. i Skanderborg len i stedet for Dybvadgård, som han havde livsbrev på, mens han var major t. fods under det jyske regiment, men som siden pro officio er forundt Valdemar Lykke t. Grinderslevkloster. Da EG, som hidtil altid har gjort god og flittig tjeneste, nu har anholdt om i stedet for Dybvadgård at måtte bevilges en enestegd. kaldet Porsborg, skal OP søge at bringe bonden, som besidder den, til mod at erstattes sit stedsmål i mindelighed at afstå den til EG, hvorimod OP igen for billig fæste kan lade bonden få en anden gd. i lenet, når nogen bliver ledig. Hvis EG således får Porsborg, skal han svare den sædv. landgilde deraf, men skatter samt ægt og arbejde må han for sin lange og tro tjeneste være fri for. Hvis bonden på Porsborg mod forhåbning ikke vil afstå den i mindelighed, skal OP lade EG få en af de allerførste gde i lenet, som bliver ledige, og som han begærer eller kan være tjent med. JT, 11, 403.

8. jan. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev snarest at lade af-takke så mange af bådsfolket og andre skibsbetjente, der nu er i tjeneste, som kan undværes, så der alene bliver så mange i tjeneste, som uforbigængeligt behøves. Udt. i Sjt, 29, 300. K.

8. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Da det er riget højst

magtpåliggende, at tøjhuset igen opbygges, og intet andet middel dertil kan vides end kommissarietolden, skal han snarest lade gøre overslag på, hvad bygningen vil koste, at der siden kan resolveres, hvor meget af kommissarietolden der årl. dertil kan undværes fra fæstningerne. Sjt, 29, 300. K. (Tr.: KD, V, 319).

8. jan. (Frederiksborg) Mageskifte. Lensmand på Malmøhus hr. Tage Thott har til kronen udlagt en gd. (Peder Isachsen) i Staffue s. og by, Torne h., der årl. skylder 4 pd. byg - mod kronens hestehave kaldet Ydinge Hestehave, sat for 400 svins olden og græsgang til 40 høveder, med al eng, skov, mark, fersk vand, fægang, tørvegravning, lyngslæt, vådt og tørt, inden markeskel og uden, som fra arilds tid har ligget dertil. SkR, 5, 494. K.

8. jan. (Frederiksborg) Genbrev fra hr. Tage Thott på ovenn. mageskifte. SkR 5, 495.

8. jan. (Frederiksborg) Hr. Tage Thott fik brev, at da han i magelæg til kronen har udlagt en gd. [ovenstående], skal han indtage den under lenet, indskrive den i jordebogen og årl. gøre regnskab for den. Udt. i SkT, 7, 172. K.

9. jan. (Frederiksborg) Bevilling. Niels Trolle og arvinger bevilges fri birkeret til Trolholm med tilliggende gods, som han nu har eller herefter kan tilforhandle sig til denne gd. i Flakkebjerg h., med samme frihed som andre af adel, der i bedste måder er benådet dermed i Sjæll. af kongen eller tidl. konger. Sjr, 21, 754.¹ K.

1) I margen tilføjet: NB. På dette birk findes endnu et birkebr. udi miss. bogen den 9. jan. 1648. Fol. 301.

9. jan. (Frederiksborg) Ms. til Niels Trolle om birkeret til Trolholm. [Ganske enslydende med ovenst. bevill.]. Sjt, 29, 301.

9. jan. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Vægterne på Frederiksborg forsømmer tit vagten om natten, og når de eksamineres, undskylder de sig med, at de ikke kan forrette den, som de burde, fordi de om dagen har så meget at gøre med opvartning på gemakkerne. For at de herefter kan passe vagten vel, skal AK anordne, at de, når kongen er til stede, intet har at gøre med opvartning på gemakkerne eller med at hente et og andet på ladegden, men tilholde 2-3 af de 12 karle, som er bestilt til at age og bære ved, efter behov at opvarte på gemakkerne. Sjt, 29, 301. K.

9. jan. (Frederiksborg) Ms. til Gunde Rosenkrantz. Hannibal Sehested t. Nøragergård har på GRs vegne anholdt om, at han må forløves fra stillingen som landsdommer i Skåne til philippi jacobi 1648. Det billiges, og kongen tilsiger ham til den tid forlening med Kalø len. JT, 11, 403.

10. jan. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Da kongen har befalet sin jægermester Hans Dibolt Denhoff at skaffe nogle mynder og jagthunde, hvoraf også berettes, at han har fået en del, skal AK til så mange hunde, han med kongens bevill. må holde, og dem, han deraf allerede har tilvejebragt, lade ham få havre og brød, som der er givet hans forgængere til hunde. Sjt, 29, 301. K. Orig. i Frederiksborg lens ark., LAK.

10. jan. (Frederiksborg) Ms. til Peter Reedtz. Hvad Laurids Jørgensen i Nyborg har andraget om uret og ophold, som er sket ham i Bolenien [vel: Boulogne] i Frankrig, kan han se af hans hosføjede supplikation. PR skal på hans ansøgning så vidt muligt hjælpe ham eller hans fuldmægtig til rette, så han kan få sin fratagne skude med dertil hørende gods og redskaber samt anvendt bekostning igen. Sjt, 29, 301.

10. jan. (Frederiksborg) Ms. til Laurids Ulfeldt. Kongen agter til philippi jacobi 1648 at forlene ham med Stjernholm len. JT, 11, 404.

Tilf.: Ligesådant brev fik Laurids Pogwisch på Christianpris og Malte Sehested på Stavanger.

10. jan. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Thott. Kansler Christian Thomesen har på HTs vegne anholdt om til philippi jacobi 1648 at måtte forløves fra Bergenhus slot. Det billiges, og kongen tilsiger ham i stedet fra samme tid forlening med Dronningborg slot, dog skal imidlertid i agt have, at der med den påbudne skats ligning og lægning og alting i øvrigt i hans nuværende len ingen konfusion deraf kan opstå. JT, 11, 404.

10. jan. (Frederiksborg) Ms. til Palle Rosenkrantz. Kongen agter til philippi jacobi 1648 at gøre forandring med hans len [Nedenæs = Agdesiden] og i stedet forlene ham med Lundenæs len. Dog skal imidlertid i agt have, at der med den påbudne skats ligning og lægning og alting i øvrigt i hans nuværende len ingen konfusion kan opstå. JT, 11, 404.

Tilf.: Ligesådannt brev fik Ove Bielke at skulle have Bergenhus og Holger Rosenkrantz at skulle have Island.

10. jan. (Frederiksborg) Ms. til Erik Juel. Kongen agter til philippi jacobii 1648 at forlene ham med Ålborghus slot. JT, 11, 404.

Tilf.: Ligesådannt brev fik Axel Urup at skulle have Kristianopol og Frands Pogwisch Hald.

11. jan. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Ramel. Prinsessen har begæret, at en ung herremand ved navn Trauff, som kongens afd. søn prinsen har haft hos sig, siden hans forældre døde i hans første barn-dom, frit må komme i Sorø skole, da der er god forhåbning om ham. HR skal straks lade ham komme der. Sjt, 29, 301.

11. jan. (Frederiksborg) Ms. til de højlærde i Kbh. Kongen erfarer, at en af Simon de Passes arvinger er hidkommet for at sælge og afhænde hans efterladte formue. Da den største del af de stukne kobberplader, som findes i boet, efter kongens befaling er gjort af de »de danske historier« og tilkommer kongen, skal de straks lade registrere de stukne kobberplader, som findes deri, såvel som trykningen derefter og hvad malede stykker, kongen tilhørende, som kan være at antræffe der, og med registreringen indlevere dem i kancelliet. Sjt, 29, 302. K.

12. jan. (Frederiksborg) Ms. til hr. Christian Thomesen. Professor i græsk sprog ved universitetet i Kbh. er død. Da der findes en mag. Hans Jensen, som nogle gange har prædiket for kongen på Rosenborg, og hvis gaver ikke har behaget kongen ilde, skal CT promovere ham til nævnte professorat, hvis han er tjenlig dertil. Sjt, 29, 302. K.

12. jan. (Frederiksborg) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev at anordne, at der af de stenkul, som graves ved Helsingborg, snarest bliver over-sendt en læst til Kronborg og der leveret til Arent von der Kuhla, som har fået befaling om, hvad de skal bruges til. Sjt, 29, 302. K.

12. jan. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at modtage en læst stenkul af hr. Christoffer Ulfeldt, og, når de ankommer, straks le-vere dem til kongens artzenie smed Christoffer. Udt. i Sjt, 29, 303. K.

12. jan. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Peder Willem-sen i Dronningens Mølle i Kronborg len har anholdt om afslag på sin landgilde, hvorefter AK er blevet befalet at lade opkræve til tinge

uvildige mænd til at taksere, hvor stor landgilde der efter den nuværende tilstand kunne gives af møllen, så den, der boede derpå, kunne blive ved magt, hvilket AK også har efterkommet. Da kongen af de til tinge af AKs fuldmægtig på AKs vegne optagne 8 mænds afsigt erfarer, at møller PW og hans efterfølgere, hvis de skal blive ved magt, ikke kan give mere i årl. landgilde end 38 td. mel, godkender han, at PW og efterfølgere indtil videre kun skal give dette, hvilket AK skal lade indskrive i jordebogen. Sjt, 29, 302. K.

12. jan. (u. st.) Konfirmation. Kongen konf. skøde, dat. Viborg den 28. nov. 1647, fra Jørgen Seefeld Enevoldsen på Tyge Kruses vegne til Jacob Grubbe Lauritsen til Kappel på halvparten af Kappel hgd., af flg. indhold: På vegne af sin søn TK t. Stenalt og med dennes fuldmagt skøder JSE til JGL t. Nørkærgård halvparten af Kappel hgd. m. till. jordegods, som TK har arvet efter sin afd. faster fru Ingeborg Kruse, nemlig: i Skodborg h., Lem [Nørlem] s. Kappel hgd. m. underliggende ejendom og 3 gde: Lille Kappel, Brusgaard og Haderhouff samt 2 engskifter liggende under ét, kaldet Saanns[?] enge, hvilke gde og enge er lagt øde og brugt under Kappel hgd. Denne er således efter forberørte omstændigheder takeret til 57 td. 2 skp. htk., hvoraf tilkommer denne broderlod halvparten el. 28 1/2 td. 1 skp. samt halvparten i ager, eng, »fætt och fælle«, fiskevand og fiskedamme, Schouffgaard (Claus Nielsen og Niels Thomesen) 15 td. byg, 1 pd. smør, 2 dl. gæsteri, af et gadehus smst. 1 mk., Brusgaard (Søren Mikkelson) 6 td. byg, 1 pd. smør, Skouffshoffuet (Oluf Jørgensen) 2 1/2 ørte rug, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 dl. gæsteri, Brydeboell (Mads Lauridsen) 1 td. byg, 1/2 pd. smør, 4 alb. leding, yder 2 sk. slette, skylder til Lem kirke årl. 2 td. byg, samme kirkeskyld uberegnet. Damsgaard (Rasmus Nielsen) 11 td. byg, 1/2 td. smør, 1 skovvogn, 1 svin, 6 td. havre gæsteri, 1 hus på samme gds grund (Mikkel Jepsen) 1 pd. smør, 1 dl. penge, og 1 bol (Jens paa Weye[?]) 1 pd. smør, 1 td. havre, Anne paa Spa ... [?] 1/2 pd. smør. Fætterup (Maren [?] Falksdatter) 4 td. byg, 1 td. havre, 1/2 pd. smør, 1/2 skovsvin, 1/2 skovvogn, 1/2 fødenød, 7 sk. arbejdspege. Brusgaard, som er en selvejerd. (Peder Jensen), 2 sk. leding, yder 3 sk. slet, 1 pd. smør, 1 svin, 6 heste gæsteri, 1/16 bikube, 1/16 skovvogn. Moeskier (Anne Niels Pedersens) 2 grot leding, 20 mk. smør, 1 svin, 6 heste gæsteri, 1/16 bikube, 1/16 i en skovvogn, skylder til Lem kirke 4 td. byg, samme kirkeskyld uberegnet. Abildgaard (Niels Poulsen) 9 td. byg, 1 fj. smør. Nippelsbill[?] (Tøger Christensen) 3 td. byg, 1/2 dl. gæsteri. [Nørre] Nissum s., Store Kamstrup (Niels Mikkelson og Maren Poulsdatter) 12 td. byg, 6 td. havre, 1/2 td. smør, 1 føde-

nød, 1 brændsvin, af et gadehus i Kamstrup Hede 12 sk., af et andet gadehus, kaldet Kannikeborg (Christen Nielsen) skyldes 12 sk. Lille Kamstrup (Jens Christensen) 5 td. byg, 1 brændsvin, 2 mk. 3 sk. 2 alb. gæsteripenge. Børrekouff (Villads Jensen) 2 td. rug, 4 td. byg, 2 harbopd. smør, 3 td. havre gæsteri, af et gadehus på samme gds grund på Wardheden (Bennidt Pedersdatter) skyldes 1 mk. 1 Byrkou en selvejerd. (Laurits Sørensen) 2 sk. leding, 1 pd. 3 mk. smør, 1 skp. star[?] havre, 1 svin, 1 får, 1 lam, 1 gås, $\frac{1}{12}$ i en bikube, $\frac{1}{8}$ i en skovvogn, 12 heste gæsteri, endnu gives af nogle jorder ved Hoffuedbeck 2 grot leding, endnu gives af samme gd. til Nissum kirke 1 $\frac{1}{2}$ td. 4 skp. byg, forbem:te kirkes landgilde uberegnet, da det forbliver ved kirken. Bekekouff (Laurits Sørensen) af en ejendom i Byschouff mark 2 harbopd. smør. Nissum by (Søren Jepsen) 1 ørte rug, 2 pd. smør, 1 skovvogn, 1 skovsvin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 30 ål, 1 snes æg, 1 alb. 2 $\frac{1}{2}$ mk. 2 sk., 1 $\frac{1}{2}$ trave tag, 2 læs tørv. Stiffbeck[?] (Jens Christensen) $\frac{1}{2}$ pd. smør, 1 svin, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 4 mk. gæsteri. Fabierre Lille Morten Mortensen 1 td. byg, 1 harbopd. smør, 1 brændsvin, 18 sk. penge, Niels Gregersen 4 td. byg, 1 brændsvin, 12 sk. for dagsværk. Winterhaard (Jens Christensen og Jens Nielsen) 7 td. byg, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 1 fødenød, 1 får, 1 gås, 2 høns, 20 æg, 2 rd. gæsteri. Suendsens Gaard (Jep Jensen) 1 pd. smør, 1 skovsvin, $\frac{1}{6}$ i en bikube, $\frac{1}{8}$ i en skovvogn, $\frac{1}{7}$ i et får, 3 sk. leding, 2 skp. staa havre, 6 heste gæsteri, giver desuden til Faebierg kirke 5 td. byg, samme kirkeskyld uberegnet. Hyndgaard (Niels Madsen) 1 td. 4 tolvmandsskp. rug, 2 td. byg, 3 sk. leding, desuden af Holmshuss sted under samme gd. 2 grot leding, 1 $\frac{1}{2}$ pd. smør, 1 svin, $\frac{1}{7}$ i et får, $\frac{1}{8}$ i en bikube, $\frac{1}{8}$ i en skovvogn, 12 heste gæsteri, 2 skp. staa havre. Predbiørns Gaard (Peder Nielsen og Jens Andersen) 3 ørte rug, 3 ørte byg, 2 skovvogn, 3 dl. gæsteri, 1 får, 1 gås, 2 høns. Lundtzbye (Poul Mikkelsen) 2 td. byg, 1 harbopd. smør, 1 brændsvin, 10 sk. 2 alb. dagsgering. Haffreballe (Jens Nielsen) 6 td. byg, 1 pd. smør, 1 svin, 1 lam, 1 gås, 1 skp. »stiehaffre«, $\frac{1}{8}$ i en bikube, $\frac{1}{7}$ i et får, $\frac{1}{8}$ i en skovvogn, 6 heste gæsteri. Tørring s. Møgaard[?] (Esen Thommesen) 8 td. byg, 3 td. gæsterihavre, 1 fødenød, 1 brændsvin, 3 gæs. Vandfuld h. Kattkier (Peder Christensen) giver denne lod 2 td. 1 skp. byg. Fjends h. Træued (Poul Clausen) 4 td. rug, 1 $\frac{1}{2}$ viborgpd. smør, 1 skovsvin, 2 rigsmk. gæsteri. Vendsyssel, Hellind [Hellum?] s. og by Peder Lauritsen giver til denne lod 1 pd. byg, 3 td. havre gæsteri, 11 mk. smør, 1 brændsvin, Mads Pedersen af et bol 1 td. byg. - Den anden søsterlod skal udlægge til denne, den anden broderlod 1 td. 2 $\frac{1}{2}$ skp. 1 fjk. 1 alb. htk., som samme søsterlod har for meget. Endnu tilkommer denne lod af JGL,

som han på sin lod har for meget og derfor gives denne lod, 7 1/2 skp. 1 alb. penge htk., og dermed er denne lod fuldgjort. Desuden har JSE på sin søns vegne solgt efterskrevne gårdspart, som er forregnet TK i hans lod og findes indført i Jørgen Kruses overleverede jordebog: i Bloxgaard 2 td. byg, 1 fj. smør, 1 skovsvin, 1 får, 1 gås. JR, 10, 507-10.

13. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Kurfyrsten af Sachsens gesandt, som nu er til stede hos kongen, har begæret at få tilstillet en på tysk affattet ekstrakt over, hvad det prinsessen forskrevne livgeding efter 3 års overslag, når al bekostning fradrages, kan [an]drage. Han skal anordne, at nævnte ekstrakt snarest gøres på rentekammeret og sendes hid, at den her kan blive leveret gesandten. SJT, 29, 303. K.

13. jan. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev på kongens vegne at [af]handle med Jørgen Prydtz, der er betroet den øverste inspektion med smeltehuset, hvad der årl. skal gives ham derfor, og siden meddele kongen, hvad der aftales, så bestallingen kan udfærdiges i kancelliet. SJT, 29, 303. K.

14. jan. (Frederiksborg) Mageskifte. Kongen har for nogen tid siden på Roskilde kapitels vegne bevilget lensmand over Vester Ålen og Lofoten Achim von Bredow gods under Roskilde kapitel mod nøjagtigt vederlag. For at det mageskiftede gods kan fordeles des bedre, og for at undgå al irring i fremtiden godkender kongen, at dermed forholdes efter kapitlets eget forslag således: For den gd. i Torslunde (Knud Christensen), der skylder 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 2 mk. 4 sk. penge, som AB har fået fra *præbenda Glostrup*, skal til præbendet gives den gd. (Knud Lauridsen) i Kisserup på Tuse Næs, som er udlagt af AB og skylder 1 pd. rug, 1 pd. byg, 1 td. havre, 1 1/2 mk. penge; for den gd. (Tomis Nielsen) i Torslunde, der skylder 1 1/2 pd. rug, 1 1/2 pd. byg, 1 td. havre, 2 mk. 4 sk. penge og tilforn lå til *Skt. Catharina junioris vikariat*, skal vikariatet have den gd. (Morten Jensen) i Kastrup på Tuse Næs, der skylder 1 1/2 pd. rug, 1 1/2 pd. byg, 1 td. havre, 1 1/2 mk. 4 sk. penge; for flg. 5 gde, som før svarede *portion Kundby in annona*, nemlig 1. (Ingvard Andersen), der skylder 1 1/2 pd. rug, 1 1/2 pd. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 mk., skov til 3 svins olden, 2. (Rasmus Christensen), der skylder 1 pd. rug, 1 pd. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 mk. penge, 3. (Jep Olufsen), der skylder 1 1/2 pd. rug, 1 1/2 pd. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 mk. penge, og 4. (Jens Christensen), der skylder 1 pd. rug, 1 pd. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 mk. penge, skal flg. gde følge

Kundby portion: 2 gde i Kastrup på Tuse Næs, nemlig 1. (Hans Andersen), der skylder 3 pd. rug, 3 pd. byg, 4 td. havre, 2 daler 4 sk. 1 alb. penge, og 2. (Morten Jensen), der skylder $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, 3 td. havre, 5 mk. 1 alb. penge; og i Kisserup 1 gd. (Morten Christensen), der skylder 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, $1\frac{1}{2}$ mk. penge, samt husmand Poul Knudsen smst., der giver 1 td. havre; og for gden (Oluf Hansen) i Torslunde, der skylder 1 pd. byg, 1 td. havre, 12 sk. penge, som er kommet fra *Storebede portion*, skal flg. gde følge *portionen*, nemlig i Bognæs på Tuse Næs 1 gd. (Peder Ibsen), der skylder $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, og i Kastrup på Tuse Næs 1 gd. (Morten Jensen), der skylder 1 td. havre, 1 mk. penge. Denne kongens ordinans og deling mellem Roskilde kapitels participanter, som er gjort efter deres eget forslag, vil kongen i alle ord og punkter have holdt uryggeligt for sig og efterkommende konger. SjR, 21, 759-61. K.

14. jan. (Frederiksborg) Ms. til Rigens hofmester. Kongen af Polen har, som han ved, i sidste svenske fejde lånt kongen [Chr. 4] 50.000 rd., hvorpå denne har givet sit gælds-brev, at beløbet skal blive tilbagebetalt efter $\frac{1}{4}$ års opsigelse. Da ikke blot pengene for nogen tid siden er opsagt, men kongen af Polen endog har gjort anvisning til Samuel v. Suert og Hans Schweis konsorter om som sine faktorer at oppebære dem, da renten daglig tilvokser, og da hovedsummen efter kongens brev endelig må betales, skal rigens hofmester tænke på midler til på en eller anden måde at contentere SS og HS summen med renter enten på terminer, eller hvordan det bekvæmst kan ske. SjT, 29, 303. K.

14. jan. (Frederiksborg) Ms. til Flemming Ulfeldt. Fru Hilleborg Bille, Christoffer Billes [fejl for Pax'] t. Rask har i sin husbonds fravær og på hans vegne andraget, at der er tvist mellem dem og deres medarvinger på den ene side og afd. Mogens Pax' afd. ridefoged Hans Riibers arvinger på den anden om HRs mangler og regnskaber, hvilken sag af landsdommer i Sjæll. er henfunden til kommissærer, efter hvilken nævnte dom siden kgl. befaling efter lovlig tilbud til gode mænd heri er erhvervet og tilvejebragt, men da HRs arvinger siden da har erhvervet dom ved Merløse herredsting overfor Christoffer Pax, at han skulle indfri en af Mogens Pax udgivet håndskrift på 266 $\frac{1}{2}$ rd., som han også tilbyder at gøre med rede penge uden skade for HRs arvinger, idet han dog begærer, at samme penge, da han frygter for, at HRs arvinger skulle være uvederhæftige, måtte deponeres et sikkert sted, indtil nævnte kommissærer havde efterkommet den dem be-

falede kommission, godkender kongen, at pengene deponeres hos FU, til kommissionen er forrettet. Sjt, 29, 303.

14. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigets marsk. Kongen har anordnet, at der på Kronborg skal ligge en vagtmester, en arkelimester og 3 bøsse-skytter, som nogen tid er blevet betalt af generalkrigskommissæren. Da pengene ikke mere leveres til ham, skal rigets marsk anvise, hvor de kan have deres besolding, både den resterende og den fremtidige. JT, 11, 404.

15. jan. (Frederiksborg) Forsikring til Ulrik Christian Gyldenløve. Afd. Peder Basse t. Sørup havde for nogle år siden »fortroet« kongen 21.200 rd., hvorpå kongen havde givet ham brev, som hans hustru, afd. Sofie Parsberg har foræret UCG. Da kongen i 13 år fra trium regum 1635 til trium regum 1648 uden at svare renter har ladet pengene blive stående, så hovedsummen med 13 års renter à 6% beløber sig til 40.025 rd., forpligter han sig og efterkommende konger i Danmark at betale UCG og rette livsarvinger dette beløb med 6% rente til trium regum 1649. Og hvis pengene bliver stående længere, skal UCG eller livsarvinger, eller hvem der er eller bliver betroet deres rette værgemål, i rette tid af rentekammeret årl., så længe pengene bliver stående, fornøjes med renten af 40.025 rd., nemlig 6%. Og dersom renten ikke bliver erlagt årl., skal der gives renters rente. Men hvis kongen bliver til sinds at erlægge pengene, eller UCG eller livsarvinger ikke længere vil lade dem blive stående, skal det stå begge sider frit for lovligt at »opskrive« dem et halvt år forud, hvorpå såvel betalingen som modtagelsen skal følge i rette tid. Sjr, 21, 754. K.

15. jan. (Kbh.!) Bevilling. Niels Jensen, boende på Sorø akademi, får bevill. på til Sorøes fornødenhed sise frit at købe fransk vin og brændevin og sælge det smst., ligesom mester Morten efter det ham forundte privilegium har gjort, da kongen af Henrik Ramels erklæring erfarer, at mester Mortens privilegium er forkommet, og enhver på stedet derefter tiltager sig denne handel, hvoraf adskillig uskikkelighed forårsages, som endelig i tide må forekommes. NJ skal være forbundet til at holde god og ustraffelig fransk vin og brændevin og sælge den for billig pris til enhver, som ønsker at købe den, så derefter ingen klage kommer, om han ellers agter at beholde privilegiet. Sjr, 21, 755. K. Orig. i K til 1648 23/12 (Sjr, 22, 77).

15. jan. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev, at da graven ved Kronborg slot skal afskaffes, skal han have flittigt tilsyn med, at

dæmningerne ved kobber- og hammermøllen vedligeholdes vel og ikke »udbryder« og derved skader møllerne, som har kostet kongen meget. Udt. i Sjt, 29, 304. K.

15. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester og kansleren. Den sachsiske gesandt foregiver, at der i forleden fejde til mønten er leveret og formøntet en del prinsessen tilhørende hvidt og forgyldt sølv, som er anvendt til rigets tjeneste, hvorfor der nu, efter et prinsens derpå givet bevis, søges betaling og restitution. Adressaterne skal undersøge, hvor meget sølv det drejer sig om, og hvor højt sølv, indleveret af andre, er betalt. Og hvis der på rentekammeret eller cancelliet kan fås nogen efterretning om den forpagtningskontrakt, som i kongens moders tid er oprettet med hende om Skørringe, Katziuse [Korselitze], Bellinge og kalentegodset, og hvad deraf årl. gives kongen og kronen, skal de ufortøvet sende kongen oplysning derom. Sjt, 29, 304. K.

16. jan. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at se til, at Niels Jensen, der bor ved det kgl. adelige akademi Sorø, holder god og ustraffelig fransk vin og brændevin og sælger den for billig pris til enhver, der vil købe den; thi hvis der kommer nogen billig klage over ham, skal hans privilegium være forbrudt. Udt. i Sjt, 29, 304. K.

17. jan. (Frederiksborg) Kansler hr. Christian Thomesen fik brev i den norske toldrulle i særdeleshed at have i agt, at der af alt jern og osmund, som indføres i Norge til lands og vands, gives 2 1/2 rd. af hvert skippd. Udt. i Sjt, 29, 305. K.

17. jan. (Frederiksborg) Ms. til Erik Rosenkrantz. På Nykøbing slot findes en del gewehr, stykker og munition, som af kongens tøjmaster er »tilbetroet« Hans Schults, nemlig på rustkammeret 905 gl. og nye musketter, 50 franske flintebøsser, 1 skippd. 16 lispd. blymusketkugler, 72 hellebarder, 2 ubrugelige hellebarder, 100 stormhatte af jern, 79 comiskårder og gehæng, 5 trommer, 2 dobbelte hager, 14 ubrugelige dragonsadler, 68 »forkedt stache«. ER skal som landkommissær modtage det nævnte og til landets defension holde det i god forvaring. Hvad angår stykker af alle slags og anden munition, vil kongen selv siden lade det affordre. Hvad der efter bevis tilkommer Falk Lykke, godkender kongen dog, at ER modtager og lader ham få det mod bevis, som derefter skal tilstilles kongen. SmT, 6, 616. K (hvorefter gengivet her).

18. jan. (Frederiksborg) Å.b. Kongen har, efter hendes kærligheds livgedings forskrivelse, »i leje ladet« prinsesse Magdalena Sibilla sine og kronens gde og gods Rosselitz [Korselitze] og Scheringe [Skørringe] med alt deres tilliggende, bønder og tjenere, som kongens moder tidligere havde i forpagtning, fra philippi jacobi 1647 til årsdagen 1648 og siden fremdeles, så længe MS if. kongens forskrivelse besidder slottene og lenene Nykøbing, Ålholm og Halsted kloster som livgeding, mod hvert år til philippi jacobi at erlægge 2.500 gode enkende rd. in specie i kongens eget kammer. Og skønt livgedingets forskrivelse tilholder, at Bellinge og kalentegodset i Falster i særdeleshed skal forpagtes, har kongen ligeledes fadervenligt ladet MS beholde det uden videre afgift end foran meldt, da han erfarer, at dette gods i andre måder er hårdt betyngt. SmR, 5, 251. K.

19. jan. (Frederiksborg) Hans Mortensen i Røstofte på Vordingborg len fik bevill. igen at måtte indgå ægteskab med en anden hustru. Udt. i SjR, 21, 756.

23. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Lensmand på Dalum kloster Iver Vind har andraget, at rentemestrene har antegnet ham til mangel de bådsmands- og ordinære postbudsskatter, som var påbudt til skt. hans 1644 og 45, samt den kornskat, som var påbudt til fastelavn 1644, i Lundenæs len, som han var forlenet med, de år sven-sken var i landet. Rogens hofmester skal anordne, at IV forskånes for de nævnte skatter. SjT, 29, 305. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik rigens hofmester, at Mogens Bille skulle forskånes for kornskatten til fastelavn 1644 og bådsmandsskatten 1645 til Koldinghus. Indl. 13. jan.

23. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Theodorus Bartram har, kort tid før tøjhuset brændte, if. derpå givet kvittans til tøj-mester leveret en del gewehr, nemlig bandolerer, 116 harnisker, »skudfri for og med huffuer«, 17 bartisaner og 14 hellebarder, for hvilke der er skakteret med ham og »fuld køb gjort« at skulle gives 5 rd. for hver harnisk med »huffue« og 4 rd. for hver bartisan og hellebarde med stang og dupper. Skønt dette gewehr med det andet, som var på tøjhuset, er brændt, skal rigens hofmester være betænkt på midler til snarest muligt at betale det leverede if. kontrakten, som TB skal fremvise for ham. SjT, 29, 305. K.

24. jan. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at informere sig om de beskyldninger, borgerske i Bergen Siune Olufsdatter if. hendes

supplikation har gjort mod borgmester og råd i Maribo, og siden, så vidt det stemmer med lov og ret, hjælpe hende til rette, så hun uden lang proces kan få, hvad der med rette kan tilkomme hende. Udt. i Sjt, 29, 305.

24. jan. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev ufortøvet at begive sig til Ringsted, så han på onsdag [26. jan.] og ellers i Jørgen Seefelds fravær, da denne i andre kongens vigtige forretninger her hos kongen er forhindret, kan betjene retten smst. Udt. i Sjt, 29, 306.

24. jan. (Frederiksborg) Ms. til Frederik Gynter og Cornelius Lerche. Der har nogen tid været irring mellem Hendrick Iching og borgmester og råd i Rostock om nogen bekostnings moderation. Da kongen allerede har ladet udgå befaling herom til en og anden, som dog pga. forskellige forhindringer endnu ikke er iværksat, skal adressaterne snarest tage sagen for sig og likvidere og moderere samme bekostninger, så vidt ret er. Sjt, 29, 306.

24. jan. (Frederiksborg) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Han skal tilholde tolderen i Nykøbing efter rigtig specifikation derpå at lade passere told- og accisefrit alt, hvad prinsessen behøver til sin egen husholdning af vin, fremmed øl, speceri, salt og anden viktualie. Dog skal han have i agt, at derved intet underslæb sker, hverken af prinsessens betjente eller andre, som kunne søge deres profit derved. SmT, 6, 617. K.

25. jan. (Frederiksborg) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Hertug Ernst Günther, arving til Norge, hertug til Slesvig og Holsten har andraget, at Gabriel Jacobsen, født i Nakskov, som for nogen tid siden har tjent EG som rytter og på anden måde, efter sin derpå udgivne obligation er blevet EG 500 rd. skyldig. Han begærer, at GJs formynder i Nakskov Anders Hammer må tilholdes at contentere ham, da han tilforn er blevet anmodet herom, men ikke uden kongens befaling har turdet afhænde den umyndiges gods og ejendom for at kunne betale summen. JFP skal fordre borgmestre og råd samt AH for sig og af dem lade sig informere om sagen, og hvis GJ da befindes ved sin obligations udgivelse at have været ved den alder, at han efter loven og kongens sidst udgangne reces' 2. bogs 18. kapitel måtte og kunne gøre sådant, skal JFP tilholde formynderen uden videre proces og ophold af GJs penge, gods eller ejendom at betale EG de 500 rd. Hvis han uden billig årsag vægrer sig, »har du [JFP] ham derudi at

rette« og med det allerforderligste forståelige kongen hans undskyldning. SmT, 6, 617. K.

25. jan. (Frederiksborg) Ms. til Anders Bille. Kongen har af hans skrivelse erfaret de *gravamina*, han har i en og anden post. Herpå er kongens betænkning, at AB har tålmodighed indtil førstkommende møde og herredage i Kbh., da der kan tænkes på midler og besluttet, hvorledes alt sådant bedst kan modereres og remederes. JT, 11, 405.

26. jan. (Frederiksborg) Hans Ahnemøller fik brev straks at begive sig til Frederiksborg for med lensmanden at besigtige nogen brøstfældighed på vandrenderne. Udt. i Sjt, 29, 306. K.

27. jan. (Frederiksborg) Ms. til hr. Christoffer Urne, hr. Frederik Reedtz, Sigvard Urne og Flemming Ulfeldt. En stor del af kronens tjenere i Højby, Vig, Grevinge og Egebjerg sogne i Dragsholm len har andraget, at de nu mere end i forrige tider af ridefogden Dynniss Andersens besværes med holdsægter, kornagen og andet arbejde, og af kornmåleren på slottet Christen Nielsen betynges med ulovligt og ganske usædvanligt opmål. Mod dette deres angivende har resten af bønderne i samme sogne, birket og hele lenet til tinge givet ridefogden og kornmåleren godt skudsmål. For at kongen kan blive forskånet for bøndernes videre overløb, skal adressaterne snarest begive sig til Dragsholm og fordr ridefogden, kornmåleren og nogle af de fornemmeste i de 4 sogne for sig, spørge dem og erfare, hos hvem skylden findes: hos slottets tjenere eller hos bønderne. Hvad angår den avl, ridefogden har, bør han ikke billigt have den, men som andre lens ridefogder nøjes med sin løn. Når adressaternes skriftlige relation bliver tilstillet kongen, vil han lade anordne, at alt bringes i god skik efter gammel vedtægt, og at de ulydige, andre til eksempel og afsky, straffes tilbørligt. Sjt, 29, 306. K.

27. jan. (Frederiksborg) Tolderne i Sundet fik brev at lade hertug Ernst Bugislav, hertug t. Froy [K har Croy] og Aerskitt [K har Aerschott], udvalgt biskop t. Kamin hans vinhandler Joachim Wulfrath eller dennes fuldmægtig denne ene gang passere toldfri gennem Øresund med 12 foder rhinskvin. Udt. i Sjt, 29, 307. K.

Tilf.: Ligeså fik tolderne i Sundet brev at lade fru Anna t. Sterrin, hertuginde t. Croy og Aeskot, markgrevinde t. Hauree, hendes faktor Jochum Wulfrath eller dennes fuldmægtig passere toldfri gennem Øresund med 12 foder rhinskvin. K.

28. jan. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at erfare, om der blandt de andre fanger på Bremerholm findes en møller fra Skåne, som har erfaring i at gøre render og anden vandkunst, at overhøre samme person og erklære, om han har nogen erfaring heri. Udt. i Sjt, 29, 307. K.

28. jan. (Frederiksborg) Ms. til kansler hr. Christian Thomesen. Da professionen i græsk sprog ved Kbh. universitet er vakant, og kongen erfarer, at en mag. Rasmus Winding såvel pga. sit skikkelige levned som sin erfaring i græsk sprog ikke er udygtig til frugtbarligen at betjene samme profession, skal han anordne, at han promoveres dertil. Sjt, 29, 307. K.

28. jan. (Frederiksborg) Ms. til Niels Trolle og kapitlet i Roskilde. Dorte, afd. sognepr. t. Højelse s. i Roskilde len hr. Jens Grønbechs enke har andraget, at hendes husbond har efterladt sig 4 umyndige børn, avlet med hans 2 forrige hustruer. Da de ikke har slægt, som vil antage deres værgemål, begærer hun, da boet straks er blevet registreret og forsejlet og endnu til hendes og børnenes skade findes således, skønt kgl. befaling er udgået til NT især og til professor i medicin, dr. Thomas Finche ved Kbh. universitet, som har jus patronatus til sognet, at enten den ene eller den anden skulle tilforordne børnene vederhæftige værger, hvilket af en og anden forebragt årsag endnu ikke er efterkommet, at kongen derfor endelig ville anordne, at børnene snarest må tilforordnes værger, som kan åbne det beseglede bo og have tilsyn med børnenes arv. Adressaterne skal derfor snarest forordne nogle vederhæftige dannemænd enten i lenet eller på kapitlets gods til børnenes værger, som kan have tilsyn med deres gods og formue, mens de er mindreårige. Sjt, 29, 307.

28. jan. (Frederiksborg) Ms. til Ove Juel. Han har hos kongen forespurgt, hvad vej han til foråret skal tage på hjemrejsen med de unge herrer, som han opvarter. Efter kongens betænkende er det bedst og bekvemmest at rejse gennem Brabant og Flandern, men han skal have i agt, at de begiver sig gennem de sikreste steder for derved at undfly al fare. Sjt, 29, 308. (Efter hr. kanslers ordre) K.

28. jan. (Frederiksborg) Skøde. Kansler hr. Christian Thomesen fik for sig, sine arvinger og efterkommere på hans sædegd. Lykkesholm skøde på jus patronatus til Gislev kirke i Fyn med kirkens anpart af korntiende, landgilde og herlighed af præstegden (7 pd. byg, 5 1/2 pd.

rug og 1 1/2 pd. havre) samt flg. landgildebyg: i Holme Henrik Jensen 3 skp., Niels Scharsen 4 1/2 skp., Apelone Jørgens 3 skp., Tomas Lauridsen 3 skp., Henrik Pedersen 2 1/2 skp., Findt Pedersen 2 1/2 skp., Knud Nielsen 1/2 skp., i Ravndrup Knud Pedersen 4 1/2 skp., Jesper Smid 3 skp., Rasmus Nielsen 1 1/2 skp., i Smidager [Sandager] Peder Nielsen 1 skp., Rasmus Hansen 1 skp., Rasmus Andersen 1 skp., Jens Lauritsen 1 1/2 skp., Peder Jørgensen 2 skp., Niels Lauritsen 1 ørte, i Gislev Knud Bertelsen 1 1/2 skp., Peder Jensen 3 1/2 skp., Niels Bertelsen 5 1/2 skp., Peder Olufsen 4 skp., Knud Jørgensen 2 skp., Mikkil Bertelsen 6 1/2 skp. 1 fjk., i Lamdrup Hans Madsen 1 skp., Claus Jørgensen 1 skp., Store Hans Pedersen 1 skp., af Amdrup jord¹ [ved] Lykkesholm 8 1/2 skp. Men kongekorntienden skal som hidtil forblive perpetueret til skolens personers underhold i hospitalet i Odense efter det brev, CT har givet hospitalet derpå. Præsten skal dog selv beholde sin gd. med dens retlighed, som det hidtil har været fra arilds tid, og CT skal være forpligtet til efter ordinansen uforkrænket at give det årl. bise- og provstegæsteri, som fra arilds tid er ydet af kirken, samt en rigsort årl. til landekisten hver philippijacobi af hver td. korn, som årl. beløber sig til 9 1/2 rd. 1/2 ort. Og ingen præst må kaldes, som ikke først er overhørt af bispem. CT og efterkommere på Lykkesholm må selv sætte kirkeværger, forhøre kirkens regnskaber og disponere over dens indkomst til kirkens fremtarv, »men skal holde den ustraffelig ved lige«. Han (og de) må selv bruge kirkens tiende for billig fæste og afgift, som de lyster. Men om der tilstødte riget nød, skal kirken og dens tjenere, efter som det bevilges og påbydes, lige med andre gejstlige og kirker efter formue komme til hjælp. FR, 4, 460-62. K.

1) Indførslen har »i«, K »jord«.

28. jan.¹ (Frederiksborg) Brev fra hr. Christian Thomesen til Odense hospital. Kongens kansler, lensmand i Skt. Knuds kloster i Odense CT gør vitterligt, at da kongen har forundt ham og arvinger eller efterkommere på Lykkesholm jus patronatus til Gislev kirke med dens kirkekorntiende og landgilde mod, at de skal vedligeholde kirken af dens indtægter, og desuden at den årl. afgift, der svares af kongekorntienden og forbliver perpetueret til hospitalet, og som udgør 7 pd. byg, 5 1/2 pd. rug, 1 1/2 pd. havre og 8 skp. boghvede, leveres på tilbørlig tid og sted, forpligter CT sig, arvinger og efterkommere på Lykkesholm til, så tit den bliver ledig, at fæste den for sædv. stedsmål og afgift og årl. at levere afgiften som foreskrevet. Så ofte han og de måtte vise sig for sømmelige heri, skal kongekorntienden fæstes på ny. FR, 4, 463. K.

1) Indført ml. breve af 30. jan. og 19. febr.

28. jan. (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf og Henning Pogwisch. Steen Bille t. Kærsgård begærer til magelæg noget kron-gods i Kåberbølle i Hindsgavl len - mod flg. gods: i Voldby 1 gd. (Ber-tel Andersen), i Vejlbj 1 gd. (Jens Andersen) og 2 huse. De skal be-sigtige både det begærede og det tilbudte gods. Claus Sehested skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. FT, 5, 472. K.

28. jan. (Frederiksborg) Ms. til Claus Sehested. Han skal overvære Henning Valkendorfs og Henning Pogwisch' besigtigelse af det gods, Steen Bille ønsker magelagt. FT, 5, 472. K.

28. jan. (Frederiksborg) Ms. til kommissærerne i Jyll. Kongen har for nogen tid siden antaget *mathematicum* Johannes Meyer til at gøre parti-kulære og generelle landkort over Danmark og hertugdømmet, hvor-af han også allerede har tilstillet kongen en del. Da der for hans uma-ge er tilsagt ham 300 rd. årl., og han nu straks agter at begive sig til Nørrejyll. og begynde på dets beskrivelse, skal de tænke på, hvor-ledes de foreløbig i et års tid af landekisten eller af hvad andre midler, der måtte være for hånden, kan betale JM. JT, 11, 405.

29. jan. (Frederiksborg) Bevilling. Karen Andersdatter bevilges, så længe hun lever, af rentekammeret årl. 600 rd. i 4 kvartaler à 150 rd. Sjr, 21, 756.

29. jan. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Da kongen har be-vilget Karen Andersdatter 600 rd. fra rentekammeret, så længe hun lever, skal han anordne, at der erlægges hende 150 rd. hvert kvartal. Sjt, 29, 308. K.

30. jan. (Frederiksborg) Bevilling. Sognepr. t. Gelsted s. i Vends h. hr. Mikkel Pedersen har andraget, at 2 huse af hans præstegd. med alt boskab og indavlet korn og foder er ganske fortæret af ulykkelig ilde-brand forleden år, hvorved han med hustru og børn formodentlig vil geråde i stor armod, medmindre han i tide får hjælp. Det bevilges, at hver kirke i Fyns stift må komme ham til hjælp med 2 rd. Og hvis der er kirker, som ikke kan betale, skal de, som har midler, komme dem til hjælp. Desuden opfordres sognepræsterne i stiftet til, enhver efter sin formue, at undsætte MP med noget, da det er kristeligt og billigt, at den ene i sådant tilfælde rækker den anden hånden. FR, 4, 462.

u.d. jan. (Frederiksborg) Bevilling. Resident i Graffens Haag Morten Tanke, to bevinthebbere i Islandske kompagni, borgmester i Kbh.

Hans Nansen og indvåner smst. Marcus Radebandt, samt indvåner i Rotterdam Johan Momme har givet til kende, at de agter at indrette et laksefiskeri i Huidaa i Bergerfiord i Island, og begærer 20 års frihed herpå. Det bevilges dem, at de må nyde fiskeriet ubehindret i 20 år, og de 3 første år uden afgift. Men når de 3 år er gået, skal de svare kongen eller hans fuldmægtig $\frac{1}{10}$ af fangsten. Men for at der ikke af interessenterne eller deres betjente skal begås noget underslæb ved forbudne varers ud- eller indførsel i Island til skade for det i Kbh. oprettede Islandske kompagni, befales det interessenterne alvorligt, at de under vedbørlig straf afholder sig herfra selv eller ved deres betjente. Og hvis det Islandske kompagnis bevinthebbere kunne have retmæssig årsag til mistanke herom, skal de have fuldmagt til at visitere deres skibe, og, om underslæb befindes, lade dem føre til Kbh. og hænde dom derover i admiralitetet. Uindført koncept til JR.

1. febr. (Frederiksborg) Ms. til Knud Ulfeldt og dr. Peder Vinstrup. Hofmester på det kgl. adelige akademi Sorø, lensmand i Børglum kloster Henrik Ramel har andraget om bevilling på jus patronatus til Westerstad kirke ved hans hgd. Løberød i Fers h. De skal undersøge beskaffenheden heraf og erklære sig derom, især om der ikke findes andre adelige i sognet, som det kan være præjudicerligt, og om kirken har jordegods, hvad beholdning og forråd der findes ved den, og om kongekorntienden kunne være tillagt nogen, og om den da uden nogens præjudice kunne forundes ham, når han, arvinger og efterkommere i rette tid betaler den årl. afgift deraf og stedsmål, når den måtte blive ledig, eller om nogen anden consideration kunne være til hinder for hans begæring. SkT, 7, 173. (Efter hr. kanslers befaling) K.

1. febr. (Kbh.)¹ Lensmand på Koldinghus Mogens Bille fik kvittansiarum for 1. den visse og visse rente og indkomst af nævnte len fra philippi jacobi 1643, da han først fik det, til årsdagen 1646, da hans første lensbrev blev forandret, og lenets visse og visse indkomst blev ham bevilget for en vis afgift, 2. 9.972 rd., som udgør afgiften fra phil. jac. 1646 til årsdagen 1647, 3. unionsskatten, den årl. kontribution til bådsmænds hverving og de ordinære postbudes besolding, 4. korn-, kobber- og tinskatte og 5. klarerede og betalte antegnelse, som har været gjort i hans regnskaber og mandtalsregistre og ikke kunnet passere. Udt. i JR, 10, 510.

1) Det orig. brev, på kongens behag underskrevet af rentemestrene, ligger som K. Det er på udskriften dat. Frederiksborg d. 4. febr.

2. febr. (Frederiksborg) Konfirmation. Lensmand Arent von der Kuhla har den 11. sept. 1647 givet foged på Esrum Claus Pedersen fæstebrev på den kronens gd. i Ramløse, som Hans Ibsen påboede og fradøde. Han skal som forgængeren have den i hævd og brug, intet undtaget i nogen måde, og have flittigt opsyn med den skov, HI havde i varetægt, at intet forhugges deri til upligt eller hugges uden AKs befaling. Desuden skal CP være kirkeværge og medhjælper, som forgængeren hidtil har været. Derimod skal han på højvørighedens behag nyde samme frihed for rejser og hoflyngte som han. Kongen konfirmerer fæstebrevet, dog at CP skal yde landgilde af gden. Sjr, 21, 756.

2. febr. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev »lige sådant som der findes pag. 305«, at Joakim Beck t. Gladsaxe skulle forskånes for bådsmands- og kornskatter, som til fastelavn 1644 og fra 1644 til 45 var påbudt at skulle gives i Silkeborg len. Udt. i Sjt, 29, 308. K.

4. febr. (Frederiksborg) Jørgen Seefeld fik brev, så vidt billigt at forhjælpe borger i Store Hedinge Reinholt Hansen til, at han for den ham i seneste krig betroede vagtmesterbestilling kan få, hvad han kan tilkomme, af bønderne i Ringsted len. Udt. i Sjt, 29, 308. K.

4. febr. (Frederiksborg) Ms. til Niels Trolle. 2 af kronens tjenere i Roskilde len, Peder Christensen i Algestrup og Karen, afd. Hans Sørensens i Wiersted, har andraget, at deres gde med al deres formue og boskab forleden år er ganske afbrændt, og har begæret nogle års forskånsel for landgilde og skatter og nogen hjælp af bygnings-tømmer. Da NT bekræfter deres angivende, godkender kongen, at de forskånes for 2 års landgilde og skatter og får nødtørftigt bygnings-tømmer af lenets skove. Sjt, 29, 308. K.

5. febr. (Frederiksborg) Bevilling. Kongen har indtil videre bevilget, at indvåner i Helsingør Peder Jensen¹ og hustru begge må nyde en kronens gd. i Kronborg len ved Gilleleje, kaldet Nillerup [Nellerup] fri for ægt og arbejde, dog således at de erlægger al anden årl. landgilde, skat og rettighed, som bør gives deraf. Sjr, 21, 757. K.

1) Således i overskrift, register og K. Indførslen har Peder Pedersen. Talen er om fyrforvalter Peder Jensen Grove.

5. febr. (Frederiksborg) Ms. til hr. Frederik Reedtz, Niels Trolle, Gunde Rosenkrantz og Lave Beck. Fru Lisbet Lunge, afd. hr. Palle

Rosenkrantz' t. Krenkerup har berettet, at der længe har været og endnu er trætte mellem hende på den ene side og fru Ida [Pogwisch], afd. Henrik Rantzaus t. Schmoel på egne vegne og lensmand i Ålholm len Jobst Frederik von Papenheim på vegne af nogle kronens tjenere i Ringsebølle på den anden side om markskel, grund, skov og fang til Hyldtofte, Ringsebølle og Tågerup i Fuglse h. Den 15. febr. 1647 har der efter den forrige proces på de omtvistede åsteder været 4 gode mænd, som har dømt, at der burde komme oldinge på de berørte steder for at sværge og gøre markskel efter deres dom. Dette er stadfæstet af kongen og rigsrådet på sidste herredag. Herefter har LL efter lovlig medfart ladet opkræve oldinge, som nu den 2.[?] okt. 1647 har svoret og gjort markskel på de omtvistede steder og den 12. okt. gjort deres afsigt. LL har derfor begæret befaling til 4 gode mænd til at dømme, om oldingenes forretning er så lovlig gjort, at den bør stå ved magt. Hun har på sin side dertil betroet NT og GR, men IP, som af LL 2 gange skriftligt er anmodet om at nævne gode mænd, har kun villet foreslå én, nemlig Claus von Ahlefeldt t. [Klein] Nordsee. LL har besværet sig over, at IP begærer en fremmed adelsmand, som dels ikke, efter hvad hun mener, er så vel dreven, som det kræves, i lands lov, tingsvidner og andre dokumenter, som lægges i rette for dem til sagens underretning, og som dels ikke heller let kan møde på åstederne, når de andre beslutter det, da han mestendels residerer [langt fra] åstederne og forhindres af andre forretninger. Hun har derfor over for kongen selv efter recessen foreslået 2 andre gode mænd i CAs sted, nemlig FR og LB. De 4 adressater skal derfor med kgl. fuldmagt ved allerførste lejlighed begive sig til åstederne og efter lovlig medfart stævne de 13 oldinge og andre interesserede i rette og da tage oldingenes tog og sagens øvrige domme, tingsvidner og dokumenter med samtlige parternes angivender for sig og dømme, om oldingenes skel og afsigt er så lovlig og fuldkommen gjort, at de bør stå ved magt, eller om de har handlet mod loven og recessen, så deres afsigt bør være magtesløs. Da en del af kronens tjenere er interesserede, skal de advare JFP, at han kan møde til den berammede tid og tale på kongens vegne. SmT, 6, 619-23. K. Indl. 29. jan.

5. febr. (Frederiksborg) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Han skal på kongens vegne være til stede, når der dømmes på en oldingegang på markskel mellem Hyldtofte, Ringsebølle og Tågerup. SmT, 6, 624. K.

6. febr. (Frederiksborg) Å.b. Kongen har tilforordnet Jørgen Prydtz

indtil videre at skulle »opvarte« smeltehuset ved Kbh. og have inspektion med alt, hvad derpå dependerer, for hvilken tjeneste der er bevilget ham 300 rd. årl. af kongens eget kammer samt så megen proviant af provianthuset, som er bevilget Caspar Erbach, hvilket proviantmesterskriveren skal overlade ham. Desuden har kongen bevilget JP at beholde sin besolding for at være gardein ved mønten og at forblive der, så længe han forholder sig flittig og vel. SjR, 21, 757. (Tr.: KD, III, 294.)

6. febr. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at anordne, at Jørgen Prydtz årl. får den ham bevilgede proviant efter hans bestallingsbrevs indhold, mens han »opvarter« smelthuset. De 300 rd. vil kongen årl. lade levere af sit eget kammer. Udt. i SjT, 29, 309. K.

7. febr. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev herefter årl. af renteriet at lade give Christian Rantzau t. Breitenburg renten af 40.000 rd., som afd. fru Sofie Parsberg har skænket Ulrik Christian Gyldenløve. Udt. i SjT, 29, 309. (Efter kongl. maj:ts egen skriftlig ordre) K.

7. febr. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev straks at lade forfatte en ekstrakt over den indkomst, hver lensmand i hertugdømmet Holsten årl. kan have af sit len, hvilken de siden straks med hofmønsterskriver Hans Boyesen skal sende kongen. Udt. i SjT, 29, 309. K.

8. febr. (Frederiksborg) Bevilling. Borger i Kbh. Peder Nielsen har anholdt om bevill. til sig og medparticipanter at måtte i Blekinge eftersøge alle slags bjergværker og mineralier, og, hvis de finder noget, at måtte privilegeres derpå. Det bevilges dem frit og uforment over hele Blekinge at eftersøge alle slags bjergværker og mineralier, dog ingen af indbyggerne til skade og afbræk, og på deres egen eventyr. Og hvis de finder noget metal, erts eller mineral, skal det ikke alene være dem tilladt at optage, »bebygge« og fortsætte det, og selv og deres arvinger at nyde og beholde samme bjergværk, så længe de giver og gør kongen og efterkommende konger den sædv. bjergrettighed. Og lensmændene i Blekinge skal yde dem al billig og mulig assistance ved samme bjergværks opsøgning og fortsættelse. Hvis participanterne til bjergværkets bedre fortsættelse fremdeles anmoder kongen om flere friheder, vil han meddele dem de privilegier, som kan eragtes tjenlige. SkR, 5, 496.

8. febr.¹ (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf. Han har tidligere fået befaling til at lade afd. oberstljtn. Petersens enke på sin rest få 600 rd. Da hun nu foregiver kun at have fået 330 rd.², uanset 600 rd. er afkortet hende i hele hendes fordring, skal HV af første midler, som kan haves, give hende de resterende 370 rd. FT, 5, 471. K.

1) Indført før brevene fra januar.

2) Således indførslen. K har 230 rd.

9. febr. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at tilsige 2 af de fornemmeste *medicis* i Kbh. til straks at begive sig til Frederiksborg for med kongens livmedicus at konsultere og resolve sig på noget magtpåliggende. Udt. i Sjt, 29, 309. K.

10. febr. (Frederiksborg) Hr. Christoffer Urne og Niels Trolle fik brev snarest at gennemse og forhøre hofmønsterskriver Hans Boyesens 1648-års omslagsregnskab og efter dets rigtige forhør kvittere ham. Udt. i Sjt, 29, 309. K.

12. febr. (Frederiksborg) Bevilling. Indvåner i Hillerød Johan Bøgvad fik bevill. på en plads ved Sundby færge, hvor det gl. kallehuus [K: kallhehuss] tidligere har stået, 5 roder bred og 5 roder lang, som han og arvinger uden al afgift må bebygge og gøre sig så nyttig, de lovligt og bedst kan. Sjr, 21, 758. K.

12. febr. (Frederiksborg) Bevilling. Borger og handelsmand Jean de Clerc, boende ved børsen i Kbh. har anholdt om, at hans hustru mod billig rettighed til kirken må bevilges et stolestade i Holmens kirke. Han tilbyder på hendes vegne at gøre og give al den pligt og rettighed til hendes rette sognepræst og kirke på Christianshavn som andre sognefolk smst. Da kongen ikke ser, at det kan skade hverken præsten på Christianshavn eller Holmens kirke, bevilges det ansøgte. Sjr, 21, 758. K. (Tr.: KD, III, 294.)

12. febr. (Frederiksborg) Hans Boyesen fik brev fra sidste skt. michaelis og indtil videre at give kongens jæger Hans Christoffer Claude for års- og månedspenge beregnet til hobe 100 rd. Udt. i Sjt, 29, 309. K.

12. febr. (Frederiksborg) Knud Ulfeldt fik brev, at han for rum tid siden var befalet at afregne med tidl. oberstljtn. Poul Sehested for hans

da gjorde tjeneste, hvilket ikke er sket, fordi man da ikke havde rigtige designationer ved hånden på, hvad han havde fået her og der i kvartererne. Nu anholder PS om, at der må afregnes med ham som med andre høje officerer. KU befales derfor, da han tidligere har afregnet med både dette regiment og en del andre, straks at gøre rigtighed med PS, hvorefter der kan gives ham forsikring. Udt. i SkT, 7, 173. K.

12. febr. (Frederiksborg) Sognepr. t. Ulsted i Vendsyssel hr. Hans Christensen fik bevill. at oppebære 2 rd. af hver kirke i Vendsyssel stift til at reparere og opbygge sin afbrændte gd. Hvis der fandtes uformuende kirker, skulle de formuende komme dem til hjælp og fuldfylde den bevilgede sum. Desuden blev præsterne i Vendelbo stift ført til gemyt efter deres formue at komme HC til hjælp. Udt. i JR, 10, 511.

13. febr. (Frederiksborg) Menige sognefogder i Kronborg len fik bevill. at være fri for alle påbudne skatter indtil videre mod at lade sig befinde flittigst muligt til at indkræve landgilden og al anden rettighed. Udt. i Sjr, 21, 754. K.

13. febr.¹ (Frederiksborg) Bevilling. Tingskriver ved kronens birke-ting i Frederiksborg len Niels Hansen har angivet, at intet er tillagt ham for den besværing og bekostning, han med kongens sager til tinge at skrive og forfatte »ved² andre tingskrivere her i landet og andetsteds har«. Kongen har derfor »efter hans flittige og underd. anholding« bevilget, at han må nyde den gd., han påbor, fri for rejser, ægt og alt arbejde, og at der forundes ham årl. 10 læs brændved og 10 svins oldengæld frit og uden afgift, dog skal han yde den sædv. landgilde og skat af gden, og ufortræden og flittig lade sig bruge til tinge i kongens sager. Sjr, 21, 759. K.

1) Årstallet er fejlagtigt og uforståeligt 1652. K. er dat. 13. febr. 1648.

2) Mening er vel: således som

13. febr. (Frederiksborg) Bevilling. Sebastian Schuman Kock bevilges en plads og grund i folehaven ved Hillerød, som strækker sig 50 al. i bredden fra den plads i samme vang, som er bevilget mester Henrik Smed, langs stengærdet imod byen, og 80 al. i længden fra stengærdet langs op med HSs grund, hvilken plads SSK og arvinger må nyde og med bygning og anden forsvarlig brug gøre sig så nyttig, de bedst kan. Uindført koncept til Sjr.

13. febr. (Frederiksborg) Ms. til hr. Tage Thott. Kronens tjener Laurits Nielsen i Ørsøe har andraget, at han for nogen tid siden af ubetænkt hastighed har overfaldet og slået herredsfoged i Vemmenhøjs h. Hans Jacobsen i Grundbye, da denne på rettens vegne kom i hans gd. for efter dom at gøre Tue Nielsen udlæg. For denne forseelse er han efter dom ved hjemtinget dømt i kongens nåde og unåde. Da LN nu ved sin fuldmægtig har anholdt om, at TT på kongens vegne må aftinge og afsone med ham for slig grov gerning, godkender kongen, at TT aftinger med ham efter hans yderste formue, dog at han forud tilfredsstillter sin modpart, som han ulovligt har overfaldet. SkT, 7, 173. K.

13. febr. (Frederiksborg) Ms. til Christoffer Steensen og Lave Beck. Kongen har af fru Øllegaard Pentz, afd. Hartvig Passows t. Rudbjerggård begæret et stykke land, kaldet Thraading eller Fergeland, tvært over for Naskov, hvilket hun også har tilbudt at afstå mod til vederlag for dette stykke land, som hun selv tidligere, da hun fik det af kronen, har måttet modtage for 14 pd. byg minus 1 1/2 skp. hartkorn og 14 skp. havre, at få flg. gods: i Skovby 1 gd. (Mads Kiøring), i Læsø 1 gd. (Laurits Top), i Næsby »bundegaarde« [K: tuende gaarde] (Laurids Rasmussen og Niels Mikkelsen Boisen), i Tillitse s. 2 gde, hvoraf den ene tilhører præsten i Arringe [Arninge], den anden præsten i Danmark [K: Danmar = Dannemare], og 1/3 af en kronens gd. i for:ne sogn med nogle gadehuse på Skovby gade. Hvis dette gods beløber sig til mere end Fergelandet, tilbyder ØP til yderligere vederlag gde og gods i Gloslunde s. Men hvis hendes gods beløber sig til mere end kronens, udbeder hun sig udlæg i hende belejligt liggende krongods. Adressaterne skal besigtige godset, og Erik Rosenkrantz skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. SmT, 6, 625. K.

13. febr. (Frederiksborg) Ms. til Erik Rosenkrantz. Han skal på kongens vegne overvære besigtigelsen af ovenn. gods. SmT, 6, 627. K.

14. febr. (Frederiksborg) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Han har andraget, at han på Vordingborg slot har siddende en kvinde ved navn Anne Simonsdatter, der har forladt sin ægtemand, som hun har levet med i 11 år, og siden har begivet sig i fælled med en anden kvindes ægtemand, hvis ægtehustru hun i 13 år ved falsk bevis har givet sig ud for at være. Han begærer at erfare kongens vilje, hvordan han skal forholde sig med hende. For at andre kan have des større afsky for at begå sådanne grove misgerninger og løbsagtighed, vil kongen, at han

efter de udstedte domme lader ske eksekution over hende på livet. Sjt, 29, 309.

14. febr. (Frederiksborg) Ms. til Knud Ulfeldt. Dorte, afd. mag. Wulffgangs har på sin søns, *rectoris scholæ* i Helsingborg Hans Arnoldsens vegne andraget om, at han frem for andre må kaldes til sognepræst til Asmindtorp og Toffte sogne i KUs len, som er ledige. Da kongen har jus til dem, og han desuden erfarer, at HA ikke blot har forholdt sig flittigt i sin rektorstilling, men af Gud er begavet med gode ustraffelige gaver på prædikestolen og har ført et skikkeligt liv, ser han gerne, at KU frem for andre promoverer HA til kaldet, dog at alt går skikkeligt og sømmeligt til efter kirkeordinansen. SkT, 7, 175. K.

15. febr. (Frederiksborg) Ms. til Erik Rosenkrantz og dr. Hans Mikelsen. Fru Øllegaard Pentz, afd. Hartvig Passows t. Rudbjerggård har anholdt om jus patronatus til Tillitse kirke. De skal undersøge dens beskaffenhed og erklære sig herom, især om der er andre adelspersoner i sognet, som bevillingen kunne være præjudicerlig, om kirken har jordegods, hvad beholdning og forråd der findes ved den, og om kongetienden af sognet er tillagt nogen, og om jus'en uden nogens præjudice kan forundes hende, når hun og arvinger og efterkommere svarer den årl. afgift af tienden og stedsmål, når den bliver ledig, eller om nogen anden consideration kunne være til hinder for hendes begæring. SmT, 6, 628. K.

17. febr. (Frederiksborg) Bestalling. Iver Nielsen forordnes til at have indseende på Kronborg slot og at have flg. punkter i agt: At m. Caspar Finke efter sin bestilling holder slottet vedbørligt med lås og lukkelse, at glarmesteren holder vinduerne oppe og nede ved magt. Han skal holde rigtig inventarium på slottets boskab af borde og bænke, sengesteder, store og små stole. Med linned og uldent skal forholdes ligeså, at det bliver skilt ad, så man efterhånden kan forbedre det. Tapitseriet af silke og uld skal det være ham højlgt befalet at have i agt, at det såvel som maleværket ingen skade tager. Hvad kobber, tin eller messing, der findes på slottet, skal han, hvad enten det er brugbart eller ej, sætte for sig selv, at det om muligt kan blive omgjort. Hovednøglen må han ingen betro at løbe om med, ej heller må han lade nogen fremmed op på slottet uden slotholderens [K: slotsherrens] minde. For sin bestilling bevilges der ham af toldboden i Helsingør 40 rd. årl. samt 8 rd. mdl. i kostpenge og 10 rd. til en hofklædning, hvilke penge tolderne skal give ham. Sjr, 21, 761. K.

17. febr. (Frederiksborg) Christoffer Valkendorf fik brev på et kannikedømme i Lund domkirke efter afd. Frederik Below efter kapitlets statutter. Udt. i SkR, 5, 497.

17. febr. (Frederiksborg) Ms. til Falk Gøye og Ejler Høeg. Der er trætte mellem kansler hr. Christian Thomesen og fru Ellen Marsvin t. Ellensborg om skel mellem 2 bøndergde i Frøbjerg. Der er ført proces herom for landsdommer Henning Pogwisch, som har henvist sagen til gode mænd. Adressaterne skal begive sig til Frøbjerg, fordre de to bønder for sig og undersøge, hvad de ellers kan finde på til sagens oplysning. Hvad de finder sandfærdigt, skal de give parterne beskrevet. FT, 5, 472. K.

17. febr. (Frederiksborg) Biskop i Ribe dr. Erik Monrad fik brev på et kannikedømme i Ribe kapitel efter afd. medicus dr. Jacob Timmerman. Udt. i JR, 10, 511.

17. febr. (Frederiksborg) Ms. til landkommissærerne i Jyll. Kongen har for nogen tid siden befalet Anders Bille t. Damsbo på sine vegne at aftale med dem at betale Axel Urup, hvad forstrækning han har gjort af egne midler på fæstningen og den deri liggende garnison. Da AU endnu intet har fået, skal de rette og forholde sig efter den ordre og afsked, som rigets marsk har gjort og sluttet med dem, så AU uden videre forklaring og ophold kan få, hvad han billigt kan tilkomme. JT, 11, 406.

19. febr. (Frederiksborg) Skøde. Borger i Kbh. Hans Mandixen fik skøde på en plads i Christianshavn, som af HM er ganske bebygget. Den strækker sig i bredden fra Algaden ad Kongensgade til Laurits Knudsens port og plads 48 1/2 al. 1/2 kvarter, langs Algaden og ud til rivieret 92 1/2 al., langs ud ved rivieret 48 1/2 al. 1/2 kvarter, langs op igen fra rivieret lige op ved LKs plads til Kongensgade igen er 92 1/2 al., som er HMs ganske plads' rigtige mål, efter sjæll. alen målt og »forslagen« af kongens bygmester Hans Annemøller. SjR, 21, 762. K. (Tr.: KD, III, 295).

19. febr. (Frederiksborg) Hr. Christian Thomesen fik brev at lade hver af professorerne i Kbh. få det tømmer, som er brugt »til stilling for embedsmændene« [som stillads for håndværkerne] ved den ny regenskirke, når det ej længere behøves til »stillingen«, for at de dermed kunne reparere deres gamle residenser, efter som enhver nødvendigt behøver det. Udt. i Sjt, 29, 309. K. (Tr.: KD, V, 320).

19. febr. (Frederiksborg) Mageskifte. Lensmand på Dalum kloster Iver Vind har til magelæg begæret et øde byggested næst op til Nærå [S. Nærå] præstegd., og til vederlag tilbudt et stykke agerjord af sit enemærke, kaldet Horsemose, ved præstegdens indhegnede løkke. Da kongen erfarer af både lensmand Henning Valkendorfs og sognepr. hr. Iver Andersens erklæring samt af uvildige opskrevne mænds afsigt, som har synet og afpælet jorden, at Horsemosen ligger præstegden langt mere belejligt end byggestedet, samtykker han i mageskiftet. FR, 4, 464. K.

19. febr. (Frederiksborg) Bevilling. Else Hansdatter af Loll. er for nogen tid siden på landemode skilt og dømt fra sin ægtemand pga. usømmeligt lejemål. Hun har nu anholdt om at måtte ægte en anden, og da kongen erfarer, at hun siden forseelsen har forholdt sig skikkeligt, bevilges det hende igen at måtte begive sig i ægteskab med hvilken ærlig person, Gud og lykken tilføjer hende. SmR, 5, 252.

20. febr. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Ramel. Rigens hofmester Corfitz Ulfeldt begærer i magelæg 4 gde under Sorø kloster i Tåstrup by – mod nogle gde i Hyllested by, Flakkebjerg h., som Laurids Sørensens, Rasmus Olufsen, Jørgen Olufsen og husmand Oluf Skreder påbor, og, hvis dette ikke slår til, andet Sorø kl. belejligt beliggende gods. HR skal snarest erklære, om det begærede kan undværes mod det tilbudte. Sjt, 29, 310. K.

20. febr. (Frederiksborg) Bevilling. Karen, afd. stiftskriver på Tåsinge Hans Richertsens enke har andraget, at hendes afd. husbond for nogle år siden af egne midler har bekostet nødvendig reparation og forbedring af Landet kirke, hvilket if. kirkebogen beløber sig til 689 sldl. 3 mk. 8 sk. i hovedsum og nogle års påløbne renter. Hun har begæret ved et eller andet middel at måtte forhjælpes til sin retmæssige fordring. Det bevilges, at der, til summen med billig påløbne renter er betalt, årl. må gives hende 1 rd. af hver kirke i Fyns stift, hvormed lensmand og bisp skal være hende behjælpelig. FR, 4, 465.

20. febr. (Frederiksborg) Ms. til Falk Gøye og Ejler Høeg. Hr. Jørgen Brahe t. Hvedholm begærer til magelæg af kronen en del gde og gods i Hagenskov len i Gamtofte s., desuden i Kærum s. i Nordby 2 gde samt et jordsmon, kaldet Wistorpe Damb – mod flg. gods: i Kerte s. 4 gde i Hjærup, 1 gd. i Kerte, 1 gd. i Ørsbjerg, i Dreslette s. 2 gde i Skårup og Mullerød, i Kærum s. 2 gde i Ebberup og Saltofte, i [Søby s.] i

Kirke Søby 1 gd. Desuden begærer han til magelæg en Assens provsti tilhørende gd. (Hans Mogensen) i [Gamtofte s.] i Aborg – mod 1 gd. (Rasmus Andersen) i Saltofte. Og endelig fra sognepr. og kapellan i Assens 2 gde, for hvilke han vil give dem fuldt vederlag i Saltofte. Adressaterne skal besigtige godset. Henning Pogwisch skal overvære på kongens, Assens provstis og præsternes vegne. FT, 5, 473. K.

20. febr. (Frederiksborg) Ms. til Henning Pogwisch. Han skal på kongens, Assens provstis og præsternes vegne overvære Falk Gøyes og Ejler Høegs besigtigelse til ovenn. mageskifte med hr. Jørgen Brahe. FT, 5, 474. K.

20. febr. (Frederiksborg) Ms. til Wentzel Rothkirck. Formedelst de mange smakker, som bruges mellem Korsør og Nyborg, tilføjes færgeomændene, som sejler med åbne både, stor forhindring i deres næring, så den største del af færgerne efterhånden forrådner, og en del ganske afskaffes, hvorved også øksenkøbmændene her i nogle af kongens provinser i nogle år har lidt ikke ringe skade i deres handel, da de, når det er drivetid, ofte af mangel på skibsrum ved færgestederne bliver overliggende længe. For at sådant i tide kan forekommes, skal WR på kongens vegne alvorligt anordne, at ikke mere end én af de bedste og største smakker, som findes i Korsør, bruges i Bæltet, dog at det ikke formenes dem, som ellers har flere smakker, at måtte fragte korn og andre varer til fremmede steder. Til gengæld skal han påminde de andre færgemænd om at beflitte sig på at have gode færger og skuder og for en billig pris, når behov gøres, at overføre både folk, kvæg og andet forekommende til Fyn, hvormed borgmester og råd også skal have tilbørlig inspektion. FT, 5, 475. K.

Tilf.: Ligesådan fik hr. Mogens Kaas at forordne, at der i Nyborg kun skal være én smakke.

20. febr. (Frederiksborg) Ms. til bispen i Ålborg. Hvad rådmænd i Sæby Anders Sørensen har andraget, kan han se af indlagte supplikation. Han skal efter hans begæring være ham behjælpelig hos de to præster i sit stift. JT, 11, 406.

21. febr.¹ (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille. Han har tidligere fået befaling til at give fadeburskvinde på Koldinghus Catrine Jensdatter hendes løn for den tid, svensken var Jyll. mægtig. Kongen godkender, at han også for samme tid både giver hende hendes kostpenge og

hendes 2 piger sædv. løn og kostpenge, så vidt de kan tilkomme dem. JT, 22, 405. Orig. i Koldinghus lensrgsk. Indl. 16. febr.

1) Indført før brev af 17. febr.

22. febr. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev at lade biskop af Lybæk, hertug Hans' vinskænk Hendrick Slebusk passere Sundet denne ene gang toldfri med 12 foder rhinskvin. Udt. i Sjt, 29, 310. K.

22. febr. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik befaling at lade arving til Norge, hertug til Slesvig-Holsten etc. hertug Johan Christians vinskænk Hendrick Slebusk passere Sundet toldfri denne ene gang med så meget rhinsk og fransk vin, som han har indkøbt til hans kærligheds egen hofholdning, og som plejer at passere. Udt. i Sjt, 29, 310. K.

23. febr. (Kbh.) Ms. til Palle Urne. Gunde Rosenkrantz t. Vindinges hustru er i Nørrejyll. så hårdt angrebet af sygdom, at GR ej vel kan forlade hende, før han fornemmer, hvad forandring Vorherre vil gøre deri. PU skal derfor begive sig til Lund til første Skåne landsting, berammet til 1. marts, og dømme i de sager, der da kan forefalde. SkT, 7, 174. K.

24. febr. (Kbh.) Å.b. Kongen har i 1633 bevilget kapitlet i Århus domkirke lige med andre kapitler af dets gods at måtte nyde gæsteri, sagesfald, ægt, arbejde og anden herlighed, som hidtil for en stor del er oppebåret af lensmændene på kongens vegne, dog at kapitlets tjenere fortsat skulle være forpligtet til at hjælpe med at skibe korn til Århusgård, når det behøvedes. Da brevet herom er frakommet kapitlet i seneste krigstid, renoveres og stadfæstes det hermed. JR, 10, 511. K.

Tilf.: Her endes den jyske registrant, indeholdende åbne breve Jyll. vedkommende, som udgik udi Christiani Qvarti sidste tider, hvilken døde Rosenborg den 28. februar a:o 1648.

26. febr. (Kbh.) Ms. til Peder Gersdorff og Christoffer Hvas. Johan Brockenhuus t. Hindsels har til magelæg begæret 1 gd. (Mette Hansdatter og Knud Jensen) i Handbjerg s. og by i Hjerm h. i Vestervig klostrens len – imod flg. gods: i Vesterup [Vestervig] s. og birk i Villerup 1 [gd.] (Christen Madsen), i Randrup 1 [gd.] (Mads Sørensen), i Hurup s. i Ettrup [1 gd.] (Mads Nielsen) og 2 gadehuse på samme gds grund. De skal besigtige godset. Anders Bille t. Damsbo skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. JT, 11, 407.

26. febr. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Han skal overvære besigtigelsen af det gods, Johan Brockenhuus ønsker magelagt. JT, 11, 407.

29. febr. (Kbh.) Ms. fra rigens hofmester hr. Corfitz Ulfeldt og kansler hr. Christian Thomesen til samtlige rigens råd. De meddeler rigsråderne, at kongen er død den 28. febr. Da dette kræver, at rigsrådet snarest muligt samles for at rådslå om, hvad rigets høje nødtørft udkræver i disse vanskelige tider, # skal de inden 14 dage komme til Kbh. # for i den hellige trefoldigheds navn med hinanden tilbørligt at »handle og tractere« om landets og rigernes velstand og »alles vores fælles velfærd«. RTR – Sjt, 1.

Tilf.: NB. Mellem disse tegn # skal i Norges statholders brev i stedet indføres, at han, så snart han har gjort tilbørlig anordning i Norge, som han selv kan eragte efter sådan tidernes betænkelige tilstand gøres fornødent, skal begive sig til Kbh.

29. febr. (Kbh.) Ms. fra Corfitz Ulfeldt og Christian Thomesen til bisperne i begge riger. Det meddeles dem, at kongen er død. Og da det er sædvanligt og billigt i sådanne tilfælde at lade klokkerne ringe, ikke alene til en lovlig amindelse, men også undersåtterne til en billig påmindelse om, at de sådan almindelig landesorg behjertes, og alvorligt at sukke, til Gud den Allermægtigste bliver opvakt og bevæget, om nådig regering, beskærmelse og bistand i disse bekymmerlige tiders tilstand, skal bisperne anordne over alt i deres stifter, såvel i landsbyerne som købstæderne, at der hver dag ringes 1/2 time fra kl. 12, indtil kongens begravelse er overstået. RTR – Sjt, 1. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV. (Tr.: DKL, III, 341; jf. CCD, V, 546).

20. marts (Kbh.) Å.b. Der er for nogen tid siden påbudt og for enhver, der kunne have noget at forrette, kundgjort alm. herredage her i riget. Da imidlertid den sørgelige forandring er indfaldet, at kongen er død, og rigsrådet derover bliver forhindret af mange højst nødvendige bestillinger, så rigets nuværende tilstand af mange vigtige og højst betænkelige årsager ikke tilsteder, at herredagene holdes til den bestemte tid, har rådet anset det nødvendigt at kundgøre, at de med de stævninger, de har taget, lader det bero, til rigets tilstand tilsteder, at der berammes en anden tid til sagernes forhør. RTR – Sjt, 2.

20. marts (Kbh.) Ms. til stiftslensmændene. Rådet har for rigets nuværende tilstands skyld måttet udsætte den af kongen med rigsrådets samtykke fastsatte tid for alm. herredage og sagers forhør her i riget.

Det åbne brev herom tilsendes dem hermed, og de skal lade det læse og forkynde på alle herredsting og i købstæderne i stiftet. RTR – Sjt, 2.

20. marts (Kbh.) Ms. til landsdommerne i Danmark. De tilsendes et åbent brev om udsættelse af den til herredagene berammede tid, som de skal lade læse og forkynde på landstingene. De skal indtil videre holde landsting og billigt og forsvarligt administrere lov og ret for enhver, som der kan have noget at søge. Underskrevet: Corfitz Ulfeldt, Christian Thomesen, Anders Bille, Mogens Kaas, Tage Thott, Christoffer Ulfeldt, Jørgen Seefeld, Gregers Krabbe, Hans Lindenov, Iver Vind, Jørgen Brahe, Frederik Reedtz, Niels Trolle, Malte Juul. RTR – Sjt, 2.

20. marts (Kbh.) Ms. til Laurids Below og Erik Krag. Holger Rosenkrantz' arvinger giver til kende, at der i afd. Melchior Oldelands bo under forsegling af de to herremænd Axel Urup t. Belteberg og Kjeld Krag t. Trudsholm står en kiste med noget gjort sølv og silketøj i, der som arv er tilfaldet dem efter nævnte deres fader. Adressaterne skal snarest på deres ansøgning åbne kisten og registrere sølvet og silketøjet og derpå efter deres lods indhold tilstille dem det sammen med kisten. RTR – Sjt, 2.

20. marts (Kbh.) Ms. til alle lensmænd i Danmark og Norge. Der sendes dem et åbent mandat om møntens forandring, som rådet har eragtet nødvendigt at påbyde, og som de skal lade forkynde på tilbørlige steder og siden overholde. RTR – Sjt, 3.

21. marts (Kbh.) Forordning om guld- og sølv mønt. Af adskillige supplikationer erfares, at mange af rigernes indvånere mener, de vil skades af forordningen af 10. dec. 1647 [se KB 1647, 382] om mønten. Skønt den er ment til rigets bedste, er det, når undersåtterne mener at lide skade derved, anset for rådeomt, at guld- og sølv mønten herefter skal gælde som følger: En gl. portugaleser 22 rd., en ny portugaleser 20 rd., en rosenobel 4 rd. 1 ort, en dukat 2 rd., en gl. jacobus 5 rd., 1 ny jacobus 4 rd. 2 ort, en pistolet 3 rd. 2 ort 4 sk. dansk, en dobbelt ridder 5 rd., en fransøsk krone 11 mk. dansk, en gold-gylden 8 mk., en metzer gold-gylden 7 mk. 8 sk., en dansk krone 3 rd. 16 sk., en rigsdaler 6 mk., en stycke von acht el. albertusdaler 5 mk. 12 sk., en ny tomarkstykke 28 sk., en ny markstykke 14 sk., en ny fireskilling 2 sk. – Underskrevet: Corfitz Ulfeldt, Christian Thomesen, Anders Bille,

Mogens Kaas, Tage Thott, Christoffer Ulfeldt, Jørgen Seefeld, Gregers Krabbe, Iver Vind, Jørgen Brahe, Frederik Reedtz, Niels Trolle, Malte Juul. RTR – Sjt, 3.

22. marts (Kbh.) Ms. til tolderne i Sundet. Hertuginde Hedvig t. Stettin og Pommern plejer at bevilges 12 foder rhinskvin toldfri gennem Sundet. De skal lade hendes fuldmægtig passere toldfrit dermed denne ene gang. – Underskrevet: Corfitz Ulfeldt, Christian Thomesen, Anders Bille, Christoffer Urne, Mogens Kaas, Tage Thott, Christoffer Ulfeldt, Jørgen Seefeld, Gregers Krabbe, Hans Lindenov, Jørgen Brahe, Frederik Reedtz, Niels Trolle, Malte Juul. RTR – Sjt, 3. Indl. 1. jan.

Tilf.: Ligesådant brev fik tolderne om hertuginde Elisabet t. Pommerns fuldmægtig. – I lige måde fik de brev om hertuginde Sofie t. Stettin og Pommerns fuldmægtig. Indl. 21. jan.

27. marts (Kbh.) Å.b. Valdemar Skram begærer på sin søster jfr. Ide Margrete Skrams vegne, at hun må være sin egen værge, hvilket bevilges. Hun må oppebære landgilden af sine bønder, men må intet jordegods afhænde uden sin lavværgeres samtykke. RTR – JR, 26. K. Indl. 3. febr.

7. april (Kbh.) Bevilling. Borgerne i Kristianstad har andraget, at deres by meget svækkes og aftager i næring og håndtering, og at de intet bedre middel ved til forbedring, end at de må forundes den frihed, at ingen andre end byens borgere på markederne eller til andre tider må sælge nogen vare i alenmål, pund, lod eller kvintin, tønder, skæpper eller fjerdingkar, men vel i hele stykker og læster. Da rigsrådet fra lensmanden Malte Juul erfarer, at byens indbyggere har været villige til forstrækninger i krigens tid, bevilger det for 20 år fra brevet dato det begærede privilegium, dog at borgerne så til billig pris skal falholde gode og ustraffelige varer, som behøves deroppe. RTR – SkR, 42. K. (Tr.: CCD, V, 547). Indl. 15. febr.

7. april (Kbh.) Ms. til Mogens Høeg, Jørgen Seefeld, Erik Lunov og Frands Pogwisch. Fru Christence Juul, afd. Hans Krabbes t. Søgård har for rum tid siden tilbudt sin afd. husbonds arvinger skifte efter sin husbond og deres morbroder, hvilket de også alle har samtykket i og betroet adressaterne til som kommissærer at overvære skiftet. Disse får befaling hertil og fuldmagt til at forlige parterne eller skille dem ved endelig dom, om tvist opstår. RTR – JT, 11. Indl. 16. jan.

7. april (Kbh.) Ms. til Ove Lunov. Der skal snarest skiftes efter afd. Hans Krabbe t. Søgård, og Enevold Lunovs søskende har begæret OL forordnet til værge for deres broder EL, som en rum tid har været udenlands, og om hvem man ikke ved, om han er død eller levende. OL skal på skiftet overtage hans anpart og hensætte den i god forvaring, til det erfares, om han er levende eller død. RTR – JT, 12.

7. april (Kbh.) Ms. til Ove Blik. Der skal snarest skiftes efter Hans Krabbe t. Søgård, og jfr. Helvig Lunov har taget OB til værge. Han skal derfor være hendes værge på skiftet efter morbroderen og se til, at der vederfares hende ret, og efter skiftet igen overlevere værgemålet til hendes broder og rette lavværge Laurids Lunov. RTR – JT 12.

7. april (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Anders Thomissen og Jens Lassen i Dons har givet til kende, at de gde, de boede i, samt deres bedste formue for nogen tid siden er brændt, og har begæret nogen tids forsøgelse for landgilde, ægt og arbejde. MB skal lade dem forskåne herfor et år. RTR – JT, 12.

10. april (Kbh.) Sjøpas. Jens Sørensen er affærdiget herfra til Island og efter lejlighed tilbage igen med kronens skib Skt. Mikkel med Svend Andersen som skipper. Danmarks og Norges rigers venner og naboer anmodes, og rigernes egne admiraler, skibskaptajner og udliggere i søen samt fogder, embedsmænd og alle andre undersætter, som han på rejsen måtte forekomme, befales at lade ham passere og repassere uden hindringer. Og hvis han af uvejr og storm indtrænges i nogens havn, at de da for billig betaling undsætter ham med folk, anker, tov, fetalje og hvad andet, han kan behøve og anmoder om. RTR – SjøR, 20. K.

10. april (Kbh.) Ms. til alle bisperne i Danmark og Norge. Da det er anset for rådsomt i denne fædrelandets sørgelige og vanskelige tilstand at holde alm. bededage over hele Danmarks rige 7., 8. og 9. juni for at afbede Guds retfærdige vrede og vore synders velfortjente straf, skal de gøre deres yderste flid, at de forrettes gudeligt og frugtbart, så ikke blot provster og præster tilholdes ikke alene selv med hele deres hus som Guds ords retsindige tjenere at skikke sig vel heri og således foregå deres tilhørere med et godt eksempel, men at de også med kristelig iver alvorligt tilholder og advarer deres tilhørere om ædrueligt og skikkeligt at komme i kirken på de tider og i samme 3 da-

ge holde sig fra alt arbejde, til prædiken og gudstjeneste er holdt, og i øvrigt i alle måder anstille sig således, at bededagene holdes med tilbørlig reverence og kristelig andagt og alvor. RTR – Sjt, 4. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV. (Jf. DKL, III, 342.)

Tilf.: NB. I Norge og Island skal bededagene holdes 2., 3. og 4. august.

10. april (Kbh.) Ms. til lensmændene i Danmark. De skal forordne, at der i bededagene 7.- 9. juni ikke holdes ting, stævner eller andre slige forhinderlige forsamlinger, og at al overflødighed i drik, øl- og vintapning og al anden uskikkelighed alvorligt forbydes. RTR – Sjt, 4.

Tilf.: Ligesådant brev fik lensmændene i Norge og Island om 2.- 4. august.

10. april (Kbh.) Ms. til Axel Urup. To personer i Skarenhagen under Bülke i hans len, nemlig Hendrick Rewenstorp og Ziele Rewenstorpes, som er hinanden beslægtet i 3. led, begærer at måtte indgå ægteskab, hvad rigsrådet har bevilget, og AU må tilstede dem. RTR – JT, 13.

14. april (Kbh.) Å.b. Mag. Johan Pouch har for 2 år siden forset sig med lejermål og kan derfor if. den i 1647 udgangne forordning ikke uden særlig benådning admittes til nogen bestilling. Efter hans ydmyge begæring bevilger rigsrådet, at han nu må få og betjene hvilken kirke- eller skoletjeneste, han efter ordinansen og forordningerne om kald lovligt kan kaldes til. RTR – JR, 26. (Efter Otte Krags ordre) K. (Tr.: DKL, III, 343.) Incl. 12. april.

15. april (Kbh.) Mageskifte. Malte Sehested t. Rydhavne får af rigsrådet på Ribe hospitals vegne i Ginding h., Sahl s. i S. Bjert 2 gde (Niels Mortensen og Niels Andersen) – mod 1 gd. (Niels Pedersen og Karen Jensdatter) i Ål, samme sogn. RTR – JR, 26. (Efter hr. kanslers ordre) K. (Jf. Kr. Sk., II, 1).

15. april (Kbh.) Genbrev fra Malte Sehested på ovenn. mageskifte. RTR – JR, 27. K.

18. april (Kbh.) Å.b. Sognepr. t. Sandby i Sjæll. hr. Jacob Clemendsen har givet til kende, at hans præstegd. for kort tid siden er ganske nedbrændt og størstedelen af hans formue gået til, hvorved han er gerådet i stor armød. Han begærer hjælp til gdens genopbygning, og rigs-

rådet har bevilget, at hver kirke i Sjæll. stift skal komme ham til hjælp med 1 rd. Hvis der er kirker, som ikke har råd hertil, skal de kirker, som har midler, komme dem til hjælp. Desuden formaner enhver sognepræst i stiftet efter sin formue at undsætte JC. Lensmændene, som JC besøger herom, skal bistå ham med at få hjælpen af kirkerne og præsterne. RTR – SjR, 20. K.

18. april (Kbh.) Ms. til Erik Lunov. Otte Lunov t. Herpinggård har be-
rettet, at han agter snarest at skifte med børnene efter sin afd. hustru
Dorte Prip. OL skal overvære skiftet som sine broderbørns værge, og
derefter igen levere vægemålet til faderen. RTR – JT, 13.

18. april (Kbh.) Ms. til Axel Urne og Verner Parsberg. Otte Lunov t.
Herpinggård agter snarest at skifte med børnene efter sin afd. hustru
Dorte Prip. De skal med rigsrådets fuldmagt være skiftekommissærer
og, hvis tvist opstår, forlige parterne eller skille dem ved endelig
dom. RTR – JT, 13.

20. april (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt. Otte og Christian Lin-
denov og deres søster jfr. Helvig Lindenov agter snarest at »lodde«
efter deres afd. forældre. CU skal på sine børnebørns og deres halv-
søskendes vegne overvære »loddingen« og se til, at der vederfares
dem ret. RTR – SkT, 15. Indl. 19. april.

Tilf.: Ligesådant brev fik Henrik Podebusk på jfr. HLs, Mogens
Høeg på CLs og Henrik Lindenov på OLs vegne.

20. april (Kbh.) Ms. til Iver Prips arvinger. Nogle norske har, mens IP
var både hauptmand og direktør for kobberbjergværket i Norge, le-
veret ved og kul dertil, nemlig Peder Jørgensen for 330 rd. ½ ort,
Hans Lauridsen for 157 rd., Søren Christensen, Laurids Dylldall,
Frands kulbrænder, Hans Hergelsen, Povell kulbrænder, Oluf kul-
brænder og Simon Hobell, tjener ved kobberbjergværket, for 2.180
rd. De har hos rigsrådet klaget over, at de endnu ikke er contentere-
de, som billigt burde være sket. Da IP if. kontraktens og kvitteringens
indhold har modtaget tilstrækkelige penge til værkets fortsættelse,
skal arvingerne snarest stille klagerne tilfreds for, hvad de kan kræve
hos dem som IPs arvinger, så rigsrådet og den afd. konges efterkom-
mere kan forskånes for deres videre molestation og overløb. RTR –
JT, 13. Indl. 20. jan.

21. april (Kbh.) Kvittans. Christian 4. har den 22. april 1646 befalet
lensmand på Bøvling Mogens Sehested, lensmand på Hald Jørgen

Seefeld og Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård i overværelse af superintendent dr. Jacob Matthiesen i Århus og borgmestrene i Viborg, Randers og Ålborg Peder Ostenfeld, Jesper Lauridsen og Hans Sørensen at forhøre Mogens Høegs regnskab som landkommissær. De har den 7. febr. 1648 i Viborg i overværelse af superintendenterne i Ribe og Viborg dr. Erik Monrad og mester Frands Rosenberg og borgmestrene i Viborg, Varde, Kolding og Mariager Peder Ostenfeld, Laurids Jensen, Morten Panck og Hans Nielsen, da dr. JM og borgmestrene JL og HS pga. skrøbelighed ikke kunne møde, foretaget MHs regnskab. Dets indtægter beløber sig til 413 rd. 2 1/2 mk. 4 sk. i rede penge, 1.067 td. 1 1/2 skp. rug, 750 td. 2 skp. mel, 630 td. byg, 2.890 1/2 td. havre og 624 1/2 sider 1 stk. flæsk. Til udgifter har han tilskrevet sig: til hvervepenge, adskillige rejser, fragt og andet til landets bedste efter rigtige beviser 418 1/2 rd., 1.047 1/2 td. rug, 754 1/2 td. 1 skp. mel, 639 td. 7 1/2 skp. byg, 30 td. malt, 2.962 td. 3 skp. havre og 724 1/2 side flæsk. Udgiften overstiger således indtægten med 4 dl. 3 mk. 4 sk. i penge, 4 1/2 td. 1 skp. mel, 9 1/2 td. 2 skp. byg, 49 td. 5 skp. havre, »hvis korn han til overmål har bekommet og sig til udgift ført«. Og af fornævnte »specie« fører MHs sig til beholdning som endnu skal restere til Mogens Nielsen i Randers og endnu skal være ham ubetalt, 20 td. rug, som af ham blev lånt, fordi skipperen ikke kunne få sin fulde ladning, da en del af borgerskabet i Randers modvilligt hos sig har forholdt [beholdt] 176 1/2 td. 2 skp. rug. Desuden fører han sig til udgift og afkortning 54 td. 7 skp. mel, 105 td. 2 1/2 skp. byg, 513 td. 2 skp. havre, 69 1/2 side flæsk, som af en del af borgerskabet smst. er forholdt efter hans leverede restances formelding, af hvilken restance billigt kan eragtes, at MN og MH bør erstattes, hvad de har udlagt, mens de til kommissærerne og til landets gavn og bedste bør levere det øvrige fra sig. I øvrigt har kommissærerne ikke vidst nogen anden antegnelse at gøre i regnskabet, men if. kongens befaling kvitteret MH og har indlagt regnskabet i en forsegleet konvolut med dets tilhørende dokumenter, breve, beviser og kvittansen i landekisten. Rigsrådet konfirmerer afregningen og kvittansen. RTR – JR, 33-35. (Efter min broders ordre) K. Indl. 7. febr.

21. april (Kbh.). Å.b. Sognepr. t. Vorbasse og Grene s. hr. Peder Christensen Marebeck har begæret, at Anst sognemænd måtte tilholdes at age ham den halve tiende, som af den afd. konge for kaldets ringheds skyld for årl. afgift er forundt ham, til de herredsgrænser, som er nærmest hans præstegd., da han bor uden for Anst h. Rigsrådet befaler Anst sognemænd, på belejlige tider af året, og når PCM begærer det,

med deres egne heste og vogne at age deres ham forundte halve part kirketiende til de herredsgårde, som er nærmest hans præstegd., hvor han siden selv skal modtage og oppebære det. RTKR – JR, 98^l. (Efter Otte Krags ordre) K. Indl. 5. april.

1) Fejlagtigt indført her, se flg. ms.

21. april (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Sognepr. t. Vorbasse og Grene hr. Peder Christensen Marebeck har berettet, at hans forgængere og ham selv af forrige konger for kaldets ringheds skyld har været forundt årl. på Koldinghus at oppebære 6 ørte korn, hvilket der nu resteres med for 5 år fra 1642, og har begæret, at han nu må få det. Det bevilges, at han får de 2 sidste års resterende korn, som MB skal føre til regnskab i lensafgiften. RTKR – JT, 67^l.

1) Fejlagtigt indført her. I margen tilf.: Dette skulle tilforn i rådets regeringstid have været indført i de jyske tegnelse.

22. april (Kbh.) Søpas. Borger i Kbh. Gødert Braem agter at af-færdige sit skib Charitas til hvalfangst på Spitsbergen med Ede Sinnessen som kommandør og skipper. [Videre som i søpas af 10. april for Jens Sørensen]. RTR – SjR, 20. K. (Tr.: KD, V, 320).

23. april (Kbh.) Kvittans. Christian 4. har den 23. maj 1646 befalet lensmand på Bøvling Mogens Sehested, lensmand på Hald Jørgen Seefeld og Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård i overværelse af superintendenterne i Viborg og Ribe mag. Frands Rosenberg og dr. Erik Monrad og borgmestrene i Viborg, Mariager, Ålborg, Varde, Ringkøbing og Kolding Peder Ostfeld, Hans Nielsen, unge Hans Sørensen, Laurids Lunderup, Jens Olufsen og Morten Panck at forhøre Gregers Krabbes, Niels Krags og Erik Juels regnskaber for, hvad de som landkommissærer i Jyll. har modtaget til landekisten og i øvrigt og siden udgivet til landets bedste. Som det fremgår af brev, dat. Viborg den 7. febr. 1648, har de udført befalingen og for Niels Krags og Erik Juels vedkommende befundet, at indtægterne beløber sig til 70.510 rd. 10 sk. dansk og udgifterne til 70.449 rd. 15 sk. til hvervepenge, soldateskens besolding, ammunition, gewehr, proviant og adskillig anden landsens fornødenhed, så de bliver landekisten skyldige 60 rd. 3 1/2 ort 7 sk., samt hvad restance der endnu kan være udestående af de forrige udlovede kontributioner af Jyll., hvilke kommissærerne skal indfordre og gøre landekisten regnskab for. Desuden findes i deres regnskab indført en forstrækning på 1.400 rd. til borgmester i Viborg, som de ligeledes skal indfordre og gøre regnskab

for. I øvrigt findes regnskabet rigtigt og ingen videre antegnelser at gøres, og adressaterne har efter kongens befaling kvitteret regnskabet og lagt det med tilhørende dokumenter, breve, beviser og kvittanser i en konvolut og nedlagt den i landekisten. # Da Niels Krag, så vidt ham angår, har anholdt om konfirmation herpå, konfirmerer rigsrådet kvittansen. RTR – JR, 28-30. K. Indl. 7. febr.

Tilf.: NB. Herefter skal skrives to ligelydende eksemplarer, blot at i det, Erik Juel skal have, bliver således indført: # Da Erik Juel så vidt ham angår etc.

23. april (Kbh.) Kvittans. De ovennævnte har i de ligeledes nævntes overværelse forhørt et særligt regnskab for Niels Krag som landkommissær, hvis indtægter beløber sig til 2.260 1/2 rd. 8 sk. og udgifterne til 2.819 rd. 9 sk. Differencen på 558 1/2 rd. 1 sk. har han ført sig til udgift i kommissærernes generelle regnskab. I øvrigt er der i udgifterne forregnet 7 rd., som han bliver skyldig. Desuden har han skrevet sig til udgift 800 rd. for de 2 sidste år, han har været kommissær, til fortæring for sine folk, til husleje og til andre nødvendige udgifter på adskillige rejser. Det kan eragtes billigt, at han ikke uden stor besværing og bekostning, især i den besværlige tid, har kunnet forrette sådan bestilling; men da kongens kommissorium intet formelder om kommissærernes besolding i den besværlige tid, har adressaterne henstillet godkendelsen til kongen. I øvrigt har de ikke fundet videre at antegne ved regnskabet og har derfor kvitteret det og med tilhørende beviser og kvittanser lagt det i en konvolut og nedlagt den i landekisten. Da NK har anholdt om konfirmation herpå, konfirmerer rigsrådet kvittansen, ligesom det godkender de 800 rd. til NKs omkostninger. RTR – JR, 30-32. (Efter Otte Krags befaling) K. Indl. 7. febr.

23. april (Kbh.) Kvittans. Også Erik Juel har som landkommissær skrevet sig 800 rd. til udgift til sine folks fortæring, husleje, adskillige rejser og andre nødvendige udgifter, hvilket rigsrådet godkender. RTR – JR, 32-33. K.

24. april (Kbh.) Ms. til Flemming Ulfeldt og Lave Beck. Oberst t. fods Christoffer Steensen t. Grimsted har hos lensmændene og kommissærerne i Loll. og Falster, if. deres mandtaller og regnskaber, af de påbudne skatter i deres len og af landekisten optaget en anselig sum penge til sit, sine officerers og soldaters underhold, uden at der hidtil er afregnet endeligt. De skal derfor med rigsrådets fuldmagt snarest

afregne endeligt med ham, hvorledes pengene er udgivet, hvad han har leveret officererne og soldaterne deraf, og efter rigtig klarering på kronens vegne kvittere ham. RTR – Sjt, 5.

25. april (Kbh.) Kvittans. På Christian 4.s befaling af 23. maj 1646 har de ovennævnte [se 23. april] givet Gregers Krabbe kvittans, dat. Viborg den 7. febr. 1648, for hans landkommissærregnskab. GKs regnskab udviser en indtægt på 494 $\frac{1}{2}$ rd. 2 $\frac{1}{2}$ mk., mens han som udgift har tilskrevet sig til hvervepenge, forfærdigelse af gewehr samt andet til landets fornødenhed if. vedlagte beviser 494 rd. 2 $\frac{1}{2}$ mk. 4 sk. Desuden har GK for kommissærerne »indlagt« 3 regnskaber: Det ene af borgmester i Ålborg Hans Sørensen over, hvad han har oppebåret af kongens tjenere, adelens gde og tjenere, kanniketjenere og af præsterne i Viborg stift, nemlig 610 td. 3 fjk. rug, 526 td. 1 skp. byg, 154 td. 6 skp. 1 fjk. havre, 3 bismerpd. flæsk og i penge, bl.a. for varer, som er solgt, 238 rd. 8 sk. Herimod har han skrevet sig til udgift, hvad der er sendt til Middelfart og forbagt til kavringbrød og i andre måder if. beviser 610 td. 3 fjk. rug, 526 td. 1 skp. byg, som ligeledes er sendt til Middelfart, 151 td. 5 skp. 1 fjk. havre, 3 bismerpd. flæsk, som er solgt, penge, som på adskillige måder er udgivet if. regnskabet 363 $\frac{1}{2}$ rd. 16 sk., så indtægten overstiger udgiften med 3 td. 1 skp. havre, som han bliver skyldig. Desuden et regnskab af Raaland Andersen i Middelfart, hvori han har ført sig til indtægt, hvad han har modtaget fra Hans Sørensen i Ålborg, »rug 336 td. halve kavringbrød, 2.424 med tøndemål«, penge som er modtaget for rug, som er solgt, 115 sldl., sild 4 læster, hvorimod han til udgift har skrevet sig, hvad han efter kommissærernes befaling har leveret til soldatesken, nemlig rug 336 td. 1 fjk., sild 3 $\frac{1}{2}$ læst 5 $\frac{1}{2}$ td. 1 fjk., kavringbrød 2.424 med tøndetopmål, penge som er udgivet for hertug Frederiks fortæring i Kolding, til fragt af kornet og på andre måder, 115 sldl., så samme hans regnskabs indtægt overstiger udgiften med 1 fjk. sild, som han bliver skyldig, hvorimod han igen har udgivet 1 fjk. rug mere end indtægten. Dernæst skriver på Riberhus Jørgen Pedersens regnskab, som til indtægt har ført sig, hvad han af Kaj von Ahlefeldt ved hans proviantskriver har fået leveret fra Flensborg, nemlig 82 td. rug, 40 td. malt, 90 skålpd. smør, 22.359 skålpd. brød, penge, som han har modtaget for rug og malt, der er solgt, udgør 182 $\frac{1}{2}$ rd. 1 mk. Hvorimod han til udgift har skrevet sig, hvad til KA og kaptajn Spiis er leveret og for penge er solgt, nemlig 82 td. rug, 40 td. malt, 22.359 skålpd. brød, 90 skålpd. smør og penge 146 rd. 11 sk. Indtægten overstiger således udgiften med 36 $\frac{1}{2}$ rd. 5 sk., som han bliver skyldig. Og hvad GK bli-

ver skyldig på forn:te regnskab, skal han levere til landkommissærerne, og af dem derfor tage kvittering. Ellers har kommissærerne ikke vidst nogen antegnelse at gøre til GKs regnskaber, men har efter kongens befaling kvitteret ham, og har indlagt dem med tilhørende beviser og kvittanser i landekisten i en forsegleet konvolut. Da GK siden mod kvittering af 23. april 1648 har leveret landkommissærerne for Nørrejyll. de 36 1/2 rd. 5 sk. samt i det første regnskab 2 1/2 mk. 2 sk., i det andet 3 td. 1 skp. havre, tønden takseret til 1 sldl., i alt 2 rd. 8 sk., og i det tredje 1 fjk. sild¹, takseret til 1 sldl., tilsammen 39 1/2 rd. 1 mk. 5 sk., så konfirmerer rigsrådet samme kvittanser. RTR – JR, 35-38. K. Indl. 7. febr.

1) Indførslen har fejlagtigt: salt, K har korrekt: sild.

27. april (Kbh.) Ms. til øverstesekretær Otte Krag og sekretær Erik Krag. De skal straks begive sig til Frederiksborg slot og åbne alle kister, skrin el. andet under forsegling, tilhørende afd. Vibeke Kruse eller hendes børn, stykkevis registrere alt og tilstille rigsrådet en fortegnelse derover. Men hvad der efter fr. Beate Rantzaus egen beretning findes, tilhørende hende, skal de lade forblive uberørt, som de finder det, når de i forvejen af den, som af hende medsendes, åbnes, og det erfares, om det findes som foregivet. Siden skal de under deres forsegling indtil videre besked hensætte det registrerede i god forvaring og befale forvalteren, at intet af det, som findes, bortkommer uden ordre. RTR – SjR, 20. K. Indl. 29. april.

27. april (Kbh.) Forleningsbrev. Da Han herreds og Mors' provsti er ledigt efter afd. Melchior Oldeland, har rigsrådet forlenet kongens sekretær Iver Krabbe Jacobsen dermed indtil videre uden afgift med dets rente og rette tilliggelse, som MO har nydt det. Han skal årl. lade kirkernes regnskaber høre og se til, at der sker kirkerne skel og fyldest i alle måder, at de holdes ved magt, og at deres rente alene anvendes til deres gavn. RTR – JR, 38. K.

1. maj (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at anordne, at når kongen af Frankrigs folk, som han har ladet hverve i Danzig, med det første skal passere Sundet til Frankrig på adskillige skibe, de da kan passere frit uden ophold og forhindring. Udt. i RTR – SjT, 5.

Tilf.: Ligesådant brev fik AK at anordne, at dronningen af Sveriges folk, som hun snarest agter at sende fra Göteborg og Halmstad gennem Sundet til Tyskland, kan passere frit uden ophold og forhindring.

4. maj (Kbh.) Valgbrev fra rigsrådet og adelens deputerede til hertug Frederik. RTR – Sjr, 21-23. (Tr.: CCD, V, 548-52, hvortil henvises).

5. maj (Kbh.) Oprensning. Lensmand på Ørum slot Christoffer Hvas har berettet, at der den 5. okt. 1647 på Hvidbjerg kirkegård på Thyholm er fundet et dødt spædbarn, som i løndom er nedsat der. Da sagen er forsømt og ikke så lovligt, som det burde være sket, inden 6 uger forfulgt med sandemænd, har han begæret oprensning. Rigsrådet vil have sagen rejst og fornyet, og CH må opkræve sandemænd, og disse gøre deres ed og tov efter loven og recessen. RTR – JR, 38.

6. maj (Kbh.) Å.b. Anders Mortensen i Ganløse på Kbh. len var for nogle år siden for ulovlig skovhugst dømt til at lide på sin boeslod. Han er siden død, og hans 7 efterladte forældreløse børn forholdes efter dommen hans hovedlod på 130 sldl. De begærer nu, at faderens forseelse må efterlades, og boesloddene overlades dem, hvilket bevilges. RTR – Sjr, 23. K.

6. maj (Kbh.) Bestalling. Christian 4. har noget før sin død tilforordnet Kjeld Krag t. Trudsholm til fra philippi jacobi 1648 at være landsdommer i Skåne og hjælpe alle, som kommer til ham, til lov og ret. Da han også har aflagt sin ed, befaler rigsrådet alle: riddere, riddermændsmænd, fruere og jomfruer, købstadmænd, bønder og menige almue i Skåne at holde KK for deres landsdommer, mens han efter lov og ret skal hjælpe dem, særdeles i de sager, som bør ordeles til landstinget. RTR – SkR, 42. K.

6. maj (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Christian 4. har forlenet Axel Urup t. Belteberg med Kristianopels fæstning og len. NK skal snarest muligt overlevere dem til ham i overværelse af Wulf Hieronymus Kratz t. Duege og Jens Bagge t. Bolstofte. RTR – SkT, 15.

6. maj (Kbh.) Ms. til Wulf Hieronymus Kratz og Jens Bagge. Christian 4. har nogen tid før sin død til philippi jacobi 1648 forlenet Axel Urup t. Belteberg med Kristianopels fæstning og len. De skal med rigsrådets fuldmagt være til stede, når lensmand på Sølvborg slot Niels Krabbe overantvorder AU, hvad inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, der findes vedr. lenet. Desuden skal de besigtige bygningen og ladegdene, hvorledes de er holdt ved magt, og undersøge, hvorledes skovene er fredet og holdt ved magt, og give AU besigtigelsen beskrevet. RTR – SkT, 15.

6. maj (Kbh.) Å.b. Christian 4. har bevilget Iver Lauridsen i Ammitsbøl i Koldinghus len at måtte ægte sin morfaders brodersøns enke Karen Jensdatter mod at give 200 rd. for bevillingen. Han andrager nu, at han ikke kan overkomme denne sum, og begærer lindring og dilation derpå. Rigsrådet bevilger, at han må nøjes med at give 200 sldl. til Kolding hospital, hvoraf han allerede har erlagt 100 til hospitalets forstander, og skal stille kaution for at betale de sidste 100 til mikkelsdag 1648. Han skal desuden bevise ikke at være KJ nærmere beslægtet end anført. RTR – JR, 40.

6. maj (Kbh.) Bevilling. Jens Jensen i Stondsigt [fmtl. forskrivning for Hundsig] har berettet, at han for mange år siden har ægtet Maren Madsdatter, som nogle år efter har forladt ham og i mere end 14 år holdt sig fra ham, hvorover han for 4 år siden af køds og blods skrøbelighed har forset sig med lejermål med en anden kvinde og derfor af Ribe kapitel er dømt fra sin ægtehustru. Han begærer nu at måtte ægte en anden kvinde, og da rigsrådet erfarer, at han både før og efter lejermålet har forholdt sig ærligt, kristeligt og vel, bevilger det ham at ægte hvilken kvinde, Gud og lykken vil tilføje ham, dog at dermed forholdes efter de om ægteskab udgangne artikler. RTR – JR, 40.

6. maj (Kbh.) Ms. til Niels Krag. Mølleren i Brøndum mølle har andraget, at den underste kværnsten er »tuert i sønder« og ikke mere tjenlig at male med, hvilket NK bekræfter. Da mølleren i forrige åringer ikke som andre kronens møllere og tjenere over hele riget har nydt nogen forskånsel, fordi han da var adelstjener, men nu er kommet under kronen, eragter rådet bedst, at mølleren herefter af hver 4 td. mel i årl. landgilde får 6 skp. afslag, hvorimod han selv skal vedligeholde møllen ind- og udvendig, så den kan udstå uvildige danne-mænds syn. Mod at stille NK kaution herfor, må han fra philippi jacobi 1647 nyde nævnte afslag. RTR – JT, 11.

7. maj (Kbh.) Ms. til Manderup Due og Jens Høeg. Christian 4. har noget før sin død til philippi jacobi 1648 forlenet landsdommer i Nørrejyll. Erik Juel t. Hundsbæk med Ålborghus slot og len. De skal med rigsrådets fuldmagt overlevere ham det, når Gunde Lange leverer det fra sig, og til EJ overdrage inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, som findes og bør overantvordes. De skal besigtige bygningen og tilliggende ladegde og undersøge, hvorledes skovene er fredet og holdt ved magt, og give EJ det beskrevet. RTR – JR, 38. K.

Tilf.: Ligeså fik Jørgen Kruse og Erik Grubbe brev at levere Gunde

Rosenkrantz Kalø, Henrik Lange og Peder Lange at levere Palle Rosenkrantz Lundenæs, Ebbe Ulfeldt og Jørgen Marsvin at levere Frands Pogwisch Hald, Henrik Rantzau og Christoffer Pax at levere Laurids Ulfeldt Stjernholm, Mogens Arenfeldt og Jørgen Rosenkrantz at levere Henrik Thott Dronningborg, Mogens Arenfeldt og Peder Seefeld at levere Henrik Thott Dronningborg¹ og Jacob Grubbe og Iver Krabbe at levere Kjeld Krag Froste herred og Helne Kirke. 1) K har tilføjelsen om Mogens Arenfeldt og Jørgen Rosenkrantz, men i særskilt koncept vedr. Dronningborg er adressaterne MA og Peder Seefeld.

7. maj (Kbh.) Følgebrev. Christian 4. har noget før sin død forlenet Axel Urup t. Belteberg med Kristianopels fæstning og len fra philippi jacobi 1648. Lenets bønder skal indtil videre svare, give og gøre AU på kronens vegne deres årl. landgilde og al anden rente, herlighed og rettighed, som de plejer og er pligtige til og har gjort og givet kronen af arilds tid. Han skal til gengæld holde dem alle ved lov, skel og ret. RTR – JR, 39. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik bønderne i Ålborghus len at svare Erik Juel, i Kalø len at svare Gunde Rosenkrantz, i Lundenæs len at svare Palle Rosenkrantz, i Hald len at svare Frands Pogwisch, i Stjernholm len at svare Laurids Ulfeldt og i Dronningborg len at svare Henrik Thott.

8. maj (og 6. juli) (Kbh.) Kong Frederik 3.s håndfæstning. RTKR – SJR, 82-91. (Tr.: CCD, V, 554-73, 574-76 og i Årsberetninger fra Gehejmearkivet, II, 111-119, hvortil henvises).

8. maj (Kbh.) Hertug Frederiks forsikringsbrev til rigsrådet og adelnen. RTKR – SJT, 54. (Tr.: CCD, V, 552ff., hvortil henvises).

8. maj (Kbh.) Hertug Frederiks forsikring til adel og borgerskab på Bornholm. RTKR – SJT, 54. (Jf. CCD, V, 554).

8. maj (Kbh.) Hertug Frederiks forsikringsbrev til borgerskabet i købstæderne. RTKR – SJT, 55. Orig. i Helsingør, Kalundborg, Korsør, Køge og Skælskør rådstueark., LAK, i Fåborg og Kerteminde rådstueark., LAO, i Skive rådstueark. (D27-64), LAV. (Tr.: KD, I, 665; jf. CCD, V, 554).

8. maj (Kbh.) Hertug Frederiks forsikringsbrev til gejstligheden. RTKR – SJT, 55. K. (Tr.: DKL, III, 344 efter orig. i Fyns bispeark.; jf. CCD, V, 554).

9. maj (Kbh.) Rigsrådets svar til Niels Krabbe. 1. Ang. de 2 bønder i Blekinge, som har ladet en manddraber bortkomme: den ene, som er kronens bonde, skal i 3 år gå i jern på Bremerholm, medmindre manddraberen imidlertid kan bringes til stede; hvad hr. Tage Thotts bonde angår, skal TT selv råde, som han agter ret og forsvarligt. Dog skal det være begge uforment at indstævne livsdommen over dem for deres tilbørlige dommere. 2. Ang. den anden sag gælder, at hvis de imod hans præst begyndte sager og proces udføres og tilendebringes for de tilbørlige dommere inden den forestående hylding, kan begge de deri interesserede parter indfinde sig her (i Kbh.), for at der, om tiden da tillader det, kan blive dømt endeligt heri, og kaldet igen blive tilbørligt betjent. RTR – Sjr, 23. K.

9. maj (Kbh.) Å.b. til ridderskabet i hele Danmark fra rigsrådet. Frederik 3. etc. er nu i denne forsamling af menige Danmarks riges råd og ridderskab udvalgt og kåret og af gejstligheden og borgerskabet samtykket, at vorde Danmarks og Norges konge, og det er tilsagt ham snarest muligt at hylde og sværge. Da nærværende tids tilstand ikke kan tåle, og det ville falde alt for langsomt, at dette, som det har været sædvanligt, forrettes særskilt i alle provinser, er det denne gang anset for rådsomt og nødvendigt til landsens rolighed og bedste, at hyldingen foretages i Kbh. af menige stænder over hele riget, og dertil er berammet den 6. juli, #hvorfor det flittigt og venligt begæres, at menige ridderskab over hele riget, enhver i egen person, vil møde i Kbh. 3 dage forud og da høre, hvad der her angående hyldingen bliver proponeret. Sådant sker den udvalgte prins og herre til største ære og behag, fædrelandet til mærkelig gavn og bedste og alle og enhver til største rolighed og langvarende velstand. RTR – Sjt, 6. (Tr.: Rise Hansen: Aktst. og Opl. t. RRs og St.mødernes Hist., I, 127).

Tilf.: Ligesådan blev fik frimænd og borgerskab på Bornholm i et brev, der lyder ord til ord som dette indtil tegnet# og herefter: frimændene bedes enten selv møde eller sende fuldmægtige på deres vegne; borgmestre og råd samt menige borgerskab i hver by bedes sende en borgmester, en rådmænd og en borger med deres bys segl og alles fuldmagt. De skal møde i Kbh. 3 dage før, og da på alles vegne ydermere forfare, hvad der proponeres angående hyldingen. »Sluttes ligesom købstædernes breve, som efter følger«.

9. maj (Kbh.) Å.b. til købstæderne i Danmark. [Indledn. som til ridderskabet]. De skal af hver by 3 dage før i Kbh. lade møde en borgmester, en rådmænd og en borger med byens segl og alles fuldmagt, så

de visseligt er til stede til nævnte tid for på alles vegne ydermere at forfare, hvad der angående hyldingen proponeres, og at kunne gøre og samtykke, hvad andre stænder her i riget anser for godt og gør. [Slutn. som til ridderskabet]. RTR – Sjt, 6. Orig. i Ålborg rådstueark. (D1-118), LAV. (Tr.: KD, I, 666 og Hübertz, II, 124).

Tilf.: Kbh., Malmø, Ribe og Christianshavn skal hver lade møde med deres borgmestre, 2 rådmænd og 4 andre fornemme borgere.

9. maj (Kbh.) Å.b. til bønder og menige almue i hele Danmark [Indledn. som til ridderskabet]. De skal 3 dage før til Kbh. sende af hvert herred herredsfogden, 2 sandemænd og 2 andre lovfaste danne-mænd med herredets segl, som forud af menige herredsmænd til ting skal være gjort fuldmægtige, og derpå af dem alle tage tingsvidne, hvilket de som en fuldmagt skal have med sig, så de visseligt kan være til stede til nævnte tid og da på alles vegne ydermere forfare, hvad der forelægges om hyldingen, og deri gøre og samtykke, hvad andre stænder anser for godt og gør. RTR – Sjt, 7.

Tilf.: NB. I Fyn og Langeland skal sendes af hvert herred som anført. I Jyll. sendes alene af hvert herred herredsfogden og 2 sandemænd. Af de andre lande herredsfogden og 4 andre lovfaste danne-mænd af hvert herred.

9. maj (Kbh.) Ms. til alle lensmænd i Danmark fra rigsrådet. Af hoføjede åbne brev kan de erfare, at Frederik 3.s hylding af menige stænder skal foretages. De skal ikke alene i egen person møde i Kbh. 3 dage før, men også forkynde brevet til menige NB ridderskab for alle dem, som er i lenet, og sende dem kopi deraf. Desuden skal de i alle købstæder i lenet lade læse og forkynde brevet til borgerskabet og på alle herredsting brevet til bønderne. RTR – Sjt, 7.

Tilf.: NB. I brevet til Ebbe Ulfeldt på Bornholm skal indføres at forkynde det åbne brev til menige frimænd og borgerskabet der på landet, hvor fornøden gøres.

9. maj (Kbh.) Å.b. til kapitlerne i Danmark fra rigsrådet. »Indgangen lyder ord fra ord som det til ridderskabet«. De skal enten i egen person møde 3 dage før eller sende 2 fuldmægtige af deres midte med fuldmagt under kapitlets segl, og da erfare, hvad der proponeres angående hyldingen, og deri gøre og samtykke, hvad de andre stænder anser for godt og gør. RTR – Sjt, 8.

Tilf.: Rektor og professorer i Kbh. universitet og dekan og pro-

fessorer i Sorø akademi fik i lige måde breve at sende nogle af deres midte med fuldmagt etc.

9. maj (Kbh.) Å.b. til alle provster og præster fra rigsrådet. [Indledningen] »lyder i lige måde ... som rigsrådets«. De skal 3 dage før lade møde af hvert herred herredsprovsten og en præst med fuldmagt af alle herredets præster, og da på deres vegne høre, hvad der proponeres om hyldingen og deri gøre og samtykke, hvad alle andre stænder anser for godt og gør. RTR – Sjt, 8. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

Tilf.: Til Sjæll., Skåne og Fyns stifter lyder brevene som anført. Men fra de 4 stifter i Jyll. fremsendes alene herredsprovsterne.

9. maj (Kbh.) Ms. til bisperne i Danmark fra rigsrådet. [Indledn. som til ridderskabet og henvisning til det åbne brev til provster og præster]. De skal ikke blot i egen person møde 3 dage før og høre, hvad der proponeres, men også forkynde det åbne brev for provster og præster og sende herredsprovsterne en kopi. RTR – Sjt, 8. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

Tilf.: I brevet til bisperne i Ålborg og Fyn skal indføres, at da der i stiftet ikke er noget kapitel, skal de i stedet tage med sig en sognepræst der af byen.

9. maj (Kbh.) Oprejsning. Poul Andersen har forset sig med lejermål og kan derfor if. den forleden år derom udgangne forordning ikke uden særlig benådning admittes til nogen bestilling. På hans ydmyge begæring har rigsrådet bevilget, at han herefter må betjene hvilken kirke- eller skoletjeneste, han efter ordinansen og andre om kald udgangne forordninger lovligt kan kaldes til, dog at alt går lovligt til efter det i nævnte forordning specificerede. RTR – JR, 40.

10. maj (Kbh.) Rigsrådets svar om Niels Ibsen i Jerlev m.m. 1. Da det er alle og enhver frit og tilladt ved proces at søge, hvad man mener at forurettes i eller forholdes imod billighed, står det supplikanterne frit at gøre det i denne sag om den omtvistede tiende af Bispegårds toft. 2. Hvis supplikanternes anliggende er, som foregives, bør NI enten borge for sig selv eller stille anden nøjagtig borgen for, at han skal lade såvel supplikanterne som andre være uberørt; rådet eragter det også ubilligt, at NI, som det berettes, mod offentligt og alvorligt forbud rider omkring i kongens vildtbane eller andetsteds med bøsser, hvormed vedkommende bør have tilbørligt indseende, at det ikke

sker, eller straffes vedbørligt derfor. 3. Præsten bør billigt holde hvad løfte, som bevises af ham at være sket. RTR – Sjr, 24. K.

10. maj¹ (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch og mag. Frands Rosenberg fra rigsrådet. Der er tvist mellem menige Sortebrødre sognemænd i Viborg og sognepr. til samme sogn mag. Jens Ostenfeld om en kapellan, som if. Christian 4.s brev skulle kaldes af sognemændene, men lønnes og underholdes af sognepræsten. De skal mægle således mellem sognepræsten og kapellanen, at præsten efter kaldets beskaffenhed lønner og underholder kapellanen sådan, at han kan leve forsvareligt deraf, såfremt man ikke skal forårsages til at tænke på andre midler, om han ikke vil lade sig forstå til, hvad billigt er, hvorom de kan advare præsten. RTR – JT, 11. Indl. 2. april.

1) Indført før brevene fra april.

10. maj (Kbh.) Å.b. Landkommissærerne i alle provinser her i riget har af rigsrådet begæret at vide, hvorledes og af hvem der skal voteres om de 5 adelsmænd, som det er bevilget, at rigsrådet skal udvides med. Det er, efter rigsrådets betænkning, den udvalgte prins' mening herom, at da adelen samles i Kbh. til hans hylding, kan landkommissærerne af adelen af hver provins samles i hver provins' rådernes nærværelse og nominere så mange adelsmænd, som efter den 1645 samtykkede bevilling er anset for godt at skulle foreslås til udvælgelse af en rigsråd, og samme vota til samme provins' rigsråder, som siden af dem skal præsenteres det samlede rigsråd, som da voterer og efter håndfæstningen præsenterer kongen så mange, som deri meldes om rigsrådernes udvælgelse, hvorefter han har at beslutte det endelige valg. – Underskrevet: Corfitz Ulfeldt, Christian Thomsen, Anders Bille, Christoffer Urne, Mogens Kaas, Tage Thott, Christoffer Ulfeldt, Jørgen Seefeld Christoffersen, Gregers Krabbe, Iver Vind, Jørgen Brahe, Frederik Reedtz, Niels Trolle, Malte Juul. RTKR – Sjr, 91. K. (Tr.: Rise Hansen: Aktst. og Opl. t. RRs og St.mødernes Hist., I, 128).

11. maj (Kbh.) Å.b. Borgmester i Præstø Laurids Nielsen har berettet, at der ved Præstø ligger et øde jordsmon, kaldet Klosterhave, uden bygning på, hvoraf årl. gives til Vordingborg slot 1 td. løg eller 5 ort. Han har begæret at få det for sædv. årl. landgilde og afgift. Det bevilges, at LN og arvinger må nyde jordsmonnet, dog skal han efter eget tilbud opføre en bygning derpå, så byen kan få noget til byens

tynge deraf. – Underskr.: De tilstedeværende rigsråder. RTKR – Sjr, 92. (Efter Otte Krags ordre) K. (Jf. Kr. Sk., II, 1).

11. maj (Kbh.) Forleningsbrev. Lensmand på Koldinghus Mogens Bille er død få dage før philippi jacobi, og hans enke fru Margrete Lunge har begæret at måtte beholde lenet dette år, da hun ikke uden stor skade kan afstå det straks pga. adskillige restancer, hun har hos bønderne i lenet. Det bevilges, at hun må beholde lenet til phil. jac. 1649. – Underskr.: De tilstedeværende rigsråder. RTKR – JR, 94. (Efter Otte Krags ordre. L. Below) K. Orig. i Koldinghus lensrgsk.

11. maj (Kbh.) Bevilling. Peder Lange t. Kærgård har andraget, at tidl. skriver på Bøvling slot Jacob Clausen kræver nogle af hans tjenere i Ring [Hind] h. i Ome [N. Omme] s. for den 1643 påbudne pengeskat, og begærer, siden Christian 4. pga. det fjendtlige indfald har eftergivet kronens tjenere det års landgilde og pengeskatter, at også hans tjenere må forskånes derfor, da de ikke er tilføjjet mindre skade end naboerne. Det bevilges, at PLs tjenere må forskånes for den 1643 påbudne skat. – Underskr.: De tilstedeværende rigsråder. RTKR – JR, 94. (Efter Otte Krags ordre) K. Incl. 5. maj.

12. maj (Kbh.) Bevilling. Borgmester og råd med menige borgerskab i Ysted har andraget, at deres skibsbro (blandt anden ruin og store skade med huses og gdes nedbrydelse, som er tilføjjet dem i sidst forleden fejde) er blevet ganske ruineret, så byen med borgerskabet ikke formår at lade den reparere på egen bekostning. De har begæret, at der til dens reparation må bevilges dem, hvad der tilforn er forordnet dem at give til Helsingborg bro. Dette bevilges fra brevets dato, nemlig at af hver hest og okse, som udskibes fra Ysted, må i 15 år indsamles til reparation og opbyggelse af Ysted skibsbro 8 sk. dansk, hvorfor borgmester og råd skal gøre lensmanden på Malmøhus regnskab. RTKR – SkR, 103. K.

12. maj (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Kronens bønder Eskild Lassen i Bønderby, Møgeltonder s., Anders Jensen og Thomas Knudsen i Gredsted, [Jernved s.], samt Mads Jørgensen i Grimstrup by og s. har andraget, at der for nogen tid siden ved ildebrand er tilføjjet dem stor skade, og begæret at forskånes for et års landgilde, ægt og arbejde. Da GK bekræfter deres angivende, bevilges det ansøgte, dog »til skifft« arbejde undtaget. – Underskr. af samtlige tilstedeværende rigsråder. RTKR – JT, 66.

12. maj (Kbh.) Peder Gersdorff og Christoffer Hvas fik befaling at besigtige gods, som Johan Brockenhuus t. Hindsels begærer til mangelæg i Vestervig klostrens len i Hjerm h., Handbjerg s. og by, som Mette Knudsdatter og Knud Jensen påbor, – mod flg. jordegods: i Westerup [Vestervig] s. og birk i Millerup [Villerup] 1 gd. (Christen Madsen), i Randerup 1 gd. (Mads Sørensen) og i Hurup s. i Etterup 1 gd. (Mads Nielsen) og 2 gadehuse på samme gds grund. Udt. i RTKR – JT, 66. (Jf. Kr. Sk., II, 4).

Tilf.: Anders Bille fik brev at overvære ovenn. besigtigelse. – Underskr. af de tilstedeværende rigsråder.

13. maj (Kbh.) Ms. til Christen Skeel og Vincents Bille. Falk Gøye t. Hvidkilde har andraget, at han under gode mænds segl til CS har overleveret en del dokumenter og breve ang. Vemmetofte gd. og gods, som FG efter sin kontrakts ordlyd havde forpligtet sig til at forskafe afd. Holger Rosenkrantz. Han har anmodet om befaling til adressaterne om, på af dem selv berammet tid og sted, at møde for at opbryde de gode mænds segl, registrere brevene og siden tilstille HRs arvinger dem. Det befales dem derfor med kgl. fuldmagt i Oluf Daas nærværelse, hvem de skal underrette i forvejen, at mødes og opbryde seglene på de til CS overleverede breve, registrere dem og tilstille HRs arvinger dem. RTKR – Sjt, 57.

13. maj (Kbh.) Oluf Daa fik brev at møde, selv el. ved fuldmægtig, når det i foregående brev omhandlede skal foretages, og han derom advares. Udt. i RTKR – Sjt, 58.

13. maj (Kbh.) Otte Krag og Laurids Below fik brev at lade åbne det gods, som på Rosenborg findes under forsegling, i en af fr. Beate Rantzaus tjeneres nærværelse, og dersom det befindes, ligesom det angives, at lade hende få det. Udt. i RTKR – Sjt, 58.

13. maj (Kbh.) Ms. til Peder Brockenhuus og Ejler Evert Banner. Fru Hilleborg Aschersleben, afd. Niels Skinkels t. Søholm har begæret befaling til 2 gode mænd om at bortsætte de breve, der findes efter hendes afd. moder på en af hendes bøndergde, som hun boede på. Da nævnte breve og gods, som efter hendes moder fandtes smst., berettes at være registreret og forseglet [af dem], skal de med kgl. fuldmagt, efter at de har tilstillet hende en kopi af registreringen, hensætte breve og gods forseglet på kirkeloftet, så hun kan blive gden mægtig, da ingen vil antage den, før godset bliver fjernet. RTKR – FT, 69.

15. maj (Kbh.) Ebbe Ulfeldt Christoffersen fik brev snarest at afregne med kaptajn Jacob Andersen for alt, hvad der resterer ham, hans officerer og knægte, til hans kompagni blev aftakket. Udt. i RTKR – SkT, 71.

15. maj (Kbh.) Bevilling. Borger i Holstebro Albret Reinicke har andraget, at det for nogen tid siden af Christian 4. er bevilget ham i hans egen og hustrus levetid at oppebære det brokorn, som er forordnet at skulle gives til vedligeholdelse af broen der ved byen, nemlig en skp. korn af hver bonde i Hjerm og Ulfborg herreder, som holder heste og vogne. Han begærer nu, at dette brokorn må forundes deres børn, som overlever dem, da han næstforleden år, da broen blev ødelagt og ganske borttaget af stor vandflod og isgang, med stor bekostning har ladet den sætte i stand igen, så den nu befindes ved god stand og magt, hvilket bevises ved lensmand på Bøvling slot Mogens Sehesteds erklæring og ved tingsvidne. Det bevilges, at ARs børn, som overlever ham og hans hustru, må overtage oppebørslen af brokornet, dog at et af børnene, som skal bosætte sig i Holstebro, for alle de andre skal stå derfor og give lensmanden forsikring på deres vegne om at holde broen forsvarligt ved lige både over og under vandet uden skade og afbræk for den vejfarende mand. Det befales bønderne i de to herreder med egne heste og vogne i Holstebro at levere AR og hans hustru og børn brokornet årl. til rette tid. RTKR – JR, 94. K. Indl. 5. nov. 1647.

15. maj (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Magdalena Andersdatter af Viborg har berettet, at hun formener, at en del jorder på Viborg mark ved arv er tilfaldet hende efter hendes moder afd. Karen Engelbretsdatter og to hendes søstre. Da hun håber, at adskillige dokumenter og underretning herom findes i byens rådstue- og tingbøger, har hun begæret, at sådant må stilles hende til rådighed til underretning og hjælp. FP skal tilholde borgmester og råd at lade hende eller hendes fuldmægtig få al fornøden underretning, som findes i nævnte bøger om hendes arvegods, og i øvrigt, så vidt ret og billigt er, hjælpe hende til rette. RTKR – JT, 66. Indl. 1647-48 II og 11. maj 1648.

16. maj (Kbh.) Å.b. Tidl. kirkeværger for Sværdborg kirke i Vordingborg len Terkel Terkelsen og Jens Juffel har andraget, at der, da de antog kirkens værgemål, af deres formænd i betaling på kirkens vegne blev givet dem et håndskrift på 343 dl., som Frands Hammer i Vor-

dingborg skyldte kirken. Da de gjorde anfordring hos ham, kunne han ikke med rede penge betale gælden, hvorfor de måtte søge ham ved retten og fik indførsel i en gd. i Vordingborg, da intet andet var at få. I den forbigangne besværlige tid har gden stået ledig, da ingen hverken har villet købe eller leje den, og kirken har derfor ingen rente fået af den i 6 år. Nu tiltales TT og JJ af de nuværende kirkeværger for renten af nævnte penge, som de intet har oppebåret af, og de begærer at forskånes herfor. Efter sagens beskaffenhed, der bekræftes af Frederik Reedtz, bevilges dem forskånelse for tiltalen og for at erlægge renten. RTKR – Sjt, 56. (Jf. Sjr, 22, 16. 2. aug. 1648).

16. maj (Kbh.) Bevilling. Da det erfares, at kirken i Simmershavn er ganske brøstfældig, så den i tide behøver reparation, og da borgmester og råd smst. har begæret hjælp dertil, men da den udvalgte prins noksom kan eragte, at stiftets kirker ikke i nogle år kan tilvejebringe denne, har han anset for godt, at borgmester og råd hos godt folk låner 1.000 sldl., til hvis afbetaling samtlige kirker i Skåne, som har noget forråd, om 2 år fra brevets dato og over 3 år: 1650, 1651 og 1652 skal kontribuere og tilbageholde de 1.000 sldl. RTKR – SkR, 103. (Efter Otte Krags ordre) K.

16. maj (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch og Henrik Lange. Frederik von Buchwald t. Nedergård har givet til kende, at han er gerådet i proces med Peder Brockenhuus t. Nordskov. Til at føre denne behøver han nogle dokumenter fra afd. fru Emmerendtzes, Claus Brockenhuus', boes registrering. Da adressaterne har forrettet denne, skal de meddele ham udskrift heraf, så vidt han behøver til at føre sagen. RTKR – FT, 69.

16. maj (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch. Frederik von Buchwald andrager, at HP har ladet inventere sin afd. landstingsskriver Jørgen Rasmussens efterladte breve og kontrakter m.v., hvoraf han til sin proces behøver adskillige dokumenter. HP skal lade ham få udskrift af dem, han behøver til at udføre processen. RTKR – FT, 69.

16. maj (Kbh.) Mogens Kaas Ottesen fik brev at måtte vies til sin brudjfr. Anne Pors på sin gård. Udt. i RTKR – JR, 95.

16. maj (Kbh.) Bevilling. Borgmester og råd i Randers har tilkendegivet, at de af deres by resterer med den 1643 påbudne pen-

geskat og med bøsseskytteskatten, som skulle være svaret til påske 1644, og har begæret efterladelse af disse skatter, da de formedelst det sidste fjendtlige indfald ikke blev oppebåret af borgerskabet. Det bevilges, at borgmester og råd samt menige borgerskab forskånes herfor. RTKR – JR, 95. (Otte Krags ordre. L. Below) K. Indl. 1. maj.

16. maj (Kbh.) Bevilling. Sognepr. t. Sunds kirke i Lundenæs len hr. Anders Christensen er af Christian 4. for kaldets ringheds skyld bevilget al ægt og arbejde samt fæste af en halv kronens gd. liggende til Lundenæs slot i Sunds s., kaldet Ildshoffuet. Nu har AC andraget, at han bor på en alfar vej og i en meget skarp egn og desuden i forleden fejdetid har udstået stor indkvartering og ulidelig skade, hvorved han er blevet meget svækket på sin formue. Han har derfor begæret, at han og efterfølgende præster må undes den anden halve part af gden. Da daværende lensmand på Lundenæs Erik Juel bekræfter hans angivende, og at sognet er af de ringeste i landet, bevilges det af syndelig nåde, at AC og flg. præster må nyde den anden halve part af Ildshoffuet gd. kvit og fri for stedsmål, ægt og arbejde, dog skal han efter eget tilbud udminde bonden, som bebor den, så han er tilfreds dermed, og desuden skal han og efterkommere årl. svare sædv. landgilde, så der ikke afgår kronen noget heri. RTKR – JR, 96. K. (Jf. Kr. Sk., II, 1).

17. maj (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Niels Hansen i Lekkende har andraget, at den gd., han påbor, er nedbrændt skt. mortensdag og derved alt hans korn, kvæg og hans hele formue medgået. Han begærer forskånelse for dette års landgilde, ægt og arbejde. Da det bekræftes af FR og et tingsvidne, godkendes det, at NH forskånes som ansøgt. RTKR – Sjt, 58.

17. maj (Kbh.) Ms. til kommissærerne. En del af ridderskabet har ikke indstillet sig med de godvillige kontributioner, de har bevilget til fædrelandets bedste, og de, som redebon har efterkommet det lovede, har billig årsag at beklage sig over, at andre, fædrelandet og dem alle til skade, ikke har gjort, hvad man billigt havde formodet. Adressaterne skal snarest til kancelliet sende ekstrakt over enhver af adelens jordebøger i Jyll. og fortegnelse over dem af adelen, som siden 1638 har betalt den bevilgede kontribution, for at der kan tænkes på middel til at tilholde den ene såvel som anden at efterkomme sådant. RTKR –

SjT, 59. (Tr.: Rise Hansen: Aktst. og Opl. t. RRs og St.mødernes Hist., I, 129). Indl. 12. maj.

Tilf.: Kommissærerne, som fik brev, er: I *Jyll.* Peder Lange, Erik Juel, Manderup Due og Henrik Rantzau; i *Fyn* Falk Gøye og Laurids Ulfeldt; i *Sjæll.* Christen Skeel og Oluf Daa; i *Loll. og Falster* Erik Rosenkrantz; i *Skåne* Gunde Rosenkrantz, Niels Krabbe og Joakim Gersdorff.

17. maj (Kbh.) Mageskifte. Rigets marsk Anders Bille begærer og får konfirmation på et mageskifte med degnen Niels Pedersen i S. Broby på Fyn, dat. S. Broby 16. marts 1648. AB får nogle små stykker jord, hvori kan sås 10 skp. rug, liggende næst sønden og østen for S. Broby møllebro, hørende til S. Broby degnebol, og som falder belejlig at bygge på til det værk at gøre »gewerge« på, som AB har begyndt på. »Den fromme herre hr. rigens marsk« har til gengæld givet NP til degnebolet 2 jordstykker på heden, kaldet Reffuehøysagere. Det første og længste vender på Thornskovs vej med den søndre ende og på Allerup vej med den nordre ende, det andet ligger næst vesten op til og vender ligeledes med den søndre ende på Tornskouffs vej og med den nordre på en grøn vej eller gangsti, som ligger tvært over samme agre. Der kan i de 2 stykker sås 14 skp. rug. ABs foged på Brobygård Frands Nielsen har i 4 dannemænds nærværelse afmålt de 2 stykker, og NP »betakker den fromme herre« for »det gode og rigtige mageskifte i alle måder«. RTKR – JR, 96. K. (Jf. Kr. Sk., II, 2).

17. maj (Kbh.) Genbrev fra Anders Bille på ovenstående mageskifte. RTKR – JR, 98. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

17. maj (Kbh.) Ms. til biskop i Ålborg mag. Anders Andersen. Han har på vegne af skolen i Ålborg andraget, at der til dens bedste må forordnes en konrektor, og til hans underhold begæret, foruden kongekorntienden af Stenum s., som årl. udgør 16 td. korn og allerede er forordnet til hans underhold, kost på hospitalet. Det bevilges, at konrektor lige med skolemesteren og andre får fri kost. Og kan der forordnes en præst til hospitalet, mod at han nyder fri kost, ses dette gerne, dog at den udvalgte prins ikke vil molesteres videre om forbedring af hans løn. Herom skal AA erklære sig, hvorefter videre forordning og åbent brev vil blive meddelt. RTKR – JT, 67.

19. maj (Kbh.) Bønderne i Frederiksborg len fik brev herefter at sva-

re, give og gøre overskænk Otte Pogwisch, hvad de af arilds tid er pligtige at give og gøre. Udt. i RTKR – Sjr, 92. K.

19. maj (Kbh.) Oluf Brockenhuus og Steen Reedtz fik brev at være til stede, når Arent von der Kuhla leverer Frederiksborg slot og len fra sig, og at overlevere til Otte Pogwisch hvad inventarium, breve, registre og andet, der findes på slottet og lenet og bør overleveres. De skal desuden besigtige bygningen på slottet og ladegdene og undersøge, hvorledes skovene er fredet og holdt ved magt, og give OP det beskrevet. Udt. i RTKR – Sjr, 92. K.

19. maj (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev straks at levere fra sig til Otte Pogwisch Frederiksborg slot og len med inventarium, breve, registre og andet, som dertil hører og bør overleveres. Udt. i RTKR – Sjt, 60.

25. maj (Kbh.) Henrik Lindenov fik brev med det første at begive sig sammen med Wolff Hieronymus Kradtz til Kristianopol og til Axel Urup overlevere fæstning og len, når Niels Krabbe leverer det fra sig, da Jens Bagge har begivet sig til sin gd. i Halland, hvor han i sommer agter at residere. Udt. i RTKR – SkT, 71.

26. maj (Kbh.) Konfirmation. Jfr. Elsebe Lange begærer og får konfirmation på fæstebrev på kirkekorntienden af Vilsted s., Slet h., dat. Viborg, 16. febr. 1648. Tidl. lensmand på Ålborghus Gunde Lange har til sin datter EL på kongens behag for livstid fæstet nævnte tiende, som GLs afd. søn Hans Lange t. Kølbygård sidst havde i fæste. Hun skal til kirkeværgerne svare den sædv. afgift 3 pd. rug, 3 pd. byg og 1/2 pd. havre, og har desuden lovet herefter årl. at forbedre afgiften med 3 td. rug og 3 td. byg. RTKR – JR, 98. (Efter Otte Krags ordre) K.

30. maj (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Morten Pantell af Danzig har klaget over, at han for nogen tid siden ved en kgl. arrest, erhvervet over ham af Mogens Hansen Skreder, i byfogdens hus i Helsingør, til ikke ringe skade og fordærvelse for sig, er blevet fængslet, skønt han havde tilbudt vederhæftig kaution til sagens uddrag, hvilket blev afslået, medmindre han kunne erhverve kgl. befaling derpå. Han har derfor begæret bevill. til mod nøjagtig kaution at måtte komme fri til sagens uddrag for desto bedre at kunne føre sin sag mod sine modstandere. AK skal tilholde byfogden i Helsingør mod veder-

hæftig kaution at udlade MP af arresten og advare ham om, at han ikke burde have ladet den fremmede mand sætte i fængsel, da befalingen alene lyder på arrest, og især ikke, da han havde tilbudt kaution. Og hvis byfogden i fremtiden forgriber sig således, skal AK lade ham tiltale og straffe vedbørligt derfor. RTKR – Sjt, 60.

31. maj (Kbh.) Å.b. Jacob Hambroch af Hamborg har andraget, at Hans Sørensen Malmø for nogen tid siden har erhvervet kgl. arrest på en sum penge, som JH havde stående i Danmark, og har begæret, at de frigives fra arrest. Det bevilges, mod at JH til sagens uddrag stiller nøjagtig kaution i Hamborg for de krav, der med rette kan haves på ham. RTKR – Sjt, 57. Indl. 24. febr.

31. maj (Kbh.) Ms. til en del lensmænd. Rigsrådet har anset det for nødvendigt, at der til betaling af en del af kronens gæld sælges noget af kronens jordegods. Da # det er forordnet, at af adressatens len skal sælges N tønder korn, skal han af det gods, som lenet og kronen bedst kan undvære, i to gode mænds overværelse, som dertil er befalet, fra lenets gamle jordebog udskille og i en særlig jordebog indføre så meget, som beløber sig til N tønder, og dernæst med samme gode mænd efter godsets beskaffenhed taksere det til salg efter billigt landekøb. Der skal siden gøres særligt regnskab for det, indtil det kan sælges. Om det hele skal han til kancelliet indsende beretning uden forsømmelse, da der ligger riget største magt på, at sådant snarest iværksættes. RTKR – Sjt, 60. (Tr.: Rise Hansen: Aktst. og Opl. t. RR og St.mødernes Hist., I, 129ff.).

Tilf.: [dat. 16. juni]# I Falk Lykkes brev blev ved dette tegn indført, at det er bestemt, at Skt. Peders kloster, som han er forlenet med, tillige med andet krongods skal sælges, hvorfor han snarest i overværelse af to gode mænd, Otte Thott t. Næs og Joakim Gersdorff t. Tunbyholm, skal taksere Skt. Peders kl. hovedgd. m. tilliggende til salg for billigt landekøb efter godsets beskaffenhed, idet de navngiver, hvad hver td. htk. især af hovedgden, og hver især af bøndergodset bør og kan sælges for, og hvad der bør gives for bygningen på gden. Det vil blive anordnet, at FL, når godset er solgt, forsørges med et andet len i dets sted. RTKR – Sjt, 61.

Ligesådan fik Niels Krag ang. at taksere Lund i Mors m. tilliggende gods og gdens bygning i Jørgen Rosenkrantz' og Valdemar Lykkes overværelse.

Ligeså Henrik Below at taksere Pandumgård m. tilliggende gods og gdens bygning med Erik Juel og Mogens Arenfeldt.

Fortegnelse på kronens gods, som skal sælges, og hvor mange tøn-
der korn på hvert len:

<i>Jylland</i>	Td. htk.	(Fyn)	Td. htk.
Havreballegård	500	Rugård	150
Skanderborg	1.000	Dalum	200
Åkær	500	Hagenskov	120
Koldinghus	500	Tranekær	250
Riberhus	500		
Silkeborg	500	<i>Sjælland</i>	
Lundenæs	900	København	300
Bøvling	250	Roskilde	50
Ørum	250	Ringsted	50
Lund i Mors skal		Tryggevælde	200
altsammen sælges og		Dragsholm	400
beløber sig i alt	659	Antvorskov, Korsør	
Sejstrup	250	og Sæbygård	1.000
Dueholm kl.	250	Kalundborg	500
Åstrup	150	Vordingborg	400
Skivehus	200		
Mariager	250	<i>Skåne</i>	
Kalø	500	Helsingborg	300
Ålborg	1.000	Herredsvad kl.	150
Dronningborg	1.200	Kristianstad	400
Hald	400	Landskrone	200
Grev Valdemars gods	1.000	Skt. Peders kl.	
Pandum, altsammen		altsammen	1.008
		Malmøhus	800
<i>Fyn</i>		Sølvesborg	250
Nyborg	400	Kristianopol	150
Odensegård	200	Bornholm	400
Hindsgavl	100		

31. maj (Kbh.) Ms. til to herremænd i hvert len. Lensmand over N len er befalet i adressaternes overværelse at udskille til salg N td. htk. til betaling af en del af kronens gæld. De skal snarest begive sig til N len og overvære udlæggelse af godset og deltage i takseringen. RTKR – Sjt, 62.

Tilf.: [dog først efter missiverne af 19. juni til Otte Thott og Joakim Gersdorff]:

Fortegnelse på de herremænd, som skulle overvære i hvert len [i parentes lensmanden]: *Jyll.* Århus (Erik Grubbe) Henrik Thott, Lau-

rids Ulfeldt. – Skanderborg (hr. Oluf Parsberg) Gunde Rosenkrantz, Corfitz Ulfeldt. – Åkær (idem) Erik Grubbe, Henrik Rantzau. – Koldinghus (idem i lensmands sted) Gregers Krabbe, Peder Lange. – Ribberhus (Gregers Krabbe) Peder Lange, Palle Rosenkrantz. – Silkeborg (Joakim Beck) Mogens Høeg, Frands Pogwisch. – Lundenæs (Palle Rosenkrantz) Gregers Krabbe, Mogens Sehested. – Bøvling (Mogens Sehested) Palle Rosenkrantz, Jacob Grubbe Lauridsen. – Ørum (Christoffer Hvas) Hans Bille, Hans Juel. – Lund i Mors (Niels Krag) Jørgen Rosenkrantz, Valdemar Lykke. – Sejlstrup (Steen Bille) Erik Juel, Christen Lange. – Dueholm (Hans Juel) Jens Høeg, Hans Bille. – Åstrup (Manderup Due) Erik Juel, Christen Lange. – Skivehus (Ebbe Ulfeldt) Peder Gersdorff, Valdemar Lykke. – Mariager (Mogens Arenfeldt) Jørgen Kruse, Jacob Seefeld. – Kalø (Gunde Rosenkrantz) Jørgen Kruse, Mogens Arenfeldt. – Ålborg (Erik Juel) Mogens Arenfeldt, Henrik Below. – Dronningborg (Henrik Thott) Frands Lykke, Gunde Rosenkrantz. – Hald (Frands Pogwisch) Mogens Høeg, Hans Bille. NB. i brevene til hr. Oluf Parsberg på Skanderborg, Erik Juel på Ålborg, Henrik Thott på Dronningborg, Palle Rosenkrantz på Lundenæs, Christoffer Hvas på Ørum og Frands Pogwisch på Hald skal indføres, at foruden så mange td. htk., som hvert af de nævnte len er sat for at skulle miste, skal desuden alt det gods, som ligger i disse len, af det, som grev Valdemar har udlagt til kronen, ligeledes sælges, hvilket også skal indføres i brevene til dem, som skal deltage med de nævnte lensmænd. Herforuden har Niels Krag fået brev med Erik Grubbe og Frands Pogwisch at taksere alt det gods, som han var forlenet med, af det, som grev Valdemar havde udlagt til kronen, hvilket ligeledes skulle sælges. I øvrigt lyder dette brev *mutatis mutandis* næsten ligesom de andre lensmænds. Ligeledes fik Erik Grubbe og Frands Pogwisch brev at forrette dette med Niels Krag. Hr. Oluf Parsberg fik brev i lensmands sted på Koldinghus at forrette det samme der i lenet. – *Fyn*: Nyborg (Mogens Kaas) hr. Jørgen Brahe, Falk Gøye. – Odense (Henning Valkendorf) Iver Vind, Steen Bille. – Dalum (Iver Vind) Henning Valkendorf, Henning Pogwisch. – Rugård (Steen Bille) Claus Sehested, Ejler Høeg. – Hagenskov (hr. Jørgen Brahe) hr. Mogens Kaas, Claus Sehested. – Hindsgavl (Claus Sehested) Steen Bille, Henrik Podebusk. – Tranekær (Christian Rantzau) Vincents Steensen, Erik Kaas, Lindskov. – *Sjælland*: Antvorskov, Korsør og Sæbygård (Wentzel Rothkirck) Jørgen Seefeld, Henrik Ramel. – Kalundborg (Hans Lindenov) Frederik Parsberg, Wentzel Rothkirck. – Dragsholm (hr. Christoffer Urne) Hans Lindenov, Flemming Ulfeldt. – Vordingborg (hr. Frederik Reedtz) Sigvard Urne, Peder Grubbe. –

Roskilde (Niels Trolle) Vincents Bille, Oluf Rosenkrantz. – Trygge-
vælde (Sigvard Urne) hr. Frederik Reedtz, Niels Trolle. – København
(Oluf Brockenhuus) Arent von der Kuhla, Otte Pogwisch. – Ringsted
(Jørgen Seefeld) Niels Trolle, Wentzel Rothkirck. – *Skåne*: Malmøhus
(hr. Tage Thott) hr. Henrik Huitfeldt, Kjeld Krag. – Landskrone
(Knud Ulfeldt) hr. Christoffer Ulfeldt, Falk Lykke. – Helsingborg (hr.
Christoffer Ulfeldt) Jacob Grubbe, Iver Krabbe. – Herredsvad kl. (hr.
Ove Giedde) hr. Christoffer Ulfeldt, Knud Ulfeldt. – Kristianstad
(Malte Juul) Stalder Kaas, Otte Thott. – Sølvborg (Niels Krabbe)
Malte Juul, Axel Urup. – Kristianopol (Axel Urup) Malte Juul, Niels
Krabbe. – Bornholm (Ebbe Ulfeldt) Henrik Lindenov, Joakim Gers-
dorff. NB. I brevet til Knud Ulfeldt er forset, idet hr. Tage Thott er
deri navngivet i hr. Christoffer Ulfeldts sted, dog er hr. CU befalet at
forrette det.

Eftersom Malte Juul ved døden afgik, inden disse breve blev ud-
leverede, blev alle de breve forandret, som var skrevet til ham, og
Henrik Lindenov befalet i lensmands sted i Kristianstad len at taksere
det gods, som skulle sælges, i Sølvborg len Axel Urup og Christof-
fer Valkendorf, i Kristianopol Niels Krabbe og Christoffer Valken-
dorf. Disse breve blev daterede den 14. juni 1648.

1. juni (Kbh.) Ms. til Niels Trolle. Hans Nielsen i Algestrup har givet
til kende, at hans gd. og hans bedste formue for nogen tid siden er
brændt ved skadelig ildebrand, og har begæret forskånelse for et års
landgilde, ægt og arbejde, hvilket bevilges. RTKR – Sjt, 64.

4. juni (Kbh.) Bevilling. Borgmester i Odense Hans Nielsen og råd-
mand smst. Peder Pedersen har begæret til desto bedre at fortsætte
og iværksætte deres garveri, som de forehaver, at forundes til barke-
møllested en lille ubrugelig plads ved en af kronens møllesøer, kaldet
Næsbyhoved sø, ved en gammel glapsluse, som det overflødige vand,
der ikke behøvedes til møllen, af arilds tid har haft sit udløb fra, lig-
gende noget fra Næsbyhoved mølle, så de på nævnte plads ved søens
overflødige bagflod måtte lade opsætte en mølle, og at den lille plads
til husets fornødenhed for en lidelig årl. afgift måtte bevilges dem,
deres participanter og samtlige arvinger. Da det af Henning Valken-
dorfs erklæring ses, at det begærede møllested og det overflødige
vand uden nævnte mølles skade kan forundes dem, bevilges det, at
HN og PP og deres participanter og arvinger for en lidelig årl. afgift,
som skal sættes af lensmanden med uvildige dannemænd, må få den
lille plads til møllested og hus, og at søens overflødige bagflod, så

vidt som det af upartiske, af lensmanden udnævnte folk i møllerens egen nærværelse eragtes at kunne undværes og ved en vis flodbalk og glapstighbord må udvises dem. Herefter må den nuværende eller kommende møllere ikke unyttigt lade det vand bortløbe til hindring for ansøgernes forehavende. Til gengæld skal disse og deres arvinger efter eget tilbud være forpligtet at omgås således dermed, at det ikke skader kronens mølle. – Underskr.: Corfitz Ulfeldt, Christian Thomsen, Anders Bille, Christoffer Urne, Hannibal Sehested, Mogens Kaas, Tage Thott, Jørgen Seefeld, Oluf Parsberg, Gregers Krabbe, Jørgen Brahe, Niels Trolle. RTKR – FR, 101.

15. juni (Kbh.) Ms. til Flemming Ulfeldt. Da der ikke er afregnet med kaptajn Gander og hans officerer for tjeneste under forleden fejde, da han lå indkvarteret her i riget, skal FU snarest gøre det, så der herefter kan meddeles ham restseddel. RTKR – SjT, 64.

19. juni (Kbh.) Ms. til Otte Thott og Joakim Gersdorff. De skal snarest begive sig til Skt. Peders kloster og med Falk Lykke taksere lenet med bygningen til salg. RTKR – SjT, 62.

Tilf.: Ligesådant brev fik Jørgen Rosenkrantz og Valdemar Lykke ang. Lund i Mors, samt Erik Juel og Mogens Arenfeldt ang. Pandum hovedgd. [Herefter følger de under ms. af 31. maj anførte taksationsmænd se s. 74ff.].

21. juni (Kbh.) Ms. til Palle Urne. Han har i nogle år været jfr. Karen Urnes væрге, men forleden år har han fået Christian 4.s befaling om til Niels Parsberg t. Eskilstrup at overlevere de penge, løsøre og andet, som KUs moster, afd. fru Anne Hansdatter, Eustachius von Thienens t. Sandbygård, havde foræret hende. Denne befaling har han endnu ikke, trods flere anfordringer, efterkommet. Han skal if. den tidligere befaling levere værgemålet fra sig med den rente, deraf er »erobret« i den tid, han har forestået det efter den registrering og opskrift, hvormed han har modtaget det. RTKR – SkT, 71.

[30. juni] (Kbh.) Å.b. Rigsrådet gør vitterligt, at kronen er gerådet i så stor gæld, at den umulig kan betales af den ordinære indkomst eller af ekstraordinære kontributioner, som landet ikke kunne tåle at pålægges, og at der intet andet middel har været til at bevare rigets kredit og nogenlunde at tilfredsstille de mange, som har fordringer, og i nogen måde redde dem fra deres fuldstændige ruin, end at sælge en del af kronens jordegods, som beløber sig til ungefær 20.000 td.

htk. For at kronen i fremtiden, når Gud giver bedre tilstand, kan få erstatning for denne afgang, har rigsrådet eragtet det nødvendigt på den nu udvalgte og efterfølgende kongers vegne at forklare, at det kun har bevilget afhændelsen på den betingelse, at kronen igen må købe så meget adelsgods, som nu sælges, for at den kan blive sat i den stand igen, som den har været tilforn. RTKR – NR, 52¹. (Tr.: Rise Hansen: Aktst. og Opl. t. RRs og St.mødernes Hist., I, 132).

1) Brevet, som er indført ved slutningen af afsnittet med Norske Registre, er her udateret. If. Rise Hansen: Aktst. ... er orig. bevaret i rigsrådets arkiv og dateret 30. juni.

6. juli (Kbh.) Kong Frederik 3.s (2.) håndfæstning, se under 8. maj 1648.

9. juli (Kbh.) Ms. til Mogens Høeg. Der skal snarest skiftes efter Jens Mogensen t. Sindinggård. MH skal være jfr. Berte Stygges værge og efter skiftet overlevere hende selv værgemålet. JT, 12, 1. Indl. 24. maj.

9. juli (Kbh.) Ms. til Erik Lunov og Frands Pogwisch. Tyge Kruse t. Balle og andre af Hans Krabbes arvinger har givet til kende, at de den 7. aug. på Søgård agter at holde skifte efter HK. Adressaterne skal overvære skiftet, og, hvis trætte skulle opstå, forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 1. Indl. 2. juli.

9. juli (Kbh.) Ms. til Axel Urne, Erik Lunow, Christen Lange og Henrik Sandberg. De skal som kommissærer overvære skiftet efter Jens Mogensen t. Sindinggård, og, om trætte mellem arvingerne skulle opstå, forlige dem eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 1. Indl. 2. juli.

10. juli (Kbh.) Ms. til lensmændene i Danmark. En del af bøndernes fuldmægtige, som var sendt til hyldingen, klager over, at der ikke er givet dem rejsepenge. Lensmændene skal, hver i sit len, tilholde alle bønder, hvem de end tjener, herredsvis at give deres fuldmægtige rejsepenge, hvis det ikke allerede er sket, efter billig »opskrift« på for-tæring, som de skal fremvise. Sjt, 31, 1. K.

Tilf.: Lensmændene var: *Jyll.*: Steen Bille, Sejlstrup, Manderup Due, Åstrup, Erik Juel, Ålborg, Henrik Thott, Dronningborg, Mogens Arenfeldt, Mariager, Mogens Sehested, Bøvling, Christoffer Hvas, Ørum, Erik Grubbe, Havreballegård, Ebbe Ulfeldt Jacobsen, Skivehus, Gunde Rosenkrantz, Kalø, Joakim Beck, Silkeborg, Palle

Rosenkrantz, Lundenæs, Frands Pogwisch, Hald, Laurids Ulfeldt, Stjernholm, fru Margrete Lunge, Koldinghus. – *Fyn*: Claus Sehested, Hindsgavl, Steen Bille, Rugård, Henning Valkendorf, Odensegård, Christian Rantzau, Tranekær. – *Sjæll.*: Wentzel Rothkirck, Antvorskov og Korsør, Otte Pogwisch, Frederiksborg, Arent von der Kuhla, Kronborg, Flemming Ulfeldt, Holbæk. – *Loll. og Falster*: Jobst Frederik von Papenheim, Nykøbing og Ålholm, Erik Rosenkrantz, Halsted, Oluf Brockenhuus, København, Sigvard Urne, Tryggevælde¹. – *Skåne*: Kjeld Krag, Helne Kirke og Froste herred, Knud Ulfeldt, Landskrone, Niels Krabbe, Sølvborg, Axel Urup, Kristianopel, fru Anne Ramel, Kristianstad, Ebbe Ulfeldt Christoffersen, Bornholm. Sjt 31. 1. K.
1) De to sidstn. er faktisk anført u. Loll. og Falster.

10. juli (Kbh.) Ms. til Joakim von Buchwald og Peder Brockenhuus. Fru Hilleborg Aschersleben, afd. Niels Skinkels har andraget, at hun for rum tid siden har opnået Christian 4.s befaling til JB og afd. Christen Normand t. Alstedgård om at registrere og taksere de breve og det løsøre, der findes på Søholm, ang. gdens ejendom. Pga. CNs langvarige sygdom og død er befalingen ikke tilendebragt. De skal derfor begive sig til Søholm og tilendebringe den. De breve, HA behøver til at forsvare sit og sine børns gods med, og som, til skade for hende, længe har stået under forsegling, skal de overlevere hende. FT, 7, 1-2. (Efter Otte Krag's ordre) K.

10. juli (Kbh.) Ms. til Peder Lange, Frands Lykke, Jacob Grubbe og Valdemar Daa. Oluf Daa t. Holmegård og Jørgen Daa t. Borrebygård har begæret befaling til dem om at overvære og snarest her i Kbh. overhøre ODs regnskab, der endnu ikke er overhørt og gennemset af gode mænd, som han kan tilkomme at gøre sin broder JD for Borrebygårds og gods' indkomst, mens han var hans værge, samt for hvad JD opskrives til bekostning for de penge, han skylder broderen efter afd. hr. Claus Daas gældsbreve, da skiftet skete. De får befaling i overensstemmelse hermed. JT, 12, 2.

10. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juel, Jørgen Kruse, Jørgen Marsvin og Frands Pogwisch. Der er tvist mellem Gunde Rostrup t. Stårupgård og jfr. Anne Vestenie t. Jølbygård med hendes lavværge ang. Randerup gd. og gods, som AV har i pant af GR, og om nogle regnskaber over rede penge, korn og andet, som hun berettes at have fået på forskellige tider. Adressaterne skal med kgl. fuldmagt indstævne parterne for sig og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 2.

11. juli (Kbh.) Bevilling. Oberstljtn. t. fods Gabriel Rensberger får bevill. til at vies i sit hus. SjrR, 22, 1. K.

11. juli (Kbh.) Bevilling. Det bevilges Mads Mikkelsen, som for nogen tid siden har forset sig med lejermål, igen at måtte befordres til kirke- eller skoletjeneste, hvortil han lovligt kan kaldes efter ordinansen og andre forordninger om kald, dog at alt går lovligt til efter forordningen om studenter, som forser sig med lejermål. SjrR, 22, 1. K.

11. juli (Kbh.) Konfirmation. Menige bønder og almue på Samsø har for nogen tid siden opnået Frederik 2.s og Christian 4.s benådning til i Århus og andre købstæder og på landet i Nørrejylland. at måtte købe bygningstømmer, ved, kul til ildebrændsel, »wender« hjul og slige bøndervarer, som de behøver til deres huses ophold, og uforment og ubesværet føre det til Samsø. Hvad der er rette købstadsvarer, som bør føres til købstæderne og sælges til borgerne, såsom korn, smør eller andet sådant, eller rette købmandsvarer, må de ikke i købstæderne købe af bønderne og således bruge forprang til skade for borgerne, som disses benådningsbreve formelder. På deres ansøgning har kongen konfirmeret samme benådningsbrev. SjrR, 22, 1. K. (Jf. CCD, V, 597).

11. juli (Kbh.) Ms. til rigets hofmester. Adskillige af kronens bønder i Nørrejylland. har anholdt om eftergivelse af de til marts 1643 påbudne unionsskatter, så vidt de resterede dermed, da det uformodede svenske indfald skete. Kongen godkender eftergivelsen. SjtT, 31, 1. K. Indl. 8. juli.

11. juli (Kbh.) Å.b. til bønderne i Kristianstad len. Kongen har bevilget fru Anne Ramel, afd. Malte Juuls t. Maltesholm, at hun må beholde Kristianstad len til philippi jacobi 1649. De skal svare, gøre og give hende på kongens vegne, hvad de plejer og er pligtige og har gjort og givet af arilds tid. SkR, 6, 1.

11. juli (Kbh.) Bevilling. Borgmester og råd med menige borgerskab i Ysted har andraget, at deres kirke for kort tid siden med tårn og spir og næsten halvdelen af kirken er nedfaldet, og at det øvrige, som står endnu, er således forknuset og fordærvet, at en del deraf heller ikke længe vil blive stående. De har begæret hjælp til kirkens genopbyggelse, da byens indbyggere og menighed er så forarmede, at de ikke uden undsætning kan genopbygge den. Det bevilges, at hver kirke

i Skåne, som har forråd, skal undsætte Ysteds borgere med 2 rd. her-til, da det er gudeligt og i sig selv kristeligt, at den ene kirke således undsætter den anden. Det befales lensmænd, kirkeværger og alle, som råder og befaler over kirkerne, når de herom anmodes eller besøges af ystedborgerne, at være dem beforderlige, så de får de 2 rd. SkR, 6, 1. (Efter Otte Krag's ordre) K.

11. juli (Kbh.) Ms. til Henrik Lindenov¹, at kongen fra førstkommende philippi jacobi vil have ham forlenet med Kristianstad len. Han skal derfor straks begive sig dertil for at ligge i slotsloven og have indseende med, at intet i fæstningen imidlertid bliver forsømt. SkT, 8, 1. (Efter Otte Krag's Ordre) K.

1) Efter missivets overskrift er tilføjet: NB. Og er at mærke, at i alle de breve, som fra denne dato og til hans maj:ts kroning er udgået, har hans maj:t skrevet sig: udvalgte konge, således: Frederik den tredje med Guds nåde Danmarks, Norges, venders og goters udvalgte konge.

11. juli (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Kongen har efter anmodning fra borgmester, råd og menige borgerskab i Ysted bevilget 2 rd. af hver kirke i Skåne til reparation af deres kirke, som er ganske ruineret. De beklager sig over, at det ikke slår til, da der vil medgå stor bekostning. TT skal derfor på begæring være ystedborgerne behjælpelig med af hver kirke at få så meget, som den uden egen skade kan undvære. SkT, 8, 1. (Efter Otte Krag's ordre) K.

11. juli (Kbh.) Bevilling. Præst t. Glistrop [Glenstrup] s. i Nørrejyll. hr. Christen Jørgensen har andraget, at hans gd., avling, kvæg, boskab og hvad andet, som var derinde, er ganske fortæret ved en ulykkelig ildebrand, hvorved han venter at geråde i stor fattigdom, hvis han ikke i tide får hjælp. Det bevilges, at hver kirke i Århus stift, som har forråd, må komme ham til hjælp med 1 rd., ligesom kongen vil have stiftets præster draget til gemyt, at de, hver efter sin formue, undsætter ham med noget. Lensmand og andre, som har befaling over kirkerne, skal være ham behjælpelig med at få hjælpen uden ophold. JR, 11, 1. K. Indl. 6. juli.

Tilf.: Ligesådant brev fik hr. Knud Vognsen, præst i Alling under Skanderborg len, i Gjern h. Indl. 1. juni.

11. juli (Kbh.) Oprejsning. Ellen Christensdatter i Setterup [Sitttrup] under Bøvling len har klaget over, at en Jacob Jensen i Morupgaard [Mårupgårde] har villet voldtage hende, og at sagen ikke er så lovligt forfulgt, som den burde, da der ikke er taget lysning af landsting,

hvorfor hun begærer oprejsning i sagen til på ny at forfølge og påtale den. Kongen har på ny rejst og fornyet den, så hun må procedere i sagen, som om den nylig var sket. JR, 11, 1.

11. juli (Kbh.) Bevilling. Rådmand i Mariager Hans Nielsen har andraget, at der til Mariager klostres len i Skjellerup bys bymark ligger et stykke øde hedejord af skovsland, som kaldes Schougaard, som ingen i mange år har villet fæste eller give nogen rettighed af, da det er begravet med lyng, sten og rødder og ganske utjenlig, før der bliver gjort bekostning derpå med rydning og i andre måder. Ved denne jord har HN et selvejerhus, hvorfor han begærer, at det herefter må følge ham og arvinger for den gamle sædv. årl. landgilde if. klosterets jordebog, som hobromænd findes indskrevet for, nemlig 1 dalers mønt. Da lensmand Mogens Arenfeldt bekræfter HNs angivende, bevilges det begærede. JR, 11, 1. (Jf. Kr. Sk., II, 2). Indl. 7. juli.

11. juli (Kbh.) Å.b. Kronens tjenere i Vandfuld, Skodborg, Ulfborg og Hind herreder under Bøvling slot har andraget om efterladelse af, hvad de resterer med af unionsskatten til martini 1643, som de nu kræves for. Da det svenske indfald i Nørrejyll. skete straks efter, efterlades skatten dem, så vidt den er befundet at restere, da det svenske indfald skete. JR, 11, 2. K. Indl. 9. juli.

11. juli (Kbh.) Å.b. Borgmester og råd i Kolding har begæret, at den halve unionsskat, påbudt til martini 1643 »på byens årlige skat, som af borgerskabet samme år ikke kunne blive indkrævet« pga. det svenske indfald i Nørrejyll., må efterlades dem. Det bevilges, så vidt som skatten ikke var klareret, da indfaldet skete. JR, 11, 2. K.

11. juli (Kbh.) Å.b. Nogle af kronens bønder i Skanderborg og Silkeborg len har andraget, at de kræves for nogle resterende skatter, forfaldne det år, det svenske indfald skete i Nørrejyll., og har begæret, at de må efterlades, hvilket bevilges. JR, 11, 2. K. Indl. 8. juli.

11. juli (Kbh.) Bevilling. Borgmester og råd i Hobro har andraget, at deres bys næring er ganske ringe, hvilket meget skyldes, at de ikke har visse torvedage uden af en ganske ringe almue, som om søndagen undertiden søger dertil. De må derfor søge og langvejs fra købe, hvad de behøver til deres næring. De begærer, at der i byen må holdes en torvedag, som bedst kan være mandag, for at den nærmeste almue, som ellers har langt til andre købstæder, kan vide at komme i rette tid med

det, de har at sælge, og igen købe, hvad de behøver. Det bevilges, at bønderne nærmest ved Hobro, så mange som selv lyster, hver mandag må søge torvedag i Hobro. JR, 11, 3. K. (Tr.: CCD, V, 576).

11. juli (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt og mag. Frands Rosenberg. Borgmestre og råd i Skive har andraget, at der i deres bys kirke findes stor uskikkelighed med stolestader, idet enhver ikke véd deres bestemte stole, de skal stå i, men at borgere og bønder, borgersker og bønderkvinder står iblandt hinanden, med videre uskikkelighed, som således begås med stolestader der i kirken. Adressaterne skal derfor med sognepræsten, borgmestre og råd gøre en vis anordning om stolestaderne, så borgere og borgersker, enhver efter stand og vilkår, kan stå øverst i kirken, og enhver give noget vist for sit stolestade, hvoraf der kan skabes en kapital, af hvis rente kapellanen kan underholdes. Og når de dør, den ledige plads da købes af en anden, og ingen, som har købt stolestader, tilfalde ved arv. Til bønderfolk, mænd og kvinder, som søger kirken, skal ligeledes udlejes[?] et stolestade, som skal perpetueres til deres gde, dog at de, som er ældst[?], skal efter alder og giftermål stå øverst. JT, 12, 3.

12. juli (Kbh.) Søpas. Kongens kaptajn Jacob Pedersen agter at lade sit gods føre til skibs fra Falkenberg hertil. Kongen beder, under løfte om gensidighed, sine venner, naboer og forvanter, som JP på havet måtte komme til, at lade ham passere frit med skib, folk og gods. SJR, 22, 2.

12. juli (Kbh.) Ms. til Wentzel Rothkirck. Han skal, som i Christian 4.s tid, have øverste inspektion over kongens stod og foler på alle lenene. Han skal tilholde stodmestre, beridere og alle andre, som har tilsyn dermed, at forrette deres bestilling tilbørligt. SJT, 31, 2. (Efter Otte Krags ordre) K.

12. juli (Kbh.) Ms. til Christoffer Steensen. Lave Beck har begæret, at CS må befales i nogen tid at sidde landsting i hans sted, da han selv pga. forskellige forhindringer ikke kan gøre det. CS skal i en måneds tid fra 2. aug. sidde landsting i Loll. og Falster og dømme i de indtræffende sager efter de stævninger, som allerede af LB er udgivet, så retten og processen ikke skal opholdes. SmT, 8, 1. K.

12. juli (Kbh.) Kvittansiarum. Lensmand på Dalum Kloster Iver Vind har gjort endeligt regnskab for sine årl. afgifter samt al indtægt og ud-

gift af Lundenæs slot og len, som han af Christian 4. var forlenet med fra philippi jacobi 1637, da han fik det efter afd. hr. Ulrik Sandberg, til phil. jac. 1646, da han blev efterfulgt af landsdommer i Nørrejyll., lensmand på Ålborghus Erik Juel. Han har desuden gjort regnskab for afgiften og den uvisse indkomst af Lønborg Bispegård, som Hartvig Sax har i forpagtning, og for det inventarium, han har modtaget på slottet. Endvidere har han gjort regnskab for de unionspenge, korn- og bådsmandsskatter, som i den tid er udskrevet og svaret i lenet, og han har afleveret sit forleningsbrev. Han er intet blevet skyldig, og kongen lader ham og arvinger aldeles kvit, frie og kravsløse fra sig og efterkommere. JR, 11, 3. K (heri indlagt et af rigsrådet udstedt kvittansiarum, dat. 5. maj 1648).

12. juli (Kbh.) Bevilling. Samtlige Anne, afd. Bertel Strucks børn og svogre [svigersønner], bosiddende i Ribe har andraget, at deres fattige moder i lang tid har været noget fortrykt og ikke ved fuld fornuft og derfor i 27 år sengeliggende, så hendes gods og formue som en anden umyndigs har været under formynderskab. De begærer derfor, da hun nu er af høj alder og der intet håb er om bedring, at det må bevilges, at borgmester og råd i Ribe tilforordner en vis sum, hvoraf hun sin livstid kan have et hæderligt ophold, og at hendes øvrige gods likvideres mellem arvingerne. Da lensmand Gregers Krabbe bekræfter deres angivende, bevilges det begærede. JR, 11, 4. Indl. 27. juni.

12. juli (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Samtlige Anne, afd. Bertel Strucks børn og arvinger, bosiddende i Ribe, andrager om bevilling, at deres fælles moder ved borgmestre og råd i Ribe deputeres en vis og nødtørftig sum til et hæderligt underhold hendes livstid af hendes gods, og at det øvrige likvideres dem imellem, da deres moder i mange år har ligget i sengen og ikke har været ved fornuft, så hun har kunnet forestå sit eget gods, men har måttet være under formynder som en anden umyndig. Da GK bekræfter deres angivende, og at der derved kan opstå stor trætte, skal GK tilholde borgmestre og råd at udføre arvingernes begæring. JT, 12, 3.

12. juli (Kbh.) Konfirmation. Lensmand på Sejlstrup Steen Bille har ved fæstebrev af 14. jan. 1648 på Christian 4.s behag på livstid fæstet fru Else Vind t. Lengsholm, afd. Knud Rodsteens, kongetienden af Tårs s. i Børglum h. Hans Dyre t. Knivholt har hidtil haft den i fæste, men ved opladelsesbrev afstået den til EV. Hun skal svare i årl. afgift for den 12 td. rug og 12 td. byg og i stedsmål af hver td. htk. give 1 rd.,

i alt 24 rd. Hvis kongen vil lægge tienden til nogen af sine slotte eller gde, skal hun afstå den og gengives stedsmålet. Kongen konfirmerer SBs brev. JR, 11, 4.

12. juli (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Borgmester i Århus Anders Lydersen har andraget, af 6 af Århus' borgere er udnævnt til at sætte og takser byen for en sum penge med rente, som dér af byen i borgerskat i det svenske indfald er udgivet, hvilke 6 borgere af de 4 kommissærer i Jyll. og EG er tilkendt til den 24. febr. sidst forleden at fyldestgøre deres takst, hvorefter betalingen kunne følge tilbørligt inden 6 uger, hvilket han beklager endnu ikke at være efterkommet af dem, som alene den 1. juni har leveret ham en uunderskrevet takst, til ikke ringe skade for ham. Han begærer derfor, at de 6 taksérborgere alvorligt tilholdes snarest at fuldgøre kommissionsdommen og give en rigtig, uunderskrevet takst fra sig, da kapitalen, som er optaget på rente, årl. forrentes af ham, og han intet igen kan få til sin betaling. EG skal på kongens vegne alvorligt tilholde taksérborgerne snarest at levere taksten fra sig iht. dommen, for at AL derefter kan få sin betaling. JT, 12, 4. Indl. 12. juli.

12. juli (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. 2 af kronens bønder i hans len, Laurids Jensen og Laurids Rasmussen i Brabrand, har andraget, at de har lidt stor skade på deres huse og gde ved ulykkelig ildebrand, og begæret forskånsel i deres landgilde. Da deres andragende bekræftes af EG og ved tingsvidne, bevilges der dem forskånsel for et års landgilde. JT, 12, 5.

12. juli (Kbh.) Ms. til Iver Lange. Rådmand i Århus Hans Jostsen har andraget, at han efter dom af landsdommerne i Nørrejyll. ved 2 adelsmænd for 2 år siden er indført i ILs hgd. Bramminge for 1.677 1/2 rd., som IL skyldte ham, og som han fik endelig dom for ved Viborg landsting at skulle følge ham som ejendom if. recessen. Han har her efter ikke alene 2 gange advaret IL om at gøre gden ryddelig, men siden forhvervet en skrivelse af rigsmarsken Anders Bille til IL med påmindelse om at forføje sig fra gden og ikke længere mod lov og ret bruge Gewalt, hvilket uagtet IL dog endnu med hustru og børn opholder sig der, og imod forbud bruger ager og eng uden al afgift og rente. HJ har derfor begæret, at kongen vil hjælpe og forsvare ham mod den Gewalt, IL har gjort mod ham, så han kan blive sit indførte gods mægtig, og gøre sig det så nyttigt som muligt. Kongen befaler IL snarest at gøre hgden ryddelig for HJ, så vidt denne lovligt er ind-

ført deri for sit tilkrav til IL, og ikke længere med Gewalt mod lov og ret opholde sig der, men straks med hustru og børn forføje sig derfra, om han ikke ved sin modvillighed skal give kongen årsag til at bruge andre midler. JT, 12, 5. Indl. 10. juli.

13. juli (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Ebbe Ulfeldt t. Egeskov for betaling i Skanderborg len få 2 stykker »all dyr«, og lade dem skyde, hvor det skader vildtbanen mindst. Udt. i Sjt, 31, 2.

13. juli (Kbh.) Ms. til dr. Jesper Brochmand. Otte Brahe Steensen t. Næsbyholm har begæret befaling til JB om at meddele ham en stævning over provst i Tybjerg h., Guds ords tjener i Næstved hr. Niels Andersen og kapellanen smst. hr. Haagen Rasmussen, at de efter loven skal tilstå sandheden om, hvad der er dem vitterligt om det lejer-mål, borgmester smst. Henning Knudsen, som har sin ægtekvinde, beskyldes for med en af OBSs rytteres kvinde ved navn Woldborrig, som, da hun stod åbenbar skrifte i kirken, har udlagt ham som barne-fader. Da JB har besværet sig over lensmand på Kbh. slot Oluf Brockenhuus' dom, skal han lade OBS få en stævning som begæret, at sagen des bedre kan komme for lyset. Sjt, 31, 2. K.

13. juli (Kbh.) Ms. til Knud Gabriel og Palle Urne. De har for nogen tid siden fået Christian 4.s befaling at begive sig til Bjørnstrup og overvære skifte efter Laurids Galtungs afd. hustru. Da de ikke har efterkommet den, skal de snarest gøre det. SkT, 8, 1. K.

13. juli (Kbh.) Ms. til Henrik Lange og Erik Kaas. Kaptajn t. fods Jørgen Hartvigsen har andraget, at hans afd. mosterdatter Margrete Normanns, afd. Steen Billes, efterladede formue skal tilfalde ham og hans søster fru Lisbet Hartvigsdatter, afd. Corfitz Mormands. Da der er opstået tvist herom, har de begæret denne befaling til adressaterne, da disse allerede af landsdommeren er tilmeldt at måtte opbryde, hvad der af MN findes forseglede, og registrere og vurdere det og udlægge kreditorerne deraf til betaling, og siden skifte det øvrige mellem JH og hans søster. Det befales dem derfor med kgl. fuldmagt at stævne JH og hans søster for sig, at tage MNs forseglede gods for sig og i deres nærværelse opbryde, registrere og vurdere det og likvidere kreditorerne til betaling og siden skifte det tiloversblevne mellem JH og søsteren. Opstår der tvist, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. FT, 2-3, K. Indl. 10. juli.

13. juli (Kbh.) Ms. til Iver Vind. Da Dalum skove ikke kan tåle at levere fornøden gærdsel til vedligeholdelse af lenets gærder, skal han tilholde bønderne, hvor det kan ske, at grave brede og dybe grøfter, at de ikke skal have nogen besværing med gærdsel, som hidtil er sket. FT, 7, 3. K. (Jf. CCD, V, 578).

13. juli (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas og bispen. Henrik Lange t. Rygård har anholdt om jus patronatus til Langå kirke, som er sognekirke til Rygård. De skal undersøge den begærede jus og erklære sig derom, særligt om der er andre adelspersoner i sognet, som det kunne være præjudicerligt, og om kirken har jordegods, hvad beholdning den har, og om kongetienden af sognet er tillagt nogen, og om i så fald jus uden præjudice for nogen kan undes HL, når han, hans arvinger og efterkommere deraf svarer den årl. afgift og stedsmål, når den bliver ledig, eller om nogen anden consideration kan være til hinder for HLs begæring. FT, 7, 3. K. Incl. 27. jan.

13. juli (Kbh.) Bevilling. Borgmester og råd i Varde har andraget, at deres bro foran byen ofte overskylles af havsflod og vandløb og også på anden måde i forleden tid har lidt stor skade af havet, så den er meget brøstfældig. Og de har ingen indkomst eller hjælp til at reparere og vedligeholde den, skønt det er en af de længste broer i Jyll. Og en stor del af borgerne er så forarmede, at det ville falde dem meget besværligt at opbygge og vedligeholde den. De begærer derfor bevilling til af alle fremmede, som fører øksne og heste over broen, at måtte oppebære told til dens fornødenhed. Det bevilges dem i 10 år af alle fremmede, som nord fra over broen fører varer eller købmandsgods at sælge der i byen, at oppebære af hver hest, hoppe eller okse 1 sk. og af en vogn, som fører varer, efter dens lejlighed og som der er heste for, nemlig 1 sk. af hver hest. Tolden må kun bruges til broens reparation og vedligeholdelse, og borgmester og råd skal årl. aflægge regnskab herfor til lensmanden på Riberhus. JR, 11, 5. K. (Tr.: CCD, V, 577). Incl. 8. aug.¹

1) Andragendet er dat. 8. aug. 1648, men dette må være en fejl. Lensmandens påtegning er dat. 10. juli.

13. juli (Kbh.) Ms. til Jens Høeg og Steen Bille H[olgersen]. Lensmand på Åstrup Manderup Due har til magelæg begæret flg. gods i Ålborghus len i Slet h.: i Vilsted s. i Grønningen [Grønning] 1 gd. (Jørgen Villumsen), i Gårdsted 1 gd. (Thomes Andersen), i Haldrup 1 gd. (Christen Lauridsen og Anders Selgensen), i Hyllested 1 gd. (Chri-

sten Nielsen Vinter og unge Christen Nielsen) – imod flg. gods: i Fle-skum h. i Storvorde 1 gd. (Niels Pedersen), i Hornum h. i Vokslev s. og by 2 gde (Peder Eyboe og Knud Sørensen), i Harrild 1 gd. (Christen Jostsen), i Års h. i Troelstrup [Blære s.] 1 gd. (Peder Pedersen) og i [V.] Han h. i Kollerup s. i Brøndum 1 gd. (Niels Pedersen). Adressaterne skal besigtige godset i overværelse af Erik Juel, som skal tale på kongens vegne. JT, 12, 6.

13. juli (Kbh.) Ms. til Laurids Ulfeldt. En del borgere i Horsens har klaget over, at deres borgmester Oluf Hansen alene tilholder sig at købe og handle med [hollændere og andre fremmede]¹ efter et gammelt særligt af Christian 4. ham derpå givet privilegium, skønt alle sådanne privilegier over hele riget siden af samme konge ved et offentligt mandat er blevet tilbagekaldt, af hvilket mandat en kopi medsendes LU til efterretning. Privilegiet forbyder de andre borgere at handle med hollændere og andre fremmede, som ankommer, byen og hele egnen til ikke ringe skade. Bl.a. har OH for nylig forment en hollænder, som lå ved byen med skib og gods, at sælge det mindste til borgerne, skønt han intet selv købte af ham, hvorover hollænderen, efter at have ligget der en tid, med sine varer måtte begive sig fra byen igen, skønt han gerne ville have solgt dem til borgerskabet. LU skal hos OH erkynde sig om, hvorfor han ikke som andre efter kongens befaling har afleveret sit særlige privilegium, og med hvilken myndighed han understår sig i, mod det derimod udgangne mandat, at drive slige monopoler. Derpå skal LU på kongens vegne alvorligt tilholde ham snarest at aflevere monolet, om han ikke vil, at kongen skal bruge andre midler dertil. Herom skal LU snarest sende udførlig relation til kancelliet. JT, 12, 7. (Tr.: Hübertz, II, 126. Har fejlagtigt 13. juni). Indl. 10. juli.

1) Det i [] anførte må være oversprunget af skriveren.

13. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Kongen sender ham en supplikation fra nogle lundenæsboender, hvorpå han snarest skal sende sin erklæring til kancelliet, så sagens beskaffenhed kan erfares. JT, 12, 7, Indl. 12. juli.

13. juli (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Kongens undersætter på Vesterlands Før og Amrum har andraget adskillige poster, hvorpå begærer forlindring og moderation: 1. at de må forskånes for den told, de forleden år er befalet at give af de varer, de forhandler der på landet.¹ Herpå resolverer kongen, at GK skal undersøge, om her-

tugen af Holstens undersætter der på landet giver told, og hvis det er tilfældet, skal de give told lige med dem; hvis ikke, må de forskånes. 2. At ærerørige sager må pådømmes hos dem selv og ikke påkendes ved Viborg landsting. Da kongen ikke vil forandre noget i recessen, skal det forblive derved. 3. Hvad striden om østersfangsten angår, som undersætterne beklager sig over, godkender kongen det, om GK kan forlige dem og Poul Stöffken om, at de fortsat må udføre de 2 smakkefulde årl., dog at de skal give revers fra sig, at de ingen videre indpas vil gøre ham, og derefter tage pas hos GK som tilforn, såfremt de ikke vil miste retten dertil. JT, 12, 8.

1) Dvs. øerne.

13. juli (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Sigvard Brockenhuus t. Ul-lerup har til magelæg i Hald len begæret 16 gde i Tøving, Galtrup s., Morsø Nørre h. (1. Jens Jepsen og Svend Pedersen, 2. Jens Pedersen og Peder Jespersen, 3. Jesper Pedersens enke, 4. Poul Pedersen, 5. Steffen Jepsen, 6. Jesper Pedersen, 7. Mikkel Svendsen, Poul Mikkelsen og Peder Mikkelsen, 8. Knud Andersen, 9. Christen Pedersen og Jesper Jensen, 10. Mikkel Pedersen, 11. Christen Andersen, 12. Simon Olufsen, 13. Niels Ebbesen, 14. Jens Jepsen, 15. Jens Mortensen, 16. Jens Nielsen) – imod flg. gods i Morsø Nørre h.: i Solbjerg s. og by 1 gd. (Jens Poulsen), i Middelst [Mellem] Jølby 3 gde (Christen Christensen, Thomas Smid og Knud Jensen), i Bjergby s. Galtrupgård (Niels Lauridsen), i Flade s. og by 1 gd. (Anders Josephsen); i Sønder h. i Vejerslev s. i Vils 1 gd. (Peder Madsen). Og hvis dette ikke er nok, tilbyder han i Solbjerg s. i Mellem Jølby 1 gd. (Peder Mikkelsen), i Flade s. og by 1 bol (Christen Jørgensen) og ellers mere i samme herred. FP skal erklære, om det begærede gods kan undværes mod det tilbudte. JT, 12, 8.

13. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Han har andraget, at slottets ladegd. er ganske mangelfuld på tag, og begæret, at hver helgd. i lenet i år, når rugen er indhøstet, må give et læs stråtag til dens reparation og hver halvgd. det halve. Kongen godkender dette forslag. JT, 12, 9. Indl. 8. juli.

13. juli (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Han har for nogen tid siden efter kongens befaling ladet den del af bispegården i Århus, som er forfalden, taksere, og har erklæret, at den ikke kan sælges for det, den er takseret til, og at borgmester smst. Anders Lydichsen har tilbudt at ville give 150 rd. for den. Da if. EG ingen har budt mere, godkender

kongen, at AL må få den, og EG skal give ham skøde på kongens vegne. JT, 12, 10.

14. juli (Kbh.) Niels Krabbe og Joakim Gersdorff fik brev snarest under deres hænder i kancelliet at indlevere en designation på, hvor meget der af den sidst påbudne skat af hver lensmand var blevet tilstillet dem og leveret, og efterretning om, hvor meget deraf der endnu resterer og hos hvem. Udt. i SkT, 8, 2. K.

14. juli (Kbh.) Ms. til Lund kapitel. Fru Ingeborg Ulfstand, afd. Jørgen Vinds t. Gundestrup har til magelæg begæret en kapitlet tilhørende gd. i N. Hvidinge s., kaldet Træ, imod nøjagtigt vederlag. Kapitlet skal erklære, om gden kan undværes. SkT, 8, 2. K.

14. juli (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Snedker på Bremerholm Søren Ibsen har andraget, at en orgelmager her smst. ved navn Johan Laurens if. sin håndskrift og mellem dem indgået kontrakt skylder ham en del penge for hans arbejde på et orgelværk, som siden er kommet til Nakskov. Heraf resterer endnu 200 sldl., som skulle være betalt sidste fastelavn, men ikke er blevet det. Da SI erfarer, at JL efterhånden fortærer alt, hvad der af borgmestre og råd i Nakskov skal gives ham for orgelværket, befrygter han, at han lidet eller intet får, hvorfor han begærer arrest på en del af de penge. JL endnu har stående hos dem, da han nødes at søge ham ved retten. JFP skal tilholde dem, at de i arrest beholder så mange af pengene, som SIs tilkrav beløber sig til, indtil JL enten godvilligt efter kontrakten betaler eller ved lov og ret tilfindes dertil. SmT, 8, 1. K.

14. juli (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Han resterer endnu med en del af de i hans len påbudne skatter. Han skal derfor snarest på de tilbørlige steder gøre rigtighed herfor. Og da endog en del af borgerskabet i hans len klager over, at deres medborgere vægter sig ved at give deres fuldmægtige rejsepenge til hyldingen, skal han tilholde hele borgerskabet, at de »efter billig opskrift« giver deres fuldmægtige de fornødne rejsepenge, da ingen med billighed kan vægre sig derved. SmT, 8, 2.

14. juli (Kbh.) Å.b. Borgmester og råd i Ålborg har begæret eftergivelse af nogen resterende skat og bøsseskyttepengene, som byen resterede med før det svenske indfald, da en del af pengene er udgivet til 200 mand, som de stillede af deres by og sendte til Middelfart

skanse, og resten, som var i behold, måtte leveres til fjenderne. Kongen har remitteret og efterladt borgmester og råd den resterende skat og bøsseskyttepengene, så vidt de allerede var forfaldne og ikke klareret, da indfaldet skete. JR, 11, 6. (Efter Otte Krag's ordre. L. Below) K. Orig. i Ålborg rådstueark. (D1-118), LAV. Indl. 26. juni.

14. juli (Kbh.) Å.b. Der holdes hestemarked i Sundby, tvært over fjorden over for Ålborg, hvorved der begås stort misbrug og anden uskikkelighed, kronen til forklejning af tolden og undersåtterne i Ålbog til ikke ringe skade, skønt sådan uskikkelighed burde være afskaffet efter Frederik 2.s åbne brev. Kongen befaler, at al sådant hestemarked og alt andet købmændskab i Sundby skal være afskaffet, og at intet sådant drives der eller på vejene foran eller i markedet, men at det skal drives og forhandles til rette markedsdag i Ålborg. Handler nogen herimod, skal han have varerne forbrudt til kongen, byen og den, som skal have indseende dermed, og desuden straffes vedbørligt. JR, 11, 6. (Efter Otte Krag's ordre. L. Below) K. Orig. i Ålborg rådstueark. (D1-118), LAV. (Tr.: CCD, V, 579).

14. juli (Kbh.) Å.b. Borgmester og råd i Århus har andraget, at deres by resterer med unionsskatten, forfalden til martini 1643, med den årl. byskat til samme tid, som dog ikke svarede før efter jul og til påske 1644, og med bådsmændsskatten til johannis 1643. De begærer at forskånes for disse skatter, da det fjendtlige indfald forhindrede indfordringen. Kongen har remitteret og efterladt dem nævnte skatter, for så vidt de ikke var klareret, da indfaldet skete. JR, 11, 7. (Efter Otte Krag's ordre. L. Below) K. Indl. 8. juli.

14. juli (Kbh.) Mageskifte. Lensmand på Lund på Mors Niels Krag t. Trudsholm har i magelæg udlagt til kronen på Randers hospitals vegne 2 gde (Jens Larsen og Poul Jensen) i Tørslev i Gjerlev h., som hver årl. skylder 18 skp. rug, 18 skp. byg, 1 ørte havre, 1 brændsvin, 1 lam, 1 gås, 2 høns og 1 1/2 mk. gæsteri – imod 2 gde (Søren Christensen og Jens Mikkelsen) i Kastbjerg i Gjerlev h. under Dronningborg len, som årl. skylder hhv. 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 brændsvin, 8 sk. engpenge, 1 1/2 mk. gæsteri og 2 ørte rug, 2 ørte byg, 1 ørte havre, 1 brændsvin, 18 sk. gæsteri og 10 sk. engpenge. JR, 11, 7. K. (Jf. Kr. Sk., II, 2).

14. juli (Kbh.) Niels Krag's genbrev på ovenn. mageskifte. JR, 11, 8.

14. juli (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Major t. fods Valdemar Lykke t. Grinderslevkloster har andraget, at han har stor mangel på ildebrændsel og bygningstømmer til gden Dybvad, som er udlagt ham som officersgd. i Åkær len, og har begæret af nærmeste skove i lenet at måtte få nødvendigt ildebrændsel, da andre officerer, som har fri gde, nyder det, ligesom også hans forgænger har haft det til gden. Da OP bekræfter, at forgængerens Ejler Gabrielsen har været forundt nødvendigt ildebrændsel og bygningstømmer af Åkær lens skove, skal han også lade VL få det. JT, 12, 9. Inkl. 8. juli.

14. juli (Kbh.) Ms. til fru Margrete Lunge. Borgere i Skælskør Ditlef Nielsen og Hans Hansen har andraget, at der er tilfaldet dem med flere medarvinger en arv efter deres afd. søstersøn Peder Ibsen i Alkær, med hvilken arv de mener, at der ikke er omgåedes så lovligt, som der billigt burde, til ikke ringe skade og ophold for dem. Hun skal hjælpe dem til rette i denne sag, som de agter at føre med lov og ret. JT, 12, 10.

14. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juell. Viffert Seefeld t. Refsnæs har til mangel begæret i Hellum h. i Fræer 6 gde og 1 kirkebol (Jens Smid, Søren Christensen, Rasmus Smid, Jens Schreder, Jens Rasmussen, Laurids Sørensen, Mads Jensen, Peder Rasmussen og Peder Pedersen) – imod flg. gods: i Fleskum h. i Volsted 2 gde (gl. og unge Christen Christensen), i Års h. i Havbro 1 gd. (Jens Simonsen og Gunde Sørensen), i Vilstrup [Ulstrup] s. 1 enestegd. kaldet Helming (Christen Christensen), i Gislum h. i Farsø 1 gd. kaldet Holmgård (Jens Christensen), i Dronningborg len i Hald [Nørhald] h. i Asferg 1 gd. (Rasmus Christensen), i Thy i Thisted s. 1 gd. kaldet Tildtorp (Christen Poulsen). EJ skal erklære, om det begærede gods kan undværes mod det tilbudte. JT, 12, 10.

14. juli (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse og Mogens Arenfeldt. Jomfruene Karen, Dorte, Anne og Kirsten Ellen Galde har andraget, at de agter snarest at skifte deres købstadgods og løsøre efter deres afd. moder Helvig Marsvin. Adressaterne skal med kgl. fuldmagt som kommissærer overvære skiftet og taksere købstadgodset. Og hvis trætte skulle opstå, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 11. Inkl. juli (u.d.).

14. juli (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Borgmester og råd i Varde har andraget, at skovbomænd fra Kolding og Haderslevhus len ved stort

misbrug, uagtet borgmesters og råds forbud, fordrister sig til i Varde at holde marked påske- og pinsedag og andre søn- og helligdage og handle med bønderne og andre fra hedeegnene, hvorved prædiken forsømmes, helligdagene og de høje fester overtrædes, og Guds hellige ord foragtes og vanæres. GK skal snarest anordne afskaffelse af sådant misbrug og på kongens vegne alvorlig forbyde, at nogen herefter understår sig i på nævnte høje fester eller andre helligdage at komme til Varde for at holde marked eller drive andet køb og salg. JT, 12, 11. (Jf. CCD, V, 578). Indl. 9. juli.

14. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juel og mag. Frands Rosenberg. Manderup Due har anholdt om jus patronatus til Ejdrup, hans sognekirke til Halkær, og til anneks sognet Blære, hvor præsten bor, samt til Farstrup kirke, der er sognekirke til Krastrup. De skal undersøge beskaffenheden af disse jura patronati, især om der er andre adelspersoner i sognene, som det kunne være præjudicerligt, om kirkerne har jordegods, hvad beholdning og forråd der findes ved dem, og, hvis kongetienden er henlagt til andre, om de nævnte jura da uden disses præjudice kunne tillægges MD, når han og efterkommere svarer den årl. afgift og stedsmål, når tienderne bliver ledige, eller om nogen anden consideration kan hindre hans begæring. JT, 12, 12.

15. juli (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at måtte i 6 uger rejse til sit gods i Skåne, dog at han før rejsen anordner, at intet forsømmes, og at alt går skikkeligt og vel til. Udt. i Sjt, 31, 2.

15. juli (Kbh.) Bevilling. Løjtnant t. fods Claus Sparre har andraget, at han har samlet noget kvæg og ingen plads har, hvor han kan holde og opføde det, og begæret en gd. i Hardebjerg i Malmøhus len, som Anders Mogensen¹ for nogen tid siden fradøde. Da lensmand på Malmøhus hr. Tage Thott bekræfter, at gden i sidst forleden fejde er meget ilde medfaren, så næppe nogen har villet fæste eller besidde den, og den, som nu fradøde den, det første år havde den kvit og fri og det andet år for halv landgilde, godkender kongen, at CS må få gden for samme stedsmål og landgilde. SkR, 6, 2. (Efter Otte Krag's ordre) K. 1) Således if. K.

15. juli (Kbh.) Ms. til Wulf Hieronimus von Kratz og Henrik Lindenov. Lensmand på Sølvborg Niels Krabbe har givet til kende, at der i Meilby s. i Sølvborg len findes over 24 ødegde. De skal på deres rejse til fæstningen Kristianopol undersøge, hvorfor godset således

bliver øde, og hvordan det bedst igen kan blive besat og siden vedligeholdes. SkT, 8, 2. K.

15. juli (Kbh.) Ms. til fru Anne Ramel og dr. Peder Vinstrup. Rigens admiral Ove Giedde t. Tommerup har anholdt om bevilling på jus patronatus til Meelbye kirke, som er sognekirke til hans gd. Magløgård i Gønge h. i Kristianstads len. De skal undersøge dets beskaffenhed og erklære sig derom, især om der ikke findes andre adelige i sognet, som bevillingen kunne være præjudicerlig, om kirken har jordegods, hvilken beholdning der findes ved den, om kongetienden af sognet kunne være tillagt nogen, og om i så fald nævnte jus uden nogens præjudice kunne forundes OG, når han og hans arvinger svarede den årl. afgift deraf samt stedsmål, når den blev ledig, eller om nogen anden consideration kunne være til hinder for hans begæring. SkT, 8, 2. (Efter hr. kanslers befaling) K.

15. juli (Kbh.) Hr. Tage Thott og dr. Peder Vinstrup fik brev at erklære sig om et jus patronatus, som Ove Giedde begærede til Wemmeløff kirke, som er sognekirke til hans gd. Gyllebo. Udt. i SkT, 8, 3. (Efter hr. kanslers befaling) K.

15. juli (Kbh.) Konfirmation på mageskifte. Henning Pogwisch har iht. Christian 4.s missive af 22. nov. 1647 foretaget mageskifte mellem lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe og nogle kronens tjenere i Melby. På JB's begæring konfirmeres det af HP udstedte brev herom, dat. Kbh. den 11. juni 1648. FR, 6, 9-11. (Jf. Kr. Sk., II, 2).

15. juli (Kbh.) Konfirmation på hr. Jørgen Brahes genbrev af 11. juni 1648 på ovenn. mageskifte. FR, 6, 11-13.

15. juli (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. En del af kronens bønder i hans len har klaget over, at de nu mere end tilforn besværes med holzægter. Da HV bekræfter klagen, og da grunden er det store »durchtog«, som daglig forefalder dér, har kongen befalet lensmand på Dalum kloster Iver Vind at tilholde dettes bønder, at de herefter som tilforn skal holde 2 holzvogne og, som de plejer, komme Skt. Hans klostres bønder til hjælp med holzægter, hvilket meddeles HV til efterretning. FT, 7, 4. (Efter Otte Krags ordre) K. Incl. 26. juni.

15. juli¹ (Kbh.) Ms. til Iver Vind. [Af det indhold, som fremgår af foranstående ms. til Henning Valkendorf]. FT, 7, 4. (Efter Otte Krags

ordre) K. (Jf. CCD, V, 573, hvor datoen, følgende indførslen, er 15. maj).

1) Indførslen har fejlagtigt 15. maj. K har 15. juli.

15. juli (Kbh.) Ms. til Christoffer Steensen. Der er trætte mellem lensmand i Halstedkloster Erik Rosenkrantz og Lave Bille t. Havløkkegård om nogen indtægt og fælles overdrev, som kronen sammen med LB er berettiget i, og da landsdommer i Loll. Lave Beck på sin hustrus moders vegne er interesseret deri, skal CS i denne trætte og i alle andre sager ang. Lave Bille, som Lave Beck er interesseret i, sidde i landsdommers sted. SmT, 8, 2. (Efter Otte Krags ordre) K. Indl. efter 3. juli 1648.

15. juli (Kbh.) Bevilling. Christian 4. har bevilget oberstljtn. t. hest Henrik Rantzau t. Møgelkær årl. at måtte udføre til sin gd. i Holsten 4 heste, 4 hopper, 12 køer eller kvier og, når der er olden, 300 svin. Efter anmodning konfirmeres denne bevilling. JR, 11, 9.

16. juli (Kbh.) Å.b. Borgmester og råd i Sæby har andraget, at de af lensmand på Sejlstrup Steen Bille tiltales for noget af byens skatter, som de resterer med fra forleden åringer. De begærer at forskånes herfor. Og da SB bekræfter, at byens indvånere har ganske ringe formue, bevilges det, at de forskånes mod, efter eget tilbud, at kvittere, hvad kongen skylder dem for forstrækning til ryttere og soldater til dato. JR, 11, 9. (Efter Otte Krags ordre) K.

17. juli (Kbh.) Instruks for sekretær Erik Krag t. Lydumgård på hans befalede rejse til enkeprinsessen: 1. Han skal snarest begive sig til Nykøbing til enkeprinsessen og der overlevere hende det ham medgivne missive. 2. Han skal tage til sig de originalbreve vedr. kongens cancelli, som findes der, og efter hjemkomsten indlevere dem i cancelliet. 3. Han skal ligeledes tage til sig hvad bøger, gewehr og andet, som findes der, efter den fortegnelse, der er medgivet ham, hvorpå han skal tilstille enkeprinsessen sin revers, indtil nævnte breve, bøger m.v. af ham leveres på tilbørlige steder, og han får kongens kvittering derpå. Sjr, 22, 2.

17. juli (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev, at da hr. Henrik Huitfeldt er til sinds at købe et begravelsessted i Landskrone kirke, skal han sammen med borgmestre og råd smst. akkordere med ham om, hvad han bør og kan give derfor. Udt. i SkT, 8, 3. K.

17. juli (Kbh.) Ms. til Lund kapitel. Lensmand på Landskrone begærer på kronens vegne i mageskifte noget gods i Hersløff by og s. mod andet ligeså belejligt gods i Fers h. Kapitlet skal af KU modtage fortegnelse på, hvilket gods han på kronens vegne vil tilbyde til vederlag, og snarest erklære, om det begærede gods kan undværes. SkT, 8, 3. K.

17. juli (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Rigens admiral Ove Giedde begærer til magelæg noget gods i Fers h. mod andet belejligt gods i nærmeste by ved Landskrone slot. KU skal snarest erklære, om det gods, OG begærer, kan undværes fra Landskrone slot. SkT, 8, 3. K.

17. juli (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Der sendes ham 2 fanger, Ove Sørensens og Birgitte Ovesdatter, som for nogle år siden har været fængslet i Århus, men er kommet løs pga. det sidste fjendtlige indfald. Han skal på ny foretage den førte proces og hænde dom over dem og siden lade den eksekvere. JT, 12, 12.

17. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Han skal være til stede, når Jens Høeg og Steen Bille besigtiger gods mellem kronen og Manderup Due, og tale på kronens vegne samt medunderskrive. JT, 12, 12.

17. juli (Kbh.) Ms. til Hans Juel. Rentemester Jørgen Rosenkrantz har for nogen tid siden fået befaling til med Valdemar Lykke t. Grinderslevkloster og lensmand på Lund på Mors Niels Krag at taksere Lund gd. med tilliggende gods, som det er besluttet at sælge. Da JR nu af andre forhold er forhindret, skal HJ træde i hans sted. JT, 12, 13.

18. juli (Kbh.) Mageskifte. Lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe afstår i magelæg flg. gods i Hagenskov len i Båg h.: i Kærum s. i Eberup 1 gd. (Peder Lauridsen), skylder 2 mk. erridspenge, 2 mk. gæsteri, 2 pd. byg, 1 fj. smør, 1/2 foderokse, i Søby s. i Kirke Søby 1 gd. (Simon Andersen), skylder 1 pd. byg, 2 mk. landgildepenge, i Kerte s. i Hjærup 4 gde (Laurits Brendholdt, Jørgen Madsen, Hans Nielsen og Laurids Hansen), skylder hhv. 1. 1. mk. erridspenge, 2 pd. byg, 22 skp. havre, 1 fj. smør, 1 foderokse, 1 lam, 2 gæs, 4 høns og har skov til 27 1/2 svins olden, 2. 26 sk. erridspenge, 1 dl. gæsteri, 2 pd. byg, 25 skp. havre, 1 fj. smør, 1 foderokse, 1 lam, 2 gæs, 4 høns og har skov til 27 1/2 svins olden, svarer desuden 2 mk. landgildepenge af en eng ved Årup, 3. 2 1/2 mk. erridspenge, 2 mk. gæsteri, 1 pd. byg, 10 skp. havre, 1 fj. smør, 1 foderokse og har skov til 1 svin, 4. 2 mk. 6 sk. erridspenge,

2 mk. gæsteri, 1 pd. byg, 10 skp. havre, 1 fj. smør, 1 foderokse; i Kerte 1 gd. (Niels Bertelsen), skylder 12 sk. erridspenge, 3 pd. byg, 2 skp. havre, 1 fj. smør, 1 bolgalt, 1 lam, 2 gæs, 2 høns, 3 mk. uld; i Ørsbjerg 1 gd. (Niels Ibsen), skylder 9 sk. erridspenge, 3 mk. gæsteri, 2 pd. byg, 16 skp. havre, 2 skp. gåsehavre, 1 fj. smør, 1 får, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 1 foderokse; i Dreslette s. i Skårup 1 gd. (Hans Jespersen), skylder 4 ørte byg, 1 fj. smør og har skov til 16 svin. Desuden har JB til Assens provsti udlagt flg.: i Kærum s. i Saltofte 1 gd. (Rasmus Andersen), skylder 2 pd. byg, 1 ørte havre, 1 fødenød; desuden imod en ørredgård med dens herlighed og provstiets fiskeri har JB i Vends h. i Viby udlagt 1 gd. (Rasmus Lucassen), skylder 1 pd. byg, og til sognepræsten i Assens og efterkommere i Kærum s. i Saltofte udlagt 1 gd. (Peder Lauridsen), skylder 1 mk. 5 sk. 1 alb. erridspenge, 1 1/2 pd. byg, 3 mk. gæsteri og 1 foderokse. Og da denne gd. beløber sig til mere i landgilde og ejendom end den, han får igen, har han dog tilbudt at forære præsten det øvrige af denne gd. og givet ham forvaring derpå. Endelig har han til kapellanen i Assens i Dreslette s. i Mullerød udlagt 1 gd. (Christoffer Ibsen), skylder 3 ørte byg, 3 ørte rug, 2 1/2 mk. 2 sk. 2 alb., 1 lam, 1 gås, 1 skp. havre, 2 høns og skov til 16 svin, samt 1 gadehus (Oluf Lauridsen), giver i landgilde 1 rd. Og da denne gd. er noget ringere end den, han igen får af kapellanen, har han til denne og efterkommere af sin jord ved Assens givet nogle agre, takseret af dannedmænd. – Herimod får JB af kronen, Assens provsti, sognepræsten og kapellanen flg. gods i Hagenskov len i Båg h.: af kronen i Gamtofte s. i Aborg 6 ejendomsjde (Mads Bilom, Laurids Jensen, Peder Bilom, Jens Sørensen, Thomas Eriksen, Anders Hierresen), skylder hhv. 1. 3 ørte byg, 1 ørte rug, 22 skp. havre, 1 dl. gæsteri og skov til 3 svins olden samt af en smediehus 1 mk., 2. 1 pd. byg, 22 skp. havre, 1 dl. 10 sk. 2 alb. gæsteri 2 rd. og skov til 12 svin, 3. 2 ørte byg, 28 skp. havre, 1/2 td. smør, 5 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri, 4. 1 ørte byg, 28 skp. havre, 1/2 td. sild, 2 sk. »grotter«, 2 mk. landgildepenge, 2 dl. gæsteri og skov til 12 svin, 5. 3 1/2 ørte byg, 22 skp. havre, 1 mk. 5 sk. 1 alb. landgilde, 5 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri og skov til 4 svin, 6. 2 1/2 ørte byg, 22 skp. havre, 1 mk. 5 sk. 1 alb., 1 dl. gæsteri. I samme by 2 fæstegde (Jens Lauridsen og Jens Lauritsen), skylder hhv. 1. 2 pd. byg, 24 skp. havre, 1 fj. smør, 2 gæs, 2 høns, 2 dl. gæsteri og skov til 12 svin, 2. Kongens gård, 3 ørte rug, 3 pd. byg, 22 skp. havre, 2 dl. gæsteri og skov til 12 svin, og 1 hus, skylder 6 skp. byg, samt 1 kirkegd. (Anders Hansen), giver til Hølevad kirke 15 skp. byg og til Turup kirke 18 skp. byg. Desuden 2 gadehuse (Anders Madsen og Laurids Nielsen), skylder hver 1 mk., i Kærum s. i Nordby flg. ejendomsods: 2 gde (Peder Andersen og Hans Madsen),

skylder 1. 2 pd. byg, 1 fødenød, 2 dl. gæsteri, 2. 2 pd. byg, 1 fj. smør, 1 fødenød, 2 dl. gæsteri, desuden et jordsmon, kaldet Vistorpe Dam, hvoraf Anders Nielsen bruger 2 parter og Niels Støffle den tredie, de giver i afgift af disse enge 5 otting smør. På Assens provstis vegne udlægges provstiets gd. (Hans Madsen) i Gamtofte s. i Aborg, skylder 1 ørte rug, 1 pd. byg, 1 1/2 otting smør, 2 gæs, 4 høns, 9 sk. erridspenge, 2 mk. gæsteri, 1 fødenød, skov til 1 svins olden, til denne gd. desuden en ørredgård i åen, hvoraf årl. gives 1 rd., samt dens herlighed og retlighed, som provstiet har til fiskeriet i åen. Desuden er på Assens sognepræsts vegne i Aborg udlagt 1 gd. (Jørgen Bødker), skylder 3 ørte byg, 2 gæs, og på kapellanens vegne i Aborg 1 gd. (Niels Lauridsen), skylder 7 ørte byg og skov til 8 svin. FR, 6, 1-5. (Jf. Kr. Sk., II, 2). 1) Det er ikke klart, til hvilket af de 2 anførte pengebeløb ordet gæsteri hører. Der mangler fml. angivelse af det ene beløb (fx erridspenge, landgildepenge el. lign.).

18. juli (Kbh.) Genbrev fra hr. Jørgen Brahe på ovenn. mageskifte. FR, 6, 5-9.

18. juli (Kbh.) Bevilling. Ejler Høeg t. Dallund har anholdt om til begravelsessted at forundes det søndre kapel i Søndersø kirke i Skovby h. Det bevilges ham, mod at han i stedet på egen bekostning forneden i kirken indretter et pulpitur, hvor de unge karle, (som hidtil har stået i de 8 stole i kapellet)¹, igen kan stå. FR, 6, 13. (Efter hr. kanslers befaling) K.

1) Således if. K, men udeladt i indførsten.

18. juli (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch. Hr. Jørgen Brahe t. Hvedholm har til Assens provsti udlagt flg. jordegods: i Kærum s. i Saltofte 1 gd. (Rasmus Andersen), som skylder årl. 2 pd. byg, 1 ørte havre, 1 fødenød, og, mod en ørredgård og dens herlighed og provstiets fiskeri, 1 gd. (Rasmus Lucorfsøn?) i Vends h. i Viby, som skylder årl. 1 pd. byg. HP skal modtage de 2 gde under provstiet i stedet for det, JB har fået derfor. FT, 7, 5.

18. juli (Kbh.) Ms. til Ejler Høeg og Markor Rodsteen. Falk Gøye t. Hvidkilde har begæret befaling til dem om snarest at begive sig til Eskebjerg og der åbne de lukkelser, hvori findes adskillige breve, og efter registrering tilstille FG de breve, som findes der på stedet, samt de breve, som af ham kan anses for nødvendige til hans afd. morbroder Tyge Brahes arvingers forretninger, og siden forsegle de tilovers-

blevne breve i den forvaring, hvori de nu findes. De får befaling i overensstemmelse hermed. FT, 7, 5-6. K.

18. juli (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas, Iver Vind og hr. Jørgen Brahe. Generalproviantmester Hans Villumsen har andraget, at Falk Gøye t. Hvidkilde og Laurids Ulfeldt t. Egeskov af Christian 4. er befalet at forhøre hans proviantregnskaber, og at de har opskrevet ham for adskillige mangler heri. Han har derfor begæret befaling til adressaterne om at gennemse regnskaber og antegnelser og derpå afsige kendelse om, hvad han bør betale eller godtgøres af nævnte mangler. De får befaling i overensstemmelse hermed. FT, 7, 6. K.

18. juli (Kbh.) Ms. til hr. Jørgen Brahe. Det gods, han ved mageskifte af samme dato har udlagt til kronen m.fl., skal han dels modtage under sit len, indskrive i jordebogen og fremtidig gøre regnskab for, dels lade følge Assens sognepræst og kapellan. FT, 7, 7-8.

18. juli (Kbh.) Beskærmelsesbrev. Laurits Jensen har andraget, at han tiltales og forfølges for et drab, han beskyldes for, på en Christen Suarrer i Skanderborg len, hvori han beretter at være uskyldig, som han formener at ville bevise med vidnesbyrd, og at sagen endnu »hænger i proces til Viborg landsting«. Han begærer kgl. beskærmelsesbrev til sagens uddrag. Han får frit og sikkert lejde til at være og blive ufejdet og uoverfaldet, så længe sagen udføres ved lovlig proces. Dog skal han straks og inden 6 uger stævne i sagen og udføre den snarest mulig og altid selv i egen person møde i retten. Findes han skyldig i manddrabet, og sagen således »ganger hannem under øjne«, skal lejdet efter denne dag ikke komme ham til bedste, og han kan ikke længere bruge det til sit gavn, ej heller hvis han ikke inden nævnte 6 uger stævner i sagen og siden udfører den snarest muligt på tilbørlige steder. JR, 11, 9. Incl. 3. juli.

18. juli (Kbh.) Bevilling. Jens Pedersen i Ring giver til kende, at han er trolovet med Anne Mortensdatter og siden er blevet vidende om, at hun er beslægtet i 3. led med hans tidligere kvinde, hvorfor præsten ikke uden kongens tilladelse vil lade dem komme sammen. Det bevilges dem at indgå ægteskab, dog at de skal give 10 rd. til nærmeste hospital og før vielsen bevise ikke at være nærmere beslægtet. JR, 11, 10.

18. juli (Kbh.) Bevilling. Niels Nielsen, som for nogen tid siden har forset sig med lejersmål, har, da han herfor har udstået kirkedisciplin

og straf, begæret igen at måtte betjene kirke- eller skoletjeneste, hvor han lovligt efter ordinansen kan blive kaldet. Det bevilges ham, forudsat at alt går lovligt til efter forordningen om studenter, som forser sig med lejemål. JR, 11, 10.

18. juli (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og Jørgen Juul. Iver Krabbe Mogensens t. Vegholm har givet til kende, at han snarest agter at fordre kvittering for sin søster Birgitte Krabbes værgemål, som han har forestået. De skal med kgl. fuldmagt fordre IKM og BK for sig og i overværelse af Henrik Bille t. Tirsbæk som kommissærer afsige kendelse om, hvad der kan være at foregive om dette værgemål. JT, 12, 13.

19. juli (Kbh.) Bevilling. Der er et vikarie ledigt i Roskilde domkirke efter afd. Markus Radeband. Det bevilges proviantskriver Morten Mikkelsen, som må nyde det indtil videre med bønder, tjenere og al rente og rette tilliggende. Dog skal han, når han ikke længere er i kongens daglige tjeneste eller er forhindret af anden bestilling, residere ved domkirken og gøre tynde og tjeneste inden og uden kirken som andre residerende *vicarii* og være undergivet den gejstlige ordinatz, som er udgået om kirken, og kapitlets statutter. Han skal også holde den gd. og residens, han får, ved god hævd og magt, og de tilliggende bønder ved lov, skel og ret og ikke forurette nogen mod loven eller besvære dem med ny indfæstning eller andet usædv. pålæg, og skovene må han ikke forhugge eller lade forhugge til upligt. Sjr, 22, 2.

19. juli (Kbh.) Å.b. Kongen har tilladt, at hospitalet i Helsingør årl. uden betaling af Kronborg lens skove til maltgøring og brygning må få 60 læs ved. Lensmanden skal se til, at de hugges, hvor det skader skovene mindst. Sjr, 22, 3. (Efter hr. kanslers befaling) K. Orig. i Helsingør rådstueark., LAK.

19. juli (Kbh.) Ms. til Wentzel Rothkirck og Rønnow Bille. Rigens hofmester hr. Corfitz Ulfeldt begærer til magelæg 4 kronen og Sorø akademi tilhørende gde i Pederstrup by – mod gde og gods i Hyllested by, Flakkebjerg h. (Laurids Sørensen, Rasmus Olufsen, Jørgen Olufsen og Oluf Skreder Husmand). Og hvis dette ikke er tilstrækkeligt mod det begærede, da andet Sorø akademi belejligt liggende gods. De skal i overværelse af hofmester på Sorø akademi Henrik Ramel besigtige godset. Sjt, 31, 3. (Efter hr. kanslers befaling) K.

19. juli (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at møde på af Wentzel Rothkirck og Rønnow Bille berammet tid og sted for at likvidere gods mellem

kronen og Sorø akademi og hr. Corfitz Ulfeldt, t. Saltø og dér foregive, hvad han på Sorø akademis vegne kan have at sige, og med dem forsegle og underskrive. Udt. i Sjt, 31, 2. (Efter hr. kanslers befaling) K.

19. juli (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Hospitalsforstanderen i Helsingør har tilkendegivet, at hospitalets klokketårn er meget brøstfældigt, så det står for fald, og man kan ikke uden stor fare ringe med klokken. Han har begæret 4 ege til tårnets reparation. Dem skal AK uden betaling udvise ham og lade dem hugge, hvor det skader skovene mindst. Sjt, 31, 3. (Efter hr. kanslers befaling) K.

19. juli (Kbh.) Oprejsning. Borger i Kolding Hans Jørgensen har andraget, at han har været voldsvoren, fordi han ikke er mødt til Viborg landsting og svaret til en tvist, som bestod mellem ham og borger i Viborg Christen Hespech om en gæld på 9 1/2 sldl. Han har begæret og får hermed oprejsning til personlig at måtte indstævne sagen for rigsrådet til førstkommende herredage og der føre den efter lov og ret, hvis den ellers befindes at være tilbørligt ført for underdommere. JR, 11, 11.

19. juli (Kbh.) Ms. til fru Anne Lunge. Den fange, hun har sendt til Kbh., og som af kongen og rigsrådet blev dømt til bål og brand, begærer at måtte »benådes på et sværd«. Dette har kongen bevilget, dog at, når det er sket, kroppen straks kastes på et bål og brændes. JT, 12, 13.

19. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juell. Peder Seefeld t. Havnø og Valdemar Daa t. Bonderup har fået befaling til at besigtige noget gods mellem kronen og jfr. Karen Galde. Da det gods, hun vil udlægge, ikke er tilstrækkeligt, og hun derfor tilbyder yderligere at udlægge gods i Oplev i Ålborghus len, hvor hendes andet gods ligger, skal EJ undersøge, om det er belejligt og fyldestgørende, og om mageskiftet kan ske uden skade for kronen. JT, 12, 14.

20. juli (Kbh.) Skøde til portner i Christianshavn Niels Mortensen på en grund i Christianshavn, som strækker sig fra Amager Stræde hen til Portstrædet mod volden, 40 al. i længden fra nord til syd på begge sider, 16 al. i bredden fra øst til vest. Han skal bygge en god købstadbygning på grunden. Sjr, 22, 3. K. (Tr.: KD, III, 302).

20. juli (Kbh.) Bevilling. Markus Rodsteen bevilges i 3 år 200 rd. årl., som skal erlægges ham på rentekammeret, dog på det vilkår, at han skal rejse ud af landet for at forsøge sig og gøre sig kapabel til videre at tjene sit fædreland. Sjr, 22, 4.

20. juli (Kbh.) Bestalling. Tønne Reedtz t. Tygestrup får bestall. som kaptajn over livgarden og drabanterne. Han skal herfor have 300 rd. årl. og til 3 heste 30 rd. mdl. samt 3 sædv. hofklædninger. Bestalling og pension har virkning fra 19. juli og løber for et år ad gangen, så længe kongen vil beholde ham i denne bestilling. Rentemestrene befales at yde ham det bevilgede. Sjr, 22, 4.

20. juli (Kbh.) Ms. til lensmændene i Sjæll. Han¹ skal tilholde bønderne i Kronborg len, at de efter lensjordebogens summarum, som beløber sig til 5.290 1/2 td. korn, den 24. aug. sender 26 karle, en af hver 200 td., hver med en skovl og en spade, til at arbejde på fæstningen ved Kbh., og forsyner dem med underhold til 4 måneder, eller i stedet for hver karl sender 1 rd. om ugen. For det øvrige af jordebogen, hvoraf der ikke fuldt ud kan holdes en karl, skal de bønder, det ikke tilkommer at holde de nævnte karle, om ugen give 2 mk. 11 sk., der skal fremkomme til samme tid. De, der sender karle eller penge, skal angive sig for oberst og guvernør i fæstningen Kristianopol Axel Urup og lade sig indskrive eller levere ham penge. Begiver nogen sig derfra inden 4 måneder uden pas fra AU, skal han sættes til arbejde i jern på Bremerholm. Da det er sent på året, var det bedst, at bønderne straks ville give penge i en eller to terminer, for at der kan foretages des mere arbejde på én tid. Sjt, 31, 4. (Efter hr. kanslers befaling) K. Orig. i Kronborg lensrgsk. og i Frederiksborg lens ark., LAK. (Tr.: KD, V, 320).

Tilf.: Fortegnelse over jordebøgernes summarum:

Len	Td. htk.	Personer	Øvrige penge	
Holbæk	773	3	5 mk.	4 sk.
Abrahamstrup	1.138 1/2	5	4 -	2 -
Frederiksborg	5.953	29	4 -	14 -
Roskilde	4.241	21	1 -	4 -
København	8.804	44	0 -	2 -
Dragsholm	6.597	32	5 -	15 -
Svenstrup	627	3	0 -	13 -
Antvorskov og				
Sæbygård	12.149	60	4 -	8 -
Korsør	1.446 1/2	7	1 -	6 -

Tryggevælde	2.169	10	5 -	3 -
Kalundborg	8.130	40	3 -	14 -
Vordingborg	6.209 1/2	31	0 -	4 -
Ringsted	3.824	19	0 -	16 -
Møn	3.482 1/2	17	2 -	8 -

1) Det indførte brev er til Arent von der Kuhla på Kronborg.

20. juli (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Urne og Flemming Ulfeldt. Kronens bønder i Alleshave i Kalundborg len har klaget over, at lensmand på Kalundborg slot Hans Lindenov har frataget dem noget af deres jord kaldet Nørrehauffuet og endnu forholder dem den. De skal undersøge, om denne jord hører til deres gdes ejendom, som de giver landgilde af, eller om de har den for særlig afgift til lensmanden, og om den kan eragtes med mere ret at tilhøre lensmanden end bønderne. Sjt, 31, 4. (Efter Otte Krags ordre) K.

20. juli (Kbh.) Ms. til Christen Skeel. Adelen i Sjæll. har lovet af hver 200 td. htk. at stille en karl til i 4 måneder at arbejde på fæstningen ved Kbh. eller at give 1 rd. om ugen til leje af en dygtig karl. CS skal snarest tilskrive adelen i Sjæll. om til den 24. aug. at sende karlene til Kbh. med skovl og spade og nødtørfug underhold eller i stedet for hver karl at sende 1 rd. om ugen. Da det allerede er sent på året, var det bedst, om de ville give penge og straks sende dem til en eller to terminer, for at der kan foretages des mere arbejde på én tid. Pengene skal sendes til lensmand i Kristianopol Axel Urup. Sjt, 31, 5. (Efter Otte Krags ordre) K. (Tr.: KD, V, 321).

20. juli (Kbh.) Knud Ulfeldt og dr. Peder Vinstrup fik befaling at erklære sig om et jus patronatus, som Ove Giedde begærer til Løvestad kirke, som er sognekirke til hans gd. Løvestadgård i Landskrone len. Udt. i SkT, 8, 4. (Efter hr. kanslers befaling) K.

20. juli (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Lensmand i fæstningen Kristianopol Axel Urup begærer bevilling til af præsten i Quistoffte at til-mageskifte sig ungefær en 4 el. 5 læs eng ved Belteberg imod i Quistoffte at udlægge til præsten ligeså meget og ham bedre beliggende. Da sognepræsten hr. Niels Jørgensen er tilfreds hermed, skal KU på kongens behag afslutte mageskiftet, hvis det kan ske uden skade for kronen og præsten. SkT, 8, 4. K.

20. juli (Kbh. Mageskifte. Fru Ingeborg Gyldenstjerne, afd. Hans Oldelands t. Uggerslevgård har i mageskifte til kronen udlagt flg. gods i Bjerger h. på Fyn: i Munkebo s. i Dræby 4 gde (Poul Andersen, Anders Olufsen, Joen Hansen og Anders Christensen), skylder 1. 8 ørte byg, 1 ørte rug, 1 ørte havre, 1 1/2 otting smør, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. gåsehavre, 4 høns, 1 fødenød, 1 mk. erridspenge, 2. 3 ørte byg, 2 pd. havre, 1 foderokse, 1 dl. erridspenge, 3. 2 pd. byg, 1 fj. smør, 1 fødenød, 1 dl. gæsteri, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 4. 2 pd. byg, 1 fj. smør, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 mk. gæsteri, 5 sk. 1 alb. aaboedspenget, 1 foderokse, desuden 1 ødegd. smst., som Niels Tommisen sidst påboede, som Joen Hansen og Anders Christensen bruger og skylder deraf 2 pd. byg, 1 1/2 otting smør, 1 ørte havre, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 mk. erridspenge, 5 sk. 1 alb. aaboedspenget, 1 fødenød, endv. et langt hus m. 5 våninger, skylder 1 skp. smør, hvori flg. bor: Anders Christensen, skylder 6 skp. byg, 5 gæs, til mikkelsdag 1 rd., til påske 1 rd., Hans Lauridsen, skylder til mikkelsdag 1 rd., til påske 1 rd., Laurids Mikkelsen, skylder til mikkelsdag 1 rd., til påske 1 rd. og 1 gås, Peder Bertelsen, skylder til mikkelsdag 1 rd., til påske 1 rd. og 1 gås, samt Mads Bertelsen, skylder til mikkelsdag 1 rd., til påske 1 rd. og 1 gås. Desuden i Munkebo 2 huse (Peder Lund og Niels Jørgensen), skylder 1. 1 ørte byg, 9 sk. erridspenget, 5 sk. 1 alb. aaboedspenget, 2. en smedie, 21 sk. 1 alb. Desuden skyldes af et øde byggested, som Christoffer Poulsen iboede, 1 mk. Desuden 1 gadehus (Laurids Olufsen), giver 2 rd., og et langt hus med 9 våninger, som flg. ibor: Søren Jørgensen, giver 2 rd., 1 gås, Laurids Marcussen, giver 2 rd., 1 gås, Peder Skomager, giver 2 rd., 1 gås [flere beboere nævnes ikke, genbrevet har end ikke Laurids Marcussen] – imod flg. gods under Odensegård len: i Uggerslev s. og by 6 gde (Peder Adzersen, Niels Hansen, Niels Madsen, Mads Bendsen, Jens Rasmussen og Anders Hansen), skylder 1. 5 ørte byg, 1 ørte havregæsteri, 1 fødenød, 1 gås, 2 høns, 20 æg, 1 mk. lysegarn, 2. 4 ørte byg, 1 ørte havregæsteri, 1 fødenød, 1 otting smør, 1 gås, 2 høns, 20 æg, 1 mk. lysegarn, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri, 3. 3 pd. byg, 1 ørte havregæsteri, 1 fødenød, 1 otting smør, 1 gås, 2 høns, 20 æg, 1 mk. lysegarn, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri, 4. 1 pd. byg, 10 skp. havre, 5. 4 pd. byg, 1 foderokse, 2 lam, 2 gæs, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri, 1 side flæsk, 6. 4 pd. byg, 1 ørte havregæsteri, 1 fødenød, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri, 1 gås, 2 høns, 20 æg, 1 mk. lysegarn. Desuden [4] gadehuse smst. (Hans Madsen, Jens Hansen, Oluf Hansen og Niels Rasmussen), skylder 1. 12 sk., 2. 12 sk., 3. 8 sk., 4. 8 sk. FR, 6, 13-15. (Jf. Kr. Sk., II, 3).

20. juli (Kbh.) Genbrev fra fru Ingeborg Gyldenstjerne på ovenn. mageskifte. FR, 6, 15-16.

20. juli (Kbh.) Å.b. Borgmester og råd i Ribe har på menige borgerskabs vegne begæret efterladelse af deres resterende, i Christian 4.s tid påbudne skatter. Da kongen erfarer, at Ribe i sidst forleden fejde har lidt meget stor skade og siden er meget fordærvet af store vandfloder, godkender han, at byen og borgerne forskånes for, hvad der endnu rester af de skatter, som var påbudt de 2 sidste år inden det svenske indfald. JR, 11, 11. K. Incl. 13. juli.

20. juli (Kbh.) Konfirmation. Enevold Parsberg fik konf. på 6 tiendefæstebreve fra hans fader, lensmand over Skanderborg og Åkær len Oluf Parsberg, alle gældende på livstid, medmindre kongen vil anordne anderledes dermed: 1. på kirkekorntienden af Røgen s., som Jesper Pedersen i Ovstrup har opladt ham, mod 4 ørte rug, 2 ørte byg og 1 ørte havre i årl. afgift. – 2. på kongekorntienden af Folby s., som før har været fæstet til Restrup og brugt af dem, som havde gden i forpagtning, årl. afgift: 12 ørte rug, 10 ørte byg og 3 ørte havre. – 3. på kongekorntienden af Røgen s., Gjern h., som Jesper Pedersen i Ovstrup har opladt, årl. afgift: 4 ørte rug, 2 ørte byg og 1 ørte havre. – 4. på kongekorntienden af Lading s., som har ligget til Restrup og er brugt af dem, som havde gden i forpagtning, årl. afgift: 6 ørte rug, 8 ørte byg og 6 ørte havre. – 5. på kongekorntienden af Vitten s., Sabro h., som Maren Munk i Fuleby [Folby?] har opladt, årl. afgift: 4 ørte rug, 4 1/2 ørte byg, 3 ørte havre og 2 skp. gryn. – 6. på kirkekorntienden af Vitten s., som MM har opladt, årl. afgift: 4 ørte rug, 4 1/2 ørte byg, 3 ørte havre og 2 skp. gryn. JR, 11, 11-16.

20. juli (Kbh.) Ms. til Ebbe Gyldenstjerne. Kongen vil til førstkommende philippi jacobi forlene ham med Koldinghus len. JT, 12, 14.

20. juli (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Kongen har med rigsrådets råd fundet det rådsomt og godt at sløjfe Christianpris fæstning. AB skal befale garnisonen, som ligger der, eller herefter kommer der, straks at begynde derpå, og hvis der findes noget, som ikke kan bruges i Bersodde skanse, eller ikke bekvemt kan flyttes dertil, skal han anordne, at det sælges og gøres i penge, som kan anvendes til Bersoddes vedligeholdelse. JT, 12, 14.

20. juli (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Der begås stor forprang og landkøb i Thisted bys frihed i hans len med ind- og udskibning ved bønder, bøndersønner, norske folk og andre, til ikke ringe forklejning af kongens toldrettighed, og Thistedes borgere klager over, at deres privilegier, handel og næring svækkes og lider største skade og afbræk. CH skal se nøje til, at ingen ulovlig køb og forprang begås imod recessen, hvorved kongens told besviges, og borgerne i Thisted skades. Hvis nogen handler herimod, skal han tiltale og straffe dem. Og han skal se til, at der af varer, der udskibes, svares samme told som andre steder. JT, 12, 14. Indl. 8. juli (i indl. 1. febr.).

21. juli (Kbh.) Bestalling. Morten Kreudtz får bestall. som berider og skal med virkning fra 21. maj have 200 rd. in specie årl. og 12 kurrantdl. mdl. i kostpenge samt årl. en hofklædning og 40 læs ved, foder og mål til en hest og fornødent værelse eller husly. Sjr, 22, 5. K.

21. juli (Kbh.) Bevilling. Anne, afd. Henrik Ludvig Smeds enke bevilges efter ansøgning indtil videre en gemen skippers kost, som proviantskriveren skal lade hende få. Sjr, 22, 5.

21. juli (Kbh.) Ms. til Axel Urup. Fru Anne Beck, afd. Christian Bülow har andraget, at der er nogen vidtløftighed hos hendes børn, hvorfor hun er til sinds at give deres værgemål fra sig. AU skal påtage sig det og ramme deres gavn og bedste så vidt muligt og forsvarligt. SkT, 8, 4. K.

21. juli (Kbh.) Ms. til Palle Urne og Joakim Gersdorff. Da fru Anne Beck agter snarest at give sine børns værgemål fra sig til sin broder Axel Urup t. Belteberg, skal de overvære overleveringen. SkT, 8, 4. K.

21. juli (Kbh.) Ms. til fru Margrete Lunge. Fru Dorte Friis har for nogle år siden af Christian 4. fået Restrupgård i forpagtning. Da det nu er besluttet at sælge den, har DF begæret i stedet at få Nygård i Koldinghus len i forpagtning. ML skal foreholde dem, som nu besidder Nygård, at kongen befaler dem at oplade den til DF til førstkommende michaelis, da de har andre steder, hvor de kan opholde sig, mens DF intet sted har at underholde sig. JT, 12, 16. Indl. 21. juli.

21. juli (Kbh.) Ms. til Jørgen Arenfeldt og Jacob Lindenov. Fru Birgitte Lindenov, afd. hr. Otte Skeels t. Bangsbo begærer til magelæg flg.

gods i Jerslev h.: i Ø. Brønderslev s. og by 3 gde (1. Søren Poulsen, 2. Anders Nielsen og 3. Laurids og Anders Jensen) og 3 gadehuse, i Linderup 2 gde (Jens Sørensen og Jens Lauridsen), i Ørum s. i Lille Kraghede [1 gd.] (Jens Madsen), i Kraghedslund [1 gd.] (Knud Mikkelsen) – imod flg. gods: i Jerslev h. i Hellevad s. og by [1 gd.] (Niels Jacobsen), i Bastrupdal [1 gd.] (Peder Ottesen), i Lunderdal [1 gd.] (Christen Pedersen), i Blæsbjerg [1 gd.] (Bertel Andersen), i Kær h. på Gøl, Villspring [1 gd.] (Peder Jensen), i Serreslev s. i Hjelmsted (Las Nielsen, Laurids Christensen, Peder Svech), i [V.] Han h. i Gøttrup Hede [1 gd.] (M... Jensen), i Jerslev h. og by [1 gd.] (Peder Jensen), i Havsager [1 gd.] (Hans Jensen). Adressaterne skal besigtige godset i overværelse af Erik Juel, som skal tale på kongens vegne. JT, 12, 16.

21. juli (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Han skal overvære Jørgen Arenfeldts og Jacob Lindenovs besigtigelse af gods mellem kronen og Birgitte Lindenov og tale på kronens vegne. JT, 12, 17.

22. juli (Kbh.) Ms. til rigens hofmester hr. Corfitz Ulfeldt. Falk Gøye t. Hvidkilde har på afd. Tyge Brahes arvingers vegne andraget, at TB, da han af Christian 4. fra 1639 til 1645 var forlenet med Tryggvælde, har anvendt 325 rd. 1 ort 22 sk. på gdens reparation, som nu er gjort arvingerne til mangel tillige med 213 rd. 2 1/2 ort skatter og øde og afbrændte gde og af forarmede og adelens ugedagstjenere, som ingen skat har givet fra 1632 til 1645. Han begærer, at disse poster må godtgøres arvingerne. Kongen godkender godtgørelse af den første post med 232 3/4 rd. 14 sk., som er anvendt på borggden, og af hele den anden post, og CU skal lade deres regnskaber passere således. SJT, 31, 5. (Efter hr. kanslers befaling) K.

22. juli (Kbh.) Ms. til rektor og professorer ved Kbh. universitet. Kongen har ladet tilsige kronens såvel som adelens tjenere i Sjæll., at de ligesom i 1647 af hver 200 td. htk. skal sende en karl til arbejde på fæstningen ved Kbh. eller i stedet sende penge. Da adressaterne i universitetets gods har bevilget det samme, skal de tilholde universitetets bønder efter universitetets jordebogs summarum på 3.077 td. 1 skp. den 24. aug. at sende 15 karle med skovl og spade hertil forsynet med nødtørfugt underhold til 4 måneder, eller i stedet for hver karl sende 1 rd. om ugen [osv. som i ms. til lensmændene i Sjæll.]. SJT, 31, 5. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Tr.: KD, V, 322).

22. juli (Kbh.) Ms. til Roskilde kapitel. Kongen er til sinds at fortsætte

den påbegyndte fortifikation foran Kbh., og der skal begyndes herpå med det allerførste. Da han har tilsagt kronens og adelens bønder ligesom i 1647 at sende karle eller penge, skal også kapitlets bønder tilholdes af kapitlets jordebogs summarum på 9.201 td. 2 1/2 skp. 1 1/4 otting at sende 46 karle med skovl og spade den 24. aug. [osv. som i ms. til lensmændene i Sjæll.]. Dog såfremt kapitelstjernerne ikke så let kan samles i læg, at karlene kan tilvejebringes af dem, og da forleden år de residerende ikke mente at have den gehør over *absentium* deres tjenere, at de af dem kunne få penge og karleløn, da vil kongen – for at denne befaling alligevel kan efterkommes – at alle *prælati*, *canonici* og *vicarii*, både *residentes* og *absentes*, item *tutores* for Roskilde domkirke og forstanderen for Duebrødre hospital selv til nævnte termin skal fremskaffe og erlægge nævnte penge eller karleløn, nemlig 1 rd. om ugen for hver karl, enhver på de bønders vegne, som har gde i brug, der tilhører de prælaturer, kannikedømmer, vicariater, portioner eller *procuratoria*, de er forlenede med, samt de tilliggende kirkers, præsters og hospitalers tjenere. SjT, 31, 6. (Efter hr. kanslers befaling) K.

22. juli (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Det gods, som fru Ingeborg Gyldenstjerne ved magelæg af 20. juli har udlagt til kronen, skal han indtage under lenet, indføre det i jordebogen og herefter gøre regnskab for. FT, 7, 8-10. (Efter hr. kanslers ordre) K.

22. juli (Kbh.) Ms. til Anders Bille. En stor del af de bønder, hos hvem en soldat skal udskrives, vil hellere befries med penge end lade noget af deres udskrive. AB skal hos lensmændene her i riget erfare derom, og hvor han finder læg, som giver penge, godkender kongen, at han tilskriver lensmændene derom, at de af så mange læg, som kan undværes fra kompagnierne, uden at de derved forringes for meget, oppebærer penge og leverer dem til landkommissærerne i hver provins til soldaternes betaling. JT, 12, 18. (Jf. CCD, V, 579).

23. juli (Kbh.) Bevilling. 3 brødre Jens, Anders og Niels Sørensen har andraget, at deres broder Tomes Sørensen, født i Tønning i Skanderborg len, i 1646 på et tolder i Kbh. Henrik Møller tilhørende skib er taget af tyrken, og at der fordres 1.000 rd. for hans rançon. De har begæret bevill. til her i riget at søge hjælp til hans rançon. Det bevilges, at de hos godt folk i Danmark må søge sådan hjælp. SjR, 22, 5. K.

23. juli (Kbh.) Å.b. Kongen har antaget Bertel Jensen til at tage vare på kongens have uden for Kbh., hvor han skal have flittig agt på huset

[Rosenborg] og på, at intet deri bliver »forryct«. Han skal have agt på, at urtegårdsmanden med sit »selskab« gør, hvad de bør, og at intet kommer på de steder, hvor det ikke bør. Når noget skal bygges, skal han give agt på, at kalk, sten og tømmer anvendes der, hvor det forordnes. Han må intet lade komme af dammene, slotsgravene og hosliggende søer uden kongens befaling, og han må ikke tilstede nogen gang i haven, som ikke har noget der at bestille. Og når nogen i kongens fravær skal indlades i haven, skal han derom bespørge sig hos kansler Christian Thomesen. Desligeste skal han ikke tilstede urtegårdsmanden, apotekeren eller destillereren at holde lag eller samkvem i deres logement, eller at herberge nogen om natten, eller tilstede dem at indfordre[?] nogen i haven. Han skal have sit logement og våning på de steder, hvor hans formand har haft det, og må her heller intet herberg, gæsteri eller ølsalg eller andet sligt holde. Han skal årl. holde regnskab med urtegårdsmændene, hvor mange unge træer de har sat og podet om året, og hvor mange rosentræer og andet sligt de har i forråd, som kan bruges i haven. Hvad frugt og andet, der sælges af haven, skal han gøre kongen regnskab for. Ligeledes skal han årl. levere en fortegnelse over, hvad sur- og grønkål, agurker og andet sligt der kan være i forråd i haven. Endelig skal han give agt på, at de folk, som efter tidens lejlighed forordnes til havens røgt, ikke bruges til andet arbejde. For denne tjeneste skal han årl. af rentekammeret med virkning fra 3. marts 1648 have 100 kurantdl. i årsløn og 11 kurantdl. mdl. i kostpenge til sig selvanden samt foder og mål til en hest. SjrR, 22, 6. (Tr.: KD, IV, 789).

23. juli (Kbh.) Å.b. Knud Gabriel t. Hjulerød har i næstforleden år fået Christian 4.s bevilling, at hans kanniketjenere må gøre visse dagsværk om ugen til Hjulerød, enhver efter som han er nær eller langt fra hånden. Han klager over, at størstedelen vægrer sig derved, og at nogle, når de tilsiges, ganske udebliver eller, når det lyster dem, kommer så sent på dagen og går så tidligt hjem, at han liden eller ingen hjælp har af dem. Da KG en rum tid har tjent Christian 4. og riget, har kongen ladet sig bevæge til i hans alderdom at bevilge, at alle hans kanniketjenere, som bor i sognet, skal gøre ham 2 dagsværk ugl. af hver helgd. og 1 dagsværk af hver halvgd. De, som bor 1 eller 2 mil borte, skal gøre ham 1 dagsværk ugl., især i høst og vår. De, som bor 3 el. 4 mil eller noget længere borte, skal gøre 1 dagsværk hver 14. dag, og de længere borte boende 1 dagsværk mdl. Desuden skal hans kanniketjenere sende færdigt og dygtigt tyende og lade dem komme til tiden og udføre deres arbejde forsvarligt dagen ud. Tilsiger han sine

kanniketjenere til ægter til købstæderne, skal han for hver ecke godtgøre dem 2 dagsværk. SkR, 6, 2.

23. juli (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Kongen sender ham en supplikation fra Sidsel Pedersdatter, på hvilken han snarest skal erklære sig, så kongen kan erfare sagens beskaffenhed. JT, 12, 18.

24. juli (Kbh.) Bestalling. Augustin Otte Huffsmied er antaget til indtil videre at have tilsyn med kongens heste: postheste, arbejdsheste, rustvognsheste, heste i tugthuset og andre. Når nogen af dem bliver syge eller kommer til skade, skal han kurere dem og, så vidt muligt, hjælpe dem til rette igen. Herfor skal han, så længe han bliver i bestillingen, være fri for borgerlig og bys tyngde. Over medikamenterne, som skal bruges til hestene, skal han til slotsfogden i Kbh. levere en fortegnelse, som skal vises kongen, før de udtages. SjR, 22, 7. K.

24. juli (Kbh.) Bevilling. Gesebrecht Modes, Robbert Willomsøns enke har andraget, at hendes afd. husbond har tjent Christian 4. som skibskaptajn og blev skudt i den seneste fejde, og at hun er gerådet i stor armod. Hun har begæret noget årl. at leve for, og kongen har for hendes husbonds tjeneste bevilget hende 40 kurantdl. årl. indtil videre af klædekammeret. SjR, 22, 7.

24. juli (Kbh.) Bevilling. Ludvig Kønnig Plattenslager må indtil videre til Danmark toldfrit indføre gewehr og våben til en samlet værdi af indtil 200 rd. SjR, 22, 8.

24. juli (Kbh.) Ms. til alle lensmænd i Danmark. Der indkommer fra adskillige steder mange supplikationer over den store udgift, der påhviler bønderne for det, de mdl. skal give til rytternes underhold, og kongen erfarer, at ingen rytter efter forrige ordre endnu har nedsat sig på nogen gd., måske fordi det ikke har været ham tilbudt. De skal derfor beflitte sig på, at de ryttere, som vil antage gde, får dem, og de skal oplyse, om der findes nogen bosiddende på lenene, som vil antages til ryttere med den frihed, som er bevilget i forrige brev, og som af rigens marsk, eller hvem han befaler at have indseende dermed, eragtes dygtig dertil, for at bønderne kan få nogen lindring i den store udgift, de klager over. Herom skal de snarest sende udførlig underretning til kancelliet. SjT, 31, 7. K. Orig. i Frederiksborg lens ark., LAK. Indl. 22(-30.) aug., 29. sept., 8. okt. (1648-8. marts 1649) og 16. okt.

24. juli (Kbh.) Sigvard Urne og dr. Jesper Brochmand fik brev at undersøge beskaffenheden af den jus patronatus til Hyllinge kirke, som Niels Trolle begærer, og *stylo usitato* erklære sig udførligt om alt. Udt. i Sjt, 31, 7. (Efter hr. kanslers ordre) K.

24. juli (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev på staldmester Nicolaus Mergels anmodning til kongens egen kusk at lade ham få 2 lysebrune og 1 sortbrun hest af dem, som er på Antvorskov. Udt. i Sjt, 31, 7. K.

24. juli (Kbh.) Ms. til Otte Pogwisch. Kongen er til sinds herefter at holde sine heste på Frederiksborg slot. Da en del af de enge, som tidligere brugtes til kongens stald smst., nu er bortforpagtet, skal han opsigte forpagtningerne og oplyse de pågældende om, at kongen tilkommende år selv, som tidligere, vil bruge dem. Og da det vil falde kronens bønder under Frederiksborg alt for tungt, som nogen tid er sket, at give eckepenge, når de besværes med daglig tyng og arbejde til slottet, vil kongen, at de indtil videre forskånes for eckepenge. Sjt, 31, 7. K.

24. juli (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt og bispen. Viceadm. Niels Trolle har anholdt om jus patronatus til Staby kirke ved hans gd. Palisbjerg, liggende til Mariager kloster. De skal undersøge beskaffenheden heraf, især om der findes andre adelspersoner i sognet, som det kan være præjudicerligt, om kirken har jordegods, hvad beholdning og forråd der findes ved den, og, hvis kongetienden er tillagt andre, om den da uden disses præjudice kan undes NT, når han og efterkommere svarer den årl. afgift deraf og stedsmål, når den bliver ledig, eller om nogen anden consideration kan hindre hans begæring. JT, 12, 18.

25. juli (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. En del af kronens bønder i Kronborg len har klaget over, at en del af dem er nødede til ødegde, en del til afbrændte gde, og nogle er ganske forarmede pga. fæsyge, så de ikke kan blive ved magt uden noget afslag på dette års landgilde fra philippi jacobi 1647 til årsdagen 1648, hvilket bekræftes med tingsvidner og AKs erklæring. Kongen godkender derfor flg. afslag på deres landgilde i nævnte periode: i *Søborg* s. og by Jens Jacobsen, Jørgen Lauridsen og u[ng]e] Peder Hansen hver 1 pd. rug, 1 pd. byg, i *Heshbjerg* Rasmus Tuesen 18 skp. byg, Jens Davidsen 15 skp. rug, i *Dragstrup* Laurids Jensen og Willum Pedersen hver 17 skp. rug, 18 skp. byg, Gunde Gundersen 1 td. rug, 18 skp. byg, i *Firhøj* Laurids Laurid-

sen 1 fj. smør, i *Esbønderup* s. og by Jens Mortensen 1 pd. rug, 1 pd. byg, i *Villingerød* Anders Pedersen 1 pd. rug, 2 td. havre, i *Sebberup* 2 gde er afbrændte 2 fj. smør, i *Tikøb* s. i *Lille Esbønderup* Laurids Olufsen 1 td. rug, Søren Jensen 1 td. rug, 1 td. havre, i *Nyrup* Rasmus Pedersen og Oluf Ingvorsen hver 1 td. rug, Frands Andersen 15 skp. rug, 13 skp. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, i *Munkegårde* Anders Rasmussen og Jep Jørgensen hver 1 pd. rug, 1 otting smør, i *Jonstrup* Mads Lauridsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, i *Plejelt* Laurids Ibsen 5 skp. rug, 1 td. byg, i *Horneby* Rasmus Eriksen 15 skp. rug, 1 td. byg, Jep Nielsen 3 td. byg, Peder Jørgensen og Jep Jensen hver 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, i *Borsholm* Peder Rasmussen og Søren Andersen hver $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 td. havre, Peder Lauridsen $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, 1 td. havre, Hans Sørensen $\frac{1}{2}$ pd. rug, Jørgen Willumsen $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 td. byg, i *Horsørød* Hans Jensen 15 skp. rug, 12 skp. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 7 mk. 4 sk. penge, Peder Olufsen 21 skp. rug, 3 td. byg, 1 td. havre, 2 lam, 2 gæs, 8 høns, 10 mk. penge, Jep Pedersen 1 otting smør, Jep Pedersen Brun $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 td. byg, 1 td. havre, i *Risby* Søren Jørgensen 1 otting smør, Peder Sørensen 1 fj. smør, i *Bestrup* [*Bistrup*] Jens Erlandsen 1 otting smør, i *Hornbæk* Jørgen Pedersen Mørck 1 $\frac{1}{2}$ td. torsk, $\frac{1}{2}$ otting smør, 4 $\frac{1}{2}$ mk. penge, i *Steenstrup* Jens Nielsen 5 skp. rug, 5 mk. penge, 2 lam, 1 $\frac{1}{2}$ td. havre, 1 læs hø, 3 par høns, 1 gås, i *Saunte* Laurids Pedersen og u[nge] Niels Laursen hver 5 skp. rug, i *Skibstrup* Hans Ibsen 5 skp. rug, 2 td. havre, Jens Jensen 5 skp. rug, 1 $\frac{1}{2}$ havre, 1 læs hø, i *Apperup* Oluf Hansen 3 dl. penge, i *Aminderød* s. i *Endrup* Jep Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 td. byg, Peder Andersen 1 pd. rug, Hans Kempe 15 skp. rug, u[nge] Anders Hansen 3 td. rug, Joen Hansen 1 td. rug, i *Danstrup* Anders Pedersen 2 td. rug, 3 td. byg, 1 $\frac{1}{2}$ td. havre, i *Toelt* Herluf Jensen $\frac{1}{2}$ pd. rug, i *Nybo* Peder Nielsens kvinde 1 pd. rug, 1 otting smør, i *Øverste Torp* Niels Hansen $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 otting smør, i *Dageløkke* Niels Pedersen og Peder Bendtsen hver 1 otting smør, i *Langstrup* Hans Mouridsen 2 td. rug, Mads Olufsens kvinde $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 td. byg, Jens Olufsen 2 td. rug, gl. Jens Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 td. byg, 1 td. havre, Rasmus Mouridsen 15 skp. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, 1 $\frac{1}{2}$ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, Peder Hansen $\frac{1}{2}$ pd. rug, i *Holbo* h., *Vejby* s. i *Unnerup* Anders Hansen 3 td. rug, 2 td. byg, Niels Mortensen 20 skp. rug, 16 skp. byg, i *Mønge* Oluf Rasmussen 2 td. rug, i *Ørby* Oluf Mikkelsen 3 td. rug, 3 td. byg, Niels Mortensen 20 skp. rug, 12 skp. byg, Peder Bendtsen 2 td. rug, 1 td. byg, Hans Nielsen 4 td. rug, Anders Pedersen 12 skp. rug, Laurids Lauridsen 3 td. rug, i *Holløse* Rasmus Pedersen 3 td. rug, 1 td. byg, Jep Nielsen 2 td. rug, Peder Nielsen 1 pd. rug, 1 td. byg, Laurids

Andersen 2 td. rug, i *Helsinge* s. og by Mikkel Henningsen $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, i *Højbjerg* Laurids Christensen 1 pd. rug, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Niels Ibsen 12 skp. rug, i *Ammendrup* Jens Pedersen 7 $\frac{1}{2}$ skp. rug, i *Lavø* Niels Jensen $\frac{1}{2}$ pd. rug, 3 td. byg, 1 td. havre, 1 lam, Laurids Rasmussen 15 skp. rug, 3 td. byg, Jep Pedersen 5 skp. rug, i *Nejlinge* Jens Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. rug, Clemend Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, i *Ramløse* s. og by Laurids Andersen 1 pd. rug, 1 td. byg, 1 lam, Jens Pedersen Brus 15 skp. rug, 1 td. byg, Christen Nielsen 1 td. byg, Jørgen Stephansen 1 td. byg, i *Skærød* Niels Hellesen 5 skp. rug, Peder Borckersen 15 skp. rug, 1 td. byg, i *Valby* s. og by Oluf Pedersen og Laurids Ibsen hver $\frac{1}{2}$ pd. rug, i *Slettelte* Søren Hansen 1 td. rug, Niels Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. rug, i *Hemmingstrup* Peder Nielsen 1 td. byg, i *Mårum* s. i *Ejlstrup* Hans Jensen 1 otting smør, i *Græsted* s. i *Alme* Hans Jensen 15 skp. rug, 18 skp. byg, Peder Knudsen 15 skp. rug, 1 td. havre, Peder Iversen 12 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, Peder Andersen $\frac{1}{2}$ pd. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, Peder Jensen 8 skp. rug, 10 skp. byg, Morten Ambiørnsen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, Jep Andersen 15 skp. rug, 1 td. havre, i *Nørre Esbønderup* [*Strand Esbønderup*] Niels Andersen 11 skp. rug, i *Pårup* Peder Lauridsen 15 skp. byg, i *Annisse* s. og by Hans Christoffersen 1 pd. byg, gl. Hans Andersen 3 td. byg, Peder Rasmussen 1 $\frac{1}{2}$ pd. byg, gl. Laurids Pedersen 1 pd. byg, 2 td. havre, Morten Lauridsen 3 td. havre, i *Blistrup* s. i *Bakkebjerg* Hans Olufsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, Jacob Olufsen 1 pd. rug, Jørgen Jensen 5 skp. rug, i *Hesselbjerg* Laurids Olufsen 1 pd. 1 td. byg, 1 pd. 1 td. rug, Hans Andersen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, i *Udsholt* Hans Lauridsen og Oluf Nielsen hver 2 td. rug, Anders Pedersen 1 td. byg, Hans Pedersen 12 skp. rug, 15 skp. byg, Jørgen Olufsen 8 skp. rug, 10 skp. byg, Laurids Pedersen 8 skp. rug, Benté[!] Troelsen 8 skp. rug, Peder Ambiørnsen 12 skp. rug, 15 skp. byg, Hans Jensen 12 skp. rug, 15 skp. byg, Laurids Lauridsen 12 skp. rug, 15 skp. byg, Oluf Christoffersen 2 td. rug, i *Kolsbæk* Laurids Lauridsen 3 skp. rug, Svend Olufsen 5 skp. rug, Clemend Børgesen 15 skp. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, i *Smidstrup* Jørgen Jørgensen 2 td. rug, i *Højelt* Niels Rasmussen 3 td. 3 skp. rug, 22 $\frac{1}{2}$ skp. byg, 7 $\frac{1}{2}$ skp. havre, Laurids Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. rug, 3 td. byg, Hans Lauridsen 15 skp. rug, 1 td. byg, i *Ramløse* s. og by Oluf Hansen 12 $\frac{1}{2}$ skp. rug, 1 pd. 3 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg. Sjt, 31, 8-10. (Efter Otte Kragss ordre) K.

25. juli (Kbh.) Beskærmelsesbrev. Jens Christensen af Skellerup ved Mariager har andraget, at han tiltales og forfølges for drab på en kvinde ved navn Offued Poulsdatter smst., hvori han beretter at være

uskyldig, som han formener at ville bevise, og sagen »endnu hænger udi proces«. Han begærer beskærmelsesbrev til sagens uddrag og får frit og sikkert lejde at måtte være og blive ufejdet og uoverfaldet, så længe sagen ved lovlige proces udføres. Dog skal han straks og inden 6 uger stævne i sagen og udføre den snarest muligt efter lands lov og ret og altid møde i retten i egen person. Hvis han findes skyldig i manddrabet, og sagen i så måde »ganger hannem under øjne«, skal lejdet efter den dag ikke komme ham til bedste, eller han siden bruge det til sit gavn, ej heller hvis han ikke inden nævnte 6 uger stævner i sagen og snarest muligt udfører den på tilbørlige steder. JR, 11, 16.

25. juli (Kbh.) Ms. til Peder Lange, Erik Juel, Palle Rosenkrantz og Mogens Sehested. Der er trætte mellem borgerne i Ribe og Kærbo, Farup og Nygård bønder pga. en grøft, som »de ribere« har ladet grave øst for Nygård, sønder for Femhøje op til Brusø og sønder frem for Ørenshøj, som grøften videre skal vise på åstederne, hvilket af bønderne menes at være gravet dem for nær. Herom har adressaterne for rum tid siden fået befaling samt fuldmagt til at skille parterne ved endelig dom, hvilket endnu ikke er sket. De skal med fuldkommen fuldmagt snarest begive sig til åstederne, undersøge parternes anbringende og dokumenter og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 15. (Jf. KB 1646, 265 og 1647, 358).

25. juli (Kbh.) Ms. til Mogens Sehested. Niels Trolle t. Trolholm begærer i betaling for, hvad han har til gode hos kronen, alt dennes gods i Staby s., ondt og godt, som ligger 3 mil fra Bøvling slot. MS skal erklære, om godset hører til det, som uden størst skade for lenet kan undværes, og som han efter den ham givne befaling vil udlægge til afbetaling af kronens gæld. JT, 12, 19.

25. juli (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Menige Dover sognemænd har klaget over, at birkefoged ved Ry birketing Christen Pedersen i Sind [Siim] ved vrang beretning har erhvervet Christian 4.s brev til OP om at overtale dem til godvilligt at afstå deres sognetiende til ham, når de fik deres stedsmål igen, da den tidligere skulle have ligget til hans gd., hvilket OP også har efterkommet. De besværer sig over heri at være sket forkort, idet de ikke alle har samtykket heri og heller ikke lovligt var kaldet dertil, og de af sognemændene, som på tinget har fået stedsmålspengene tilbage, ikke har haft nogen fuldmagt dertil af de andre, som ikke var til stede. Desuden har birkefogden selv udstedt det tingsvidne, som er ført i hans egen sag, hvorfor de mener,

at det ikke er så lovligt, at det kan være dem præjudicerligt. OP skal snarest erklære sig om sognemændenes supplikation. JT, 12, 19.

26. juli (Kbh.) Å.b. Kongen har antaget Hans Wolffburch til sølvpop og til at tage vare på sit sølvtaffel og andet, som bliver ham befalet, og som en sølvpop bør tage vare på, ligesom han har gjort det i Christian 4.s tid. Han skal af rentekammeret i årsløn og hofklædning have som hidtil. SjR, 22, 8. K.

26. juli (Kbh.) Å.b. Kongen har antaget Hans Wittmand til at have tilsyn med Kronborg slot og have flg. poster i god agt: At m. Caspar Fincke holder slottet tilbørligt ved lås og lukkelse, at glarmesteren holder vinduerne, oppe og nede, ved magt; han skal have slottets beskab af borde og bænke, sengesteder, stole, store og små, i et rigtigt inventarium; med linned og uldent forholdes ligeså, at det skilles ad, så man med tiden kan forbedre det; tapetsriet af silke og uld skal det være ham højlgt befalet at have i agt, at det ligesom alt maleværket smst. ikke tager skade; hvad kobber, tin el. messing, der findes på slottet, hvad enten det er brugbart eller ej, skal han sætte for sig, for at det utjenlige kan blive omgjort; hovednøglen må han ikke betrogen at løbe omkring med, ej heller må han uden slotsherrens minde indlade nogen fremmed på slottet. For hans bestilling er der på toldboden i Helsingør bevilget ham 100 rd. årl., 8 rd. mdl. i kostpenge og for en hofklædning 10 rd. årl. SjR, 22, 9. K.

26. juli (Kbh.) Bestalling. Hans Merckel får bestall. som fiskemester på Kbh. og Frederiksborg len. Han skal først og fremmest have opsyn med, at fiskeriet bliver retteligt brugt, at søerne og dammene i rette tid bliver »afflatt« og igen »støffnett« og besat med fisk, som det bør sig, og at ellers fiskene, som bør forsættes der, bliver forsæt i rette tid og til gavns. De fisk, som ikke behøves til kongens hofholdning, skal han, som hidtil er sket, sælge og føre kongen pengene til regnskab. Han skal ligeledes have opsyn med fiskerne og sine andre folk, at enhver med flid og troskab forestår sin bestilling. Forholder nogen sig anderledes, skal han sørge for, at de får deres tilbørlige straf og løn. Han skal idelig, så vidt muligt, være til stede hos folkene og se til, at alt med fiskeriet går rigtigt til. Han skal have flittig agt på fiskeretskaberne såvel som store og små vod, både og andet, at de holdes vedbørligt vedlige. Han skal med virkning fra 1. marts 1648 til årl. besolding fra Frederiksborg slot have 100 rd. in specie og 20 dl. kurant mdl. i kostpenge, 2 sædv. hofklædninger og fri foder og mål til en hest. SjR, 22, 9. K.

26. juli (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev snarest og med nærværende ligger til Kbh. slot at sende det linnedtøj af duge, servietter og »biilegger« og tin, som er i kongens fadebur på Antvorskov og kan undværes derfra. Udt. i Sjt, 31, 10. K.

26. juli (Kbh.) Å.b. til bønderne i hele Danmark. Kongen har i denne farlige tid ikke til undersåtternes defension og landenes og rigernes nødvendige forsvar kunnet »forbigå« endnu en tid at fortsætte den ringe militie til hest og fods, som er anordnet, og behøver hertil en anselig sum penge. Han har derfor, hvor ugerne han og gjorde det, med rigsrådets samtykke eragtet nødvendigt at påbyde bønder og andre sine undersåtter i hele Danmark en alm. penge- og kornskat, der skal svares som følger: Af hver 10 jordegne bøndergde, hvad enten de besiddes af dem, som bondeejendommen selv tilhører, eller de er fæstede til andre, skal svares 40 rd. in specie eller deres værd, daleren beregnet til 6 mk. dansk, den rige hjælper den fattige. Af hver 10 bønder, som ikke har frit jordegods, men har fæstet deres gde og bruger avl, gives 20 rd. eller deres værd som anført, den rige hjælper den fattige. Ligeledes skal hver smed, skrædder, skomager, muremester og hver møller, som bor på landsbyerne og bruger avl, svare 1 hel rd., og de, som ikke bruger avl, $\frac{1}{2}$ rd. Hver pebersvend skal svare 2 enkende dl., hver tjenestedreng, som tjener for fuld løn, hvad enten han har kornsæd eller ej, skal svare 1 enkende dl., og de, som ikke tjener for fuld løn, $\frac{1}{2}$ rd. Hvor flere bønder bor på én gd., hvad enten det er jordegods eller fæstegods, hvis der ellers bruges avl, skal hovedmanden, den bedste som bor i gden, skrives for hel og de andre for inderster og halv. Ligeså skal hver ugedagsmand, som bor for kongens egne slotte, klostre el. gde, hver give 1 enkende dl. Dernæst skal følgende kornskat svares: Hver 6 bøndergde, selvejer- som fæstegods, skal svare 1 td. NB rug el. byg /: hvilket bonden bedst kan undvære, eller i stedet af hver helgd. 1 rigsmk., hvis bonden hellere vil svare penge, og 2 halve gde skal regnes for en hel. Aldeles ingen skal være fri for samme skat, hverken fogder, skrivere el. andre, undtagen adelens egne ugedagstjenere, som bor for deres sædegde, som de holder avl på, og som ligger i samme sogn som sædegden, og de, som af arilds tid har været fri, og alle de, som med rigtigt tingsvidne, nøje eftersat af lensmanden og påskrevet med hans egen hånd, bevises at være ganske forarmede, så de ikke kan svare skatterne, det være sig kronens el. adelens tjenere. Lensmændene skal have nøje indseende med, at ingen regnes for ugedagsmænd, som ikke bør regnes derfor. Kongen har bevilget adelen selv at lægge deres egne tje-

ner, men hvis de forsømmer det, skal lensmanden have det i agt som tilforn og forsvarligt. Pengeskatten skal svares med halvparten til michaelis og halvparten til martini i rigsd. in specie eller anden god gangbar mønt, hver rd. beregnet til 6 mk. dansk. Og kornskatten, eller penge i stedet for den, skal svares til martini. Kongen har befalet lensmanden i egen person og ikke ved nogen anden at lade skrive skatterne og lægge bønderne i læg, så den rige hjælper den fattige, og se til, at det går ligeligt og ret til, og siden oppebære skatterne og sende dem til de steder, kongen har befalet. Skriversen skal ingen penge have for at skrive denne skat. Bønderne skal møde de steder, lensmanden tilsiger, og der lade sig lægge og skrive for skatten, og siden betids levere den til lensmanden eller hans fuldmægtig, så han kan levere den inden den fastsatte tid. Sjt, 31, 10. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Jf. CCD, V, 580).

Tilf.: NB 1. I brevet til Riberhus skal skrives /: en smal td. rug el. byg. 2. I Blekinge skal bønderne kun svare halv skat, både penge og korn.

26. juli (Kbh.) Ms. til lensmændene i Danmark. [Indledn. som i å.b. til bønderne]. Kongen har derfor med rigsrådets samtykke eragtet nødvendigt at besøge undersåtterne om en alm. penge- og kornskat og landehjælp, som det nærmere kan ses af det åbne brev. Lensmanden skal straks lade det læse og siden i egen person og ikke ved sin skriver, foged el. andre tjenere, lægge og skrive bønderne for skatten og se til, at det går ligeligt til, så den rige hjælper den fattige. Hvis nogen i et læg er ganske forarmet, skal de forskånes, og deres anpart ikke pålægges andre, medmindre der i lægget findes nogle så formuende, at de uden trang og stort afbræk kan lægge ud for de andre, hvilket skal bero på nøjagtigt tingsvidne, som lensmanden selv skal undersøge nøje og med egen hånd påskrive. Han skal se godt til, at dermed ingen falskhed begås, så der ikke kommer alt for mange tingsvidner fra samme steder, så militien derfor ikke kan underholdes tilbørligt, og se til, at ingen forskånes for skatten, hverken fogder, skrivere eller andre, som bør svare den. Kongen har bevilget adelen selv at lægge sine tjenere, men hvis den forsømmer det, skal lensmanden have det i agt. Han skal især se til, at ingen regnes for halvgde, som ikke af arilds tid er regnet herfor, og se til, at ågerkarle og de, der bruger stort køb, forprang og handel med korn, øksne eller andet, lægges i skat og svarer efter deres formue. Han skal indfordre skatterne med halvparten af pengeskatten til michaelis og halvparten til martini, og penge for kornskatten til martini allersenest, og levere pengene til landkommis-

særerne. Dog skal de 7 1/2 rigsort af hver fæstegd. og de 15 rigsort af hver selvejergd. såvel som den skat, der oppebæres af andre, leveres kommissærerne særskilt til militiens betaling, og den halve rigsort, som oppebæres af en fæstegd. og rigsorten af en selvejergd. samt penge for en td. korn af hver 6 gde, særskilt leveres dem til at forvares og bruges, når nøden trænger. Og hvis bønderne ikke giver penge for kornet, skal lensmanden udlægge penge derfor, ligesom han sælger sit eget korn. Og han skal beflitte sig på at tilvejebringe skatterne i rigsd. in specie. Dog må de, som ikke har hele dalere, i stedet give 6 slettemark for hver daler. Sjt, 31, 12. (Efter hr. kanslers befaling) K. Orig. (til Joakim Beck) i DKanc B. 167a og i Frederiksborg lens ark., LAK.

26. juli (Kbh.) Å.b. til kapitlerne i Danmark.¹ [Indledn. som i å.b. til bønderne]. Så har kongen med rigsrådets samtykke eragtet det nødvendigt at lade kapitler, provster, præster og menige cleresie i Danmark besøge om en mulig hjælp. Dog således, at de, som har noget *pro officio*, forskånes #, og af det andet gods, som kapitlet har mistet, ej heller gives noget, ej heller af det, som ligger til universitetet i Kbh. #. De, som har noget *pro persona*, skal svare 594 rd. in specie, halvparten til michaelis og halvparten til martini. De skal selv ligne det, så enhver giver af sit præbende efter sin indkomst i kapitlet. Hjælpen skal til nævnte tider leveres landkommissærerne i Sjæll. Sjt, 31, 13. K.

Tilf.: NB. det mellem disse tegn # skal alene indføres til Roskilde kapitel. – Viborg skal give 400 rd., der sendes landkommissærerne i Jyll., men når »den« 50 rd. bliver frataget i hver skat, som de *pro officio* bliver forskånet for, skal de give i disse 2 skatter 300 rd. – Lunde kapitel skal give denne gang i skat 700 rd. – De andre kapitler, se pag. 29 [2. okt. 1648].

1) Det indførte brev er til kapitlet i Roskilde domkirke.

26. juli (Kbh.) Å.b. til præsterne i Danmark. [Indledn. som i å.b. til bønderne]. Så har kongen med rigsrådets samtykke eragtet det nødvendigt at besøge også præsterne om en mulig hjælp. Hver provst el. sognepræst i købstæderne og landsbyerne ♀ skal svare 8 rd. in specie ♂ eller deres værd, 6 mk. for hver daler, og provsten skal i hvert herred ligne og jævne hjælpen præsterne imellem, så det går ligeligt og ret til, og den rige hjælper den fattige. Præsterne skal uden nogen undskyldning levere halvparten til michaelis og halvparten til martini til superintendent over Sjæll. stift dr. Jesper Brochmand. Sjt, 31, 14. K. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV. (Tr.: DKL, III, 347).

Tilf.: NB. I det skånske brev skal ved dette tegn ϱ indføres: i vort land Skåne og på Bornholm, og ved dette tegn ρ : og hver provst el. sognepræst i vort land Blekinge 4 rd. in specie.

26. juli (Kbh.) Ms. til bisperne i Danmark. [Indledn. som i å.b. til bønderne]. Så har kongen med rigsrådets samtykke eragtet det nødvendigt at lade besøge alle provster og sognepræster i købstæder og landsbyer om en alm. skat og landehjælp, som det kan erfares af det åbne brev. De skal tilstille alle provster en kopi heraf, som, når kalente holdes eller på anden belejlig tid skal læses for alle præster i hvert herred. Provsterne skal befales at ligne og lægge præsterne, så den rige hjælper den fattige, og alt går skikkeligt og vel til. Bisperne skal siden indfordre skatten og med klart register og mandtal sende den til landkommissærerne, der skal give dem bevis derpå. Sjt, 31, 14. K. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

26. juli (Kbh.) Ms. til landkommissærerne i Danmark.¹ Den nu påbudte penge- og og kornskat i Nørrejyll. skal efter kongens befaling leveres til dem, og kongen har befalet lensmændene at levere de $7\frac{1}{2}$ rigsort af hver fæstegd. og de 15 af hver selvejergd. samt den skat, som oppebæres af andre, særskilt og den halve rigsort, som oppebæres af en fæstegd. og rigsorten # af en selvejergd., særskilt. Landkommissærerne må ikke anvende de sidstnævnte samt pengene for 1 td. korn af hver 6 gde til soldateskens betaling, men skal lade dem forblive i god forvaring i landekisten til brug i nødstid, om der skulle påkomme riget sådan, og ikke udgive nogen af dem uden kongens særlige ordre. Men de førstnævnte skal anvendes til soldateskens betaling. Sjt, 31, 15. (Efter hr. kanslers befaling) K.

Tilf.: Kommissærerne, som fik brev, var: i *Jyll.* Peder Lange, Erik Juel, Henrik Rantzau, Manderup Due, i *Fyn* Falk Gøye, i *Sjæll.* Christen Skeel, i *Skåne* Niels Krabbe og Joakim Gersdorff, i *Loll.* Erik Rosenkrantz. NB. Brevet til kommissærerne i Skåne lyder således: [Af samme indhold som brevet til de nørrejske, blot for Blekinges vedk. med de halve takster, jf. NB 2 i å.b. til bønderne i hele Danmark].

Til Erik Rosenkrantz i Loll.: Da han har fået befaling til i sit len at oppebære den påbudne penge- og kornskat af bønderne og menige almue skal han osv. som i brevet til de øvrige kommissærer fra tegnet #. 1) Det indførte brev er til de nørrejske kommissærer.

26. juli (Kbh.) Ms. til Henrik Bille. Iver Krabbe Mogensen t. Vegholm agter snarest at fordre kvittering for sin søster jfr. Birgitte Krabbe t.

Østergårds værgemål, som han har forestået, og kongen har befalet, at lensmand i Århus Erik Grubbe og Jørgen Juul t. Agersbøl skal overvære det. HB skal indfinde sig og på BKs vegne se til, at alt går ligeligt og vel til, og at hun vederfares ret. JT, 12, 19.

27. juli (Kbh.) Bestalling. Claus Gabriell får bestall. som snedker på Kronborg og Frederiksborg slotte. Han skal udføre snedkerarbejder her og have opsyn med, hvad der skal vedligeholdes. Med virkning fra 27. juli 1648 skal han herfor af lensmanden på Kronborg have 20 rd. årl., en sædv. hofklædning og 6 rd. mdl. i kostpenge. Sjr, 22, 10. K.

27. juli (Kbh.) Ms. til Sigvard Urne. Fru Anne Lunge, afd. hr. Just Høegs t. Gjorslev har til magelæg begæret 2 gde (Peder Lauridsen og Oluf Knudsen) i Holtug s. og by, Stevns h., liggende under Tryggvælde gård, og 1 gd., Degnegården (Rasmus Rasmussen), i Magleby s. og by, som har en øre skyld jord, hvorpå er et hus (Laurids Andersen og Christen Skreder) – mod 1 gd. (Jep Nielsen) i Højerup s. og by, 1 gd. (Christoffer Olufsen) i Lille Heddinge s. og by og 1 gd. (Niels Lauridsen) i Lyderslev s. og by, Bjæverskov h. SU skal erklære, om de begærede gde kan undværes fra lenet mod de tilbudte. Sjt, 31, 16. (Efter hr. kanslers befaling) K.

27. juli (Kbh.) Ms. til Flemming Ulfeldt. Poul Køneken er for nogen tid siden bevilget at holde tysk og dansk skole i Holbæk og er if. FU's egen erklæring befundet dygtig nok til alene at nyde bestillingen der i byen, hvilket også er blevet ham forundt. En anden ved navn Peder Olufsen, som tidligere har haft skole i Holbæk, har andraget, at PK pga. børnenes antal ikke alene kan betjene skolemesterbestillingen, og har begæret bevill. til, tillige med PK at holde skole, hvilket FU kan se af begges supplikationer. Han skal undersøge forholdet og snarest erklære sig derom. Sjt, 31, 16. K. Incl. 7. juli.

27. juli (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev, at da kongen vil forfremme en af sine daglige tjenere til stillingen som tilsynsmand på Kronborg, som Iver Nielsen nogen tid har betjent, skal AK befordre IN til den anden bestilling, som først bliver ledig, og som han kan være tjent med. Udt. i Sjt, 31, 17. K.

27. juli' (Kbh.) Bevilling. Christian 4. har for nogen tid siden forundt kongens mundkok mester Niels Pedersen Vejle mølle og givet ham afslag på maltlandgilden deraf pga. hans lange tjeneste hos Christian

4. og kongens broder [prins Christian]. NP anholder nu også om afslag på mellandgilden. Det bevilges, så han nu på livstid må nyde møllen kvit og fri. Kongen godkender ligeledes, at hans kvinde, hvis hun overlever ham, må nyde møllen sin livstid, som Christian 4. har forundt hende den, nemlig at hun svarer den sædv. mølleskyld og anden rettighed, som blev givet, før NP fik den, og ikke tilegner sig de afslag, som er forundt ham. JR, 11, 222. K.

Tilf.: Skulle have været indført i det næst foregående år.

1) Indført ml. breve af 25. og 30. juli 1649.

28. juli (Kbh.) Renovation. Et gælds brev af 16. sept. 1628 [se KB 1627-29, 852] til borgmester Simon Surbeck og rådmand Thomas Lorck i Kbh. og klædekompaniets øvrige participanter fra Christian 4. på 8.064 rd. 4 sk. til 6% rente, hvorpå der 18. juli 1635 er afbetalt 2.000 enkende rd., den 17. jan. 1637 2.000 enkende rd. og den 9. juni 1640 5.000 rd., renoveres. Sjr, 22, 11. (Tr.: KD, III, 302).

28. juli (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at logere greven af Oldenborg(s gesandt)¹ på slottet ved hans ankomst til Kronborg og forsyne ham med underhold, og, når han rejser igen, skaffe ham fornødne heste og vogne til Frederiksborg. Udt. i SJT, 31, 17. K.

Tilf.: I lige måde fik Otte Pogwisch brev om det samme på Frederiksborg og at skaffe ham fornødne heste og vogne derfra til Roskilde. K. Orig. i Frederiksborg lens ark., LAK.

1) Således if. K.

28. juli (Kbh.) Ms. til hr. Jørgen Brahe og hr. Mogens Kaas. De har fået befaling til sammen med Iver Vind at gennemse og påkende de mangler, der er gjort Hans Villumsen i hans regnskab. Da IV skal med kongen til Norge, frygter HV, at de ikke kommer til ende dermed. Hvis det ikke kan nås før IVs rejse, skal de to forrette det alene, så HV ikke skal opholdes dermed. FT, 7, 10. K.

28. juli (Kbh.) Konfirmation. Sandemændene i Rødning h. under Skivehus len får konf. på Christian 4.s åbne brev af 8. jan. 1605 af flg. indhold: Sandemændene i Rødning h. har tilkendegivet, at de i deres bestilling ofte besværes, så de forsømmer deres næring, og har derfor begæret fritagelse for ægt og arbejde, hvilket bevilges dem. JR, 11, 16. K.

28. juli (Kbh.) Ms. til fru Margrete Lunge og bispem i Ribe. Jfr. Anne Munk begærer stolestade i Skibet kirke til sine piger. De skal erklære,

om det kan bevilges uden nogens præjudice, så kongen kan resolve derpå. JT, 12, 20.

28. juli (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Slotsfogden på Skanderborg er død, og i hans sted vil kongen have befordret Christian 4.s livkarl Jens Nielsen Biørnschouff. OP skal, når denne melder sig, forordne ham til slotsfoged. JT, 12, 20.

29. juli (Kbh.) Bevilling¹. Tolder i Kbh. Henrik Møller har fået anvist en plads, hvorpå han på egen bekostning skal bygge et boldhus med værelser, hvori boldmesteren kan have sine værelser og kammerser til at opvarte og betjene godt folk, samt et værtshus, hvori fremmede folk eller passagerer bekvemt kan logere. Han har derfor begæret sig og sine arvinger forundt nogle særlige privilegier på samme bygning, da dertil kræves stor kapital, og renten deraf ikke let vil kunne tilvejebringes, medmindre han får en særlig bevilling derpå. Det bevilges, at den bygning, HM vil opføre, må være og forblive fri for al borgerlig tyngde, skat og indkvartering, og at værtshuset, som indrettes derved, årl. må nyde flg. species accisefri, så vidt kronens told angår: nemlig 10 stykker² rhinskvin, 20 oksehoveder fransk vin, 6 piber spansk vin og 10 læster rostocker el. andet fremmed øl, eller i dets sted, om øllet blev afskaffet, så meget vin, som accisen nu af 10 læster øl kan beløbe sig til, hvilket kongen vil have perpetueret på værtshuset, uanset hvem der *pro tempore* kunne bo deri. Kommissariatolden skal HM og de, som har værtshuset, svare på tilbørlige steder. HM skal til gengæld, efter eget tilbud, straks begynde opførelsen, så bygningerne kan være færdige inden udgangen af sommeren 1649. SjR, 22, 12. (Tr.: KD, III, 303).

1) I margen tilføjet: Denne kgl. bevilling er igen overleveret og afstået den 14. marts 1656, så den derefter intet gælder.

2) Et stykke som vinmål udgør ml. 960 og 1920 potter.

29. juli (Kbh.) Lensmændene i hele Danmark fik brev at tilholde borgmester og råd i alle købstæder, at de straks under stadens segl fremsender en designation og kopi på alle de privilegier, hver købstad har, og som er i brug og *observance* hos dem, og som de ønsker at opnå konfirmation på til den forestående kroning. Udt. i SjT, 31, 17. K. Orig. i Frederiksborg lens ark., LAK.

29. juli (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage sognepr. t. Lydum og Lønne Laurids Sørensens søn Niels Lauridsen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i SjT, 31, 17.

29. juli (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade Christian Rantzau på anfordring få en ung hest, som kongen har givet ham. Udt. i Sjt, 31, 17.

29. juli (Kbh.) Ms. til bispens i Fyn. Han har givet til kende, at Peder Christensen og Dorte Lauridsdatter i Fåborg i 9 år har boet sammen og været anset for ægtefolk, skønt de nu selv har bekendt, at de ikke var viede. Kongen vil, at der i dette tilfælde skal forholdes således, at de først skal stå åbenbar skrifte og siden vies. FT, 7, 10. K.

29. juli (Kbh.) Bevilling. Erik Jensen Koch må ægte Mette Pedersdatter, som han i forrige hustrus levende live havde besøvet. JR, 11, 17.

30. juli (Kbh.) Ms. til tolderne i Øresund. De skal indtil videre på anfordring lade borger i Helsingør Peder Jensen Grove af toldboden smst. få, hvad han if. sit bestallingsbrev kan tilkomme for at vedligeholde de 4 fyr på Kullen, Skagen, Anholt og Falsterbo, nemlig 3.111 rd. 10 sk. 2 alb., efter at de 2 fyringer, som han hidtil har underholdt på Nidingen, er afkortet fra hans første pensions sum. Sjt, 31, 17. (Efter Otte Krags ordre) K.

31. juli (Kbh.) Konfirmation. Ridefoged over Kbh. len Wollff Raffn har andraget, at den gd. i Brolæggerstrædet i Kbh., han ibor, for nogen tid siden med bryggerlavets samtykke er bevilget at være en bryggergd. og nyde samme privilegier som andre bryggergde smst., dog uden forkrænkelse af disses privilegier. Han har begæret denne bryggerlavets, med samtykke af borgmester og råd i Kbh., undte bevill. konfirmeret, hvilket sker. SjR, 22, 12. K. (Tr.: KD, III, 304).

31. juli (Kbh.) Ms. til Peder Lange, Erik Juel, Christen Skeel og Henrik Rantzau. Falk Gøye t. Hvidkilde agter snarest til Oluf Daa t. Holmegård og Jacob Lindenov t. Hundslund at overlevere Axel Brahe t. Eskebjergs værgemål, som han hidtil har forestået, og desuden fuldkommen og endeligt opgøre, hvad han tilkommer af eller skylder til Jacob Lindenov for hans hustrus værgemål, som han hidtil har haft under hænder, med andet mere, som kan vedrøre fælles regnskaber efter afd. Tyge Brahe. Adressaterne skal med kgl. fuldmagt indstævne OD og JL for sig, hvor FG i deres overværelse kan gøre regnskab for nævnte værgemål. Og hvis tvist opstår, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 20.

1. aug. (Kbh.) Bestalling. Johan Lyding får bestall. som kgl. buntmager. Det »foerverk«, kongen betror ham at forarbejde eller forvare, skal han omgås troligen med og ikke forfalske, forbytte eller fortuske det, men tilstille kongen lige det samme igen. Fra brevets dato skal han herfor af rentekammeret have 30 rd. i årl. løn. Sjr, 22, 13. K.

1. aug. (Kbh.) Konfirmation. Christian 4. har for nogen tid siden antaget Bagge Wandell til at informere ungdommen ved Bremerholm i navigation. BW anholder om konf. på sin bestall. og forbedring af sin løn, da han beretter at behøve adskillige instrumenter til informationen, som han tilbyder selv at anskaffe og vedligeholde. Bestallingen konfirmeres, og hans løn forbedres, så han indtil videre får en skipperløn og så megen kost, som man plejer at give 2 skippere. Desuden må han sejle som skipper, når behov gøres. Derimod skal han, som tilbudt, selv anskaffe og vedligeholde de fornødne instrumenter. Sjr, 22, 14. (Tr.: KD, III, 305).

1. aug. (Kbh.) Bevilling. Johan Thim har andraget, at han agter at begive sig udenlands for at perfektionere sig i malerkunsten, som han hidtil har lagt sig efter, og har begæret noget til årl. pension, da han ikke selv har midler. Der bevilges ham indtil videre 100 rd. årl. af kongens eget kammer. Han skal til gengæld bruge sin tid godt på de steder, hvor han kan lære noget, og årl. hjemsende et prøvestykke, hvoraf kongen kan erfare hans flid. Sjr, 22, 14.

1. aug. (Kbh.) Bevilling. Tidl. forvalter over Sparepenge på Frederiksborg slot Claus Nielsen bevilges på livstid at måtte nyde den af kongens broder, den afd. udvalgte prins Christian, ham for hans bestilling bevilgede pension, hvorpå han på tilbørlige steder skal fremvise rigtighed. Den skal gives ham af lensmanden på Frederiksborg. Sjr, 22, 15. (Efter Otte Krags ordre) K.

1. aug. (Kbh.) Steen Beck og Vincents Bille fik brev at være kommissærer på skifte mellem Sigvard Urne og hans børn »lydende efter den ordinære stil«. Udt. i Sjt, 31, 17.

1. aug. (Kbh.) Ms. til Mogens Høeg. Kongen har årl. forundt ham 500 td. byg og 500 td. rug i godt og ustraffeligt korn af Skanderborg og Åkær len og har befalet hr. Oluf Parsberg at levere det i Århus til MH eller hans fuldmægtig. Afgiften skal løbe fra philippi jacobi 1648 og

indtil videre. MH eller hans fuldmægtig skal kvittere derfor, så OP kan få det godtgjort i sit regnskab. JT, 12, 21.

1. aug. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Landsdommer i Nørrejyll., lensmand på Asmildkloster Mogens Høeg er af Skanderborg og Åkær len bevilget årl. 500 td. rug og 500 td. byg fra philippi jacobi 1648. OP skal levere det i Århus til ham eller hans fuldmægtig mod kvittering og vil få det godtgjort i rentekammeret på sit regnskab. JT, 12, 22.

2. aug. (Kbh.) Bestalling. Lisle Stobesbures har hos kongen angivet adskillige inventioner, som han vil iværksætte. Kongen har derfor taget ham i sin tjeneste og vil give ham 200 rd. årl. og skaffe ham fri bolig, dog på det vilkår, at han snarest skal iværksætte det angivne, og pensionen skal begynde, når han indfinder sig. Han har også begæret privilegium i Norge på en særlig invention af en kakkelovn. Derpå vil kongen erklære sig, når han har nedsat sig her. SjR, 22, 15. K.

2. aug. (Kbh.) Å.b. Tidl. kirkeværger for Køng kirke Niels Ingvorsen i Køng og Peder Clemedsen i Sallerup og for Mern kirke Otte Nielsen i Mern og Mikkel Madsen i Kindvig i Vordingborg len har andraget, at der, da de overtog værgemålene, i betaling på kirkernes vegne af deres forgængere blev givet dem 2 håndskrifter, det ene på Køng kirkes vegne for 381 dl. 8 sk., det andet på Mern kirkes vegne for 256 1/2 dl. 27 sk., hvilke penge en mand i Vordingborg ved navn Frands Hammer skyldte kirkerne. Da de gjorde anfordring hos ham, kunne han ikke med rede penge betale gælden, hvorfor de har været nødt til at søge ham ved retten og fået indførsel i hans gd. i Vordingborg, da intet andet var at få. Denne gd. har nu i 6 år i denne forbigangne besværlige tid stået ledig, så ingen har villet købe eller leje den, og kirkeværgerne har således i 6 år ingen rente fået af den. Derfor tiltales de tidl. kirkeværger af de nuværende for renten af de nævnte penge, som de dog ikke har oppebåret. De begærer at måtte forskånes herfor. Da hr. Frederik Reedtz bekræfter supplikationen, godkender kongen, at de tidl. kirkeværger forskånes for tiltale og for at erlægge renterne. SjR, 22, 16. (Efter Otte Krags ordre) K. (Jf. RTKR – Sjt, 56, 16. maj 1648).

2. aug. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Henrik Friis for betaling få et stort dyr og 3 rådyr og lade dem skyde, hvor det skader vildtbanen mindst. Udt. i Sjt, 31, 17.

2. aug. (Kbh.) Ms. til bisperne i Danmark. Da kongen agter snarest at begive sig til Norge for at hyldes, skal de tilholde provster og præster efter prædiken, indtil kongen lykkeligt har fuldført rejsen, i bønner at ihukomme kongen, hans gemal og medhavende råder, gode mænd og folk, at foretagendet og rejsen må begyndes og fuldendes Guds hellige navn til ære samt kongen og hans riger og lande til glæde. Sjt, 31, 18. K. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV. (Jf. DKL, III, 348).

3. aug. (Kbh.) Ms. til Wentzel Rothkirck. Vintapper i Slagelse Daniel Weinholt har andraget, at borgmester smst. Clemend Pedersen understår sig i at holde åben vinkælder med vin og brændevin til salg i pottes til hvem, som inden eller uden huset begærer det, imod det DW af Christian 4. givne privilegium på der i byen ene at måtte holde fransk vin, rhinsk og fransk brændevin, og at ingen anden må modtage vin i oksehoveder eller handle dermed i pottemål. Han har begæret konf. på sit privilegium, og da WR bekræfter hans angivende, og at CP gør ham stort indpas, skal WR fortsat holde over Christian 4.s befaling, og de, der handler derimod, skal anses for kgl. mandats overtrædere. Til gengæld skal han også se til, at DW holder god, ustraffelig vin, så ingen med rette kan klage derover, og at han i alle måder retter sig efter privilegiet. Sjt, 31, 18. Indl. 20. april.

3. aug. (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Lensmand på Kristianopol Axel Urup er i kongens ærinde forhindret i at efterkomme befalingen om det gods, som skal sælges til gældens afbetaling. NK skal i hans sted udskille så meget gods fra Kristianopol len, som kan beløbe sig til 150 td. htk., og sammen med Henrik Lindenov t. Øvedskloster og Christoffer Valkendorf t. Ellinge, som har fået befaling herom, efter landekøb og godsets beskaffenhed taksere det til salg. SkT, 8, 5.

3. aug. (Kbh.) Ms. til Henrik Lindenov. Axel Urup er i kongens ærinde forhindret i at efterkomme befalingen om det gods, som skal sælges til gældens afbetaling. HL skal i hans sted sammen med Christoffer Valkendorf overvære og med lensmand over Sølvesborg len Niels Krabbe taksere det gods, som det er forordnet at sælges til gældens afbetaling fra Sølvesborg og Kristianopol len. SkT, 8, 5.

3. aug. (Kbh.) Ms. til Erik Rosenkrantz. Fru Øllegaard Pentz, afd. Hartvig Passows t. Rudbjerggård har begæret et frit birketing til Rudbjerggård, da hendes bønder og tjenere ligger »hende« i sognene og er ugedagstjenere, og da det falder dem helt besværligt at rejse til

Sønder herreds ting, siden det er blevet flyttet fra sit tidligere sted, og især om vinteren pga. højvande og is. ER skal erklære, om det kan bevilges uden kronens skade i skat eller anden herlighed, og hvorfor tinget er blevet flyttet. SmT, 8, 3. K.

3. aug. (Kbh.) Ms. til rigens marsk. Han har nylig fået befaling til at lade demolere og sløjfe fæstningen Christianpris. Han skal straks igen give kontraordre mod, hvad der efter denne befaling er iværksat, og indtil videre ordre lade det forblive derved. JT, 12, 22.

3. aug. (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe og Ribe kapitel. Borgmester i Ribe Hans Nielsen Friis har for nogen tid siden begæret for lovlig fæste og afgift at få noget ager og eng nord for Ribe, som tidl. indvåner i Flensborg Anders Olufsen og efter hans død Oluf Andersen, boende i Venetien, har haft i fæste, hvilken jord og mark tilhører Sortebrødre kirke smst., til hvilken kirke HNF tilbyder til dens reparation at ville give 1.000 sldl., når han for billig årl. afgift må få nævnte jord i fæste. På denne begæring har *archidiaconus* mag. Anders Pedersen Romstrup erklæret sig, hvilken erklæring samt HNFs supplikation og dokumenter herhos sendes adressaterne til efterretning. De skal undersøge sagen og tage i betragtning, at det sker til kirkens bedste, og at der er hændet dom for, at fæstet tilforn er forbrudt. JT, 12, 22.

4. aug. (Kbh.) Bevilling. Christian 4.s kusk Hans Mikkelsen bevilges indtil videre en gemen skippers kost, som proviantskriveren skal give ham. Sjr, 22, 17.

4. aug. (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev at lade de forordnede postvogne på Kbh. slot midt i sept. møde i Haderslev, hvor de skal afvente videre ordre. Udt. i Sjt, 31, 18. K.

Tilf.: Ligeså fik Arent von der Kuhla brev om postvognene på Kronborg og Otte Pogwisch om dem på Frederiksborg.

4. aug. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Foged på Ulriksholm Jørgen Larsen har begæret, at den sergent m. 3 soldater, som længe har ligget som *salveguardie* der på gden, må blive affordret, da det er hans husbonde og herre til stor bekostning fortsat at skaffe dem underhold med mad og drikke. Kongen godkender, at HV lader dem affordre, dog skal han forinden lade afhente alle kister og alt gods, som findes på gden, og indtil videre holde det i forvaring hos sig selv, til det på en belejlig tid kan blive gennemset. FT, 7, 10. K.

4. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Palle Rosenkrantz på Lundenæs slot og len fra philippi jacobi 1648. Afgift for lenet med dets visse rente og indkomst efter jordebogen: 600 gode enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med kronens gods, for reparation af møller eller anden afkortning. Hvad jordebogen yderligere kan indbringe, må han selv nyde. PR skal desuden årl. gøre regnskab for afd. Christen Hansens og hvad andet gods, der er lagt til slottet, eller ved mageskifte er kommet til lenet, og som der tidligere er gjort særligt regnskab for, kongen til bedste. (Skbl. 2, 3). Hvad laksefiskeriet i lenet kan indbringe, deraf skal halvdelen kvit og frit føres kongen til regnskab, den anden halvdel må PR nyde for sin omkostning. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse. Vindfælder og rodhugget skov nævnes ikke), 7, 8, 9, 10 (tjene m. 4 geruste heste), 11, 12, 13, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 17-20. K.

4. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Laurids Ulfeldt på Stjernholm slot og len fra philippi jacobi 1648. Genant: 100 kurantdl., 8 læster rug, 12 læster byg, 600 td. havre, 1 læst smør, 100 brændsvin, 205 får og lam, 202 gæs, 400 høns. Hvad indkomsten efter jordebogen overstiger genanten, skal han føre kongen til regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse) 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 6 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 20-24. K. Orig. i Stjernholm lensrgsk.

4. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Ebbe Gyldenstjerne på Koldinghus slot og len fra philippi jacobi 1649¹. Af lenets rente og indkomst må han oppebære 2.497 $\frac{1}{2}$ kurantdl. i årl. pension til sig selv og til at lønne sine folk med, og gemen hofklædning på sig selvsjette. Af pensionen skal bispises og underholdes lensmanden, hans hustru og deres egne folk samt flg. slottets daglige folk og tjenere: slotsfogden, slotskriveren selvtredie, en »redesvend«, som også skal være dugsvend og kornmåler, en ridefoged, en skovrider, bageren selvanden, som også skal brygge, en fisker, hovsmeden selvanden, 2 vognsvende, en hammelmand, en urtegårdsmand, en portner, en vægter, fadeburskvinden selvtredie med en »duerig«² kvinde og en gammel vognsvend, som kongen har givet kost for livstid. EG skal herimod gøre årl. regnskab for al slottets og lenets visse og uvisse rente og indkomst og for afgiften af slottets underliggende ladegd. og Nygård, desuden Nygårds, Vrandेरups og Skødegårds avlingspenge, spindepenge, brødbagningspenge og afgift af ørredfiskeriet i »Vedlehn«.

Hvad folkeløn angår til de nævnte personer på slottet, skal dermed forholdes som hidtil, og som findes indført i formandens regnskab. Han må ikke tillade fogden eller skriveren og meget mindre andre af slottets folk nogen genant i lenet undtagen fogden sine tiendepenge og skriveren sin skriverskæppe. Han skal på slottet og i lenet på alle måder forstå at ramme kongens gavn videre, end det kan foreskrives. Han skal tilholde skriveren at gøre årl. regnskab for al den uvisse rente og indkomst, være sig stedsmål, sagefald, drift, rømningsgods, husbondhold, førlovspenge eller korn, som oppebæres for vindfælder eller andet, som kan og plejer at regnes for uvist. Af det uvisse er bevilget EG i stedet for den tiende part 180 kurantdl. Det øvrige samt oldengæld, zise, vrage og penge, som oppebæres for rodhugget skov, forbeholder kongen sig selv. (Skbl. 6, 9, 10 (tjene m. 4 geruste heste)). På de geruste heste og 2 vognheste er der bevilget ham frit foder og mål på slottet. (Skbl. 12, 13, 14, 15 (uden den sædv. undtagelsesbestemmelse om adelsgods), 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 24-27. K.

1) Således indførslen, og i K er 1648 rettet til 1649.

2) K har »duerrich«.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til landsdommer i Sjæll. Jørgen Seefeld t. Refs på Ringsted kloster fra philippi jacobi 1648. For landsdommerbestillingen og umagen med at forestå klosteret skal han til underhold af sig selv, klosterets og egne folk have 2.000 rd. og avlen frit samt $\frac{1}{2}$ af den uvisse rente og indkomst: stedsmål, sagefald, førlov, drift, husbondhold, rømningsgods og vindfælder. For det overskydende af det visse og uvisse skal han gøre regnskab, kongen alene til bedste. Det bevilges, at skolemesteren og hørererne i skolen må få deres sædv. løn og hofklædning og skovrideren sin bevilgede pension og månedspenge if. bestallingen. Da der hidtil er bespist indtil 12 af skolens personer på klosteret, er der i stedet for kost bevilget hver 12 $\frac{1}{2}$ kurantdl. mdl., da kongen ingen spisning på sine vegne vil have på klosteret. JS skal holde 2 postvogne med 4 postheste på klosteret på egen bekostning, og når kongen, som hidtil, sender andre heste eller foler dertil, skal de have frit foder, og intet skrives i regnskabet derfor. JS må ikke tillade foged, skriver eller andre af klosterets folk at have nogen genant i lenet undtagen fogden sine tiendepenge og skriveren sin skriverskæppe. (Skbl. 9). Han skal holde klosteret vel ved magt, men ingen store bygningsarbejder foretage uden kongens bevill. og befaling. (Skbl. 16). Han skal være jagten »ubevart« og intet jage eller lade jage, skyde eller lade skyde. (Skbl. 14). Når der bliver ol-

den, skal han straks give det til kende og oplyse, hvor mange svin, unge og gamle, der indbrændes på kronens skove, og sende en for-tegnelse til rentekammeret, der også viser, hvor mange svin der kan tilkomme kongen i oldengæld, så det kan forordnes, hvor de skal drive hen til slagtning. (Skbl. 17, 18 og 19). SjrR, 22, 17-19. K.

1) Således indførslen, er i K rettet fra 12 1/2 til 2 1/2.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til rigens kansler til hr. Christoffer Urne t. Årsmarke på Dragsholm len fra philippi jacobi 1648. Genant: 599 rd., 11 læster rug, 13 1/2 læst 1 1/2 td. byg, 512 td. havre, 1 læst smør, 30 køer og stude, 200 får og lam, 500 gæs, 520 høns, 20 ol æg, 200 magre svin eller for hvert svin 1 dl., som han i regnskabet må tilskrive sig. Ud over denne genant må han intet tilskrive sig til løn eller udspisning, men jordebogens overskydende beløb og den uvisse indkomst forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 (halvdelen af det uvisse), 5 (1/5 af oldengælden), 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 7 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SjrR, 22, 19-22. K. Orig. i Dragsholm lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Wentzel Rothkirck t. Krogsgård på Korsør slot og len fra philippi jacobi 1648. Genant: 1 læst 3 pd. rug, 1 1/2 læst malt, 52 skp. humle, 3 1/2 skippd. 1 1/2 lispd. flæsk, 8 slagtenød, 2 td. 2 1/2 lispd. smør, 8 td. sild, 100 får og lam, 40 gæs, 1 1/2 skippd. 5 lispd. bergesk, 4 td. 1 fj. gryn, 2 td. 1 fj. ærter, 3 td. bajsalt, 1/2 td. lyneborgsalt. Hermed skal underholdes ham selv og samt flg. slottets daglige folk: en slotsfoged, som også skal være ridefoged i lenet, en slotsskriver, en skriverdreng, som også skal være kældersvend, en portner, 2 maltgørere vinteren over, en som driver vandvognen, en kvinde som skal koge. (Skbl. 2). Så ofte kongen kommer til slottet, skal WR holde hans heste frit med høg og rugfoder. Han skal årl. gøre kongen regnskab for al slottets visse og uvisse indkomst. Hvad folkelønnen på slottet angår, skal han give dem deres løn og besolding efter enhvers condition, umage og vilkår, som ret og billigt er, og han må ikke tillade fogden, skriveren (osv. som i Skbl. 7), (Skbl. 4 (1/10 af det uvisse), 6 (m. slutningen om flæsket til slottet), 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SjrR, 22, 23-26. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Sigvard Urne t. Rårup på Tryggvælde len fra philippi jacobi 1648. Afgift: 300 gode enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller

andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, eller for reparation af møller og al anden afkortning. Hvad lenets jordebog yderligere kan »inddrage«, må han selv beholde til underhold af sine svende og gdens daglige folk og tjenere. Han skal ligeledes årl. gøre regnskab for Højstrup gods med overblevne bønder og deres visse og uvisse indkomst, kongen alene til bedste. (Skbl. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 4 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). Sjr, 22, 26-28. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Flemming Ulfeldt t. Orebygård på Holbæk og Igelsø len fra philippi jacobi 1648. Afgift: 245 gode enkende rd. uden afkortning. (Skbl. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 2 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). Sjr, 22, 28-31. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til hr. Hans Lindenov t. Hundslund på Kalundborg slot og len fra philippi jacobi 1648. Genant: 823 kurantdl., 6 læster rug, 14 læster byg, 700 td. havre, 14 td. smør, 14 bolsvin, 78 fedesvin »af jordebogen« til 2 kurantdl. stykket, 28 1/2 ko, 316 lam, 300 gæs, 1.190 høns, 12 1/2 ol æg, 1 fj. og 60 snese ål, 5 skp. gryn og 5 td. oste. Det overskydende beløb af slottets indkomst forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 (halvdelen af det uvisse), 5 (1/10 af olden), 6 (m. slutningen om flæsket til slottet), 7, 8, 9, 10 (tjene m. 12 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). Sjr, 22, 31-33. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Oluf Brockenhuus t. Hjuleberg fra philippi jacobi 1648 på noget overblevet gods i Svenstrupgård len, som ikke er bortmageskiftet med andet krongods under Roskilde domkapitel: i Ågerup 1 gd. (Peder Madsen), i Vigersted 1 gd. (Mads Lauridsen), i Snekkerup 3 gde (Bo Pedersen, Rasmus Nielsen og Rasmus Jepsen), i Gammerød 1 gd. (Oluf Nielsen), i Stubberup 5 gde (Peder Sørensen, Jep Sørensen, Niels Andersen, Clemmed Nielsen og Jep Lauridsen), i Hegnede 7 gde (David Tommesen, Anders Ibsen, Laurids Jensen, Niels Pedersen, Søren Pedersen, Nielaus Ibsen og Jens Olsen), i Tustrup [mul. Tåstrup, Haraldsted s.] 3 gde (Hans Olsen, Anders Sørensen og Niels Andersen), i Kløvested 7 gde (Niels Jyde, Mads Christensen, Poul Isaksen, Jens Harliger, Christen Jyde, Nikolaus Rasmussen og Jens Svendsen), i Skenkelstrup [fmtil. Stenkelstrup, Ejby s.] 2 gde (Peder Andersen og Niels Nielsen), i Lille Salby 1 gd. (Bertel Lauridsen) og i Dalby 4 gde (Oluf Lauridsen Hugow, Hage Hansen, Laurids Hansen, Villads Pedersen og Oluf Lauridsen). OB skal i afgift for

den visse og uvisse indkomst give 374 enkende rd. 1 ort 16 $\frac{1}{2}$ sk. uden afkortning. (Skbl. 9, 14, 15, 16 og 17). SjR, 22, 34-35. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Otte Pogwisch på Frederiksborg slot og len fra philippi jacobi 1648. Han skal holde slottet i en tryg og fast slotslov, kongen og rigsrådet til troer hende, som en ærlig riddermandsmand. Genant: 205 $\frac{1}{2}$., hver dl. til 80 sk., 4 $\frac{1}{2}$ læst rug, 7 $\frac{1}{2}$ læst byg, 300 td. havre, 5 td. smør, 140 lam, 200 gæs, 200 høns, 12 køer, 12 sider flæsk, og over denne genant må han intet tilskrive sig. Dog er der i stedet for ladegdens avl og anden fordel bevilget ham 1 læst rug og 3 læster byg. Og der skal ikke til kongens slots daglige tjenere og folk »anskrides« nogen udspisning, men gives dem kostpenge som følger: slotsfogden 4 dl., slotsskriveren 4 dl., en underskriver 3 dl., ridefogden 4 dl., en kornmåler 3 dl., en fadeburskvinde 3 dl., 2 fadeburspiger hver 2 $\frac{1}{2}$ dl., en portner 2 $\frac{1}{2}$ dl. De skal gives den samme årl. løn som hidtil. I øvrigt vil kongen ingen spisning have ført i slottets regnskab, hverken for uvisse personer eller for bondearbejde til slottet. Men hvad kostpenge og årsløn andre af kongens tjenere og håndværkere både på og uden for slottet hidtil har haft mere, end foran er nævnt, skal fremdeles indtil videre gives dem. OP skal tilholde kongens betroede skriver årl. at gøre kongen regnskab for slot og len med underliggende ladegd. og al den visse og uvisse indkomst og at have indseende med ladegdens avling, så kongen får gavn og ikke skade af den, at der afholdes mindst mulig udgift på den og ingen unødige folkeløn indføres i regnskabet. Han må heller ikke tilstede, at korn, smør, levende kvæg, hør eller andet kommer fra ladegden uden, kongen til bedste, at være indført i regnskabet. Dog skal der med folkeløn, månedskostpenge og månedsfetalje på ladegden forholdes som hidtil. OP må dog på kongens vegne formindske eller øge ladegdens folkehold, som han finder det gavnligt. Han må ikke selv have og endnu mindre tillade fogden, skriveren eller andre af slottets folk at have nogen genant i lenet undtagen fogden sine tiendepenge og skriveren sin skiverskæppe. Skriveren skal gøre kongen regnskab for den uvisse indkomst: stedsmål, sagesfald, drift, husbonddhold, førlov, rømningsgods og andet, som plejer at regnes for uvist. Heraf bevilges OP $\frac{1}{10}$. Resten samt oldengæld, told, zise, vrag, penge, korn eller andet, som oppebæres for rodhugget skov, forbeholder kongen sig. (Skbl. 5, 6, 10 (tjene m. 4 geruste heste), 12, 13, 14, 15). Han må indtil videre til sit hus' behov lade fiske på de steder, der er blevet ham udvist og ikke andetsteds. Dog må han aldeles intet lade fiske i Arresø. (Skbl. 16, 17, 18 og 19). SjR, 22, 36-39. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til hr. Frederik Reedtz t. Tygestrup på Beldringegårds og Lekkendegårds avling og tiender for 3 år. Han skal herfor årl. give 1.000 enkende rd. uden nogen afkortning. Desuden skal han yde den sædv. afgift af tienderne, og han skal på Beldringe holde kongen 12 foler, og på Lekkendegård skal kongens stod og foler vedligeholdes med foder om vinteren og med græs om sommeren, som hidtil er sket, dog vil kongen selv lønne folkene, som behøves til foler og stod. SJR, 22, 40. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Wentzel Rothkirch t. Krogsgård på Antvorskov len fra philippi jacobi 1648. Genant: 500 dl. kurant samt en hofklædning til sig selvsjette, 6 1/2 læst 5 1/2 pd. 9 skp. rug, 3 1/2 læst 2 pd. 7 skp. malt, 400 skp. humle, 16 skippd. 5 1/2 lispd. flæsk, 120 svinehoveder, 120 svinerygge, 12 td. 1 otting smør, 3 læster 4 td. 1 fj. sild, 1 1/2 td. laks, 3 td. ål, 8 skippd. 2 1/2 lispd. 4 skålpd. bergesk, 5 vorder kabliau, 2.000 hvilling, 3.000 flyndere, 52 slagtenød, 78 får, 222 lam, 300 gæs, 150 par høns, 10 1/2 td. 1 otting ærter, 3 1/2 td. 1 1/2 skp. 1 fjk. boghvedegryn, 9 td. 1 fjk. byggryn, 8 td. 1 skp. havregryn, 1 1/2 td. lyneborgsalt, 15 1/2 td. bajsalt og 10 ol æg. Hermed skal bespises og underholdes: lensmanden, hans hustru og andre deres egne folk selvfortende samt flg. slottets daglige folk og tjenere: en slotsfoged, en ridefoged, en kornmåler, som også skal være ridesvend, slotsskriveren selvtredie, en kældersvend, kokken selvtredie, bryggeren selvferde, som også skal bage og gøre malt, en hestemøller, en bundgarnsfisker, hovsmeden selvanden, 3 postvognssvende, en urtegårdsmænd, fadeburskvinden selvtredie, en »waademester«, en portner, en søfisker, en hjulmand, en ladefoged, mælkedej selvferde, en postrider, en svinemand, en komand, en færedreng, en vangevogter, som om vinteren hjælper at røgte. WR skal gøre kongen regnskab for al slottets og ladegdens visse og uvisse indkomst og have flittigt tilsyn med, at udspisningen sker med mindst mulig omkostning, og at ingen unødigt udspisning eller folkeløn indskrives i regnskabet, »eftersom han selv veed den lejlighed hvad slottet og ladegården i de måder udkræver«. Med folkenes løn på slot og ladegd. skal forholdes som hidtil »og ikke i regnskabet findes indført«. WR må ikke tillade fogden, skriveren eller slottets folk at have nogen genant i lenet undtagen fogden sine tiendepenge og skriveren sin skrivverskæppe. (Skbl. 4 (1/10 af det uvisse)). WR skal i rentekammeret gøre regnskab for al Lystagers gods og avling, affødning, staldøksnes fodring m.m. (Skbl. 6, 9, 10 (tjene m. 4 geruste heste)). På de geruste heste og på 2 vognheste har kongen bevilget ham frit foder og mål af

slottet. (Skbl. 12, 13, 14). Han skal have tilsyn med stoddet ved Antvorskov og andre steder i Sjæll., hvor der holdes kgl. stod. (Skbl. 15, 16). Han skal i ladegdens regnskaber indføre, hvor mange travrer rug, byg, havre eller andet korn der indavles, og hvor mange læs hør der indhøstes. (Skbl. 17, 18 og 19). SJR, 22, 40-44. K.

5. aug. (Kbh.)¹ Forleningsbrev til hr. Frederik Reedtz på Vordingborg slot og len fra philippi jacobi 1648. Genant: 7 læster rug og $\frac{1}{2}$ læst rug til skolens personer, som plejer at holdes der, 9 læster byg og til skolens personer $\frac{1}{2}$ læst, 511 td. havre, 22 td. smør, 30 køer, 200 får og lam, 500 gæs, 470 høns, 14 bolsvin, 1 td. bergeskild, 200 magre svin, $\frac{1}{2}$ td. ål, 342 dl. i penge. Hvad indkomsten af lenet andrager over denne genant if. slottets jordebog, skal FR føre kongen til regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 (halvdelen af det uvisse), 5 ($\frac{1}{10}$ af oldengælden), 6 (m. slutningen om flæsket til slottet), 7, 8, 9, 10 (tjene m. 7 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SJR, 22, 279-82. K.
1) Indført ml. breve af 28. febr. og 1. marts 1650.

udat. [5. aug.?] (Kbh.)¹ Forleningsbrev til Arent von der Kuhla på Kronborg slot og len fra philippi jacobi 1648. Han skal holde slot og fæstning i en tryk og fast slotslov, kongen og rigsrådet til troer hende. Genant: 2.500 kurantdl., hver dl. regnet til 80 sk. dansk. Af disse er der af jordebogens indkomst bevilget ham til sit hus' behov 5 $\frac{1}{2}$ læst 3 pd. rug og mel, 8 $\frac{1}{2}$ læst 3 pd. byg og malt og 500 td. havre, hvilket korn skal anlås efter den alm. renteritakst, som hans formænd har haft det. Resten af genanten skal tolderne i Øresund betale ham med penge af toldboden. Der er ligeledes bevilget ham til en fadeburskvinde i årl. løn 20 kurantdl. og 3 kurantdl. mdl. i kostpenge, og til 2 fadeburspiger årl. hver 6 dl. og 2 $\frac{1}{2}$ kurantdl. mdl., som skal have tilsyn med slottets inventar. Dog skal AK stå for det og svare til, hvad der måtte bortkomme. De andre kongens folk og tjenere på Kronborg er bevilget samme pension som hidtil og flg. månedspenge, beregnet 12 måneder om året og 80 sk. på daleren: slotsfogden 4 dl., slotsskriveren 4 dl., underskriveren 3 dl., en kornmåler 3 dl., en post-ridder 3 dl., 2 portnere hver 2 $\frac{1}{2}$ dl., 4 plitzkarle hver 2 $\frac{1}{2}$ dl., 2 postvognssvende hver 2 $\frac{1}{2}$ dl. Og flere folk må der ikke på kongens bekostning holdes på slottet, uden at kongen tilsiger det. Nødvendigt smedearbejde skal udføres på hammermøllen. Og ellers vil kongen ingen bespisning af uvisse personer have anført i slottets regnskab, ej heller af bonden, som arbejder til slottet. Men kostpenge og arbejds-løn, som andre kongens tjenere og håndværkere både på og uden for

slottet hidtil har fået ud over, hvad foran står, skal fremdeles gives dem, indtil videre. AK skal årl. tilholde kongens betroede skriver at gøre regnskab for den visse og uvisse indkomst, intet undtaget, og have godt indseende med, at ladegdens avl drives vel og med mindste omkostning, at ingen unødigt folkeløn indføres i regnskabet, og at der ikke fra ladegden kommer, korn, smør, levende kvæg, hø eller andet, uden at det indføres i regnskabet, kongen til bedste. Med folkeløn, månedskostpenge og månedsfetalje på ladegden skal forholdes som hidtil, dog må AK på kongens vegne formindske eller formere dens folk, som han finder gavnligt. Hverken han selv, skriveren eller andre på slottet må have nogen genant i lenet undtagen skriveren sin skri-verskæppe og fogden sine tiendpenge. Skriveren skal gøre kongen regnskab for al den uvisse rente og indkomst: stedsmål, sagesald, drift, husbondhold, førlov, rømningsgods eller andet, som plejer at regnes for uvist. I stedet for de tiendpenge heraf, som AKs formænd har nydt, har kongen bevilget ham 208 $\frac{1}{2}$ kurantdl., hvorimod alt det uvisse skal føres kongen til regnskab. Denne forbeholder sig ligeledes oldengæld, arveløst gods, told, zise, vrag, penge, korn el. andet, som modtages for rodhugget skov el. vindfælder. (Skbl. 6, 9, 10 (tjene m. 4 geruste heste), 12, 14, 15). Han må til sit hus' behov, men ikke videre, fiske i Gurre sø, Søholm sø, Horneby sø og Munkegårds dam. (Skbl. 16, 17, 18 og 19). SjR, 22, 47-51. K.

1) Indført som sidste brev i august. K er ligeledes udat.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til hr. Tage Thott på Malmøhus, Lundegård, Dalby kloster, Harested gård og gods, Børringe kloster og Lindholms birk med andet dertil liggende gods fra philippi jacobi 1648. Han skal holde Malmøhus i en fast og tryk slotslov, kongen og rigsrådet til troer hende. Genant: 550 kurantdl., 5 $\frac{1}{2}$ læst 16 td. rug, 40 td. læsten, 13 læster byg, 48 td. i læsten, 929 $\frac{1}{2}$ td. havre, 20 td. smør, 38 køer, 31 bolsvin, 52 sider flæsk, derfor i stedet 26 dl., 300 får og lam, 300 gæs, 915 høns, 8 td. saltet fisk, 388 hestegæsteri. Hvad den årl. indkomst af lenet yderligere kan andrage, forbeholder kongen sig efter regnskab. TT må desuden nyde al avl, affødning m.m. på slottets, Lundegårds og Dalby kl.s ladegde, og til gengæld ikke tilskrive kongen nogen omkostning herpå. Men af Lindholms, Børringe kl.s og Hageløse ladegde forbeholder kongen sig al indkomst efter regnskab. Flg. personer skal lønnes og underholdes på disse ladegde: på Børringe kl. skal en ladefoged årl. i løn have 12 kurantdl. og mdl. 3 kurantdl. i kostpenge og en tilsynskar, som skal tage vare på vangene, hhv. 8 og 2 dl.; på Hageløse en foged 12 kurantdl. årl. i løn og 3 dl.

mdl. i kostpenge; på Lindholm en foged hhv. 12 og 3 kurantdl. Desuden skal på hver af de 3 ladegde med hver 50 øksne holdes en røger, hvis løn skal være 5 sldl. om vinteren og 2 dl. mdl. i kostpenge. Tærskerne skal betales ved pund og ikke bespises, men gives des mere for pundet, efter som der kan forenes med dem om. Og hvis de ikke kan fås således, skal de hver gives 2 sldl. mdl. i kostpenge og desuden betales for pundet, som sædvane er. Husmændene, som bor i husene ved vangene, skal vare på vangene og derfor sidde fri for hold og andet dagsværk, og hvor endnu ingen huse er bygget til nævnte husmænd og vangevogtere, skal de snarest bygges. Kongen vil aldeles ingen andre folk have holdt på ladegdene end de nævnte. (Skbl. 3, 4 (halvparten af det uvisse), 5 ($\frac{1}{5}$ af oldengælden), 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 12 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16). Han skal i ladegdenes regnskab lade indføre, hvor mange travet rug, byg, havre og andet korn der indavles, og hvor mange læs hø der indhøstes. (Skbl. 17, 18 og 19). SkR, 6, 3-6. Orig. i Malmøhus lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til hr. Christoffer Ulfeldt på Helsingborg len fra philippi jacobi 1648. Genant: 550 dl., 5 $\frac{1}{2}$ læst 16 td. rug, regnet 40 td. på læsten, eller i stedet for hver td. rug, som mangler ham, og slottets jordebog ikke formår, at måtte tilskrive sig 1 td. byg, 13 læster byg, 48 td. på læsten, 900 td. havre, 20 td. smør, 31 bolsvin, 52 sider flæsk eller i stedet for hver side at tilskrive sig $\frac{1}{2}$ dl., 38 køer, 300 får og lam, 300 gæs, 8 td. saltet fisk, gæsteri 388 heste, og så mange høns, jordebogen formår. Hvad indkomsten af lenet kan overstige genanten med efter slottets jordebogs ordlyd, skal CU årl. føre kongen alene til regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 (halvparten af det uvisse, de ferske laks, som årl. svares af Engelholm by, forbeholder kongen sig efter regnskab), 5 ($\frac{1}{5}$ af oldengælden), 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 10 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SkR, 6, 6-8. Orig. i Helsingborg lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Falk Lykke på Skt. Peders kloster i Lund fra philippi jacobi 1648. Afgift af lenet, hvori det gods i Halland, som har ligget derunder, men nu skal svare til Laholm slot, er uberegnet: 400 enkende rd. in specie. Hvad jordebogen kan andrage derover, skal han selv nyde. (Skbl. 2, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 8, 9, 10 (tjene m. 2 geruste heste), 11, 16, 17, 18 og 19). SkR, 6, 8-9. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Henrik Lindenov på Hørje len i Gønge h. fra philippi jacobi 1648. Afgift: 210 gode enkende rd. at le-

vere i rentekammeret på egen bekostning. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 8, 9, 14, 16 og 17). SkR, 6, 10.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Steen Beck på Herredsvad kloster fra philippi jacobi 1648. Afgift: 1.000 enkende rd. Skal derfor nyde den årl. visse rente, klosterets avl og fordel, og alt det uvisse: steds-mål, sagefald, oldengæld, vindfælder og andet sligt, som bør regnes for uvist. Men da Rieseberg, Ferringtoffte og Sualøff kirkers jus ligger til Herredsvad kloster, og deres indkomst under dettes jordebog er anslået i penge til 139 $\frac{1}{2}$ rd., og det er afkortet SBs formand, afd. Jørgen Vind, i afgiften, hvorimod kirkerne skal vedligeholdes, har kongen bevilget, at SB må godtgøres beløbet i afgiften, som bliver 860 $\frac{1}{2}$ rd. in specie, som han på egen bekostning skal levere i rentekammeret. Told og zise forbeholder kongen sig efter regnskab. Da SB giver større afgift af lenet, end der er givet i forrige tider, fritages han for rostjeneste. (Skbl. 8, 11, 12, 13). Da de 3 nævnte kirkers jus ligger til Herredsvad kl., skal han oppebære deres årl. rente og derimod holde dem vedlige. (Skbl. 9, 14, 16 og 17). SkR, 6, 10-11.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Knud Ulfeldt på Landskrone slot og Vesterstad len fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse indkomst if. jordebogen: 800 enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskiftogods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer samt andre privilegerede, som er forlenet med noget af kronens gods, eller for reparation af møller eller nogen anden afkortning. Hvad den visse indkomst yderligere kan andrage, må han selv beholde. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 4 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SkR, 6, 12-14. K. (Jf. nyt brev af 30. dec. 1648).

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Niels Krabbe på Sølvesborg slot og len fra philippi jacobi 1648. Genant: 348 kurantdl., 5 læster 3 pd. mel, 11 $\frac{1}{2}$ læst 4 pd. 4 skp. byg og malt, 40 td. til læsten beregnet, 700 td. havre, 12 td. 5 pd. smør, 9 td. spegelaks eller 9 dl., 1 td. saltet ål, 30 $\frac{1}{2}$ ko, 52 $\frac{1}{2}$ bolsvin, 145 $\frac{1}{2}$ magert svin, 77 får, 189 lam, 307 gæs, 318 par høns, Og da jordebogen i sig selv ikke kan fuldgøre alle de nævnte species, må NK i stedet få for smør 14 rd. td., for byg el. malt 5 rigsort td., for havre 3 ort td., for et lam $\frac{1}{2}$ rd. og for en gås 16 sk. dansk. Og hvad jordebogen ydermere kan andrage, såvel som Elleholms lens visse indkomst, som for nogen tid siden er lagt under slottet, skal NK gøre regnskab for, kongen alene til bedste. (Skbl. 2, 3). Kongen

forbeholder sig fordelten af lakse- og ålefiskeriet i lenet, som skal drives med mindst mulig omkostning. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 12 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SkR, 6, 14-16. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Axel Urup på Kristianopol len fra philippi jacobi 1648. Han skal holde lenet og fæstningen i en fast og tryk slotslov, kongen og rigsrådet til troer hende. Genant: 120 kurantdl., 2 læster mel, 4 læster byg og malt, beregnet til 40 td. på læsten, eller 1 rd. i stedet for hver td. mel, byg el. malt, 220 td. havre eller 3 mk. i stedet for hver td., 3 td. smør eller 12 dl. for hver td., 1 td. saltet ål eller 6 dl. i stedet, 10 køer eller 3 dl. i stedet for hver ko, 13 bolsvin eller 2 dl. i stedet for stykket, 50 magre svin eller 50 dl. i stedet, 15 får eller $\frac{1}{2}$ dl. for stykket, 62 [lam?] eller 2 ort for stykket, 85 gæs eller 8 sk. for stykket, 106 par høns eller 6 sk. for parret. Og hvad indkomsten efter jordebogens ordlyd ydermere kan beløbe sig til, skal han årl. gøre regnskab for. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 7, 8, 10 (tjene m. 4 geruste heste), 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SkR, 6, 16-18. Orig. i Kristianopol lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Ebbe Ulfeldt på Hammershus slot og len på Bornholm fra philippi jacobi 1648. Han skal holde slottet i en fast og tryk slotslov, kongen og rigsrådet til troer hende. Afgift for lenets årl. visse rente og stiftets visse indkomst: 2.647 gode enkende rd. i fri pendinge uden afkorting, være sig for øde eller forarmede bønder, herredsfogder, tingskrivere og andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, eller for reparation af møller eller nogen anden afkorting. Han skal årl., kongen til bedste, gøre regnskab for det gods, kronen har fået i mageskifte af Jockum Grabow og andre. (Skbl. 2, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 8 geruste heste), 11). Da han har Hammershus i en fast og tryk slotslov, skal han holde flg. krigsfolk: 2 bøsseskytter, hvoraf den ene skal være arkelmester, en slotspræst og alt andet på slottet nødvendigt folk, men ingen omkostning derfor tilskrive kongen. Over bøsseskytterne skal forordnes en vagtmester, som kongen til løn og klædning har bevilget 30 dl. og 26 dl. årl. til underhold, hvilket skal godtgøres EU i regnskabet. Bøsseskytterne må han ikke bruge ude i landet, hverken i egen eller slottets ærinde, men de skal stedse være på slottet. (Skbl. 12 (her tales også om sagefald af købstæderne), 13). EU må ikke bruge kongens navn til noget køb hos almuen, hvem det end kan være, uden at han har kongens brev derpå og skriftlig befaling at gøre det til kon-

gens bedste, og han skal da gøre almuen skel og fyldest derfor efter recessen. Handler han herimod, så almuen besværes, skal han stå kongen til rette. (Skbl. 14, 15, 16, 17, 18 og 19). SkR, 6, 18-21. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Kjeld Krag på Helne Kirke fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse rente og indkomst: 100 enkende rd. uden afkortning. (Skbl. 2, 3 (1 til 2 dage), 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 2 geruste heste), 11, 14, 15, 16 og 17). SkR, 6, 21-22. K. Orig. i Froste h. og Helne Kirkes lensrsgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Kjeld Krag på Froste herred fra philippi jacobi 1648. Afgift for herredets visse rente og indkomst: 100 gode enkende rd. uden afkortning (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse)). Den øvrige del samt stiftets indkomst samt sagesfald af præster og degne, stedsmål af tiender, told, zise, vrag, oldengæld og betaling for rodhugget skov forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 7, 8, 9, 10 (tjene m. 2 geruste heste), 12, 13, 14, 15, 16 og 17). SkR, 6, 22-23. K. Orig. i Froste h. og Helne Kirkes lensrsgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Steen Bille på Rugård og Vissenbjerg birk fra philippi jacobi 1648. Afgift for lenets visse rente og indkomst: 450 gode enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogder eller delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer og andre privilegerede personer, som er forlenet med kronens gods, for reparation af møller eller al anden afkortning. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 2 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). FR, 6, 16-19. K. Orig. i Rugård lensrsgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til hr. Mogens Kaas på Nyborg slot og len samt Sallinge h. fra philippi jacobi 1648. Genant: 400 kurantdl., 12 læster rug, 21 læster byg, 10 læster havre, 18 $\frac{1}{2}$ td. smør, 50 bolgalte, 30 øksne, 150 får og lam, 150 gæs, 150 høns, 12 td. gry og 6 $\frac{1}{2}$ td. torsk. Hvad slottets indkomst yderligere andrager samt indkomsten af Sallinge h. forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 (halvparten af det uvisse), 5 ($\frac{1}{5}$ af oldengælden), 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 10 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). FR, 6, 19-23. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Henning Valkendorf på Odensegård len fra philippi jacobi 1648. Genant: 300 kurantdl., 8 læster rug og mel, 12 læster byg, 600 td. havre, 1 læst 1 $\frac{1}{2}$ td. smør, 16 bolsvin, 15

køer, 221 får og lam, 300 gæs, 320 høns. Hvad indkomsten overstiger genanten, skal han gøre regnskab for, kongen til bedste. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{3}$ af det uvisse), 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 6 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). FR, 6, 23-26. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Claus Sehested på Hindsgavl slot og len fra philippi jacobi 1648. Afgift for slottets og lenets visse rente og indkomst: 350 gode enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, defefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer og andre privilegerede personer, som er forlenet med kronens gods, reparation af møller eller anden afkortning. Hvad indkomsten efter jordebogen yderligere kan andrage, må han selv nyde. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6 (m. slutn. om flæsket til slottet), 7, 8, 9, 10 (tjene m. 3 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). FR, 6, 26-29. K. Orig. i Hindsgavl lensrgsk.

u.d. [5.] aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Iver Vind på Dalum kloster fra philippi jacobi 1648. Afgift for lenets visse rente og indkomst: 387 gode enkende rd. uden afkortning at levere på egen bekostning i rentekammeret. Hvad indkomsten efter jordebogen yderligere kan andrage, må han selv nyde. (Skbl. 2, 3, 4 (halvparten af det uvisse), 5, 6 (m. slutn. om flæsket til slottet), 7, 8, 9, 10 (tjene m. 8 geruste heste), 11, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). FR, 6, 29-32.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Gregers Krabbe på Riberhus og Møgeltønderhus slotte og len fra philippi jacobi 1648. Han skal holde Riberhus i en fast og tryk slotslov, kongen og rigsrådet til troer hende, som det egner og anstår sig en ærlig riddermandsmand. Genant: 692 kurantdl., hver regnet til 80 sk. dansk, 10 læster 6 ørter rug, regnet til hver læst 30 smalle td., 12 læster 6 ørter byg, regnet 36 td. og 6 td.¹ på læsten, 12 læster havre, regnet til hver læst 48 smalle td., 14 td. smør, 267 brændsvin, 75 får, 75 lam, 100 gæs, 1.000 tørre hvillinger og 1.000 tørre skuller. Hvis den årl. visse indkomst af de to len indbringer mere, skal det efter regnskab komme kongen til bedste. (Skbl. 2 (af Riberhus, men for avlen af Møgeltønder skal der gøres regnskab, kongen til bedste), 3, 4 (halvparten af det uvisse), 7 (af Riberhus, men for Møgeltønder må udgifterne føres kongen til regnskab), 8, 9, 10 (tjene m. 12 geruste heste), 11, 12, 13, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 27-30 K. Orig. (dat. 4. aug. 1648) i Riberhus lensrgsk.

1) K har blot: 36 td. på læsten.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Niels Krag på Lundegård på Mors og Jegindø fra philippi jacobi 1648. Afgift for lenets visse rente og indkomst og avlen til Lundegård: 250 gode enkende rd., som på egen bekostning skal leveres i rentekammeret uden afkortning, være sig for mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, for reparation af møller eller anden afkortning. Han må ikke tilskrive kongen nogen omkostning på ladegden. (Skbl. 4 (uden omtale af vindfælder el. rodhugget skov, men m. tilføjelse af bønder og gods, som fra Hald slot el. andre len er lagt under Lundegård len), 9, 10 (tjene m. 1 gerust hest)). Han må ingen fortæring tilskrive kongen, hvor han el. hans folk rejser hen i riget i kongens ærinde. (Skbl. 11 (m. tilf.: men de huse, der nu findes på ladegden, skal han holde ved god hævd og magt), 16, 17 og 18). JR, 11, 30-31. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til hr. Anders Bille på Vestervig kloster fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse og uvisse rente og indkomst og klosterets avl: 500 gode enkende rd., fri penge, uden afkortning at levere på egen bekostning i rentekammeret. Men told og zise forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 10 (tjene m. 12 geruste heste)). Han skal holde klosteret og kirken ved hævd og magt og bygge og forbedre dem uden at tilskrive kongen nogen omkostning. (Skbl. 9, 16 og 17). JR, 11, 31-32.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Hartvig Sax på Lønborg Bispegård fra philippi jacobi 1648. Han får gden i forpagtning med sæden, staldøksnes fodring og bøndernes landgilde for 952 enkende rd. 2 sk. på flg. vilkår: 1. bønderne dertil skal pløje, så og gøre alt arbejde til gden og føre kornet til nærmeste købstad, 2. hver bonde skal årl. gøre 4 ægter og ej mere, 3. for den uvisse indkomst skal han gøre kongen regnskab og levere det til lensmanden på Lundenæs, 4. han skal til hver phil. jac. dag levere afgiften til nævnte lensmand, som skal have inspektion med godset, 5. han skal lade bygningen besigtige, reparere al brøstfældighed på ler og tag og give den fra sig igen ligeså, 6. han må have frit fiskeri i stranden og åen og tørveskær som hidtil og 7. inventariekvæg [inventar og kvæg?] skal leveres ham af lensmanden, hvilket han skal aflevere ligeså godt igen. JR, 11, 33. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Frands Pogwisch på Hald slot og len samt Middelsom h. fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse rente

og indkomst if. jordebogen: 1.600 gode enkende rd. in specie uden afkortning, være sig for mageskiftegoods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, for reparation af møller eller anden afkortning. For samme afgift skal han nyde Steen Billes gods, og hvad slottets jordebog er formeret med, som afd. Knud Gyldenstjerne før ham har nydt det, og som der ikke tilforn er gjort særskilt regnskab for. Hvad jordebogen yderligere kan indbringe, skal han selv nyde. Men hvad stiftets indkomst angår, såvel som Ørslevklosters og Sebberklosters »offuerløbs« gods, »Strechhals« gods, som er kommet fra Mariager kloster og ellers siden er lagt til Halds len i afd. Christian Holcks eller Kjeld Krabbes tid, forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2, 3). Han skal årl. gøre regnskab for alt sundkorn og brokorn i lenet, som tilkommer kongen, og med regnskabet bilagt mandtal forklare det korn og den oppebørsel, som kongen vil have sig forbeholdt. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 8 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 33-37. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Mogens Sehested på Bøvling slot og len samt Henich [Hind] og Voldborg [Ulfborg] herreder fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse rente og indkomsten if. jordebogen: 900 gode enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskiftegoods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, reparation af møller eller anden afkortning. Hvad jordebogen yderligere kan indbringe, må han selv nyde. Dog skal rente og indkomst af det mageskiftegoods, indløst gods eller andet gods, som afd. Preben Gyldenstjerne har gjort særskilt regnskab for, ligeledes herefter tilkomme kongen alene efter regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse; vindfælder og rodhugget skov ikke nævnt), 7, 8 (her mgl. forbud mod henvisning til købstædernes borgere), 9, 10 (tjene m. 6 geruste heste), 11, 12, 13, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 37-40. K. Orig. i Bøvling lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Christoffer Hvas på Ørum len fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse rente og indkomst af lenet if. jordebogen, af Thisted Bispegårds gods, det gods, afd. Christen Skeel havde i pant, og en gd. i Ydby samt af stiftets gods i lenet: 2.303 gode enkende rd. at levere på egen bekostning i rentekammeret uden afkortning, være sig for mageskiftegoods, øde og forarmede bønder,

herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, for reparation af møller eller anden afkortning. Hvad jordebogen og den visse indkomst yderligere kan indbringe, må han selv nyde. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse; vindfælder og rodhugget skov ikke nævnt), 7, 8 (her mgl. forbud mod henvisn. til købstædernes borgere), 9, 10 (tjene m. 6 geruste heste), 11, 12, 13, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 40-42. K. Orig. i Ørum lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Hans Juel på Dueholm kloster og Skarpenbergs gods på Mors fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse rente og indkomst af Dueholm kl. if. jordebogen: 800 gode enkende rd. og af Skarpenbergs gods 700 rd., at levere på egen bekostning i rentekammeret uden afkortning, være sig for mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, for reparation af møller eller anden afkortning. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse; vindfælder og rodhugget skov ikke nævnt), 7, 8, 9, 10 (tjene m. 2 geruste heste), 11, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 42-45. Orig. i Dueholm lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Manderup Due på Åstrup slot og len fra philippi jacobi 1648. Afgift for lenets visse rente og indkomst: 200 gode enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskiftegods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, reparation af møller eller anden afkortning. Hvad jordebogen yderligere kan indbringe, må han selv nyde (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse; vindfælder og rodhugget skov ikke nævnt), 5, 6, 10 (tjene m. 2 geruste heste)). Han må nyde al den gejstlige rente og indkomst i lenet, dog skal han også heraf tjene med 2 geruste heste og være forpligtet at holde kirkerne ved god hævd og bygning. (Skbl. 7, 8 (her mgl. forbud mod henvisn. til købstædernes borgere), 9, 10 (se ovf.), 11, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 45-48. K. Orig. i Åstrup lensrgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Ebbe Ulfeldt på Skivehus fra philippi jacobi 1648. Afgift for den visse rente og indkomst af lenet i jordebogen og af det gods af Skarpenbergs gods, som kaldes Kirkegods, og al stiftets visse indkomst, som hans formand har gjort særskilt regnskab for: 1.000 gode enkende rd. uden afkortning, være sig for mageskifte-

gods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, ting-skrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, reparation af møller eller anden afkorting. Hvad jordebogen yderligere kan indbringe, må han selv nyde. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse; vindfælder og rodhugget skov ikke nævnt), 7, 8 (her mgl. forbud mod henvisn. til købstædernes borgere), 9, 10 (tjene med 6. geruste heste), 11, 12, 13, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 48-51. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Henrik Below på Pandumgård m. til-liggende gods, en bondegd. kaldet Snørup og et møllested fra philip-pi jacobi 1648. Han skal, som Erik Juel før ham, nyde lenet kvit og frit, bortset fra den uvisse indkomst, for hvilken han årl. skal gøre regn-skab, og hvoraf han må nyde $\frac{1}{10}$. (Skbl. 10 (tjene m. 1 gerust hest)). For den visse rente og indkomst af det gods, som fra Ålborghus len er lagt under Pandumgård, skal han i afgift svare 160 gode enkende rd. 1 ort uden afkorting, og for det uvisse heraf skal han gøre kongen regnskab, og må selv nyde $\frac{1}{10}$. Han skal holde Pandumgård ved god hævd og magt og intet derfor tilskrive kongen. (Skbl. 16 og 17). JR, 11, 51-52. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Niels Krag på flg. bøndergods i Nør-rejyll. fra philippi jacobi 1648: i Middelsom h. i Skjern s. og birk kro-nens anpart i Skjern mølles landgilde, i Tindbæk 1 gd. og 1 gadehus, i Løvskal 1 gd. og 3 gadehuse, i Terp 1 gd. og 1 gadehus, i V. Velling 1 gd. og 1 gadehus; i Hindsted h. i Øls s. i Tostrup 7 gde og 1 gadehus, i Øls 8 gde, i Hørby s. i Hostrup 2 gde og 2 huse kaldet Kirkeborghus og Fridalshus, i Tobberup 1 gd., i Hegedal 2 gde, i Døstrup 1 gd. og 1 mølle; i Onsild h. i Hvornum s. i Brøndum 1 gd., 1 mølle og 1 gade-hus, i Valsgård s. [i Hindsted h.] i Tofte 1 gd. Mod at nyde dette gods' landgilde skal NK for den visse landgilde og indkomst uden afkorting på egen bekostning i rentekammeret erlægge 432 rd. in spe-cie 1 ort 20 sk. For den uvisse indkomst: stedsmål, sagesfald, husbondhold, oldengæld, drift, sørlov, vindfælder eller rodhugget skov, for-brudt gods, rømningsgods og arveløst gods, ved hvad navn det næv-nes kan, skal han gøre regnskab, kongen til bedste. (Skbl. 16, 14 og 9). JR, 11, 52-54. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Mogens Arenfeldt på Mariager klo-ster og Gislum h. fra philippi jacobi 1648. Afgift af lenets visse rente og indkomst if. jordebogen: 1.500 gode enkende rd. uden afkorting,

være sig for mageskiftegoods, øde og forarmede bønder, herredsfogder, delefogder, tingskrivere, gde udlagt til officerer eller andre privilegerede personer, som er forlenet med krongods, reparation af møller eller anden afkortning. Hvad jordebogen yderligere kan indbringe, må han selv nyde. (Skbl. 2, 3). Da en del kirketiender hidtil har fulgt lensmændene på Mariager kl. »og på kirkerne ikke er sat deres årlige intrader«, så de derover næsten er blevet ruinerede, skal herefter forholdes således, at hver kirke især skal beholde sin tiende, retlighed og indkomst, hvormed de herefter kan vedligeholdes ligesom andre kirker, og MA og kommende lensmænd skal have inspektion med, at kirkernes korn og indkomst anvendes til deres bygning og fremtarv, og at deres korn ved deres kirkes kirkeværger sælges til formuende købstadborgere og ingen andre, og årl. gøre særskilt regnskab i rentekammeret herfor, hvoraf kan erfares, hvad hver kirkes årl. indkomst og forråd er, og at dermed omgås retfærdig og vedbørligt. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse)). Indkomsten af den kalk, der i lenet graves og brændes på kronens skove og ejendom, skal alene komme kongen til gavn, ligesom andre har det af deres ovne, på hvis ejendom der ligeledes brændes kalk og graves sten. (Skbl. 5, 6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 8 geruste heste), 11, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 54-58. Orig. i Mariager kl. lensrsgsk.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Joakim Beck på Silkeborg slot og len fra philippi jacobi 1648. Genant: 412 dl., hver dl. regnet til 80 sk., 9 læster rug, 10 læster byg, 8 $\frac{1}{2}$ læst 4 td. havre, 14 td. smør, 24 nødekroppe, 100 fårekroppe, 100 gæs, 350 høns, 3 td. ål, 200 brændsvin, 8 td. gryn, 3 td. honning, 3 fede køer. Hvad indkomsten if. slottets jordebog overstiger genanten, forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6 (m. slutn. om flæsket til slottet), 7, 8 (her mgl. forbud mod henvisn. til købstædernes borgere), 9, 10 (tjene m. 10 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 58-61. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Henrik Thott på Dronningborg slot og len fra philippi jacobi 1648. Genant: 500 kurantdl., 8 læster rug, 10 læster malt, 8 læster havre, 1 læst smør, 18 køer, 150 brændsvin, 150 får og lam, 100 gæs, 200 høns, 18 $\frac{1}{2}$ ol æg, 3 td. bajsalt, 2 laks, 2 tørre ørreder, 60 helt. Hvad slottets årl. visse indkomst overstiger genanten, forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2, 3). Kongen forbeholder sig al indtægten af lakse- og ålefiskeriet i lenet, som tilhører kronen, og indkomsten af Torup ladegd. (Skbl. 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5,

6, 7, 8, 9, 10 (tjene m. 9 geruste heste), 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 61-65. K.

5. aug. (Kbh.) Forleningsbrev til Erik Grubbe på Århusgård len fra philippi jacobi 1648. Genant: 500 kurantdl., 7 læster rug, 8 læster byg, 450 td. havre, 10 td. smør, 30 brændsvin, 150 får og lam, 100 gæs, 200 høns. Hvad den visse rente og indkomst if. jordebogen yderligere kan indbringe, forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2, 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 10 (tjene m. 8 geruste heste), 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 65-69. K. Orig. i Århusgård lensrgsk.

8. aug. (Kronborg) Bevilling. Borger i Roskilde Sander Hansen har andraget, at tidl. borger og handelsmand i Kbh. Johan de Willum på et formynderskab, som borgmester og råd smst. havde pålagt SH at antage, siden 1631 er blevet 481 kurantdl. børnepenge skyldig, som kan bevises med dannemænds likvidation. Om denne hovedstol har han gjort anfordring i JW's bo, da han var afgået ved døden, men da afd. rigens hofmester Frands Rantzau på Christian 4.s vegne har ladet JW's efterladte bo overtage, har SH ingen vederlag fået for de nævnte børnepenge. Han begærer derfor, da han i 1646 af Christian 4. og rigsrådet er tildømt at give 350 sldl. i de sager, som har været mellem viceadm. Niels Trolle og SH, at disse 350 sldl. må eftergives ham. Det bevilges, at SH må eftergives dem, så vidt de tilkommer kongen, såfremt de ikke allerede er erlagt i rentekammeret, og dermed skal sagen om børnepengene være ophævet. Sjr, 22, 46. K.

8. aug. (Kronborg) Niels Trolle fik brev at hjælpe borger i Kbh. Rasmus Andersen Brod til rette, så vidt med rette kan ske, om nogen uret, han formener at være tilføjet af sin hustrus stedfader Sander Hansen. Udt. i Sjt, 31, 18.

8. aug. (Kronborg) Ms. til Christen Skeel, Steen Beck, Jørgen Rosenkrantz og Joakim Gersdorff. Fru Abel Sandberg, afd. Melchior Olde-lands har foredraget, at hun snarest agter til Christoffer Lindenov t. Lindersvold at overlevere afd. Frederik Markdanners børns værge-mål, som hendes husbond har forvaltet nogle år, hvorfor de begge har anholdt om, at adressaterne må være til stede som kommissærer ved overleveringen. De får befaling herom og om, i tilfælde af tvist at forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. De skal give parterne deres forretning beskrevet. Sjt, 31, 18. Indl. 6. aug.

11. aug. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage sognepr. t. Toreby i Loll. mag. Augustinus Poulsens 2 sønner i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 31, 19.

14. aug. (Aggershus) Ms. til Henning Valkendorf. Kongen har tidligere befalet lensmand på Dalum kloster Iver Vind at lade klosterets bønder holde 2 holzvogne på Skt. Hans kloster til hjælp for dettes bønder i deres holzægter. IV har nu anholdt om forandring deri, da det ville falde Dalum klosters bønder for tungt. Kongen har derfor bevilget IV i stedet for at anordne, at 2 vogne herefter af Dalum klosters bønder skal holdes dér på klosteret, som kan komme Skt. Hans klosters bønder til hjælp med at age dem, som ankommer til Skt. Hans kloster med pas, underskrevet af kongen eller rigens hofmester, til næste len, dog at passene medsendes til Dalum kloster. FT, 7, 11. K.

14. aug. (Aggershus) Ms. til Iver Vind. Af indhold som meddelt i ms. af samme dato til Henning Valkendorf. FT, 7, 11. K. (Jf. CCD, V, 582).

15. aug. (Aggershus) Bevilling. Kongens skibskaptajn Laurits Nielsen har andraget, at han på en bondegd., Peberinggaard, i Antvorskov len, som var forundt ham på livstid af Christian 4., for nogen tid siden har lidt stor skade ved ulykkelig ildebrand i hans fraværelse. Han begærer nogen frihed derpå igen. Det bevilges, at hans hustru sin livstid må beholde gden med samme frihed, som er forundt LN, og at et af hans børn for billig fæste og sædv. afgift og landgilde må nyde den efter deres død. Og når gden fra LNs arvinger kommer til fremmede, skal den, som får den, betale bygningen derpå efter uvildige danne-mænds vurdering. SjtR, 22, 45. Indl. 4. febr.

15. aug. (Kbh.¹) Ms. til Arent von der Kuhla. Der er for nogle af kronens bønder under Frederiksborg slot begæret afslag for året fra philippi jacobi 1647 til årsdagen 1648, da en del er nødede til ødegde, en del har lidt ildebrand, sygdom på deres kvæg og anden ulykkelig hændelse, så de ikke kan holde deres gde uden flg. afslag: i *Freerslev* Jens Christoffersen 15 skp. rug, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, Jens Olufsen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 1/2 td. havre, 1 gås, Oluf Sørensen 3 skp. rug, 1 1/2 td. havre, i *Herlev* Willum Olufsen 1 pd. byg, 2 td. havre, Rasmus Nielsen 15 skp. rug, i *Ude Sundby* Niels Hansen 11 skp. rug, 13 skp. byg, 2 td. havre, i *Uggeløse* Gregorius Ibsen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2 1/2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, i *Tulstrup* Rasmus Wil-

lumsen 4 mk. 1 sk. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting smør, i *Højrup* Jørgen Ibsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 gås, 2 høns, Jens Mortensen 12 1/2 skp. rug, 15 skp. byg, 1 skp. havre, Hans Andersen 1/2 pd. rug, i *Jordhøj* Hans Mikkelsen 12 1/2 skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. 1 1/2 skp. havre, Laurids Lauridsen 12 1/2 skp. rug, 15 skp. byg, Poul Ibsen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2 1/2 td. havre, 2 høns, i *Kollerød* Peder Jensen 15 skp. rug, i *Lyng* Peder Madsen 1 pd. rug, Bendt Olufsen 5 skp. rug, Hans Olufsen Skomager 1 pd. rug, Niels Andersen 1 pd. rug, i *Skævinge* Hans Olufsen 1/2 pd. rug, 1/2 byg, 1 td. havre, Jens Lauridsen 5 skp. rug, 1/2 pd. byg, 5 skp. havre, Peder Andersen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 1/2 td. havre, Nielaus Pedersen 5 skp. rug, 1/2 pd. byg, 5 skp. havre, gl. Jens Olufsen 14 skp. byg, 1 td. havre, i *Sigerslevøster* Anders Jørgensen 8 1/2 skp. rug, 9 skp. byg, 1 td. havre, Hans Olufsen 8 1/2 skp. rug, 10 1/2 skp. byg, 1 td. havre, Mads Jyde 8 1/2 skp. rug, 10 1/2 skp. byg, 1 td. havre, Hans Skomager 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg, 1 td. havre, Niels Arildsen 7 1/2 skp. rug, 9 skp. byg, 4 1/2 skp. havre, Peder Hansen 12 1/2 skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. 1 1/2 skp. havre, Peder Henningsen 8 1/2 skp. 1 fjk. rug, 10 1/2 skp. byg, 1 td. havre, Anders Hansen 1 pd. 5 skp. rug, 2 1/2 td. 2 skp. havre, i *Strø* Oluf Ibsen 2 pd. rug, i *Strø-lille* Anders Pedersen 1/2 pd. rug, i *Uvelse* Hans Hansen 2 pd. rug, 2 pd. byg, 4 td. havre, 19 sk. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, Anders Christensen 1/2 pd. byg, 2 td. havre, 17 sk. penge, 1 gås, 2 høns, Oluf Johansen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 1/2 td. havre, Mads Pedersen 15 skp. rug, 18 skp. byg, Jørgen Hansen 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg, 1 td. havre, Hans Christoffersen 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg, 1 td. havre, Hans Nielsen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, Ingvar Hansen, 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg, 1 1/2 td. havre, i *Lystrup* Knud Andersen 8 1/2 skp. 1 fjk. rug, 10 1/2 skp. byg, Morten Knudsen 5 skp. rug, 6 skp. byg, 1/2 td. havre, Hans Hansen 3 skp. rug, Christen Hansen 7 1/2 skp. rug, 9 skp. byg, i *Grønholdt* Peder Pedersen 1 fj. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, i *Lønholdt* Mikkel Møller 15 skp. rug, 1/2 pd. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 20 æg, i *Lyngby Magle* [Store Lyngby] Peder Jørgensen 5 skp. rug, 6 skp. byg, 4 1/2 skp. havre, Laurids Andersen 12 skp. rug, i *Meløse* Mogens Lauridsen 9 skp. 1 fjk. rug, 11 skp. 1 fjk. byg, 4 1/2 skp. havre, Morten Nielsen 13 skp. rug, 3 skp. byg, Hans Olufsen 12 1/2 skp. rug, Jens Ibsen 1 otting smør, Søren Lauridsen 6 skp. 1 fjk. rug 7 1/2 skp. byg, 1 1/2 skp. havre, Mads Rubertsen 1 pd. 5 skp. rug, Mads Pedersen 6 skp. rug, 1 td. 1 1/2 skp. havre, Oluf Ibsen 6 skp. 1 fjk. rug, 7 1/2 skp. byg, 1 td. havre, i *Ølstykke* Hans Bendixen 1 1/2 pd. rug, 1 1/2 pd. byg, 3 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, Jens Jensen 12 1/2 skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. 1 1/2 skp. havre, unge Oluf Hansen 1/2 pd. rug, 12 1/2 skp. byg, Pe-

der Jensen Madsen 1 pd. byg, 2 td. havre, i *Svedstrup* Peder Madsen Olsen $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, i *Udlejre* Laurids Jensen 12 skp. rug, 15 skp. byg, i *Lille Rørbæk* Peder Madsen 12 skp. rug, 21 skp. byg, 1 $\frac{1}{2}$ td. havre, i *Snodstrup* Anders Nielsen $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, 1 td. havre, i *Halløse* [*Havelse?*] Frederik Mogensen 15 skp. byg, Niels Flindt 1 pd. byg, Rasmus Olsen 6 skp. byg, Hans Lauridsen af en ødegd. 18 skp. byg, i *Ølsted* Niels Pedersen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 3 høns, i *Avderød* Niels Jensen 20 skp. rug, 1 pd. 1 skp. byg, 1 gås, i *Havelse* Niels Mikkelsen 1 pd. byg, 2 td. havre. Da de herom førte tingsvidner med AKs påskrift bekræftes at være lovligt erhvervede til tinge, godkender kongen de ansøgte afslag. Sjt, 31, 19-20. K. Indl. 4. aug.

1) K har Aggershus.

16. aug. (Aggershus) Hr. Christoffer Urne og hr. Frederik Reedtz fik brev snarest at forhøre Knud Ulfeldt t. Svenstrups regnskaber, så vidt som nogen deraf endnu findes uforhørt. Udt. i Sjt, 31, 20. K.

17. aug. (Aggershus) Rigens hofmester hr. Corfitz Ulfeldt fik brev at anordne, at 2 af kongens skibe, Den hvide Løve og et andet lille brandskib »ungefær af størrelse« hidkommer til Drammen til at indtage en del tømmer, som efter hosføjede designation er bestilt i Norge til ladegden ved Pinneberg slot, og siden bringe det til Blanckness ved Elben, hvor lensmanden smst. skal modtage det. Udt. i Sjt, 31, 20. K.

20. aug. (Aggershus) Bevilling. Jørgen Rasmussen Hellebek har andraget, at han længe har tjent Christian 4. som styrmand, og begæret, at kongen vil bevise ham nogen nåde herfor. Der bevilges ham den årl. landgilde, som nu ydes til kronen, af den gd. i Hornbæk, som hans forældre tidligere har besiddet. Sjr, 22, 47. K. Indl. 25. juli.

23. aug. (Aggershus) Adelspatent. Skibshøvedsmand Laurits Galtung erfares at være født af adel i Norge både på fædrene og mødrene side, men hans fader var ikke så formuende, at han kunne vedligeholde sin adelsstand. LG har derfor begæret stadfæstelse på sit adelskab, som kongen med rigsrådets samtykke hermed konfirmerer for LG og hans ægte børn med skjold og hjelm, som han og hans forældre tidligere har ført. Sjr, 22, 45.

25. aug. (Aggershus) Laurits Galtung fik brev, at kongen vil forlene

ham med Hørje len til førstkommende philippi jacobi, til hvilken tid der skal gives ham forleningsbrev derpå. Udt. i SkT, 8, 5.

7. sept. (Trefoldigheden) Bestalling for Christian Nettelhorst som skibskaptajn. Han skal årl. have 250 kurantdl. fra brevetts dato. Han har begæret nogen tid at måtte rejse ud og tjene til søs på steder, hvor der er noget at lære og se, for at han kan dygtiggøre sig til tjeneste for kongen og fædrelandet. Det bevilges, at han må rejse og herunder beholde sin gage, mod at han indfinder sig til kongens og rigets tjeneste, når det påæskes. SjR, 22, 52.

9. sept. (Trefoldigheden) Å.b. Kongen har på begæring forbedret sin styrmand Erik Marstrands løn med 20 kurantdl. årl., som med hans øvrige løn skal betales af kongens klædekammer. SjR, 22, 52.

9. sept. (Trefoldigheden) Rigens hofmester fik brev at lade bådsfolket, som var med kongen på rejsen til Norge, give 1/4 års løn af deres rest, som de kan tilkomme hos kongen. Udt. i Sjt, 31, 21. K.

10. sept. (Bangsbo) Ms. til Christen Lange og Steen Bille. Jfr. Berte Stygge har anholdt om befaling til dem om at mægle mellem hende og hendes broder Marquor Kaas t. Tidemandsholm, hvilket de begge har betroet dem til. De skal med kgl. fuldmagt indstævne de to for sig og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 23.

12. sept. (Ålborg) Henrik Ramel fik brev snarest at erklære sig om Børglumklosters tjeneres supplikation, og indsende erklæringen til kancelliet. Udt. i Sjt, 31, 21.

12. sept. (Ålborg) Bevilling. Anders Christensen af Vejby i Børglumklosters len har andraget, at han har forset sig med lejermål med Anna Svendsdatter, som er ham beslægtet i 3. led. Han begærer at efterlades sin forseelse og at måtte ægte hende. Kongen har »udi denne vores regerings begyndelse« efterladt forseelsen og bevilget ægteskabet. Dog skal AC til hospitalet i Ålborg til de fattiges underhold give så meget af sin formue, som Henrik Ramel synes, han kan svare, og desuden bevise, at han ikke er nærmere beslægtet med AS. JR, 11, 69.

12. sept. (Ålborg) Ms. til Palle Rosenkrantz og Mogens Sehested. Ditlev von Buchwald t. Tvis på egne og søstersønnerne Anselm og Christoffer Jørgen von Podewils vegne og fru Catrine von Ahlefeldt, afd.

Iven von Buchwalds på egne vegne har andraget, at de agter snarest at skifte efter IB og derfor begærer denne befaling til adressaterne. De skal som kommissærer med kgl. fuldmagt overvære skiftet, og, hvis tvist opstår, forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 23.

14. sept. (Hobro) Peder Juel fik brev at måtte forløves herved til kroningen, dog at han først tager sin afsked hos dronningen og andre hendes fornemme ministre og tilbørligt forklarer dem årsagen til sin bortrejse for at forekomme adskillig mistanke, som ellers kunne forårsages deraf. Udt. i Sjt, 31, 21. K.

14. sept. (Hobro) Bevilling. Christian 4. har for nogen tid siden forundt den latinske skolemester i Ålborg Ø. og V. Hassing sognet i ender. Borgmester og råd smst. har nu begæret, at disse tiender her efter må perpetueres til de latinske skolemestres løn. For at man kan få des dygtigere folk til skolemestre, har kongen bevilget ansøgningen, således at tienderne efter nuværende skolemester mag. Hans Egidesens død må være perpetueret til de kommende latinske skolemestres løn, dog for tilbørlig stedsmål og afgift, som HE nu nyder dem. JR, 11, 70.

14. sept. (Hobro) Bevilling. Peder Hansen i Østbjerg har andraget, at han har forset sig med lejemål med Gertrud Jensdatter, som er ham beslægtet i 3. led. Han begærer at efterlades sin forseelse og at måtte ægte hende. Kongen har »udi denne vores regerings begyndelse« efterladt forseelsen og bevilget ægteskabet. Dog skal PH bevise, at han ikke er nærmere beslægtet med GJ, og til hospitalet i Ålborg give, hvad Erik Juel synes, han kan svare til de fattiges underhold. JR, 11, 71.

14. sept. (Hobro) Ms. til Erik Juel, Jens Høeg og Manderup Due. Borgmestre og råd samt menige borgerskab i Skt. Budolfi s. i Ålborg har andraget, at de i sognet har ringe og langt fra liggende fædrift, og begæret at forundes til deres fædrift et stykke jord syd for byen, som Hasseris bønder nu bruger, mod nøjagtigt vederlag til dem af den gamle jord, som ligger der sønden i markerne i byens frihed, og som ligger dem langt fra hånden, samt af den jord og fædrift, som ligger særskilt til Finstrup i Hornum h. Da EJ bekræfter, at den begærede jord kan udlægges uden bøndernes skade, når de får lige vederlag af byens frihed, som ligger dem nærmere, godkender kongen, at adres-

saterne besigtiger det begærede og det tilbudte og siden på kongens behag gennemfører mageskiftet. JT, 12, 24.

14. sept. (Hobro) Ms. til Erik Juel. Borgmestre og råd i Ålborg har andraget, at vejene der til byen er meget onde, så de rejsende og bønderne, som vil sælge deres varer i byen vanskeligt kan komme frem, når regnvejr indfalder. De tilbyder derfor på byens bekostning at lade lægge stenbro på vejene, hvor det er fornødent, hvis der af bønderne i Fleskum og Hornum herreder må ske dem nogen tilkørsel af sten. EJ skal derfor tilholde kronens tjenere i de to herreder, at hver helgd. til nævnte stenbro skal fremføre og give 4 læs kampesten og hver halvgd. og bol halvt så meget eller mindre, alt efter deres størrelse. Han skal desuden forhandle med adelen i de to herreder om at bevilge samme hjælp af deres tjenere, hvilket kongen ikke tvivler på, at de godvilligt vil indgå på, da de og deres tjenere og alle rejsende kan have stor gavn deraf, mest de, som bor nærmest byen, når stenbroen således af borgmestre og råd vedligeholdes, hvormed EJ også skal have indseende. JT, 12, 25.

14. sept. (Hobro) Ms. til Erik Juel og bispemesteren i Ålborg. Skolemesteren i Ålborg mester Hans Ægidiusen har klaget over, at borgmestre og råd smst. i 6 år har forholdt ham et halvt hundrede sldl., som for nogle år siden af dem var bevilget ham og hans formænd til hans løns forbedring, og at de ikke mener at være ham videre løn skyldig, da der for nogen tid siden på deres ansøgning i stedet af Christian 4. er tillagt ham Ø. og V. Hassings tiende. Adressaterne skal snarest fordrer parterne for sig med deres dokumenter og mægle bedst muligt mellem dem. JT, 12, 26.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Erik Juel og bispemesteren i Ålborg. Peder Nielsen Smed har andraget, at han har et barn, som ved »børnepoche« har mistet sit syn, så han ikke kan arbejde for føden. Kongen godkender, at han må indkomme i hospitalet i Ålborg, når plads bliver ledig, og holdes lige med andre hospitalslemmer. JT, 12, 25.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Mogens Kaas. Jfr. Anne Vestenie har begæret, at han overleverer hendes værgemål, som han har forestået, til hendes søsterdatters mand Laurids Friis, da MK nu er bosat på Langeland så langt fra hende, at han ikke vel kan forstå det. Han skal, som begæret, levere det til LF med rigtighed for, hvad der på

hendes vegne er modtaget og igen udgivet af MKs afdøde fader og ham selv. JT, 12, 28 .

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Laurids Friis. Jfr. Anne Vestenie har begæret, at Mogens Kaas, som nogen tid har forestået hendes værgemål, må afgive det til LF, som på sin hustrus vegne er hendes nærmeste arving, og da MK har bosat sig på Langeland og så langt fra hende, at han herefter ikke vel kan forestå det. LF skal overtage det og forvalte det til hendes gavn. JT, 12, 27.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Erik Lunov og Ove Blik. Mogens Kaas er på jfr. Anne Vestenies begæring befalet at aflevere hendes værgemål til Laurids Friis t. Randrup. De skal med kgl. fuldmagt som kommissærer overvære overleveringen og se til, at alt går lovligt og rigtigt til. JT, 12, 26.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Joakim Beck. Frands Pogwisch har begæret bevilget 12 ege i kronens skove i JB's len til reparation af stalden og broen på Hald slot, som er nedblæst i forleden uvejr. Kongen godkender begæringen, og JB skal lade egne fælde og lade sit lens bønder føre dem til Hald lens grænse, hvorfra Hald lens bønder skal føre dem til Hald. JT, 12, 26.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Frands Pogwisch. Han har begæret at måtte reparere stalden og broen på Hald slot, som i seneste uvejr er nedblæst og »slet forfalden«. Det godkendes, dog på mindst mulige bekostning, og kongen har bevilget 12 ege dertil af Silkeborg lens skove, som bønderne i Silkeborg len fører til Hald lens grænse, hvorom lensmanden smst. har fået missive. JT, 12, 27.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Ove Blik og Peder Seefeld. Borgmester i Mariager Johan Karll har andraget, at de for nogen tid siden af landsdommerne i Nørrejylland. er tilnævnt at gøre ham udlæg hos Tyge Kruse t. Balle for nogen gjæld, han if. håndskrift og regnskab har at fordrø hos denne efter derpå erhvervet indvisningsdom, men at det endnu ikke er efterkommet. De skal snarest fyldestgøre landsdommernes dom, så JK uden ophold kan få sin betaling. JT, 12, 28.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Henrik Thott. Tolderen i Randers Mogens Nielsen er død for få dage siden, og det begæres, at i hans sted forordnes Mads Poulsen, som HT anser for vederhæftig. Dette godkendes. JT, 12, 28.

15. sept. (Dronningborg) Ms. til Frands Pogwisch. Sognepræsten i Hobro klager over, at hans præsteresidens er ganske brøstfældig, så han ikke kan »besidde« den, og begærer, at borgmester og råd må lade istandsætte ham den, da de i forrige tider har været befaleet at gøre det. FP skal tilholde dem at istandsætte og siden vedligeholde den, så præsten kan have sit nødtørfelige ophold i den, og kongen forskånes for videre overløb. JT, 12, 29.

16. sept. (Århus) Bevilling. Hr. Peder Lassen begærer og får bevill. på livstid på herligheden og kronens skyld af Borupgård i Støvring h., Dronningborg len, som han selv ejer. JR, 11, 71.

16. sept. (Århus) Bevilling. Tolder i Randers Mads Poulsen bevilges, så længe han forvalter tolderbestillingen, som løn at oppebære landgilden af Thorup ladegd. under Dronningborg len, som årl. giver 15 td. rug, 18 td. byg, 30 td. havre, 1 1/2 td. smør og 3 staldøksne samt, når der er olden, olden til 20 svin i dens skove. Derimod skal han ingen løn tilskrive sig på sig selv eller sin dreng, ej heller nogen omkostning for rejser med regnskabet, for lys eller ildebrændsel på toldboden eller noget andet. Lensmanden på Dronningborg skal anordne, at bønderne på ladegden indtil videre yder ham landgilden, og lade ham nyde olden til 20 svin. JR, 11, 71. Orig. i DKanc. B 165a.

17. sept. (Skanderborg) Rigens hofmester fik brev at sende en bygmester til Skanderborg, som kan besigtige slottets brøstfældighed og beskrive, hvad den »nødvendigen kan komme at stå på«, så der siden heri kan gøres anden fornøden anordning. Udt. i Sjt, 31, 21. K. Orig. i DKanc. B 167b.

17. sept. (Skanderborg) Hans Lindenov fik brev, at når Niels Lykke og Otte Pogwisch ankommer med kongens søsters lig¹ til Kalundborg, og de hermed henvender sig til ham, skal han skaffe dem en ligvogn med tilhørende heste til Roskilde, så de kan komme velbefordret dertil. Udt. i Sjt, 31, 21. K.

1) Det føres if. K fra Skanderborg, hvor det nogle år har været bisat i slotskirken. Der er fmlt. tale om Chr. 4.s ældste datter med Kirstine Munk Anna Katrine, død 1633.

17. sept. (Skanderborg) Niels Trolle fik brev at lade ovenn. lig indsætte i Roskilde domkirke i det kapel, Christian 4. har udvalgt og ladedet forfærdige til sit og sines nedsættelsessted. Udt. i Sjt, 31, 21. K.

17. sept. (Skanderborg)¹ Niels Lykke og Otte Pogwisch fik brev snarest at følge og ledsage nævnte lig til Roskilde. Udt. i Sjt, 31, 21. K.
1) Således if. K. Indførslen er u.d. og st.

17. sept. (Skanderborg) Konfirmation på fæstebrev fra Erik Grubbe til rådmand i Århus Peder Rasmussen og hustru Abelone Lauritsdatter på en have ved Studsgades ende, som Jens Lassen og hustru Dorte Andersdatter er fradøde. PR og AL har givet dobbelt fæste, mod at den længstlevende må beholde den sin livstid. JR, 11, 72.

17. sept. (Skanderborg) Å.b. til bønderne i Silkeborg len. Skrивeren på Silkeborg har berettet, at de er efterladende og forsømmelige med at give ham den skiverskæppe, de skylder ham if. Joakim Becks forleningsbrev. De skal give ham den, hvis de ikke vil tiltales og straffes herfor. JR, 11, 73. (Jf. CCD, V, 582).

17. sept. (Skanderborg) Ms. til Erik Grubbe og bispen. Maren Nielsdatter har begæret at måtte komme i hospitalet i Århus. De skal indtage hende, når plads bliver ledig, og underholde hende som andre hospitalslemmer smst. JT, 12, 29.

18. sept. (Skanderborg) Bevilling. Sognepr. t. Them s. hr. Niels Jørgensen har begæret afgiften af Vinding sogns tiende, hvilket bevilges ham indtil videre. JR, 11, 73.

19. sept. (Kolding) Ms. til Frands Lykke, Gunde Rosenkrantz og Henrik Thott. Det berettes kongen, at der til Dronningborg slot ingen rigtig jordebog findes, fordi de tidl. lensmænd, en efter anden, længere end 24 år altid har leveret deres efterfølgere kopi af den samme jordebog, som de har modtaget, uanset at der på godset er sket mærkbare forandringer, både ved mageskifter og på anden måde, så at i den nuværende jordebog findes indført både alt det gods, som er skiftet til lenet i 20 år, og det, der er kommet derfra igen, og at der således står nogle hundrede td. korn mere, end der er, hvilket dog ikke kommer kongen til gavn, da det igen føres til afkortning i regnskabet, og dog ikke alene forårsager konfusion både for rentemestrene og lensmændene, men også, især i denne tid, adskillige falske afslag både med rytterhold, udskrivning af soldater og især nu med at udlægge krongods. Adressaterne skal snarest begive sig til Dronningborg og forfatte 2 nye rigtige enslydende jordebøger over alt gods, som nu findes til slottet. Den ene skal leveres på rentekammeret, den anden

til lensmanden på Dronningborg til hans og efterkommeres efterretning. JT, 12, 29.

20. sept. (Kolding) Rigens hofmester fik brev at oprette en kontrakt med fru Dorte Friis om, hvordan Nygård og noget i nærheden liggende gods kan forundes hende i forpagtning i stedet for Restrup, som nu skal sælges til kronens gæld. Udt. i Sjt, 31, 21. K.

20. sept. (Kolding) Ms. til Margrete Lunge. Det erfares af hendes erklæring, at de mænd, som nu har forpagtet Nygård, nylig over for ML har begæret, at de efter Christian 4.s brev derpå til dem måtte beholde den. Hun skal på kongens vegne tilkendegive dem, at de til philippi jacobi 1649 skal oplade den til fru Dorte Friis, da kongen til den tid har forundt hende den i stedet for Restrup. JT, 12, 31.

20. sept. (Kolding) Ms. til Gregers Krabbe. Hvad Margrete, afd. Jacobs har begæret, kan han se af hendes hosføjede supplikation. Han skal så vidt muligt hjælpe hende til rette heri. JT, 12, 31.

20. sept. (Kolding) Ms. til Henrik Thott. Han har andraget, at en del af kronens bønder i lenet højligt behøver bygningstømmer, da deres gde i forleden fejde er blevet meget forfaldne. Kongen godkender, at han lader dem få det, dog at det tages, hvor det skader skoven mindst. JT, 12, 31.

25. sept. (Flensborg) Rigens hofmester fik brev at befale dr. Otto Sperling at forføje sig til Frederiksborg og der opvarte de kgl. børn, indtil dr. Byllick kommer igen. Udt. i Sjt, 31, 21. (Efter kgl. maj:ts egen befaling) K.

28. sept. (Flensborg) Ms. til fru Margrete Lunge. Kongen erfarede, da han senest var i Jelling, den afskrift, som i Christian 4.s tid er opsat i kirken af det monument, som findes på kirkegården, ikke at være ret. Han har derfor befalet præsten at opsætte en tavle og derpå ret antegne, hvad der findes på nævnte monument. ML skal betale præsten tavlen, og hvad derpå bliver bekostet. JT, 12, 32.

29. sept. (Flensborg) Niels Trolle fik brev, at han i år af sit lens indkomst må gøre sig betalt for 9 læster 1 1/2 td. rug, som i forleden fejde er modtaget til Glückstadt fæstnings fornødenhed af Bertel Harboe i Ringkøbing efter den derom oprettede akkord. Udt. i Sjt, 31, 21. K.

29. sept. (Kolding)¹ Ms. til Margrete Lunge. Sofie Below, afd. Christen Thotts t. Ballinge [Boltinggård?] har andraget, at hun har vidtløftig trætte med en Niels Ibsen, der bor her i egnen, pga. adskilligt røveri og anden modvilje, han i forleden fejde har begået på hendes gods, hvorom en bondekarl ved navn Rasmus, som på samme tid har tjent hos NI, bedst ved besked. Han vil dog ikke møde på tinge for at vidne, fordi han ikke vil gøre NI imod. Da Rasmus endnu tjener i Jerlev h. i Koldinghus len, skal ML tilholde ham at møde på tinge, når det påæskes af SB, og vidne, hvad han ved om sagens beskaffenhed. JT, 12, 30.

1) Dato el. sted fml. forskrevet.

30. sept. (Flensborg) Oluf Brockenhuus fik brev snarest at lade kongens vej mellem Kbh. og Roskilde reparere og forsyne med fornødne låse, bomme, broer, porte og anden fornødenhed, og at bruge sand og jord og ikke blåler til at forhøje og forbedre den med, hvor det behøves. Udt. i Sjt, 31, 21. K.

30. sept. (Flensborg) Ms. til Anders Bille, hr. Mogens Kaas, Iver Vind og hr. Jørgen Brahe. Tidl. generalproviandmester Hans Villumsen har andraget, at Falk Gøye t. Hvidkilde og Laurids Ulfeldt t. Egeskov af Christian 4. er befalet at forhøre hans proviantregnskaber og heri har opskrevet ham adskillige mangler. Han har derfor begæret befaling til adressaterne om at gennemse regnskaber og antegnelser og derpå afsige kendelse om, hvad af nævnte mangler han bør betale eller godtgøres. De får betaling i overensstemmelse hermed. (Jf. 18. og 22. juli 1648). FT, 7, 12. K.

30. sept. (Flensborg) Ms. til Joakim von Buchwald og Niels Harboe. Peder Brockenhuus har anholdt om befaling til dem om at meddele ham kopi af en indførsel, de for Frederik von Buchwald har gjort i hans afd. faders gods og løsøre, da han er interesseret deri. De får befaling herom. FT, 7, 12. K.

30. sept. (Flensborg) Bevilling. Delefoged i Nørvang h. i Koldinghus len Anders Christensen har begæret, at landgilden af $\frac{1}{2}$ kronens gd. (Mads Knudsen) i Hornstrup s. og by må forundes ham, da hans formænd altid har haft frihed på $\frac{1}{2}$ gd. for skyld og landgilde. Da fru Margrete Lunge, afd. Mogens Billes ved påskrift på supplikationen bekræfter dette, bevilges det ansøgte indtil videre. JR, 11, 74.

30. sept. (Flensborg) Ms. til fru Margrete Lunge. Den forrige portner på Koldinghus slot har berettet, at der resterer ham kostpenge for den tid, de svenske var Nørrejyll. mægtig, og har begæret at måtte få dem, da han hele tiden var til stede ved slottet. Kongen godkender, at hun giver ham dem. JT, 12, 32. Orig. i Koldinghus lensrgsk.

30. sept. (Flensborg) Ms. til fru Margrete Lunge. Borgmester i Kolding Jørgen Knudsen har andraget, at ham af Christian 4. for en vis afgift var forundt al told, som i Kolding kunne falde af fremmed og dansk øl, malt, mjød, eddike og dansk brændevin, og at dog en del af borgerskabet holder sig tilbage med det, de til kronen bør give for de 2 år fra 1646 til 1648, skønt en del af dem er søgt derfor med proces og andre til tinge og på rådstuen er påmindet om at indfinde sig dermed, hvilket han beklager endnu ikke at være sket. Hun skal alvorligt tilholde borgerskabet uden ophold at erlægge, hvad de skylder. JT, 12, 32.

30. sept. (Flensborg) Ms. til fru Margrete Lunge. Jens Pedersen af Fredskier har andraget, at den halvgd., han påbor, med en stor del af hans formue er brændt ved et ulykkeligt tilfælde, og har begæret nogen frihed, at han des bedre kan komme på fode. Da ML bekræfter hans angivende, godkender kongen, at han forskånes for landgilde, ægt og arbejde i indeværende år. JT, 12, 33. Orig. i Koldinghus lensrgsk.

2. okt. (Flensborg) Ms. til rigsrådet. Kongen agter den 18. nov. at lade nedsætte Christian 4.s lig i Vor Frue kirke, og råderne skal pga. adskillige vigtige, kongen og riget magtpåliggende ærinder møde i Kbh. den 6. nov. og siden ære kongens fader med deres nærværelse ved hans ligs begængelse. De skal medtage deres hustruer og deres jomfruer, at også de ved at være til stede kan gøre Christian 4. den velfortjente ære og sidste tilbørlige tjeneste. Det er desuden besluttet, at straks derefter skal kongens og den udvalgte dronning Sofie Amalies kroning foretages i Kbh., og råderne skal derfor med deres hustruer og jomfruer forblive i byen og forrette, hvad der bliver anordnet og befalet, kongen og rigerne til ære. Sjt, 31, 22. K.

Tilf.: Rigens råd var efterskrevne: hr. Corfitz Ulfeldt, hr. Christian Thomesen, Anders Bille, Ove Giedde, hr. Christoffer Urne, Hannibal Sehested, hr. Mogens Kaas, hr. Tage Thott, hr. Christoffer Ulfeldt, hr. Oluf Parsberg, Jørgen Seefeld, Gregers Krabbe, Hans Lindenov, Iver Vind, hr. Jørgen Brahe, hr. Frederik Reedtz, Niels Trolle.

2. okt. (Flensborg) Ms. til adelen i Danmark. Kongen agter den 18. nov. at lade nedsætte Christian 4.s lig i Vor Frue kirke, og adelsmændene skal for at vise ham den sidste ære og tjeneste møde i Kbh. den 14. nov. og til den bestemte dag ære og opvarte ligets begængelse. NB/: De skal tage deres hustruer og deres jomfruer med sig, at også de kan være til stede og gøre Christian 4. den velfortjente ære og sidste tilbørlige tjeneste :/. Det er desuden besluttet, at straks efter skal kongens og den udvalgte dronning Sofie Amalies kroning foretages i Kbh., og adelsmændene skal derfor # //: med deres hustruer og jomfruer :// forblive i byen og forrette, hvad der bliver anordnet og befalet, kongen og rigerne til ære. Sjt, 31, 22. K. Indl. 23. nov.

Tilf.: NB /: :/ Det, som findes her indelukket, skal udelades af deres breve, som er enkemænd eller ugifte. # //: :// Dette skal i lige måde udelades i enkemændenes og de ugiftes breve.

Fortegnelse på adelen i Danmark, som fik brev til Christian 4.s begravelse og Frederik 3.s og dronningens kroning: *Jyll.*: Niels Krag, Trudsholm, Gunde Lange, Kølbygård, Thomas Kaas, Ørndrup, Erik Juel, Hundsbæk, Hans Lykke, Søgård, Peder Gersdorff, Sæbygård, Axel Juul, Volstrup, Axel Juul, Bjørnsholm, Niels Parsberg, Eskær, Mogens Høeg, Kærgårdsholm, Mogens Sehested, Holmgård, Henrik Below, Spøttrup, Erik Kaas, Aggersborggård, Jørgen Høeg, Todbøl, Peder Lange, Kærgård, Christoffer Hvas, Hennegård, Henrik Bille, Tirsbæk, Jørgen Arenfeldt, Voergård, Jørgen Kruse, Hjermeslevgård, Manderup Due, Halkær, Just Høeg, Bjørnholm, Hans Bille, Jungetgård, Jens Høeg, Vang, Corfitz Ulfeldt, Matstrup, Jørgen Rosenkrantz, Kjeldgård, Jørgen Marsvin, Aunsbjerg, Christoffer Bille, Mejlgård, Henrik Rantzau, Schöneweide, Valdemar Lykke, Grinderslevkloster, Christen Lange, Rønnowsholm, Steen Rodsteen, Lerbæk, Tyge Kruse, Balle, Niels Harboe, Nebel, Palle Rosenkrantz, Vosnæsgård, Christoffer Friis, Åstrup, Frands Lykke, Overgård, Axel Urne, Kjellerup, Henrik Linderot, Ebbe Ulfeldt, Egeskov, Laurids Pogwisch, Skrumsager, Frands Pogwisch, Ravnholt, Otte Lunov, Hepinggård, Niels Lykke, Harrested, Herluf Mormand, Brandholm, Knud Seefeld, Dalsgård, Erik Krabbe, Strandbjerggård, Manderup Abildgaard, Skodborg, Johan Brockenhuus, Lerbæk, Valdemar Daa, Bonderup, Jørgen Hartvigsen, Lindved, Sigvard Brockenhuus, Ullerup, Gunde Rosenkrantz, Vindinge, Ditleff von Buchwald, Tvis, Erik Hvas, Gerumgård, Johan Brockenhuus, Sebberkloster, Jacob Lindenov, Hundslund, Hans Skade, Rolsøgård, Hans Basse, Gerumgård, Henrik Sandberg, Kvelstrup, Henrik Mund, Serridslevgård, Enevold Seefeld, Visborggård, Hans Dyre, Boller, Joakim Beck, Glad-

saxe, Steen Bille, Heegaard, Folmer Urne, Linderumgård, Hans Jull, Skouffgaard, Hartvig Sax, Iver Lange, Bramminge, Iver Kaas, Ulstrup, Jens Bildt, Hæstrup, Caspar Gersdorff, Bustrup, Jørgen Jull, Agersbøl, Christen Kaas, Skibstedgård, Peder Seefeld, Havnø, Vogn Vognsen, Stenshede, Erik Lunov, Viskum, Markus Kaas, Tidemandsholm, Mogens Kaas, Nandrup, Valdemar Skram, Sjelleskovgård, Jacob Krabbe, Væbnersholm, Ove Lunov, Nystrup, Gunde Rostrup, Stårupgård, Jørgen Kruse, Kærsgård, Laxmand Gyldenstierne, Biersgård, Hans Wulf Unger, Villerup, Niels Galde, Egebjerg, Jørgen Navl, Knud Sørensen, Tridie, Christen Lange, Hesselmed, Jørgen Kaas Iversen, Ulstrup, Ove Blik, Nørbæk, Claus Dyre, Vingegård, Knud Galt, Viumgård, Anders Munk, Laurids Ulfeldt. – *Enkemænd og ungarle i Jyll.:* Erik Grubbe, Tjele, Verner Parsberg, Sødal, Viffert Seefeld, Refs, Mogens Arenfeldt, Rugård, Jacob Grubbe, Kabel, Henrik Lange, Oldager, Iver Lykke, Bigum, Just Friis, Vadsøkærgård, Niels Friis, Favrskov, Niels Skade, Nærild, Otte Skade, Wolf von Buchwald, Tvis, Erik Høeg, Bjørnholm, Bendix von Breide, Donslund, Christoffer Skade, Katstrup, Erik Blick, Beg, Henrik Thott, Boltinggård, Jens Hvas, Skærholt, Joakim Normand, Iver Lykke, Iver Dyre, Hvidstedgård, Mogens Kaas, Lyngholm, Mogens Kaas, Nebstrup, Eiler Gabriel, Folmer Rosenkrantz, Anders Mogensen, Anders Kaas, Enevold Kaas, Sø, Mourids Brun, Kjeld Gyldenstierne, Predbjørn Gyldenstierne, Jacob Seefeld, Overgård, Christian Friis, Vorgård, Eiler Bille, Tirsbæk, Frands Rantzau, Estvadgård, Jørgen Munk, Haraldskær, Christen Skeel, Hammelse, Jesper Vognsen, Christen Lange, Bramminge, Laurids Lunov, Henrik Krabbe, Damsgård, Morten Skinkel, Jens Lange, Bramminge. – *Sjæll.:* Henrik Ramel, Bækkeskov, Otte Brahe St., Næsbyholm, Frederik Parsberg, Vognserup, Otte Krafse, Egholm, Vincents Bille, Valbygård, Achim von Bredow, Aggersvold, Køn Jokum Grabow, Sørup, Flemming Ulfeldt, Orebygård, Christoffer Pax, Torup, Peder Grubbe, Lystrup, Henrik Lindenov, Gavnø, Oluf Brockenhuus, Hjuleberg, Arent von der Kuhla, Otte Krag, Voldbjerg, Niels Parsberg, Eskilstrup, Knud Paslick, Rønnebæksholm, Christoffer Lindenov, Lindersvold, Christoffer Gøye, Oxholt, Jørgen Kaas, Østergård, Ove Skade, Peder Vibe. – *Enkemænd og ungarle i Sjæll.:* Sigvard Urne, Rårup, Rønnow Bille, Sandbygård, Oluf Daa, Holmegård, Christen Skeel, Vallø, Wentzel Rothkirck, Krogsgård, Otte Pogwisch. – *Fyn.:* Steen Bille, Kærsgård, Gregers Høeg, Rørbæk, Falk Gøye, Hvidkilde, Caspar Due, Rønninge Søgård, Henrik Podebusk, Kørup, Claus Ucke, Lammehave, Erik Qvitzow, Sandager, Joakim von Buchwald, Langesø, Henrik Gyldenstierne,

Svanholm, Eiler Høeg, Dallund, Jørgen Schulte, Findstrup, Henning Pogwisch, Hollufgård, Henrik Lange, Rygård, Claus Sehested, Ørlevkloster, Laurids Skinkel, Gerskov, Predbjørn Banner, Baldtzar von Mühlheim, Markus Rodsteen, Lundgård, Niels Friis, Hesselager. – *Enkemænd og ungharle i Fyn*: Henning Valkendorf, Glorup, Ejler Bille, Nakkebølle, Claus Urne, Herman Kaas Frandsen, Peder Brockenhuus, Nørskov, Henrik Oldeland, Uggerslevgård, Ejler Evert Banner, Ringstedgård, Axel Brahe, Eskebjerg, Anders Aschersleben, Emmike Petersen, Ebbe Rosenkrantz, Bramstrup. – *Loll. og Falster.*: Jobst Frederik von Papenheim, Erik Kaas, Bremersvold, Erik Steensen, Søllested, Lave Bille, Havlækkegård, Otte Qyitzow, Elved, Christoffer Steensen, Grimsted, Lave Beck, Førslev. – *Enkemænd og ungharle i Loll. og Falster*: Erik Rosenkrantz, Rosenholm, Rudbeck Pors, Øllingsøgård, Claus Pors, Gabriel von Rensberg. – *Langeland*: Vincents Steensen, Steensgård, Erik Kaas, Lindskov, Niels Harbo. – *Skåne og Blekinge*: Niels Krabbe, Skillinge, Falk Lykke, Gersnæs, Palle Urne, Gyllebo, Henrik Lindenov, Øvedskloster, Knud Gabriel, Hjulerød, Holger Rosenkrantz, Frøllinge, Jørgen Urup, Verpinge, Enevold Kruse, Engeltoft, Corfitz Gabriel, Bjørn Maccabæus, Ejler Holck, Gedsholm, Claus Gagge, Dragsholm, Jacob Grubbe, Røgle, Iver Krabbe, Vegholm, Wulf Hieronymus von Kratz, Duege, Christoffer Mormand, Esperød, Jørgen Snabe, Snabesholm, Axel Urup, Belteberg, Stalder Kaas, Rosendal, Ebbe Ulfeldt, Øvedskloster, Knud Ulfeldt, Svenstrup, Otte Thott, Næs, Joakim Gersdorff, Tunbygård [Tunbyholm], Frederik Skade, Arløse, Jens Gagge, Bolstofte, Claus Sparre, Claus Urne, Tullerbo, Johan Urne, Vandsted, Frederik Budde, Thollese, Jacob von Ahn, Asetorp, Steen Brahe, Knudstrup. – *Enkemænd og ungharle i Skåne*: Henrik Huitfeldt, Lillø, Bjørn Ulfeldt, Møllerup, Jacob Sinklar, Sinklarsholm, Kjeld Krag, Trudsholm, Ejler Hardenberg Gyldenstjerne, Svanholm, Laurids Galtung, Thorsnæs, Mathis Zeetwiss, Roserød, Mogens Rosenkrantz, Glimminge, Peder Bille, Erik Kruse, Engeltoft, Christoffer Valkendorf, Ellinge.

2. okt. (Flensborg) Ms. Til enkefruerne i Danmark. Gud har fra denne forgængelige verden til sit evige riges herlighed bortkaldt Christian 4., hvem Gud sammen med alle tro kristne på den yderste dag give en glædelig og ærefuld opstandelse. Kongen agter den 18. nov. i Vor Frue kirke at nedsætte hans lig, og enkefruerne skal den 17. nov. med deres jomfruer komme til Kbh. for den flg. dag at følge liget. Sjt, 31, 25. K.

Tilf.: Fortegnelse på enkefruerne, som fik brev: *Jyll.*: fru Else Høeg,

Jacob Vinds, Klarupgård, fru Ingeborg Parsberg, Iver Juuls, Villestrup, fru Sofie Brahe, Jørgen Lunges, Odden, fru Vibeke Bille, Erik Rantzaus, Tårupgård, fru Ide Lange, Jens Juels, Kjeldgård, fru Birgitte Brockenhuus, Jacob Ulfeldts, Urup, fru Berte Friis, hr. Albret Skeels, Fussingø, fru Susanne Krabbe, Niels Friis', Krastrup, fru Anne Gyldenstjerne, Ulrik Sandbergs, Kvelstrup, fru Christence Krag, Fasti Staverskovs, Øllufgård, fru Dorte Juel, Iver Krabbes, Albæk, fru Margrete Marsvin, Jørgen Urnes, Alslev, fru Else Thott, Corfitz Ulfeldts, Skovsgård, fru Anne Vind, Jørgen Krag, Endrupholm, fru Margrete Ulfstand, Mogens Juels, Vosborg, fru Lisbet Rodsteen, Jørgen Ornings, Skårupgård, fru Anne Høeg, Axel Rosenkrantz', Kyø, fru Birgitte Lindenov, Otte Skeels, Hammelse, fru Dorte Kruse, Terkel Krabbes, Sønderhoffuit [Rørbæk Hovgård], fru Ingeborg Skeel, Palle Rodsteens, Brandholm, fru Lisbet Rosenkrantz, Otte Kaas', Hørbylund, fru Margrete Krag, Erik Billes, Varho, fru Mette Lange, Erik Lykkes, Højris, fru Karen Rostrup, Frands Juuls, Rækkedgård, fru Ide Lunge, Otte Skeels, Katholm, fru Elsebe Juel, Ove Juuls, Brusgård, fru Ellen Vind, Christen Krag, Lydumgård, fru Else Vind, Knud Rodsteens, Lengsholm, fru Ide Gøye, Jens Juels, Lindbjerggård, fru Anne Kaas, Hartvig Billes, Møllerup, fru Christence Juel, Knud Gyldenstjernes, Stubbergård, fru Sofie Sandberg, Enevold Kruses, Tilsted, fru Margrete Pax, Erik Qvitzows, Gelskov, fru Sidsel Glambek, Morten Pax', Bjerregård, fru Maria Below, Christen Holcks, Hastrup, fru Sofie Below, Christen Thotts, Fårup, fru Sofie Staverskov, Laurids Ebbesens, Refstrup, fru Tale Kaas, Johan Anreps, Grønkærgård, fru Mette Rosenkrantz, Niels Vinds, Grundet, fru Margrete von der Lühe, Jørgen Brockenhuus', Sebbekloster, fru Maren Bølle, Thomas Juels, Estrup, fru Christence Juel, Hans Krabbes, Søgård, fru Margrete Lunge, Mogens Billes, Tirsbæk. – *Sjæll.*: fru Margrete Krabbe, Ditlev Holcks, Eskilstrup, fru Lisbet Bille, Sigvard Becks, Førslev, fru Dorte Banner, Christoffer Krafses, Egholm, fru Birgitte Gyldenstjerne, Axel Urnes, Rygård, fru Merete Grubbe, Knud Urnes, Bækkeskov, fru Karen Gyldenstjerne, Godske Lindenovs, Lindersvold, fru Pernille Banner, Eske Krafses, Assendrup, fru Birgitte Clausdatter, Emmike Sparres, Jonstrup, fru Berte Vind, Otte Thermos, Ottestrup, fru Lene Rud, Jørgen Grubbes, Vedbygård, fru Birgitte Thott, Otte Gøyes, Turebygård, fru Lene Barnekow, Tønne Friis', Tølløse, fru Regitze Grubbe, Alexander Rabe von Papenheims, Snedinge, fru Birgitte Mund, Mogens Pax', Torupgård, fru Lisbet Beck, hr. Tage Thott Andersens, Næs, fru Regitze Grubbe, Hans Ulriks [Gyldenløve], Vindinge, fru Ide Daa, Christen Holcks, Hastrup, fru Sofie

Rantzau, Mogens Gyldenstiernes, Søholm, fru Ingeborg Arenfeldt, Ernst Normands, Selsø, fru Edel Urne, Pros Munds, Grevensvænge, fru Karen Krabbe, Holger Rosenkrantz', Vemmetofte, fru Marie Ulfeldt, Axel Arenfeldts, Basnæs, fru Abel Sandberg, Melchior Oldelands, Uggerslevgård, fru Anne Lunge, hr. Just Høegs, Gjorslev. – *Fyn*: fru Anne Brockenhuus, Henning Valkendorfs, Glorup, fru Anne Brahe, Ejler Qyitzows, Elved, fru Ellen Marsvin, Knud Ruds, Ellensborg, fru Elsebe Ulfeldt, Jesper Friis', Ørbækklunde, fru Lisbet Sofie Rantzau, Hans Lindenovs, Hundslund, fru Ingeborg Gyldenstierne, Hans Oldelands, Uggerslevgård, fru Margrete Norby, Tønne Billes, Billeskov, fru Anne Friis, Laurids Lindenovs, Oregård, fru Lisbet Korff, Torben Gabriels, Fjellelose, fru Elline Gøye, Mourids Ascherslebens, Jerstrup, fru Christina Lützow, Knud Ulfeldts, Hverringe. – *Loll.*: fru Lisbet Lunge, hr. Palle Rosenkrantz', Krenkerup, fru Øllegaard Pentz, Hartvig Passows, fru Anne Sparre, Laurids Grubbes, Gammelgård, fru Helvig Rosenkrantz, Borkvard Ruds, Sæbygård, fru Karen Daa, Claus Pors', Øllingsø. – *Langeland*: fru Dorte Abildgaard, Stig Pors', Skovgård. – *Skåne*: fru Anne Basse, Corfitz Thotts, Sanderup, fru Anne Beck, Christian Bülow, Ingelsted, fru Maren Munk, Patrick Dumbars, Spanderup, fru Ingeborg Parsberg, Claus Billes, fru Helle Urup, Wulf Gribs, Birkholm, fru Anne Thott, Frands Brockenhuus', Hjuleberg, fru Ide Skeel, Frederik Rantzau, Krapperup, fru Linne Daa, Tor Bondes, fru Ingeborg Ulfstand, Jørgen Vinds, Gundestrup, fru Anne Ramel, Malte Juuls, Gjesinggård, fru Anne Ulfstand, Frederik Belows, Akselvold, fru Karen Lykke, Gabriel Kruses, Engeltøft.

1) Således K. Indførslen har Daa's.

2. okt. (Flensborg) Ms. til adelen i Norge. Kongens og hans gemal Sofie Amalie, Danmarks og Norges udvalgte dronnings kroning skal finde sted i Kbh. den 25. nov. Den norske adel skal derfor møde i Kbh. den 20. nov. og forrette, hvad der, kongen og rigerne til ære, bliver befalet. SjT, 31, 28. K.

Tilf.: Adelen, som fik brev, var disse: Jens Bielke, Sigvard Gabriel, Daniel Bildt Knudsen, Vincents Bildt, Næs, Thomas Dyre, Smedtzby, Daniel Bildt Ottesen, Ove Bielke, Niels Lange, Fritsø, Henrik Bielke, Jørgen Bielke, Christoffer Frederik von Gersdorff, Børge Rosenkrantz, Iver Krabbe, Jordberg, Jørgen Seefeld, Visborggård, Frederik Budde.

2. okt. (Flensborg) Henrik Ramel fik brev til Kbh. at forløve så mange

af de unge herremænd på Sorø akademi, som er voksne og bekvemmeligt kan forrette nogen opvartning til Christian 4.s begravelse, og at give dekanen og menige professorer smst. besked om samtidig at indfinde sig der. Udt. i Sjt, 31, 28. K.

2. okt. (Flensborg) Ms. til bisperne i Danmark. Kongen agter den 18. nov. at lade Christian 4.s lig nedsætte i Vor Frue kirke, og de skal, tillige med lektorer og professorer i gymnasierne i Roskilde, Lund og Odense til den tid møde på slottet, så tidligt som klokkerne ringes, og ledsage liget til Vor Frue kirke. Desuden skal de give alle provster og præster, så mange som kan være borte, uden at tjenesten i kirkerne forsømmes, besked om at indfinde sig og ære processen med deres nærværelse. Endelig skal de anordne, at der i alle kirker på begravelsesdagen ringes fra kl. 10 til 2 slet. Sjt, 31, 28, K. Orig. i Ribe bispeark. (C4 – 252), LAV.

2. okt. (Flensborg) Ms. til rektor og universitetet i Kbh. De skal alle den 18. nov. # med studenterne i kommunitetet møde på slottet, når klokkerne ringes, og følge Christian 4.s lig til Vor Frue kirke. Sjt, 31, 29. K.

Tilf.: # NB. Ved dette tegn skal i kapitlernes breve indføres, at de skal møde den 17. og dagen efter møde på slottet, når klokkerne ringes.¹

1) Brevene til kapitlerne ikke indført, men blandt koncepterne findes K til Lunde og Roskilde kapitler, om at alle derfra skal møde i Kbh. den 17. nov.

2. okt. (Flensborg) Århus kapitel fik brev om skat, lydende ord til andet som de andre kapitlers skattebreve pag. 14 indtil dette tegn: ♀. De andre der i kapitlet, som intet nyder *pro officio* skal give 582 rd. in specie 1 ort med halvdelen til martini etc. Udt. i Sjt, 31, 29. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Ribe kapitel om at svare 200 rd. i dobbelt skat i hele rigsdaler til nævnte terminer, dog i denne sum at afkortes, hvad mag. Søren Andersen, som dér nyder sit *pro officio*, kan tilkomme at svare.¹

1) Det kan næppe udelukkes, at disse skattebreve til kapitlerne ved indførelsen i registranten er blevet forvekslet med breve om Christian 4.s begravelse.

4. okt. (Flensborg) Bevilling. Gregers Christensen Giødstrup har andraget, at han for 2 år siden har forset sig med lejermål med Maren Laursdatter, og har begæret efterladelse af sin forseelse og at måtte komme til kald, hvor han lovligt efter ordinansen kunne blive kaldet. Forseelsen efterlades ham for denne gang, og det bevilges, at han må

få kald, hvor han lovligt kan kaldes. Dog skal haves i agt, at alt går lovligt til efter Christian 4.s forordning om studenter, der forser sig med lejermaal. JR, 11, 74.

5. okt. (Flensborg) Axel Urup fik brev i afd. Steen Becks sted med andre gode mænd at overvære overleveringen af Frederik Markdanners børns værgemaal efter den kommission, som er udgået til dem. Udt. i Sjt, 31, 29. K.

5. okt. (Flensborg) Ms. til Henning Valkendorf. Han har for nogen tid siden fået befaling til at tage de kister og andet, som findes på Skinnerup [Ulriksholm], i forvaring, men besværer sig over, at der på Skt. Hans kloster ikke er plads dertil undtagen i kongens gemakker, og at kisterne desuden er så store samt opbrudte og alene under forsegling, at de kun med besvær kan fragtes på bøndervogne. Kongen godkender derfor, at han indtil videre lader kisterne m.v. forblive på Skinnerup, dog under god forvaring. FT, 7, 13. K.

8. okt. (Flensborg) Ms. til bisperne i Danmark. Christian 4s. begravelse er berammet til 18. nov. De skal anordne, at der den dag i alle kirker til hans minde bliver afholdt tjeneste og den tekst forklaret, som findes optegnet herved, og alvorligt bedt til Gud allermægtigste, at Han fremdeles vil tage disse kongeriger og lande i sin faderlige beskyttelse og beskærmelse og fra det høje velsigne kongens regering og i nåde faderligt lade sig den være befalet til bestandig rolighed og velstand. Sjt, 31, 29. K. (Jf. DKL, III, 348).

Tilf.: Bisperne i Norge fik ligesådan brev, dog at de alene skal lade afholde tjeneste i købstæderne.

Teksten var: 1 Paral. 29. v. 26, David Isai søn, var konge over al Israel, men tiden, som han var konge over Israel, er 40 år, og han døde i en god alder mæt af dage, visdom og ære, og Salomon, hans søn, blev konge i hans sted. –

Bisperne i Danmark var: dr. Erik Monrad, Ribe, dr. Jacob Matthiesen, Århus, mag. Anders Andersen, Ålborg, mag. Frands Rosenberg, Viborg, dr. Jesper Brochmand, Sjæll., dr. Hans Mikkelsen, Fyn, dr. Peder Vinstrup, Skåne. – I Norge: mag. Henning Stockflet, Oslo, mag. Thomas Cortsen, Stavanger, mag. Ludvig Munthe, Bergen, mag. Erik Bredall, Trondhjem.

10. okt.¹ (Flensborg) Ms. til Falk Gøye, Henrik Lange, Erik Qyitzow og Casper Due. Rådmand i Odense Jesper Hansen andrager, at der

smst. i betaling af 16 borgere er tilvurderet ham en gd. langt over dens værd. Han har derfor måttet indstævne deres vurdering for Henning Pogwisch t. Hollufgård, som har tilfundet, at ridemænd skulle granske gd. og ejendom if. hans derpå udstedte dom af 28. juni 1648. JH har anholdt om, at adressaterne må efterkomme landsdommerens dom. De skal derfor med kgl. fuldmagt snarest i de interesseredes nærværelse lovligt granske gd. og ejendom og give de interesserede beskrevet, hvad de heri forretter. FT, 7, 13. K (hvorefter gengivet her, da indførslen er mangelfuld).

1) Indførslen, der står ml. breve af 5. okt. og 11. okt. 1648, er dat. 10. okt. 1653, men dette er utvivlsomt en (uforståelig) forskrivning. K har 10. okt. 1648.

11. okt. (Flensborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade staldmesteren Nicolaus Merle få heste til at føre for kongens lig. Udt. i Sjt, 31, 30. K.

11. okt. (Flensborg) Bevilling. Der er et provsti og et kannikedømme ledigt i Lund domkirke efter afd. Steen Beck t. Vandås. Kongen har efter kapitlets statutter bevilget sekretær Laurids Below t. Spøttrup det *ad gratiam* med bønder, tjenere og al dets rente og tilliggende, dog således at han, når han ikke er forhindret i kongens daglige tjeneste skal residere ved Lund domkirke og gøre samme tyng og tjeneste i og uden kirken som andre residerende kanniker smst. og være undergivet den gejstlige ordinans og kapitelsstatutterne. Han skal holde de gde, han får dertil, og residensen ved god hævd og bygning og bønderne ved lov, skel og ret og ingen forurette mod loven eller besvære med usædv. pålæg, ej heller forhugge eller lade forhugge skovene til upligt. SkR, 6, 23.

11. okt. (Flensborg) Ms. til Claus Sehested. Han har givet til kende, at ugedagstjenerne til Hindsgavl slot i daværende lensmand Gregers Krabbes tid har forhvervet et missive af Christian 4., at da avlen var meget forbedret, og det derfor faldt dem for tungt alene at drive den, skulle de andre bønder under Hindsgavl heri komme ugedagstjenerne til hjælp, som det da blev lignet og lagt mellem dem. Heri har dog en del af Hindsgavls tjenere i Båring og Alsboe [Asperup?] fjerding i år anstillet sig trodsige og modvillige, CS til stor skade. Han har derfor anholdt om renovation på nævnte brev, da det berettes i GKs tid at være forkommet af en skriver, som bortrømte. Kongen godkender, at CS retter sig efter det til GK udgangne missive, så vidt angår avlen til slottet med høbjærgning, pløjning, harvning og andet, så det deles lideligt mellem alle bønder under Hindsgavl, som CS

skønner bedst. Hvis nogen anstiller sig modvilligt derimod, skal han tiltales ved retten og straffes vedbørligt, andre til afsky. FT, 7, 14. K. Indl. 1648-50, III.

11. okt. (Flensborg) Ms. til Claus Sehested. Han skal for ringest mulige pris fragte en skude, som kan være færdig til, når kongens jægermester Hans Stibolt [Dibolt] besøger ham derom, at føre jægertøjet fra Snoghøj til Kbh. Fragten skal godtgøres CS i hans regnskab på rentekammeret. FT, 7, 17. K. Orig. i Hindsgavl lensrgsk.

11. okt. (Flensborg) Konfirmation. Poul Støffken i Hamborg får konf. på Christian 4.s åbne brev af 1. dec.¹ 1645 om forpagtning af østersfangsten ved Lister fjord² og Amrum eller andetsteds i Ribe stift, hvor det kan fås, indtil 1655 inkl., mod at holde fiskeriet ved lige og ikke ødelægge det ved utilbørlig fiskning, og til lensmanden på Riberhus på kronens vegne svare årl. 100 rd. in specie. JR, 11, 75.

1) KB 1644-45, 535 har 16. dec.

2) Skal if. KB 1644-45, 535 betyde Før.

11. okt. (Flensborg) Ms. til rigens marsk. Da han ved, hvad der om demolering af fæstningen Christianpris for nogen tid siden er blevet »forafskedet«, skal han straks lade fortsætte med demoleringen efter den forrige til ham udgangne ordre. JT, 12, 33.

15. okt. (Flensborg) Ms. til Laurids Pogwisch. Hvad teglbrænder Henrik Schuldtz har andraget, kan han se af hans medfølgende supplikation og kopier. Han skal ved uvildige mænd lade vurdere, hvad der billigt bør gives ham for de tagsten og mursten samt den kalk, der med rette har tilhørt ham, og er blevet indført i fæstningen og anvendt til dens nytte. Han skal sende vurderingen til kancelliet, hvorefter kongen vil resolve sig. JT, 12, 34.

24. okt. (Flensborg) Ms. til Jørgen Seefeld. Anders Bille har anordnet, at de kompagnier t. hest og fods, som findes i Sjæll., snarest skal samles, en del deraf i Ringsted. JS skal straks mønstre de folk, som er befalet at møde i Ringsted, og lade forfatte en rulle over dem. Sjt, 31, 30. K.

Tilf.: Ligesådan blev det Hans Lindenov at mønstre det folk, som er forsamlet i Korsør, og Niels Trolle det, som er forsamlet i Roskilde.

24. okt. (Rendsborg!) Ms. til hr. Mogens Kaas, Iver Vind og hr. Jørgen Brahe. Anders Bille har anordnet, at de kompagnier t. hest og fods, som findes på Fyn, snarest på visse steder skal forsamles, nemlig i Nyborg et kompagni t. hest og et t. fods. Adressaterne skal straks mønstre disse kompagnier og forfatte en rulle derover. FT, 7, 15. K.

Tilf.: Ligesådan fik Iver Vind at mønstre 2 kompagnier t. hest og 2 t. fods i Odense. Og hr. Jørgen Brahe at mønstre et af hver slags i Middelfart.

27. okt. (Flensborg) Ellen Roberts af Heddehusene på Før i Riberhus len har begæret efterladelse for sin forseelse med lejermål med sin afd. husbonds farbroders søn Rovert Roversen. Forseelsen efterlades, så hun herefter må være, bo og blive, hvor det lyster hende. Dog skal hun give 20 rd. til hospitalet i Ribe. JR, 11, 76.

28. okt. (Kbh.!) Ms. til Peder Lange. Der skal snarest skiftes efter afd. Iven von Buchwald t. Rybjerg. PL skal være værge for IBs søstersønner Anselm og Christoffer Jørgen von Podevils, som er udenlands. JT, 12, 44. Incl. 4. okt.

29. okt. (Haderslev) Hr. Jørgen Brahe fik brev at anordne, at de fyrstelige personer, som forventes til Danmark til Christian 4.s ligbegængelse og Frederik 3.s kroning, med deres medhavende folk og heste bliver *defrayeret* og friholdt i hans len. Udt. i Sjt, 31, 30. K.

Tilf.: Ligesådan fik hr. Mogens Kaas, Wentzel Rothkirch, Jørgen Seefeld, Niels Trolle, hr. Frederik Reedtz, Sigvard Urne og Oluf Brockenhuus.

29. okt. (Haderslev) Henning Valkendorf fik brev snarest at møde i Assens og der møde hertug Frederik af Slesvig-Holsten-Gottorp eller hans gesandt, opvarte dem og ledsage dem til Kbh. Udt. i Sjt, 31, 30. K.

Tilf.: Claus Sehested fik brev at opvarte og ledsage hertug Christian Ludvig til Brunsvig-Lyneborgs gesandt. – Steen Bille at ledsage hertug Ernst August til Brunsvig-Lyneborg, Henning Pogwisch hertug Philip af Glyksborg, Jobst Frederik von Papenheim hertug Hans til Slesvig-Holsten, biskop til Lybæk, Erik Rosenkrantz hertug Jockum Ernst til Plön, om de kommer gennem Loll., Henrik Podebusk hertug Hans til Slesvig-Holsten, biskop til Lybæk og Henrik Gyldenstierne hertug Jockum Ernst til Plön, dersom de tager deres vej gennem Fyn.

30. okt. (Kolding) Bevilling. Christen Falchersen har andraget, at han i nogen tid har boet i Koldinghus len på et kronens bol i Vamdrup s. og nu har tilforhandlet sig en fæstegd. i Haderslev len i Øderstneste by »til for:ne Vamdrup«. Han begærer at måtte flytte sit kvæg og andet bohave fra den gd., han før boede i, til Haderslevhus len, hvilket bevilges. JR, 11, 76.

30. okt. (Kolding) Ms. til fru Margrete Lunge. Menige Vamdrupgårds tjenere i Koldinghus len har begæret at forskånes for 20 læs ved, som de årl. efter jordebogen skal yde her til slottet, hvorfor de og deres formænd også i lang tid har været forskånet, »eller for en ringe ting deraf årlig har leveret«. Da ML bekræfter, at de har lang vej til slottet, så de kun med største besvær kan yde 20 læs ved årl., godkender kongen, at de indtil videre må nøjes med at levere 6 læs. JT, 12, 34.

31. okt. (Kolding) Ms. til fru Margrete Lunge. På begæring fra Poul Christensen i Strandhuse i Koldinghus len har kongen, fordi PC i forleden fejde har ladet sig finde villig og ufortrøden »med kundskab at indbringe« og på andre måder, bevilget ham at nyde kvit og fri for landgilde, ægt og arbejde på livstid det hus, han nu bor i. JT, 12, 34. Orig. i Koldinghus lensrgsk.

2. nov. (Nyborg) Å.b. til alle bønder i Ringsted og Merløse herreder. Når kongen eller dronningen med deres tjenere, gods og fadebur rejser gennem Ringsted, fremfordres deres gods, fadebur og tjenere meget sent og langsomt, da bønderne under Ringsted kloster ikke er nok til at befordre en sådan førsel, og da andre bønder og tjenere i de nærmeste herreder ikke vil være lensmanden i Ringsted kloster hørige og følgagtige og fremkomme med deres heste og vogne for at flytte fadeburet, som de burde efter recessen, men en del undskylder sig: de, som er kronens tjenere, med deres lensmænds befaling og forfald, de, som er adelens tjenere, med deres herskabs forfald, hvorved kongens rejser bliver forsømt, hans folk, tjenere og gods opholdt og undertiden i nogle dage ikke kan følge efter kongen. For at sligt kan forekommes, og kongens gods, fadebur og tjenere blive befordret, når kongens rejse fremfalder dér, eller kongen kan vide at tiltale de forsømmelige, befales det, at menige bønder og tjenere i Ringsted og Merløse herreder, være sig kronens, adelens, kapitlets tjenere, eller hvem som helst de kunne tjene eller tilhøre, altid skal være forpligtet og til rede, når kongens eller dronningens vej falder gennem Ringsted, og de af lensmanden i Ringsted kloster tilsiges, da begiver sig til

Ringsted for efter recessen med deres heste og vogne til kongens rejser og ægter at føre hans folk og gods. Det befales derfor alle bønder og tjenere i de to herreder, når de tilsiges, så ofte kongens og dronningens rejse falder gennem Ringsted, at begive sig dertil og føre folk og gods til de steder, hvortil det skal føres, uden hensyn hverken til nogen anden husbonds bud, befaling eller forfald, eller til nogen anden undskyldning. Når de kommer for at tage førsel, eller, hvis det ikke er muligt, straks efter endt rejse, skal de tage bevis af fogden eller skriveren, at de har gjort deres pligt og rejse, så de kan undgå tiltale. Hvis nogen ikke efter tilsigelse kommer med heste og vogn, skal de tiltales som overhørig og stå til rette efter recessen for den forømmelse, som derved kan forårsages. Og hvis nogen siden understår sig »at lade sig optage uden for byen, førend I kommer til klosteret, og der bliver afskrevet, I da ikke vil have gjort samme rejse til forgæves«. SjR, 22, 53-54. K.

2. nov. (Nyborg) Jørgen Seefeld fik brev at lade et åbent brev forkynde for bønder og menige almue i Ringsted og Merløse herreder og siden holde vedbørligt derover. Udt. i Sjt, 31, 31. K.

2. nov. (Nyborg) Henning Pogwisch fik brev snarest at møde i Assens og med Henning Valkendorf, som har fået befaling herom, møde og opvarte hertug Frederik af Holsten-Gottorp og ledsage ham til Kbh. Udt. i Sjt, 31, 31. K.

Tilf.: Ligesådan fik Ejler Evert Banner at opvarte for:ne gesandt med Henning Valkendorf, Erik Qvitzow at opvarte hertug Christian Ludvig til Brunsvig-Lyneborgs gesandt med Claus Sehested, Ejler Bille t. Gelskov at opvarte for:ne gesandt med Claus Sehested, Herman Kaas at opvarte hertug Ernst August til Brunsvig-Lyneborg med Steen Bille, Peder Brockenhuus for:ne hertug med Steen Bille, Laurids Skinkel at opvarte hertug Hans til Slesvig-Holsten, biskop til Lybæk med Henrik Podebusk, Markus Rodsteen for:ne hertug med Henrik Podebusk, Ejler Høeg at opvarte hertug Jockum Ernst af Plön med Henrik Gyldenstjerne og Predbjørn Banner for:ne hertug med Henrik Gyldenstjerne.

4. nov. (Antvorskov) Sigvard Urne fik brev snarest at begive sig til Vordingborg og derfra ledsage enkeprinsessen til Kbh. Udt. i Sjt, 31, 31. K.

Tilf.: Lave Beck og Jørgen Friis fik breve at opvarte enkeprinsessen med Sigvard Urne.

4. nov. (Antvorskov) Jægermester Hans Dibolt von Denen fik brev at lade Hans Brodersen for betaling i Koldinghus len få 4 store dyr til sit bryllup. Udt. i Sjt, 31, 31.

4. nov. (Kbh.) Bevilling. Der er 2 kanonikater i Lund domkirke ledige efter afd. Ejler Holck t. Gjedsholm. Kongen har bevilget, at Eske Holck efter sin fader efter kapitelsstatutterne må få det ene *ad gratiam* med dets bønder og tjenere og dets rente og tilliggende. Han skal dog alvorligt fortsætte sine studier og gøre sig kapabel at tjene sit fædreland i fremtiden. Når han ikke er i kongens daglige tjeneste, skal han residere ved Lund domkirke. »Hvis som følger efter, lyder aldeles efter den gemene stil«. SkR, 6, 24.

4. nov. (Antvorskov) Ms. til dr. Hans Mikkelsen. Hvad Maren Nielsdatter har andraget om tilladelse til igen at indgå ægteskab, efter at hun for nogle år siden blev skilt fra sin mand, kan han erfare af hendes supplikation. Han skal erkyndige sig om, hvorfor hun er skilt fra ham, og hvorledes hun siden har forholdt sig, hvorom han snarest skal indsende relation til kancelliet, for at kongen kan resolve derpå. FT, 7, 15. K.

4. nov. (Antvorskov) Ms. til Anders Bille, hr. Mogens Kaas, Iver Vind og hr. Jørgen Brahe. De har tidligere fået befaling om at gennemse generalproviandmester Hans Villumsens regnskaber og de mangler, som er gjort ham heri, samt hans erklæring derpå. Han anholder nu om, at de også må gøre afregning med ham, hvilket befales. FT, 7, 16. K.

7. nov. (Kbh.) Bevilling. Fru Rigborg Bille, afd. Ejler Holcks har andraget, at hendes husbond nylig er død, og at hans begravelse if. recessen skulle foregå på den tid, kongens kroning er berammet til, og har begæret at måtte opsætte den til efter kroningen. Det bevilges, at hun må opsætte den til 7. dec. SkR, 6, 24.

7. nov. (Kbh.) Konfirmation af fundats af 2. aug. 1648, hvorved fru Lisbet Sofie Rantzau, afd. hr. Hans Lindenovs t. Iversnæs henlægger en bondegd. (Anders Mortensen) i Hårslev s., Skovby h., som årl. skylder 1 1/2 pd. byg, 3 mk. penge i gæsteri og 3 1/2 rd. for ægt og arbejde, til vedligeholdelse af et gravkapel ved Husby kirke, hvortil hun selv ejer jus patronatus, for sin afd. husbond, sig selv og deres børn samt til understøttelse af 6 fattige. For administration af stiftelsen skal

sognepræsten i Husby årl. have 2 rd. FR, 6, 33-35. K (m. indlagt orig. fundats). (Jf. Kr. Sk., II, 3).

7. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt, Gunde Rosenkrantz og Erik Grubbe. Der er tvist mellem Henrik Thott og sognepr. t. Dronningborg slotskirke hr. Oluf Olufsen om tienden af Dronningborg ladedgs mark, hvoraf OO mener, at den 20. part tilkommer ham, da det har været således i lang tid, hvorimod HT som lensmand ikke mener efter ordinansen at være forpligtet til at give mere end den 30. part. Adressaterne skal med kgl. fuldmagt stævne parterne for sig og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 35. Incl. 7. okt.

7. nov. (Kbh.) Ms. til fru Margrete Lunge og bispen i Ribe. Fru Mette Rosenkrantz, afd. Niels Vinds t. Grundet har andraget, at der er stor uskikkelig i Grejs kirke, især når folket går til Guds bord, pga. det snævre rum, som findes oppe ved alteret, fordi stolene på begge sider står langs op og så nær alteret, at folket ikke uden trængsel kan komme derop eller sidde foran alteret. Hun har erhvervet kgl. befaling om, at adressaterne skal erkyndige sig om forholdet og erklære, hvordan der kan ske forandring. De skal derfor snarest efter deres egen derom i kancelliet indleverede erklæring med stolestaderne anordne, at de 6 kvindestole, 3 på hver side, som findes i koret, nedtages, og at de kvinder, som står der, bliver befalet at stå neden for hos de andre kvinder, hvortil der skal tilforordnes dem 4 stole flere nede i kirken på kvinderaden. Og de mandspersoner, som nu står der, så mange som er gift og sidder for gde, skal de tilholde at begive sig over til karlesiden, men de unge karle, svende og drenge skal stå på det nye pulpitur, som MR på egen bekostning har bygget. Og for at der kan holdes des bedre skikkelig i kirken, skal de efter forordningen lade alle stolene omskifte, så alle kan have den bedst mulige plads og se og høre præsten både foran alteret og på prædikestolen. JT, 12, 36. (Tr.: CCD, V, 582).

8. nov. (Kbh.) Bevilling. Bendrejer Augustinus Vehr bevilges indtil videre at beholde den våning på Frederiksborg slot, han hidtil har boet i. Sjr, 22, 54. K.

8. nov. (Kbh.) Pas. Hofmester for det kongelige adelige akademi i Sorø Henrik Ramel har fået befaling at lade så mange af de unge herremænd i akademiet, som kan gøre nogen tjeneste og opvartning, samt akademiets professorer rejse til Kbh. til Christian 4.s begravelse.

Lensmændene i Ringsted kloster og Roskildegård skal på HRs anmodning lade dem få 30 vogne frem og tilbage, så de kan komme velbefordret af sted uden ophold. SJR, 22, 55. (Efter hr. kanslers befaling) K.

8. nov. (Kbh.) Rigens hofmester fik brev at anordne, at Ejler Stodmester på Antvorskov slot, Dithmer Berider, Jørgen Foleknægt, mester Jørgen Smed og 8 stalddrenge smst. forsynes med sørgeklæder til Christian 4.s begravelse. Udt. i Sjt, 31, 31. (Efter Otte Krag's ordre) K.

8. nov. (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev snarest at sende 2 rødskimlede heste til Kbh. Udt. i Sjt, 31, 31. (Efter Otte Krag's ordre) K.

8. nov. (Kbh.) Konfirmation på fæstebrev, dat. Kristianstad den 6. okt. 1648, hvorved fru Anne Ramel, afd. Malte Juuls på kongens vegne til fru Ide Lindenov, afd. Steen Becks t. Vandås har bortfæstet kirketienderne af Gryde, Knislinge, Quing og Brouby sogne i Gønge h. på livstid mod stedsmål på 3 rd. af hvert pund til kirkeværgerne og den årl. afgift til kirkerne, som plejer at ydes. SkR, 6, 25.

8. nov. (Kbh.) Ms. til Laurids Ulfeldt og hospitalsforstanderen i Horsens. Jens Rasmussen har klaget over, at han pga. armod og stor sygdom og skrøbelighed ikke kan skaffe sig næring og føde, og begæret at blive indtaget i hospitalet i Horsens. De skal indtage ham, når der bliver plads ledig og se til, at der forholdes med ham som med de andre hospitalslemmer. JT, 12, 37.

8. nov. (Kbh.) Ms. til fru Margrete Lunge og dr. Erik Monrad. De har nylig fået befaling om at undersøge beskaffenheden af Bramdrup kirkes brøstfældighed, til hvis reparation der nødvendigvis må have hjælp. Det fremgår af deres erklæring, at der ikke findes andet middel, end at de andre kirker i lenets 5 indherreder, som har noget forråd, må hjælpe dertil. Kongen godkender efter deres forslag, at flg. kirker kommer Bramdrup kirke til hjælp: Brusk h.: Starup kirke 10 sldl., Almind kirke 20 sldl., Eltang kirke 40 sldl.; Anst h.: Skanderup kirke 20 sldl., Erst [Verst?] kirke 10 sldl., Gesten kirke 30 sldl., Bække kirke 15 sldl.; Holmans h.: Pjedsted kirke 15 [25?] sldl., Gårslev kirke 30 sldl., Smidstrup kirke 50 sldl., Gauerlund kirke 120 sldl.; Elbo h.: Vejlbj kirke 15 sldl., Ullerup kirke 20 sldl.; Jerlev h.: Højen kirke 24 sldl. og Egtved kirke 15 [25?] sldl., hvilken sum, som beløber sig til

469 sldl.¹, de siden skal lade anvende til Bramdrup kirkes nødvendige restitution, med hvilken de skal have indseende, at den sker med største sparsomhed, og hvor det mest behøves, og at kirken snarest muligt kommer under tag. JT, 12, 37. Incl. 1648, IV.

1) Dette beløb nås ikke, selv om de 2 tvivlsomme tal læses som 25. If. indlægget skal Pjedsted være 15 og Egtved 50 sldl. Med disse korrektioner stemmer summen på 469 sldl.

9. nov. (Kbh.) Roskilde kapitel fik brev at tilholde deres bønder og tjenere under Roskilde og andre len at frem- og tilbageføre de fyrstelige personers og gesandters suite og andre, som er indbudt til begravelsen og kroningen, som det i sådanne tilfælde plejer at ske, da det ville falde kronens tjenere alt for tungt at forrette det tillige med meget andet førsel, som nu forefalder. Udt. i Sjt, 31, 32. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik universitetet i Kbh.

9. nov.¹ (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage Peder Jensen i Bergens to sønner i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 31, 41.
1) Indført ml. breve af 9. og 10. dec. 1648.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Wentzel Rothkirck begærer af kronen til mageskifte i Odensegård len i Sallinge h. i Svaninge s. i Millinge 1 gd. (Anders Jensen Raffn) – imod i Skam h. i Grindløse s. i [V.] Egense 1 gd. (Mads Nielsen). HV skal erklære, om den begærede gd. kan undværes, og om den tilbudte er nøjagtigt vederlag. FT, 7, 15. (Efter hr. kanslers ordre) K.

9. nov. (Kbh.) Å.b. Jens Mikkelsen har andraget, at han med lejemål har forset sig med Margrete Jensdatter, som er ham beslægtet i 3. led, og har begæret efterladelse. Denne gives han »nu udi denne vores regerings begyndelse«, dog at han skal give noget til de fattiges underhold i Viborg hospital efter kapitlets skøn. JR, 11, 77.

9. nov. (Kbh.) Konfirmation. Niels Krag's fuldmægtig Staffen Nielsen har på sin husbonds vegne til Christen Christensen i Lundtorp på livstid fæstet halvdelen af Lunde kirkes korntiende, som Jens Thygesen havde i fæste og nu har opladt, mod den sædv. afgift: 5 ørte rug og 3 1/2 ørte byg. Lunde sognemænd skal efter recessen levere tienden på neg og kærv, eller hvorledes de bedst kan akkordere med CC om. Fæstebrevet får kgl. konfirmation. JR, 11, 77. Incl. 8. aug.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og hospitalsforstanderen i Århus. Når plads bliver ledig, skal de i Århus hospital indtage Jens Poulsen Gylling og underholde ham lige med de andre hospitalslemmer. JT, 12, 38.

10. nov. (Kbh.) Vincents Bille og Oluf Brockenhuus fik befaling at overvære skifte og deling af gæld og løsøre mellem Sigvard Urne og hans børn efter deres afd. moder fru Helvig Lindenov. Udt. i Sjt, 31, 32. K.

10. nov. (Kbh.) Læsemester i Lund gymnasium mag. Hans Ernstsen [Baden] fik brev på et af de to efter afd. Steen Beck ledige kannikedømmer efter kapitelstatutterne. Udt. i SkR, 6, 25.

10. nov. (Kbh.) Konfirmation på Frederik 2.s åbne brev af 6. nov. 1578 [se KB 1576-1579, 504] til Gylling sognemænd i Åkær len af flg. indhold: Sognemændene har beklaget at mangle ildebrændsel og bygningstømmer, hvorfor det bevilges, at de, der selv har skov til deres gde, indtil videre må få fri ildebrændsel af vindfælder og fornede træer og frit bygningstømmer i kronens skove i sognet; derimod skal de, der ikke har skov til deres gde, have det i lensmandens minde. Kan Gylling skov ikke tåle det alene, skal han lade dem få hjælp fra andre skove i lenet. Lensmanden på Åkær eller hans foged skal anvise dem hjælpen i skovene, og de må ikke torveføre de træer, de får tilladelse til at hugge, såfremt de ikke vil have deres boslod forbrudt til kronen. JT, 11, 78. K.

10. nov. (Kbh.) Konfirmation på Frederik 2.s åbne brev af 9. sept. 1578 [se KB 1576-1579, 465] til Gylling sognemænd af flg. indhold: De af kronens bønder i Gylling s., der årl. svarer brændsvin, må indtil videre have fri olden til 3 svin i Gylling skove, når der er olden. De har nemlig klaget over, at det nu er blevet dem forment at have svin frit på olden i skovene, skønt det fra gammel tid har været sædvane, fordi de svarer brændsvin. JR, 11, 79.

11. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Kronens tjenere i Tyrsting h. under Skanderborg slot har klaget over, at de i år har haft stor misvækst, så de ikke har kunnet avle, hvad de havde sået, og har begæret, at kongen ville tage deres elendige vilkår i betragtning og bevilge dem i år at måtte give penge i stedet for landgildekorn. Da OP bekræfter deres angivende, godkender kongen, at de giver penge for

landgilden efter landekøbet, som det bliver i indeværende år.¹ JT, 12, 38.

1) Der menes vel næppe kalenderåret, men snarere året fra høst til høst.

13. nov. (Kbh.) Bestalling for Wibolt Peitersen som skibskaptajn. Han skal fra brevets dato årl. i besolding have 300 kurantdl. og sædv. hofklædninger på sig selvanden, som skal udredes af rentemestrene. SjrR, 22, 56. K.

13. nov. (Kbh.) Bevilling. Jan Jansen og Nille Vibrandtz på Amager får bevill. at måtte indgå ægteskab, skønt de på begge sider er hinanden beslægtet i 3. led. Dog skal de straks give 10 rd. til de fattige og på tilbørlige steder bevise, at de ikke er nærmere beslægtet. SjrR, 22, 57.

13. nov. (Kbh.) Righshofmesteren fik brev at tilholde borgmester og råd i Kbh. snarest til kancelliet under stadens segl at indsende designation og kopi af deres privilegier, som nu er i brug hos dem, og hvorpå de ønsker at få konfirmation til forestående kroning. Udt. i Sjt, 31, 32. (Efter Otte Krags ordre) K.

13. nov. (Kbh.) Ms. til kapitlerne i Danmark og Norge. De skal snarest til kancelliet under kapitlets segl indsende en jordebog på alt til kapitlet liggende gods, hvert *corpus* for sig, og til hvilke kirker det har jus. Desuden skal de under kapitlets segl sende kopi af kapitelstatutterne og privilegier, som er i brug, og hvorpå de ønsker konfirmation efter kroningen. Sjt, 31, 32. (Efter Otte Krags ordre) K.

Tilf.: Kapitlerne, som fik brev, var: Roskilde, Lund, Viborg, Århus, Ribe, Oslo, Bergen, Trondhjem, Stavanger.

13. nov. (Kbh.) Bevilling. Mogens Nielsen i Store Skellinge har andraget, at han som ung karl har forset sig med lejermål med Kirsten Nielsdatter, som har været ham beslægtet i 2. og 3. led. For den forseelse er han efter recessen dømt til at rømme landet. Han har af sin yderste formue afdraget derfor hos lensmand over Froste herred og Helne Kirke, landsdommer i Skåne Kjeld Krag og begærer at måtte blive i landet og ved sin gd. så frit som tilforn. Kongen har, i anledning af sit kongelige regimentes indtrædelse, bevilget, at MN må nyde sin fred og blive ved sin gd. mod at betale de 20 rd., som han har lovet lensmanden, og bevise, at han ikke var KN nærmere beslægtet. SkR, 6, 25. (Efter Otte Krags ordre) K.

13. nov. (Kbh.) Bevilling. Christian 4.s tidl. livmedikus dr. Jacob Fabricius har på sin søns vegne begæret at måtte afstå det kanonikat og prælatur i Århus, han tidligere har opladt til ham, til hans [sønnens] svoger dr. Simon Pauli. Det bevilges, at SP straks efter kapitlets statutter tiltræder det og nyder det ad gratiam med bønder, tjenere, herlighed, rente og rette tilliggende, dog at han skal residere ved Århus domkirke og gøre samme tyng og tjeneste inden og uden kirken som andre residerende kanniker og være den gejstlige ordinans og kapitelsstatutterne aldeles undergivet. Han skal holde de gde og den residens, han får, ved god hævd, og holde bønderne ved lov, skel og ret og ikke forurette dem mod loven eller besvære dem med noget usædvl. pålæg og ej heller forhugge eller lade forhugge skovene. JR, 11, 80.

13. nov. (Kbh.) Å.b. Søren Jensen Henneberg har andraget, at han for rum tid siden har forset sig med lejermål med en kvinde, som var ham beslægtet i 3. led, og derfor efter recessen har aftenget hos Gregers Krabbe og er forvist landet. Han begærer at måtte blive i landet, hjemme hos sine forældre. Kongen har i »denne vores regerings indtrædelse« tilladt, at han må nyde sin fred og blive i landet, dog skal han give 10 rd. til hospitalet i Ribe og bevise, at kvinden ikke var ham nærmere beslægtet. JR, 11, 81. Indl. 24. juni.

13. nov. (Kbh.) Bevilling. Peder Andersen i Varming i Seem s., Riberhus len får bevill. at ægte Inger Nisdatter i Varming s., som er beslægtet i 3. led med Anne Mikkelsdatter, som han tidligere uden ægteskab har besøvet, og som nu er gift og bosiddende på Fyn, dog at han straks til Ribe hospital skal erlægge 17 rd. og bevise, at de to kvinder ikke er nærmere beslægtet. JR, 11, 81.

13. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Kronens tjener Rasmus Pedersen i Bryrup i Tyrsting h. har på egne og sin nabo Troels Thommesens vegne andraget, at deres naboer i Velling Morten Lassen og Niels Jensen besidder en gd., hvoraf der ikke er givet mere i stedsmål end af den gd., de påbor, skønt de giver over 50 skp. korn og 1/2 td. smør mere i landgilde end naboerne i Velling, som dog ligger i reen med deres gd. De begærer, at begge gdes besidderes landgilde må deles mellem dem efter deres brug og avling, for at de des bedre kan blive ved magt. Da OP bekræfter deres angivende, godkender kongen, at han, hvis han befinder, at RP og TT har givet større eller lige så stor stedsmål som ML og NJ i Velling, da ligner og lægger land-

gilden mellem dem, efter som de har brug til, dog at jordebogen forbliver uændret, og intet afgår kronen i landgilde. JT, 12, 39. Indl. 29. okt.

14. nov. (Kbh.) Bevilling. Det efter afd. Johannes Meursius vakante vikarie i Roskilde domkirke bevilges indtil videre professor theologiæ D. Witzleben ved det kgl. adelige akademi Sorø med bønder, tjenere og al rente og rette tilliggende. Han skal gøre samme tjeneste inden og uden kirken som andre vikarier smst. og være undergivet den gejstlige ordinans og kapitelstatutterne. Han skal håndhæve bønderne ved lov og skel og ingen af dem forurette mod loven eller med ny indfæstning eller andet usædv. pålæg eller besvære dem på nogen måde. Han må ikke forhugge eller lade forhugge de tilliggende skove til upligt. Sjr, 22, 55.

14. nov. (Kbh.) Ms. til Henrik Lindenov og Palle Urne. Rigens admiral Ove Giedde har til magelæg begæret flg. gods i Fers h. i Landskrone len: 7 gde i Heinge, 1 gd. i Løvestad og 1 gd. i Wandsted – imod flg. gods i samme len: 2 gde i Sæby, 1 gd. i Tulestrup, 2 gde i Hellerup og 2 gde i Wierup, og hvis noget mangler, vil han udlægge det der omkring af sit skovgods i Langerød s., Bengenskafft, Skrepperød, Weggerom eller Koggerup efter som det til ligningen behøves. Og hvis dette gods ikke kan anses for belejligt nok, har OG tilbudt at ville igengive med 2 gde i Sæby, 5 gde i Hildeshøy, 1 i Qvistoffte og 1 i Glumsløff, som efter lensmand over Landskrone len Knud Ulfeldts erklæring er nærmest og belejligst. Adressaterne skal besigtige det begærede og det tilbudte gods. Knud Ulfeldt skal overvære besigtigelsen. SkT, 8, 5-6.

14. nov. (Kbh.) Pas. Borgmester i Horsens Ernst Ernstsens [Baden] forårsages, så længe han forvalter renteskriverbestilling i Nørrejylland, at rejse over til rentekammeret en gang om året. Kongens fogder, embedsmænd og alle andre, som han på denne rejse forekommer, skal fordre og fremme ham til det bedste, på henrejsen skaffe ham heste og 3 vogne, og på tilbagerejsen heste og 2 vogne samt fri færger over færgestederne, så han kommer velbefordret frem og tilbage. JR, 11, 82.

15. nov. (Kbh.) Kvittansiarum. Christoffer Pax t. Stensballegård har nu på sin fader, afd. Mogens Pax' vegne gjort endeligt regnskab for den visse rente og indkomst af Holbæk slot og len, som MP var for-

lenet med fra philippi jacobi 1627, da han fik forleningen efter afd. Alexander Rabe von Papenheim, til årsdagen 1643, da han er afgået ved døden. CP har ligeledes gjort regnskab for den uvisse indkomst og for de penge-, korn- og madskatter, som i den tid blev påbudt. Han er intet blevet kongen skyldig efter forleningsbrevet og de regnskaber, mandtalsregistre og beviser, som han nu har indleveret på rentekammeret, hvorfor kongen lader MPs arvinger kvit, frie og kravsløse. Sjr, 22, 57. K.

15. nov. (Kbh.) Ms. til lensmændene i Danmark. Til undersåtternes bedste har kongen med rigsrådets samtykke besluttet at forbyde udførsel af rug og rugmel til fremmede steder, og at ingen told indtil videre skal svares af rug og hvede samt rug- og hvedemel, som indføres. Lensmændene skal lade dette publicere og se til, at det overholdes. Det skal dog ikke være nogen forment at føre rug eller rugmel til Norge; men for at undgå underslæb, skal de, som angiver at ville føre rug eller rugmel til Norge, så længe forbudet varer, medbringe bevis fra de steder, hvor de har solgt det. Sjt, 31, 32. K. Orig. i Frederiksborg lens ark., LAK.

15. nov. (Kbh.) Christen Skeel og Vincents Bille fik brev at besigtige gods, som fru Anne Lunge, hr. Just Høegs t. Gjorslev ønsker at mageskifte med kronen [se 13. dec. 1648, Sjr, 22, 70]. Udt. i Sjt, 31, 33. (Efter Otte Krags ordre) K. (Jf. Kr. Sk., II, 5).

15. nov. (Kbh.) Sigvard Urne fik brev at overvære besigtigelsen af gods, som fru Anne Lunge vil mageskifte med kronen. Udt. i Sjt, 31, 33. (Efter Otte Krags ordre) K.

15. nov. (Kbh.) Mageskifte. Fru Anne Ramel, afd. Malte Juuls t. Maltesholm har i magelæg til kronen på præsten i Everøds vegne udlagt en gd. i Everød i Kristianstad len, som årl. skylder 1 pd. rug, 1 pd. byg, 1 rd. penge – imod annekspæstegden i Sønderslev, der årl. skylder 1 pd. rug. Da der til ARs gd. i Everød ikke er nogen skov som til annekspæstegden, skal AR efter sit eget tilbud give sognepræsten i Everød fri ildebrand og oldenskov af Sønderslev skov. Da der desuden af ARs gd. i Everød gives 1 pd. byg mere i landgilde end af annekspæstegden, har AR lovet at give sognepræsten samme pd. byg for de to parter af tienden, som præstebonden giver, som er 5 travet byg og 5 travet rug, hver trave regnet for en skæppe. Da desuden den gd., AR nu har udlagt, ikke ligger i Sønderslev, hvor annekspæste-

gden nu er, men i Everød, hvor præsten bor, har AR også bevilget sognepræsten i Everød og hans efterkommere at måtte inddrage med heste og vogn i nævnte annekspræstegd. og deri have deres tilhold, så ofte og mens de på embeds vegne har noget at forrette i Sønderslev. Endelig skal sognepræsten i Sønderslev og hans efterkommere her-efter nyde *dominium* med stedsmål til samme gd. i Everød imod *dominium*, som han og hans formænd hidtil har haft af nævnte annekspræstegd. SkR 6, 26-27. (Jf. Kr. Sk., II, 4).

15. nov. (Kbh.) Fru Anne Ramels genbrev på ovenn. mageskifte. SkR, 27-28.

17. nov. (Kbh.) Kvittansiarum. Lensmand på Helsingborg hr. Christoffer Ulfeldt har gjort regnskab for al den visse og uvisse rente og indkomst af Helsingborg slot og len, hvormed han har været forlenet fra philippi jacobi 1629, da han fik det efter kansler hr. Christian Thomesen t. Stovgård, til årsdagen 1648. Han har desuden gjort regnskab for de alm. påbud, penge-, korn- og madskatter samt kobber- og tinskatte, som i den tid er påbudt, samt de adskillige slags pengeskatter, han har modtaget fra andre len i Skåne, Halland, Blekinge, Gulland, Bornholm og Norge samt af gejstligheden og en del købstæder. Han har ligeledes betalt de antegnelser, der er gjort til hans regnskaber og skattemandalsregistre, som ikke har kunnet passere eller godtgøres. Han er herefter intet skyldig efter forleningsbrevet eller de regnskaber, mandtalsregistre, beviser og kvittanser, som han nu har givet fra sig til rentekammeret til rentemestrene Steen Beck, Jørgen Rosenkrantz, Oluf Daa og Peder Vibe. Kongen lader derfor CU og arvinger kvit, frie og kravsløse, fra han overtog lenet og til phil. jac. 1648. SkR, 6, 28. K. Orig. i Helsingborg lensrgsk.

17. nov. (Kbh.) Kvittansiarum. Holger Rosenkrantz Børgesen t. Frølinge har gjort regnskab for al den visse og uvisse rente og indkomst til Visborg slot og len på Gulland, som han har været forlenet med fra philippi jacobi 1633 efter Jens Høeg t. Vang og til 30. okt. 1645, da han blev kvit dermed. Han har desuden gjort regnskab for de penge- og kornskatter, som i den tid har været påbudt der i landet både af gejstligheden og borgerskabet i Visby og af bønder og menige almue. Han har ligeledes gjort regnskab for slottets inventarium og betalt de antegnelser, som var gjort til hans regnskaber og skattemandalsregistre, og som ikke kunne passere eller godtgøres. HR er herefter intet skyldig efter forleningsbrevet eller de regnskaber, mandtalsregistre, be-

viser og kvittanser, han nu har givet fra sig til rentekammeret til rentemestrene Jørgen Rosenkrantz, Oluf Daa og Peder Vibe. Kongen lader derfor HR og arvinger kvit, frie og kravsløse, fra han overtog lenet og til 30. okt. 1645, da han blev entlediget. SkR, 6, 29. K.

17. nov. (Kbh.) Bevilling. Henrik Gyldenstjerne t. Svanholm fik bevill. at lade sin datter vies til Peder Brockenhuus på salen. FR, 6, 35.

17. nov. (Kbh.) Bevilling. Fru Birgitte Sehested, afd. Hans Lykkes har andraget, at hendes husbond nylig er død, og at hans begravelse if. recessen skulle ske på den tid, kongens kroning er berammet til. Det bevilges, at begravelsen må opsættes indtil imod jul, til hvilken tid hun eragter, at det bekvemmeligst kan ske. JR, 11, 82.

17. nov. (Kbh.) Kvittansiarum. Hr. Mogens Kaas t. Støvringgård har på afd. Niels Friis' arvingers vegne gjort endeligt regnskab for den visse og uvisse rente og indkomst af Sejlstrup len, som NF af Christian 4. var forlenet med fra philippi jacobi 1632, da han fik det efter afd. Reinhold Heidersdorf t. Rugballe, og til årsdagen 1640, da NF var død og hans arvinger blev slot og len kvit. Han har desuden gjort regnskab for pengeskatter, bådsmandsskatter, korn- og madskatter og indleveret NFs forleningsbrev samt forklaret, hvad inventarium han havde modtaget ved Sejlstrup len, og betalt alle antegnelse i regnskaberne, som ikke kunne passere. Arvingerne er herefter intet skyldigt, og kongen lader dem kvit, frie og kravsløse for sig og sine efterkommere. JR, 11, 83. K.

17. nov. (Kbh.) Ms. til Gunde Rosenkrantz. Hvad David Leyell har andraget om sit gods, som er strandet under Anholt i GRs len, hvoraf han har fået noget igen, mens andet endnu findes hos fogden der på øen, kan han se af hans medfølgende supplikation. Han skal, så vidt muligt og ret er, forhjælpe ham til rette, så han får sit bjærgede gods igen. JT, 12, 40.

20. nov. (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Kongen har befalet Henrik Lindenov og Palle Urne at likvidere noget gods mellem sig og Ove Giedde. KU skal til den af dem berammede tid møde og tale på kongens vegne. SkT, 8, 6.

20. nov. (Kbh.) Ms. til Jørgen Høeg. Hvad jfr. Kirsten Orning har andraget om sine og sine søskendes værgemål, kan han se af hendes

hosføjede supplikation. Han skal snarest erklære, hvordan det er beskaffent med de umyndige børns værgemål. JT, 12, 40. Indl. 28. nov.

20. nov. (Kbh.) Ms. til fru Lisbet Rodsteen. Hendes afd. husbond Jørgen Ornings børn har andraget, at hun tilholder sig Skårupgård og et stykke gods dertil i den formening, at det er hende bebrevet. De har anholdt om befaling til hende om til deres efterretning at meddele dem kopi af sit livsbrev på Skårupgård. Hun skal meddele dem en sådan kopi. JT, 12, 40.

21. nov. (Kbh.) Bevilling. Tolder i Køge Jens Hansen får på begæring bevill. til at bruge vinkælderen under rådhuset og deri skænke rhinskvin med samme frihed som hans formand, afd. Augustus Welov og andre smst. før ham, dog borgmesters og råds privilegier uforkrænket. Han må desuden skænke spansk og fransk vin under rådhuset, dog i en anden særskilt kælder, adskilt fra den med rhinskvin efter kongens derom udgangne forordning. Han skal til borgmester og råd give den årl. afgift deraf og holde god og ustraffelig vin for billig betaling, så ingen med rette forårsages at klage. SjtR, 22, 58. K.

21. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Juel, Mogens Sehested, Jørgen Krafse og Jørgen Marsvin. Der er tvist mellem hr. Frederik Reedtz t. Tygestrup og Jacob Grubbe t. Kappel om Løjstrup gd. og gods, som FR for nogen tid siden har solgt JG. Da begge parter har tiltroet adressaterne at løse tvisten, skal de snarest indstævne dem for sig med de dokumenter, der på begge sider haves, og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. SjtT, 31, 33. K.

21. nov. (Kbh.) Ms. til Axel Juul. Der er tvist mellem Gunde Rosenkrantz og fru Ide Lindenov, afd. Steen Becks t. Vandås om forvaltningen af Lund domkirkes gods efter SB, i hvilken sag de residerende *canonici* i Lund ikke har villet dømme endeligt, men har henvist den til andre prælater og kanniker. Da AJ er en af de nævnte prælater, skal han snarest tage de prælater og kanniker af Lunde kapitel, som nu findes her i byen [Kbh.] til sig og med dem forhøre parterne og siden efter kapitelsstatutterne og gamle *constitutiones* dømme i sagen. SjtT, 31, 34. K.

21. nov. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Erik Kruse for betaling få 4 små dyr og lade dem skyde, hvor vildtbanen skades mindst. Udt. i SjtT, 31. 34.

Tilf.: I lige måde at lade fru Lene Rud, afd. Jørgen Grubbes t. Vedbygård for betaling få 4 store dyr, 6 rådyr og 24 harer. Kbh. 22. nov. 1648.

21. nov. (Kbh.) Bevilling for jfr. Lisbet Pors at være sin egen værge, selv at forestå sit gods og løsøre, med råd og samtykke af sin lavværge at måtte sælge godset og sætte pengene på rente og i andre måder med lavværgens indseende at søge sit eget gavn og bedste. JR, 11, 84.

21. nov. (Kbh.) Bevilling for jfr. Kirsten Pors at være sin egen værge og selv at forestå sit gods og løsøre og med sin lavværges råd og samtykke at sælge noget af sit strøgods til afbetaling af gæld og siden sætte det øvrige på rente og i alle måder med lavværgens indseende at søge sit eget gavn og bedste. JR, 11, 84.

21. nov. (Kbh.) Bevilling. Sognepr. i Mariager hr. Niels Christensen har for kaldets ringheds skyld til sit underhold begæret 20 td. rug og 20 td. byg, som har været undt hans formænd af Christian 4. Det bevilges, at han indtil videre årl. må få dette af Mariager klostrens len. JR, 11, 84. Incl. 8. nov.

21. nov. (Kbh.) Bevilling. Christen Pedersen i Solbjerg i Jyll. bevilges at måtte ægte Maren Christensdatter, som tidligere har avlet et barn med Jens Kat i Mostrup, der er CP beslægtet i 3. led. Dog skal han til Ålborg hospital erlægge 10 sldl. og bevise, at JK ikke er ham nærmere beslægtet. JR, 11, 85.

21. nov. (Kbh.) Bevilling. Det bevilges Jens Høeg t. Vang og hans hustru fru Margrete Holck, at de i begges livstid kvit og frit og uden al afgift må nyde et kronens gadehus i Sundby i Ålborghus len, som Svend Christensen sidst påboede, dog på det vilkår, at JH straks skal give Erik Juel skriftlig revers, at gadehuset efter deres død, uden arvingernes forhindring, igen skal følge kronen. Desuden skal det være alvorligt forbudt enhver, som besidder huset, at bruge nogen håndtering og købmandskab til afbræk for borgerne i Ålborg eller indbyggerne i Sundby deres handel og næring. Hvis JH eller MH på ejendommen opsætter mere bygning, end der nu er, må deres arvinger frit nedbryde og bortføre den og alene aflevere så godt et hus som det nuværende. JR, 11, 85. Incl. 20. nov.

22. nov. (Kbh.) Å.b. Kronens bønder i Hellested og Hellested mølle

under Malmøhus len har andraget, at de i sidst forleden fejde ikke blot er ilde medfarne og udplyndrede, men at deres huse og gde og hele Hellested by er lagt i aske, hvorved de er blevet meget forarmede og er kommet til agters. De begærer derfor hver årl. at måtte forskånes for 10 læs brændeved af de 20 læs, de hidtil har ydet til Malmøhus slot, da desuden deres heste og hopper så aldeles er frataget dem i fejden, at de ikke uden største besværing kan yde nævnte brændeved. Da hr. Tage Thott bekræfter deres angivende, bevilges det ansøgte, til de nogenledes kommer på fode igen og har bedre forråd af fæmon og heste. SkR, 6, 30. K.

22. nov. (Kbh.) Bevilling. Det bevilges Niels Jensen i Hammelure i Skanderborg len at ægte Anne Jensdatter smst., skønt de er beslægtede i 3. led, dog skal han til Århus hospital erlægge 15 sldl. og bevise, at de ikke er nærmere beslægtet. JR, 11, 86. Incl. 28. okt.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt. Kongen sender ham en begæring fra Valdemar Lykke t. Grinderslevkloster om en forordning om stolestader i hans sognekirke, hvilken begæringens indhold han selv kan erfare. Han skal snarest erklære, om begæringen uden præjudice for nogen kan bevilges. JT, 12, 41.

23. nov. (Kbh.) Konfirmation på Christian 4.s bevill. af 21. dec. 1642 [se KB 1642-1643, 348] til herredsfoged i Ålborghus len Jens Bloch i Arden af flg. indhold: Den gd. i Arden, han bebor, er for nogen tid siden brændt, hvorved han har lidt stor skade. Han får derfor bevilget en ved hans gds mark liggende gd. kaldet Thorupshiede med et gadehus, som en gammel udlevet kvinde påbor, når hun dør, eller han kan udminde hende godvilligt, dog at han deraf giver kronen al den retlighed, landgilde, ægt, arbejde og skat, som hidtil er givet af den, og holder gden ved god hævd og magt. Gunde Lange har bekræftet, at gden Thorupshiede og gadehuset uden kronens skade kan bevilges ham. JR, 11, 87. K.

24. nov. (Kbh.) Ms. til Peder Lange og Palle Rosenkrantz. Der er for nogen tid siden udgæet befaling til afd. Hans Krabbe t. Søgård og Christoffer Friis t. Astrup, at de efter tilfindelse af landsdommerne i Nørrejylland skulle indstævne alle afd. Erik Lykkes kreditorer for sig, registrere og taksere hans efterladte gods og løsøre og likvidere og udlægge det imod gælden til kreditorerne. Da dette pga. HKs død ikke er efterkommet, skal adressaterne snarest udføre befalingen, så enhver kredi-

tor *pro quota* kan få noget. Hvis tvist skulle opstå, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 41. Incl. 28. okt.

24. nov. (Kbh.) Ms. til Hartvig Sax. Der skal snarest skiftes efter afd. Johan von Buchwald. HS skal herved være jfr. Catharine von Buchwalds værge og se til, at hende vederfares ret, og hvad der kan tilfalde hende efter rigtig »jæffning«, skal han overlevere hende selv efter skiftet. JT, 12, 42.

25. nov. (Kbh.) Jægermester Hans Dibolt fik brev at lade Erik Høeg t. Bjørnholm for betaling til sit bryllup få 4 store dyr. Udt. i SjT, 31, 35.

25. nov. (Kbh.) Ms. til Ove Giedde.¹ Hvad borger i Christianshavn Søren Jensen begærer af kongen ang. et potaskeværk i Herredsvad klostrets len, kan han erfare af hans hosføjede supplikation. Han skal undersøge og siden erklære, om og på hvilken måde det uden kronens skade kan bevilges. SkT, 8, 6.

1) Efter overskriften tilføjet: NB. Hans Maj:ts kroning stod den 23. nov., hvorefter Hans M:tt skrev sig ikke mere udvalgte konge, men alene Danm., Norg., V. og G. konge.

25. nov. (Kbh.) Bevilling for Erik Høeg t. Bjørnholm til at vies til Dorte Juel på salen. JR, 11, 88.

25. nov. (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse og Christoffer Bille. Just Høeg t. Bjørnholm har andraget, at han af sin søn Erik Høeg er blevet bedt om af sit strøgods at udlægge til sin datter jfr. Lisbet Høeg, hvad der kan tilkomme hende som søsterlod imod de 9.000 rd., som JH har anvendt på EH, hvilket han også snarest agter at gøre og derfor har anholdt om denne befaling til adressaterne. De skal, når udlægget sker, komme til stede og taksere det, der udlægges, mod det, der er anvendt på broderen. JT, 12, 42.

26. nov. (Kbh.) Ms. til Axel Juell. Der skal 1. dec. skiftes efter afd. fru Dorte Rud på Hellestrup, og AJ skal møde og påtage sig jfr. Anne Grubbes værgemål og se til, at der sker hende ret. Hun oplyser, at hun nogen tid har været der i sin afd. mosters hus, og AJ skal påtale det løvsøre, hun har stående i boet under gode mænds forsegling, og se til, at hun får ud af boet, hvad hun beviser at tilhøre hende, så hun ikke lider nogen skade, da Christian 4. har bevilget hende at være sin egen værge. SjT, 31, 35.

26. nov. (Kbh.) Konfirmation på fæstebrev af 20. juni 1648¹ fra sekretær i tyske kancelli Philippus Julius Bornemand på kongens vegne til oberstljtn. over jyske regiment t. fods Henrik Sandberg t. Bøgsted på halvparten af kirketienden i Biersted s., Kær h.: Christian 4. har forlenet PJB med Vendelbo provsti, og denne har efter kongens ordre fæstet HS nævnte tiende, som, siden Christen Mortensen i Svendborg døde, længe har været ubortfæstet, hvorfor kirken til sin skade ingen stedsmål har fået af den. HS skal nyde tienden på livstid for sædv. årl. fæste, som er 9 td. rug, 9 td. byg og 4 td. havre. Hvis han ikke svarer afgiften, skal fæstet være forbrudt, og han må fæste den på ny og tilmed uden kirkens omkostning hidføre halvparten af de materialer, som til kirkens reparation indkøbes af kirkeværgerne i Ålborg, efter lovlig tilsigelse af disse. Den gode mand skal i stedsmål give 20 rd., som straks blev betalt, kirken til bedste. Alle, som i sognet bruger kornsæd, skal levere ham tiende i kærven. Det forbydes dem efter denne dag at føre deres korn af marken, før de på retfærdig måde har tiendet og henført tienden på tilbørlige steder, medmindre de kan have det anderledes i den gode mands minde. JR, 11, 88-89. K. 1) Således if. K. Indførslen har ikke datoen.

27. nov. (Kbh.) Bevilling. Frederik Barnewitz t. Rudbjerggård får bevill. til at lade sig vie på en sal. Sjr, 22, 59.

Tilf.: Ligesådant brev fik Erik Kruse, dat. Kbh. 29. nov. 1648.

27. nov. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne og hr. Frederik Reedtz fik befaling snarest at forhøre Christen Skeels og Oluf Daas indtægt og udgift af unionsskatterne og kvittere dem derfor. Ligeledes at konferere CSs beviser, som han siden 1648 har udgivet på den kontribution, han har modtaget af adelen og de andre stænder, med hans kvittansiarum, at det af bøgerne kan blive udsløttet og hans beviser kasseret, eftersom det skal være skrevet til antegnelse. Udt. i Sjt, 31, 34. (Efter Otte Krag's befaling) K.

27. nov. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev, at kronens tjenere i Dragsholm len til låns må få 12 læster byg til sædekorn mod i tilkommende år at betale det tilbage. Udt. i Sjt, 31, 34. K.

27. nov. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev, at Sejrsø bønder i år må få flg. forskånelse i deres landgilde: i *Sejrsø* by Mikkel Poulsen og Rasmus Nielsen hver 1 1/2 pd. byg, Bertel Sørensen og Hans Olufsen 2 pd., Jørgen Hansen 1 pd., unge Peder Andersen 1 pd., Peder Jensen

Smed 3 td. 2 skp., Nickel Mogensen 2 pd., Peder Hansen 1 pd., desuden Peder Smed og Peder Hansen for det øde 3 td., Niels Jensen »af sin og en gd. og for en halv gd. med Peder Smed« 1 pd. 2 td. 1 skp., Morten Sørensen Danielsen 5 td., Niels Pedersen 1 ½ pd., Søren Jensen og Peder Andersen 1 pd., Jens Hansen og Peder Andersen 1 pd., Hans Jensen, *Øster Balle* 1 pd. 5 skp., Mikkel Nielsen 3 td. 5 skp., Peder Nielsen ½ pd. 5 skp., unge Peder Andersen og Mogens Nielsen ½ pd. 5 skp., de 3 mænd i *Mastrup* 3 pd., *Kongstrup* bys korn findes ganske afslagen, så de slet intet landgilde kan give, nemlig Rasmus Mortensen 2 pd., Laurids Nielsen 1 ½ pd., Niels Sørensen 1 ½ pd., Niels Rasmussen 1 ½ pd., Søren Jensen og Anders Madsen 1 ½ pd., Poul Mikkelson 1 ½ pd., Niels Rasmussen og Niels Lauridsen Jyde 1 ½ pd., Hans Jensen 1 ½ pd., Jørgen Jensen 1 ½ pd., Rasmus Mortensen og Jørgen Jensen 1 pd. byg. SjT, 31, 34. K.

27. nov. (Kbh.) Ms. til Gunde Lange og Peder Gersdorff. Der er trætte mellem hr. Oluf Parsberg t. Jernit og Jørgen Kruse t. Hjermelevgård på den ene og mag. Oluf Kielsmed [Kedelsmed] i Viborg på den anden side om en udbygning, som OK for nogle år siden har opført, dem til »fortrængselt« ved ud- og indkørsel fra og til deres gårde i Viborg. For at forekomme langvarig molestation og trætte, har de begæret befaling til adressaterne om i overværelse af hr. Frands Pogwisch t. Ravnholt at afsige endelig dom i tvisten. De får befaling herom og kgl. fuldmagt til at afsige endelig dom. SjT, 31, 35.

27. nov. (Kbh.) Frederik Parsberg, Christen Skeel, hr. Wentzel Rothkirck og Christen Lange fik brev, at da der snarest skal holdes skifte efter afd. Christian Gyldenstjerne t. Hellestrup og fru Dorte Rud, skal de møde på Hellestrup 1. dec., og hvis da nogen tvist opstår, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. Udt. i SjT, 31, 35.

27. nov. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at lade indtage oberst Frankings ældste søn på Sorø for i et år frit at lære sine eksercitier og at forholde sig mod ham som med andre *academicos* smst. Udt. i SjT, 31, 36.
Tilf.: Ligesådant brev fik von Ørdtzen.

27. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Sigvard Urne. Palle Urne t. Gyllebo er for nogen tid siden befalet at overlevere jfr. Karen Urnes værgemål til Niels Parsberg t. Eskilstrup. De har begæret, at SU med Stalder Kaas overværer overleveringen, og de får betaling hertil. De skal, hvis tvist opstår, forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. SjT, 31, 36.

27. nov. (Kbh.) Hr. Ebbe Ulfeldt Jacobsen fik brev at være jfr. Anne Ruds værge på skiftet efter afd. fru Dorte Rud på Hellestrup og siden at overlevere værgemålet med det hende tilfaldende lod i jordegods og løsøre til hende selv. Udt. i Sjt, 31, 36.

Tilf.: Ligesådant brev fik Jørgen Kaas t. Tøjstrup at være fru Lene Rud, afd. Jørgen Grubbe t. Vedbygårds værge.

27. nov. (Kbh.) Henrik Podebusk og Markus Rodsteen fik brev at ledsage og opvarte hertug Frederik til Slesvig-Holsten, biskop af Lybæk fra Kbh. gennem Kolding, havende i agt, at de følger ham til grænserne mellem Jyll. og fyrstendømmet Slesvig og ej videre, således som det skete ved prinsens bilager. Lensmændene på vejen er befalet at anordne, at hans kærlighed med sin *comitat* bliver *defrayeret* og friholden. Udt. i Sjt, 31, 36. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Henning Pogwisch, Niels Friis og Ejler Evert Banner at ledsage hertug Frederik af Slesvig-Holsten-Gottorps gesandt til Assens, og Erik Grubbe og Ejler Bille at ledsage hertug Christian Ludvig til Brunsvig-Lyneborgs gesandt til Assens; Corfitz Ulfeldt, Predbjørn Gyldenstjerne og Enevold Kaas at ledsage greven af Oldenborgs gesandt til Assens; Henrik Gyldenstjerne, Peder Brockenhuus og Predbjørn Banner at ledsage hertug Jockum Ernst af Plön gennem Kolding, lydende ligesom det til Henrik Podebusk til grænserne.

27. nov. (Kbh.) Jægermester Hans Dibolt von Denen fik brev at lade fru Christence Juell t. Stubbergård efter ansøgning til sin søns bryllup få 3 store dyr og 4 rådyr. Udt. i Sjt, 31, 37.

27. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Niels Krabbe. Fru Maren, afd. Patrick Dumbars har anholdt om, at NK i afd. Malte Juuls sted måtte påtage sig hendes børns værgemål. Da NK har erklæret sig indforstået, befales det ham at påtage sig værgemålet. SkT, 8, 7.

27. nov. (Kbh.) Ms. til Claus Sehested og fru Margrete Lunge. En del fyrstelige personer agter nu at begive sig på hjemrejsen fra Kbh. og at tage vejen gennem adressaternes len. De skal anordne, at de og deres *comitat*, så vidt deres len rækker, bliver *defrayeret* og friholdt. FT, 7, 17. K. Orig. i Hindsgavl lensrgsk.

27. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Tolder i Kertemind Henrik Sørensen har i 1635 forhvervet Christian 4.s bevill. på for årl. betaling

af måtte få 10 læs ved af vindfælder og forfornede træer i MKs len. Kongen godkender, at han indtil videre får endnu 10 læs efter vurdering af uvildige mænd. FT, 7, 16. K.

27. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Juel, Mogens Høeg, Peder Gersdorff og Jacob Grubbe. Lensmand på Århusgård Erik Grubbe har for nogen tid siden fået befaling om hos Christian Sparre t. Sparresholms afd. morbroder Verner Parsbergs arvinger at affordre det værgemål for CS, som VP i nogle år har forestået. Adressaterne skal med kgl. fuldmagt snarest for sig indstævne afd. VPs arvinger, som er interesserede i værgemålet, samt EG, og forlige dem om de tvistige punkter, som kunne forefalde i værgemålet, eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 43.

27. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Nogle af kronens bønder i Ning h., nemlig Niels Sørensen og Søren Christensen [i Bøgeskov] samt Cidsel Nielsdatter i Løjenkær, Rasmus Jensen, Anne Hansdatter, Jørgen Offesen og Niels Sørensen i Pristrup [Pederstrup?] samt Rasmus Jørgensen i Tulstrup har klaget over, at de intet afslag fik for den skade, som var tilføjet dem i den svenske fejde, da andre kronens tjenere af de tilforordnede kommissærer efter deres befundne lejlighed fik forskånsel, fordi de ikke vidste, at de skulle svare under EGs len. Da EG bekræfter deres angivende, og at de ikke kan blive ved magt uden afslag, godkender kongen, at de 4 i Pristrup og den ene i Tulstrup forskånes for $\frac{1}{2}$ års landgilde, og at Niels Sørensen og Søren Christensen i Boggeschouff [Bøgeskov] og Cidsel Nielsdatter i Løjenkær forskånes for et års landgilde, regnet fra philippi jacobi 1646 til årsdagen 1647. Derimod skal de yde det øvrige af den landgilde, de resterer med. JT, 12, 44.

28. nov. (Kbh.) Ms. til Henrik Ramel. Berideren på Sorø akademi har for nogen tid siden slået en magister, hvorfor han er suspenderet fra sin bestilling. På adskilliges forbøn har kongen forladt ham forseelsen, dog at han forliger sig med den fornærmede person, og at HR pålægger ham en mædelig mulkt. Sjt, 31, 37.

28. nov. (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz, Oluf Daa og Peder Vibe fik brev at lade kongens kammerskriver Christoffer Gabel ubehindret gennemse så meget af Hans Boyesens omslagsregnskaber, han begærer, at han deraf kan have nogen underretning og des bedre forestå omslagsforvaltningen. Udt. i Sjt, 31, 37. K.

28. nov. (Kbh.) Otte Skade fik brev at ledsage hertugen af Gottorps gesandt fra Kbh. til Assens i stedet for Henning Pogwisch, som undskylder sig derfor, og opvarte hos ham som marskalk. Udt. i Sjt, 31, 37. K.

28. nov. (Kbh.) Jacob Seefeld fik brev at ledsage hertug Christian Ludvig til Brunsvig-Lyneborgs gesandt fra Kbh. til Assens i Henrik Langes sted. Udt. i Sjt, 31, 37. K.

28. nov. (Kbh.) Mageskifte. Henrik Gyldenstjerne t. Svanholm har i magelæg til kronen udlagt flg. gods i Skåne: i Kristianstad len i Gønge h. i Øster Heilinge 1 gd. (Laurids Andersen), skylder årl. 6 pd. smør, 1 fødenød, 12 sk. erridspenge, 2 mk. hestegæsteri; i Villands h. 1 gd. (Tyge Jacobsen), skylder 1 1/2 pd. byg, 1 dl. gæsteri, 1 øde fæste i Hersløff, som Peder Nielsen har i brug, og som kun regnes for halv landgilde, skylder 15 skp. byg, 1 td. havre og 2 mk. 2 sk. skat; i Gers h. i Jep Torsøns Lyngby 1 gd. (Eskild Haagensen), skylder 1 pd. rug 1 »teyer« [tyr?], 1 fødenød, 2 mk. gæsteri; i Gønge h. i Knisling s., for kongens højhed og jus patronatus til Østerløff kirke, 1 gd. (Sven Clemendsen), skylder 8 pd. smør, 1 dl. gæsteri, 1 dl. fødenød – imod kronens højhed og jus patronatus til Østerløff kirke i Villands h. og herligheden til præstegden smst. med al kirkens indkomst: 4 td. rug, 14 td. 1 skp. byg, 14 sk. penge, desuden 1 kirkens fæste (Niels Jensen), skylder 16 skp. byg, 1 do. som Peder Svendsen i Haasted bruger og skylder årl. 14 skp. byg, desuden har Laurids Olufsen i Fielkinge en af kirkens agre, kaldet Billes Agger, som skylder 4 skp. byg, og Karl Jonsen i Haasted en af kirkens agre og giver deraf 1 skp. byg, desuden gives af 1 fæste (Troels Rasmussen), kaldet Stochholms eng, 11 sk. penge, videre gives af 2 agre, den ene i Karsted mark, den anden i Fielkested mark, årl. 3 sk. Derimod skal HG selv holde kirken vedlige, og præst og degn skal nyde deres rettighed som hidtil. Desuden skal han efter ordinansen svare bispe- og provstegæsteri som af arilds tid. HG skal som rette patron beholde højheden og herligheden, men når en præst skal kaldes, må ingen kaldes, som ikke først er overhørt af bispem og fundet duelig. HG skal selv ansætte kirkeværge, forhøre kirkens regnskaber og disponere over dens indkomst til kirkens bedste, og han må selv for billigt fæste og afgift forunde kirkens tiende til hvem ham lyster. Men hvis nogen nød påstøder riget, skal kirken og dens tjenere, efter som det bevilges og påbydes, komme det til hjælp lige med andre kirker og gejstlige. SkR, 6, 30-32. (Jf. Kr. Sk., II, 4).

28. nov. (Kbh.) Henrik Gyldenstiernes genbrev på ovenn. mageskifte. SkR, 6, 32-33.

28. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Henrik Lindenov. Det gods, som Henrik Gyldenstjerne t. Svanholm ved magelæg har udlagt til kronen [se ovenf.], skal han modtage under lenet, indskrive i jordebogen og årl. gøre regnskab for. SkT, 8, 7.

28. nov. (Kbh.) Indlæg af jernparticipanterne i Fyn og kongens svar. Anders Bille, Oluf Parsberg, Gregers Krabbe, Henrik Huitfeldt, Manderup Due, Henrik Ramel, Henning Valkendorf, Christen Skeel Jørgensen, Christen Skeel, Mogens Høeg, Henrik Rantzau, Niels Krabbe, Joakim Gersdorff, Steen Bille, Claus Seefeld, Laurids Ulfeldt og Frederik von Buchwald oplyser, at de, da der hidtil har været stor mangel på *manufactur* i Danmark, og efter mange indbyggerses begæring med stor bekostning har hentet adskillige håndværksmestre til Fyn, som skal fremstille harnisker, musketter, pistoler, degener, piker og andet gewehr, samt opført værksted, der med tiden kan blive kongen og riget til stor fordel, da sådanne ting hidtil kun med stort besvær er indført fra fremmede steder, og formenes at kunne skaffes bedre, end andre hidtil har leveret det, da dette mest har været gammelt, udskudt, fordærvet samt indrettet til forskellige kugler, og alene på ny udpudset. Pengene dertil kan blive i landet, og gewehret kan skaffes til én kugle og således, som det bestilles. For at et sådant nødvendigt værk des bedre kan holdes ved magt, begærer participanterne at blive privilegerede, så ikke andre værker end dette i Sønder Broby må oprettes i Danmark. De begærer desuden, at kongen frem for med andre vil handle med dem om det gewehr, som behøves til rigets fornødenhed, da de kan skaffe det bedre end det, der hidtil er indført, og til samme pris. Og at det ikke må være tilladt nogen at indføre gewehr, forarbejdet udenrigs, når værket kommer sådan i brug, at det kan skaffe så meget, som behøves i riget. Hermed dog ikke nogen håndværksmand i købstæderne forment som hidtil at bruge sit håndværk. De begærer endvidere årl. toldfri indførsel til værket af 200 skippd. jern, 100 centner stål og 100 læster stenkul. Og hvis de kan fremstille mere gewehr, end riget behøver, eller kongen begærer, at de da, efter at det er tilbudt kongen, må udføre det toldfrit. Hvis kongen med rigsrådets råd anser for godt til værkets fortsættelse at forsyne det med disse privilegier, tvivler participanterne ikke på, at kongen og rigsrådet vil tænke på midler til betaling af det leverede gewehr, så værket kan fortsættes. – På denne supplikation er kongens

svar, at han vel vil privilegere værket, så ingen andre i riget må oprettes, så længe det bliver ved magt, og at det begærede jern, stål og kul må indføres toldfrit, og at gewehr, som ikke kan afhændes i riget, må udføres toldfrit. Og hvis participanterne vil levere lige så godt gewehr og til samme pris og bie efter deres betaling som andre, og som rigets midler kan strække til at betale dem, vil kongen lige så gerne handle med dem som med andre. Men at forskrive sig til ikke at handle med andre end dem, falder det kongen betænkeligt at love. FR, 6, 36-38. K.

28. nov. (Kbh.) Kvittansiarum. Lensmand på Nykøbing og Ålholm slotte Jobst Frederik von Papenheim har gjort endeligt regnskab for småtolden på de 2 slottes »haffuer« og for nogle gdes landgilde samt for de penge, han som kommissær har modtaget af lenene og af købstæderne i Loll. og Falster. Desuden har han gjort regnskab for adskillige unionspengeskatter, skatter til rigets særdeles nødtørft, korn- og madskatter, hovedskatten samt kobber- og tinskatten af almuen, gejstligheden og en del købstæder og for de alm. bådsmanshvervningsskatter, som han smst. har forvaltet, modtaget og oppebåret i 5 år, regnet fra philippi jacobi 1642, da JFP blev forlenet med lenene efter afd. hr. Palle Rosenkrantz t. Krenkerup, og til årsdagen 1647. Han er intet blevet skyldig, og kongen lader ham og arvinger aldeles kvit, frie, ledige og kravsløse fra sig og efterkommere. SmR, 7, 1.

28. nov. (Kbh.) Bevilling. Christen Jensen, født i Ålborghus len, har begæret at måtte ægte pigen Johanne Steffensdatter, som er ham beslægtet i 3. led, og har tilbudt efter sin formue at give noget til de fattige. Da det af tingsvidne ses, at de ikke er nærmere beslægtet, bevilges ægteskabet, mod at CJ til de fattiges underhold i hospitalet i Ålborg giver 30 rd. JR, 11, 89.

28. nov. (Kbh.) Konfirmation på fæstebrev af 12. okt. 1643 fra Gunde Lange til Birgitte Thomisdatter, Søren Madsens i Ålborg på kongekorntienden af Vilsted s., Slet h.: GL har på kongens vegne og behag til BT på livstid fæstet nævnte tiende, som hendes mand SM har opladt, for sædv. afgift, nemlig 3 pd. rug, 3 pd. byg og 1/2 pd. havre. Sognemændene skal levere den på tilbørlige steder. JR, 11, 90.

28. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Juel og mag. Anders Andersen. Flg. præster i Horns [og Vennebjerg] herreder: hr. Hans Eriksen i Mostbjerg, hr. Oluf Madsen i Elling, hr. Erik Christensen i Sindal, hr. Anders

Thomisen i Horne, hr. Claus Nielsen i Råbjerg, hr. Christen Lauridsen i Bjergby, hr. Nathanael Pedersen i Tværsted, hr. Peder Nielsen på Skagen og hr. Clemend Giordsen i Tornby har andraget om deres kalds ringhed, en del pga. det sidste fjendtlige indfald, hvorved deres tiende er blevet formindsket, da sognemændene er kommet til agters. De begærer derfor forlindring i den sidst påbudne skat. Da EJ bekræfter deres angivende, skal han undersøge deres forhold og efter omstændighederne på kongens vegne give dem sådant afslag, som han eragter billigt og ret. JT, 12, 45.

29. nov. (Kbh.) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev at lade hertugen til Gottorp få 2 af de heste, som findes på Antvorskov. Sjt, 31, 37. K.

30. nov. (Kbh.) Under denne datering er i alle rækker af Registre indført et antal stadfæstelsesbreve på købstadprivilegier. De er *mutatis mutandis* udformet over den skabelon, som det nedenfor ordret, men ikke bogstavret gengivne stadfæstelsesbrev for København udviser. Der findes stort set 3 varianter af brevene: 1. en hvor, som her, både Christian 4. og tidligere konger nævnes som privilegiegivere, 2. en hvor kun Christian 4. anføres, og 3. en (kan være både 1. og 2.) hvor kongen forbeholder sig ret til at remedere og forandre privilegierne. – Københavns privilegier er trykt i KD, I, 669. Alle stadfæstelsesbrevene er refereret i CCD, V, 583-87. Da varianterne, som formentlig kun har speciel interesse, alle er anført i CCD, er det anset for tilstrækkeligt ved hver enkelt købstad at henvise til skabelonen og til CCD, fx således: (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 583). – Et enkelt brev, det for Assens, er dat. 10. nov., men dette er utvivlsomt en fejl, hvad man må formode allerede af den grund, at alle andre privilegiestadfæstelser først er sket efter kroningen, som foregik 23. nov. 1648. Datoen på konceptet for Assens er ulæselig, og det første ciffer er vel så af den, der har indført brevet, fejlagtigt læst som 1 i stedet for 3.

30. nov. (Kbh.) Københavns bys privilegier. F. 3. G.a.v., at vi af vor synderlig gunst og nåde har taget, annammet og undfanget og nu med dette vort åbne brev tager, annammer og undfanger vor købstad København med os elskel. borgmestre, rådmænd og menige borgere sammesteds udinden vor kongelig hegn, værn, fred og beskærmelse, besynderligen at ville beskærme, forsvare og fordagtinge til alle rette; sammeledes har vi af samme gunst og nåde fuldbyrdet, stadfæstet og samtykt og nu med dette vort åbne brev fuldbyrder, stadfæster og samtykker alle de friheder og privilegier, som dem af vor kære hr. fa-

der, sal. og højlovlig ihukommelse, så vel som og af alle andre vore forfædre, fremfarne konger udi Danmark nådigst undt og givet er, ved deres fuldmagt at blive, ved alle deres ord, punkter og artikler, som de udi alle måder udviser og indeholder, forbydendes alle, hvo de helst er eller være kunne, særdeles vore fogder, embedsmænd og alle andre for:ne vor købstad København med borgmestre, rådmænd og menige borgere, eftersom forskrevet står, at hindre eller udi nogen måde forfang at gøre under vor hyldest og nåde. Sjr, 22, 59. K. (Tr.: KD, I, 669).

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Køge, Næstved, Vordingborg, Roskilde, Slagelse, Ringsted, Præstø og Nykøbing S. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 583). Sjr, 22, 60. K. Orig. i Køge rådstueark., LAK.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Helsingør, Kalundborg, Skælskør, Stege og Korsør. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 583). Sjr, 22, 60. K. Orig. i Helsingør, Korsør og Skælskør rådstueark., LAK.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Holbæk, Slangerup og Hedinge. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 584). Sjr, 22, 60. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Malmø. Har flg. tilføjelse: Da undersåtterne i Malmø har forenet sig med Christian 3. om en fæstning der ved byen, forbeholder kongen sig, at den altid bliver ved magt. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 584). SkR, 6, 33. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Landskrone, Helsingborg, Kristianstad, Kristianopol, Ysted, Lund, Rønneby, Sølvesborg, Simmershavn, Falsterbo og Skanør. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 584f.) SkR, 6, 34. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Bornholms købstæder. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 584). SkR, 6, 34. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Assens. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). FR, 6, 32. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Bogense. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 585). FR, 6, 38. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Odense. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). FR, 6, 38. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Rudkøbing. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). FR, 6, 39. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Middelfart. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). FR, 6, 39. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Fåborg. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). FR, 6, 40. K. Orig. i Fåborg rådstueark., LAO.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Kerteminde. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). FR, 6, 40. K. Orig. i Kerteminde rådstueark., LAO.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Svendborg. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). FR, 6, 41. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Nyborg. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 585). FR, 6, 41. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Saksøbing. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). SmR, 7, 2.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Maribo. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). SmR, 7, 3.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Nykøbing F. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). SmR, 7, 3.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Stubbekøbing. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). SmR, 7, 4.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Nysted. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). SmR, 7, 4.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Nakskov. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). SmR, 7, 5.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Rødby. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). SmR, 7, 6.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Kolding. Har tilføjelse om stadfæstelse af breve, som dem af kongens forfædre er givet på den ejendom søn-

den og norden for byen, som de selv har i brug, at de fremdeles må nyde den. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 97. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Mariager. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 98. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Vejle. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 587). JR, 11, 98. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Sæby. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 99. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Randers. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 99. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Grenå og Nykøbing M. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 100. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Skive. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 101. K. Orig. i Skive rådstueark. (D27-64), LAV.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Hjørring. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 101. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Ebeltoft. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 102. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Thisted. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 103. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Hobro. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 103. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Lemvig. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 104. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Holstebro. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 104. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Ringkøbing. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 105. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Skagen. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 105. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Horsens. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 106. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Århus. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 107. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Varde. (Se skbl. s. 193 og CCD, V, 586). JR, 11, 107. K.

30. nov. (Kbh.) Bevilling. Borgmestre, råd og menige borgerskab i Malmø har andraget, at deres skibsbro i forleden fejde er blevet meget brøstfældig, så der behøves en stor del sten til dens reparation. De begærer, at kronens tjenere omkring Malmø må age sten til brokarrets fornødenhed. Da hr. Tage Thott erklærer, at dette kan ske uden skade for bønderne, bevilges det, at bønderne ved slædeføre må age så mange store og andre sten, som lensmanden agter kan ske uden deres store skade. SkR, 6, 35. K.

30. nov. (Kbh.) Konfirmation. Apoteker i Lund Poul Ermand får kgl. konf. på det privilegium på at drive apotek i Lund, som Christian 4. har givet ham, med den tilføjelse, at hvis PEs arvinger efter hans død ikke får apoteket i Lund, skal den, der får det, af dem, til den takst, som fastsættes af dem, der har forstand derpå, købe de apotekermaterialer og andre dygtige medikamenter og andet apoteket tilhørende, som befindes tjenligt. SkR, 6, 36. K.

30. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Steen Bille og Claus Sehested. Gunde Rosenkrantz har klaget over, at fru Anne Brahe, afd. Ejler Qyitzows t. Elved imod herredagsdom til hans største skade besidder Elvedgård, og har derfor begæret til rettens bestyrkelse at forhjælpes til at nyde, hvad der med rette tilkommer ham. De skal advare AB om straks at forlade og lediggøre gden, og siden skal de indføre GR eller hans fuldmægtig deri. Hvis hun vægrer sig eller søger udflugter og ophold, skal de lade hende forstå, at kongen selv vil tale derpå, som skete det ham og retten til foragt. FT, 7, 17. (Efter hr. kanslers og Otte Krags ordre) K.

30. nov. (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim: Borger i Lybæk Gabriel Lutkens beklager sig i adskillige måder over borgmestre og

råd i Nakskov, hvorfor han har set sig forårsaget til at opsigse sit borgerskab. Siden har kræmmerne smst. hos byfogden arresteret hans tjener for gods, som han havde sendt til offentligt marked, registreret og forseglede det og i alle måder søgt at føre ham i største omkostning og skade. JFP oplyser, at han har henvist parterne til retten, da sagen ikke synes at kunne bilægges på anden måde, og at den allerede ved retten er gjort anhängig, og at han har forordnet supplikanten som en fremmed og i lands lov og ret ukyndig en prokurator. Men da der synes at være nogen forseelse på begge sider, som kunne forårsage langvarig trætte og bekostning, skal han fordrø parterne for sig og søge at bilægge sagen i mindelighed, men hvis de ikke vil lade sig forstå dertil, skal han henvise dem til lov og ret og forhjælpe GL til rette, så vidt billigt og ret er. SmT, 8, 3. K.

30. nov. (Kbh.) Bevilling. Skolemesteren og hørerne i Nykøbing Mors har for deres bestillings ringheds skyld begæret årl. 50 td. hartkorn af kirkerne i Mors og Thy. Det bevilges indtil videre. Lensmanden på Hald og superintendenten over Ålborg stift skal dele det mellem dem, så hver får, efter som han har umage og *labores* til, og som det er billigt og ret. JR, 11, 91.

30. nov. (Kbh.) Konfirmation på fæstebrev af 12. okt. 1646 fra Mogens Bille til Niels Nielsen på maltmøllen ved Kolding: MB har på kongens vegne og behag til NN på livstid fæstet maltmøllen, som Søren Marqvorsen før havde i fæste, og et stykke jord, kaldet det gamle ladegårdssted, som SM også havde i fæste. Han skal i årl. landgilde af møllen svare 25 ørte malt og af jorden 1 rd. Han skal selv vedligeholde møllen og herfor i nævnte 25 ørte malt afkortes 3 skp. Han har i stedsmål for mølle og jord betalt 25 rd. JR, 11, 91.

30. nov. (Kbh.) Bevilling. Jfr. Inger Pors har begæret bevill. til, til sin gælds betaling at sælge noget af sit strøgods, som ligger længst fra hende, og som hun ikke kan have ægt og arbejde af til sin gd. Det bevilges, at hun med lavværgeres råd og samtykke må sælge noget af det og ellers selv med lavværgerens indseende være sit gods rådig. Da hun ikke har slægt eller venner levende her i landet, som kan gøre sligt, har hun begæret befaling til Niels Parsberg t. Eskær om som hendes værge at overvære salget, hvilket han godvilligt har samtykket i. Han har derfor fået befaling til som hendes rette lavværge at have indseende med hendes gods. JR, 11, 92.

30. nov. (Kbh.) Å.b. Kongen har erfaret, at kronens bønder i Bøvling len vægrer sig ved at give skriveren på lenet sin skriverskæppe, som det er brugeligt på andre len, og som de efter lensmandens forleningsbrev har pligt til. De skal uden modsigelse give den i rette tid, om de ikke vil tiltales og straffes. JR, 11, 93. (Efter Otte Krags ordre) K. (Jf. CCD, V, 587).

30. nov. (Kbh.) Å.b. Niels Nielsen Obling har andraget, at han har tilforhandlet sig en ødegds ejendom i Sønder Bork, kaldet Syndergaards byggested, som Niels Jørgensen for længe siden fradøde. Han har begæret, at han og hans hustru må nyde den fri for ægt og arbejde på livstid. Da lensmand på Lundenæs Palle Rosenkrantz erklærer, at ingen nulevende kan mindes, at der er gjort ægt og arbejde deraf, tillades det NNO og hustru i begges livstid at nyde nævnte bondegd. fri for ægt og arbejde, men for sædv. landgilde, tyngte og afgift. Og NNO skal efter eget tilbud opbygge gden, hvis han vil nyde denne benådning. JR, 11, 94.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Viborg kapitel. Kongen tager prælater, kanniker og menige kapitel og domkirke i Viborg med alle kapitlets tjenere og dets gods, rørende som urørende, i sit værn og bekræfter alle de friheder og privilegier, som Viborg kapitel og domkirke er givet af Frederik 2., og det privilegium, som samme konge i 1571 i almindelighed har givet alle kapitler og gejstlige over hele riget. JR, 11, 94. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Århus kapitel. Af samme indhold som privilegierne for Viborg kapitel, blot at der særskilt nævnes privilegier fra 1560. JR, 11, 95. K.

30. nov. (Kbh.) Privilegier for Ribe kapitel. Af samme indhold som privilegierne for Århus kapitel. JR, 11, 96. K.

30. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Sehested. Han har andraget, at if. Christian 4.s bevill. er 3 boliger, som lå i dets mark, nedlagt og lagt under [Bøvling] slot, og at bønderne i Vandfuld h., som tilforn alene drev avlingen, begærer, at slottets tjenere i Skodborg h., som ligger slottet lige så nær, må hjælpe dem dermed. Kongen godkender bøndernes begæring og pålægger MS at tilholde dem alle at efterkomme dette og at iværksætte det lideligst og bedst bønderne imellem. JR, 12, 45.

30. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Sehested. Han har begæret, at sandemændene i Bøvling len, da de ellers er fri for dagligt arbejde året igennem, må hjælpe de andre slottets tjenere med at age, når nogen fornøden rejse påkommer, og med det, som behøves til slottets bygning, eller vrag, der skal føres til slottet, samt hjælpe at køre landgilden og avlingen til købmændene, hvor det sælges. [Herefter følger en gentagelse af indholdet i foregående ms. om de 3 nedlagte boliger]. MS skal tilholde dem alle at efterkomme sådant. JT, 12, 46.

30. nov. (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe og Peder Lange. Kaptajn t. fods Otte Skade har andraget, at hans afd. hustrus moder og søskende har givet ham fuldkomment afkald på, hvad der har kunnet tilfalde dem i arv efter hende, men da Otte Qvitzow på afd. Erik Qvitzows umyndige børns vegne ikke kan eller må, som deres formynder, gøre nogen rigtighed med ham, har de begæret denne befaling til adressaterne. De skal med kgl. fuldmagt stævne parterne for sig, undersøge beskaffenheden af OSs bo og efter dets befundne beskaffenhed slutte mellem ham og nævnte umyndige børn, som de finder billigst og forsvarligst. Hvis tvist opstår, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 46.

30. nov. (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch og bispen i Viborg. Jfr. Anne Sehested t. Sindbjerggård har begæret bevilget en sædedegn til Vejerslev og Rested sogne, som hidtil har været betjent af skolepersoner i Nykøbing skole, men ofte forsømmes, især om vinteren pga. sne, fog og andet uvejr. Hun tilbyder, for at ungdommen i de to sogne des bedre kan blive oplært i deres børnelærdom og andet godt, at ville forsørge degnen med nødtørftig degnebol, og begærer, at han må nyde det, som skoledegnene hidtil har fået af sognene. Adressaterne skal erklære sig om hendes begæring og om, hvordan den uden andres præjudice kan bevilges. JT, 12, 47. Indl. 28. nov.

30. nov. (Kbh.) Ms. til Søren Orning. Kongen har for nogen tid siden befalet Jørgen Høeg t. Toddbøl at være SOs afd. broder Jørgen Ornings børns værge. Han har nu erklæret, at han ikke er så nær beslægtet, at han efter loven burde være deres lavværge eller forstå deres værgemål, at det ville være ham til største skade, da han bor langt fra hånden, og at SO tilmed noksom er mand for at forvalte deres værgemål. SO skal derfor som børnenes farbroder påtage sig værgemålet. JT, 12, 48. Indl. 28. nov.

30. nov. (Kbh.) Ms. til Otte Krag. Kongen har bevilget skolemester og hører i Nykøbing i Mors for deres ringe indkomsts skyld årl. indtil videre af kirkerne i hans provsti at måtte få 25 td. hart korn, som han skal ligne kirkerne imellem således, at enhver giver, som dens formue og lejlighed tilsteder. JT, 12, 48.

Tilf.: Ligesådant brev fik Iver Krabbe at lade nævnte skolemester og hører af sit provsti få 25 td. hart korn.

1. dec. (Kbh.) Konfirmation. Mads Haldersen får konf. på Christian 4s. regeringsråds brev af 23. febr. 1593¹ [se KB 1593-1596, 25] om en jordeggen bondegd. i Skuderup under Lekkende len. Sjr, 22, 61. K. 1) Indførslen har fejlagtigt 1592, K har 1593.

1. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott og hr. Henrik Huitfeldt. Der har en rum tid været tvist mellem Kristianstad og Væ, og Christian 4. har i 1639 befalet TT og afd. hr. Jørgen Urne at bilægge den i mindelighed eller gøre ende derpå ved dom. Pga. JUs død er befalingen ikke fyldestgjort. De skal nu snarest begive sig til åstederne, som de to byer tvistes om, og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. SkT, 8, 7.

1. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Niels Krabbe. Kongen så gerne, at kronens gods i Melby s. i Sølvborg len, ungefær 24 gde, som er øde, kunne komme på fode igen, blive besat og siden vedligeholdet. Han har derfor efter hr. Henrik Lindenovs og Wulf Hieronimus von Kratz' erklæring bevilget, at da bønderne i Melby s. daglig bruges som ugedagstjenere, fordi der ikke er andre bøndergdde i sognet ved slottet, de da herefter indtil videre forskånes for halv skat ligesom de andre kronens ugedagstjenere i Blekinge eller til Elleholm. Da også høsten og arbejdet til slottet (pga. de forarmede bønder) falder forn:te kronens bønder i Lister h. meget tungt, skal NK anordne, at bønderne i Giemsø s. kommer dem til hjælp nogle dage i høsten med at slå og »reffse«, som han skønner det bedst og lideligst. Og for at ødegdene i Melby s. kan blive besat, skal NK snarest lade dem opbygge, opsætte gærder og af de andre bønder i herredet »optage« jorden dertil. Siden skal han lade dem, som antager de øde gde, være fri for skat og lade dem nyde gdene for halv landgilde, indtil de efter deres tilstand kan tåle at svare den landgilde, de er indført for i jordebogen. SkT, 8, 8.

1. dec. (Kbh.) Bevilling for hr. Henrik Rantzau t. Møgelkær til toldfrit fra Danmark til sin gd. Schöneweide i Holsten at udføre 20 små bønnderhopper og 40 kvier og køer. JR, 11, 108.

1. dec. (Kbh.) Bevilling. Sognepr. i Horsens hr. Giord Pedersen har andraget sit kalds ringhed, og det bevilges, at hans hustru, om hun overlever ham, til sit underhold på livstid må beholde kongekorn-tienden af Urlev s., som GP nu har i fæste, dog skal hun svare sædv. afgift deraf. JR, 11, 108.

1. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel og Mogens Høeg. Fru Dorte Juul, afd. Iver Krabbes t. Albæk agter snarest at overlevere sine 2 døtre, jomfruerne Ingeborg og Helvig Krabbes fædrene arv til hr. Gregers Krabbe t. Torstedlund. Adressaterne skal snarest sætte og taksere, hvilken afgift GK, så længe han forestår værgemålet, bør give sine broderbørn af deres fædrengd. Albæk og tilliggende gods, så broderbørnene kan være forsikrede på en vis årl. indkomst, og øksne, korn eller andet ikke udstå nogen *pericul* og eventyr. JT, 12, 49.

1. dec. (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Hvad Johan Brockenhuus t. Hindsels har andraget om færgemand ved Oddesund, kan han se af hans hosføjede supplikation. Han skal erkyndige sig om sagen og erklære sig herom. JT, 12, 49.

1. dec. (Kbh.) Ms. til Joakim Beck. Sognepr. t. Linå og Dallerup s. hr. Palle Pedersen har andraget, at en af kronens ålegde i Silkeborg len, som han har fæstet, i forleden fejdetid er blevet så ødelagt på træværket, at han, som bevist med tingsvidne, pga. brøstfældigheden ingen nytte har haft af den i år. JB skal anordne, at den istandsættes med mindste bekostning, så PP tilbørlig kan svare kronens rettighed deraf, og kongen forskånes for hans overløb. JT, 12, 49.

1. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel, Mogens Høeg, Axel Juul og Viffert Seefeld. Fru Dorte Juul, afd. Iver Krabbes t. Albæk agter snarest til sin broder [svoger] hr. Gregers Krabbe at overlevere sine 2 døtre, jomfruerne Ingeborg og Helvig Krabbes fædrene arv af jordegods og løsøre. Adressaterne skal overvære overleveringen og desuden besigtige Albæk hgds bygning og undersøge, om gods og skove er ved magt. Hvis nogen tvist indfalder, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 50.

2. dec. (Kbh.) Bestalling for Mogens Rosenkrantz t. Glimminge som ritmester over et kompagni ryttere. Han skal i årl. pension fra 1. dec. 1648 have 500 rd. af de midler, som er deputeret til militien. SjR, 22, 63.

2. dec. (Kbh.) Lejde. Niels Arenfeldt og de andre, som har givet lov med ham og derfor er tildømt at undvige kongens riger og lande, har begæret at måtte komme tilbage og forblive i deres fædreland. Kongen har ved sin kroning og sit regiments tiltrædelse for nogle gode mænds og NAs venners forbøns skyld bevilget, at de må vende hjem. Dog skal de forholde sig således, at de ikke er andre til forargelse og kongen til fortræd. Sjr, 22, 63. K. Incl. 10. marts (og 7. april).

2. dec. (Kbh.) Hr. Axel Urup, Jørgen Rosenkrantz, hr. Joakim Gersdorff og Otte Krag fik brev at være kommissærer på skifte mellem afd. Frederik Markdanners børn, når de af dem bedes derom. Skulle tvist opstå, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. Udt. i Sjt, 31, 37.

2. dec. (Kbh.) Oluf Daa fik brev at påtage sig jfr. Anne Markdanners værgemål og modtage det lod både på jordegods og løsøre, som kan tilfalde hende, og efter skiftet overlevere det til Christoffer Lindenov som hendes rette lavværge. Udt. i Sjt, 31, 38.

Tilf.: Ligesådan fik Peder Vibe at være jfr. Sofie Markdanners værge.

2. dec. (Kbh.) Ms. til Peder Marquorsøn. Henning Pogwisch har andraget, at afd. Alexander von Ruchenson [Kückelsom] har udsat en del af Assens provstis penge, og at brevene derpå endnu er i PMs forvaring. Han skal, så vidt han har breve derpå, snarest indkræve provstiets kirkers tilgodehavende i rede penge og levere dem til HP. FT, 7, 17. K.

2. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Henning Valkendorf og Falk Gøye. Henning Pogwisch har begæret dette ms. til dem. De skal give beskrevet, hvad de efter kommission har senteret mellem hans svoger Jørgen Marsvin t. Aunsbjerg og ham om hans hustrus værgemål, som JM har forestået. FT, 7, 18. K.

2. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Anders Bille, hr. Ove Giedde, hr. Frederik Reedtz og hr. Niels Krabbe. Der er trætte mellem hr. Christoffer Ulfeldt t. Svenstrup og fru Anne Ramel, afd. Malte Juuls t. Gjessinggård på Kristianstads hospitals vegne om herlighed og højhed til hospitalets jorder vest og nord for Væ by, som CU vil tilholde sig, idet han hævder, at de er givet af de Urup'er, skønt ingen retmæssige dokumenter derom skal være fremlagt, mens det skal være bevist med hos-

pitalets gamle pergamentsbreve og lovfast vidne, at de er givet af tidl. borgere i Væ og ikke af de Urup'er. Herom har der tilforn været procederet vidtløftigt både ved herredsting, landsting og herredage, og nu er sagen af landsdommeren i Skåne henvist til gode mænd, hvortil parterne er enedes om adressaterne. Disse skal med kgl. fuldmagt snarest stævne parterne for sig, mødes med dem på åstederne og derpå dømme endeligt efter parternes lovligste og retfærdigste adkomst og bevis, som forelægges derom. JT, 12, 51.

2. dec. (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Kongen godkender hans forslag om, at af det gods, som skal udlægges af Dronningborg len til afbetaling på kronens gæld, må modtages så meget under Mariager klostres len, som ligger belejligt for dette, mod at lige så mange td. korn af Mariager klostres gods, som lenet bedst kan undvære, udlægges til gældens betaling. JT, 12, 52.

2. dec. (Kbh.) Ms. til Niels Krag og hr. Jens Høeg. Erik Juel har andraget, at hans søster jfr. Lene Juel t. Alsted, som af Christian 4. har fået bevill. til at være sin egen værge og forestå sit gods med råd af EJ som rette lavværge, både for gods, hun har købt, og »formedelst undfangen skade, hun i sidst forleden fejde udi besværing skal være geråden«, derved er blevet nødt til hos godt folk at låne penge, for hvilke EJ har caveret. Han har begæret befaling til adressaterne om at gennemse, hvad han har godsagt, til hvem og for hvilken sum, samt at fornøje ham for sine løfter ved lovlig underpant. De skal møde efter tilsigelse og gennemse, hvad EJ har godsagt for sin søster og gøre ham underpant derfor. JT, 12, 52.

2. dec. (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Soldaten Rasmus Madsen i Viborg sidder på sin hals og er allerede dømt fra livet, fordi han er løbet fra sit kompagni m.m., som ses af hosføjede dom. FP skal snarest sende ham vel forvaret til Bremerholm tilligemed dommen. JT, 12, 53.

3. dec. (Kbh.) Konfirmation. Christian 4.s forleningsbrev af 30. dec. 1647 på Hørsholm birk [se KB 1647, 397] til rigshofmester Corfitz Ulfeldt og frøken Eleonora Christina konfirmeres med tilføjelse, at de begge deres livstid må få fornødent ildebrændsel i de underliggende skove, at ingen andre end de må fiske i de søer, damme eller parker, som ligger i gdens mark, og at ingen uden de må jage eller lade jage i Hørsholm birk og dets tilliggende gods uden kongen selv og hans gemal. SjR, 22, 64. K.

3. dec. (Kbh.) Ms. til rentemestrene Jørgen Rosenkrantz, Oluf Daa og Peder Vibe. Da kongen har tilfortroet hr. Joakim Gersdorff at være statholder i Kbh., skal de efterkomme alle de ordrer, han på kongens vegne giver dem. Sjt, 31, 38. K. Orig. i DKanc B 179g.

3. dec. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev at parere hr. Joakim Gersdorff i alt, hvad han i rigens hofmesters fravær på kongens vegne befaler dem. Udt. i Sjt, 31, 38. K. (Tr.: KD, V, 322).

Tilf.: Ligesådant brev fik borgmestre og råd i Christianshavn.

3. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Henning Valkendorf og Henning Pogwisch. Kongen sender dem adskillige vidtløftige klagemål, som bønderne i Hindsgavl len har fremført mod deres lensmand Claus Sehested, samt CSs udførlige erklæring derpå. Da sagen er vidtløftig og kræver bedre oplysning, skal de snarest fordre CS og bønderne for sig, forfare, hvordan sagen egentlig er beskaffen, og gøre kongen relation herom, at han kan resolve deri. FT, 7, 18. (Efter Otte Krags ordre) K.

3. dec. (Kbh.) Ms. til Henrik Thott. Mads Poulsen er for nogen tid siden af kongen selv forordnet til tolder i Randers. HT skal snarest tilholde ham at aflægge den sædv. tolder. Han har anholdt om at måtte forløves fra rådmandsbestillingen smst., da han nu skal forvalte tolderiet. Kongen godkender, at HT forløver ham og i stedet forordner en anden dygtig rådmand. JT, 12, 53.

3. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Ebbe Ulfeldt og Hans Bille. Sigvard Brockenhuus har til magelæg begæret flg. gods på Mors under Hald slot: i Nørre h. i Galtrup s. i Tøving 15 gde (1. Jens Jepsen og Svend Pedersen, 2. Jens Pedersen og Peder Jespersen, 3. Jesper Pedersens enke, 4. Poul Pedersen, 5. Stephen Jepsen, 6. Jesper Pedersen, 7. Mikkel Svendsen, Poul Mikkelsen og Peder Mikkelsen, 8. Knud Andersen, 9. Christen Pedersen og Jesper Jørgensen, 10. Mikkel Pedersen, 11. Christen Andersen, 12. Simon Olufsen, 13. Niels Ebbesen, 14. Jens Jepsen og 15. Jens Nielsen) – imod flg. gods i Nørre h. under Hald len: i Solbjerg s. og by 1 gd. (Jens Poulsen), i Mellem Jølby 3 gde (1. Christen Christensen, 2. Thomas Smid og 3. Knud Jensen), i Bjergby s. Gullerupgård (Niels Lauridsen), i Flade s. og by 1 gd. (Anders Josephsen), i Sønder h. i Vejerslev s. i Vils 1 gd. (Peder Madsen). Og hvis dette gods ikke er tilstrækkeligt, da i Solbjerg s. i Mellem Jølby 1 gd. (Peder Mikkelsen) og i Flade s. og by 1 bol (Christen Jørgensen)

og ellers i samme herred yderligere gods. Adressaterne skal besigtige godset i overværelse af Frands Pogwisch, som skal tale på kongens vegne. JT, 12, 54-55.

3. dec. (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Han skal overvære, at Ebbe Ulfeldt og Hans Bille besigtiger gods mellem kronen og Sigvard Brockenhuus, og tale på kongens vegne. JT, 12, 55.

4. dec. (Kbh.) Otte Krag fik bevilling at måtte lade sit barn døbe hjemme i sit hus. Udt. i SjR, 22, 64.

4. dec. (Kbh.) Bevilling. Laurids Bendtsen har andraget, at præsten i sognet, hvor han bor, formener ham trolovelse med et kvindfolk, som han har forlovet sig til, fordi han er udlænding og intet bevis har derfra, hvor han er født og opdraget. Da hans staldbroder, skrædder i Råde Erik Jensen bevidner, at LB i Sverige, hvor han er født, er uhindret af ægteskab eller trolovelse, bevilges det, at præsten må trolove og vie ham til hans trolovede fæstemø. SjR, 22, 65.

4. dec. (Kbh.) Bevilling. Færgemand i Kalvehave færgegd. Erik Olsen har andraget, at færgedden var meget brystfældig, da han fæstede den, og at han derfor har måttet anvende en stor del af sin formue derpå, for at de vejfarende kunne have et sted at logere, når de for uvejr ikke kunne komme over. Han begærer, at hustruen efter hans død må nyde den for billig og sædv. afgift og fæste. Da hans erklæring bekræftes af lensmand på Vordingborg hr. Frederik Reedtz, bevilges det ansøgte. SjR, 22, 65. (Efter Otte Krags ordre) K. Orig. i DKanc. B 165a.

4. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Færgemand i Kalvehave Erik Olsen har andraget, at færgebroen dér er næsten øde og forfalden, så den vejfarende ikke uden stor fare kan ind- eller udskibe sig, medmindre broen udbygges videre ude i stranden, og har begæret, at broen må blive forfærdiget. FR skal snarest erklære, hvordan den med mindst omkostning kan forfærdiges og repareres, og hvad det vil koste. SjT, 31, 38. K.

4. dec. (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. Kronens bønder Anders Lauridsen, Jens Mogensen, Rasmus Christoffersen, Jens Lauridsen, Anders Andersen, Rasmus Madsen, Peder Lauridsen, Henrik Andersen, Hans Jensen og Peder Jensen i Benløse har andraget, at de for halv-

det år siden har lidt stor skade af ildebrand og derfor af Christian 4. fået forskånelse for et års landgilde. Da de i år har lidt stor skade af fæsyge og på deres korn, har de begæret endnu nogen forskånelse for landgilde. Da JS bekræfter deres angivende, godkender kongen, at de forskånes for endnu et års landgilde. Sjt, 31, 38. K.

4. dec. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade fru Margrete Holck, afd. Jens Høegs t. Vang uden betaling få 2 store dyr, når hun begærer det, og at lade dem skyde, hvor det skader vildtbanen mindst. Udt. i Sjt, 31, 38.

4. dec. (Kbh.) Kvittansiarum. Fru Karen Krabbe, afd. Holger Rosenkrantz' t. Demmestrup og samtlige hendes medarvinger har gjort regnskab for den årl. visse og uvisse rente og indkomst af Hammershus slot og len fra philippi jacobi 1625, da HR fik det efter hr. Anders Sinklar t. Sinklarsholm, til 20. juni 1645, da svenskerne bemægtigede sig Bornholm. De har desuden gjort regnskab for de påbudte penge-, korn- og madskatter og gjort forklaring på kirkernes forråd og for den beholdning, som fjenden har efterladt. Hun er herefter intet skyldig efter de regnskaber, mandtalsregistre, kvittanser og breve, hun har leveret til rentemestrene, og kongen lader derfor hende og medarvingerne kvit, frie og kravsløse. SkR, 6, 36.

4. dec. (Kbh.) Knud Gabriel, som agtede snarest at gøre en af sine døtres bryllup, fik bevill., at vielsen må forrettes på en sal. Udt. i SkR, 6, 36. K.

4. dec. (Kbh.) Bevilling. Kongen har bevilget, at højlerde mester Iver Wandal, landsdommer i Blekinge Willum Thomesen og indvåner i fæstningen Kristianopol Troels Lauritsen må oprette et potaskeværk i Blekinge og brænde potaske i 10 år på flg. vilkår: 1. de alene og ingen andre må brænde potaske på de steder i Blekinge, hvor skovene bedst tåler det, 2. de skal frit have al vindfalden skov, som behøves dertil, dog uden at bonden dermed betages sin rettighed efter gammel sædvane, 3. hvis nogen af dem dør, må deres arvinger indtræde i deres sted. Derimod skal de i 10 år fra philippi jacobi 1649 i rentekammeret svare 300 sldl., daleren beregnet til 64 sk. dansk, og desuden give kongen hver 10. tønne potaske af det, som brændes på kronens grund. Desuden skal de efter udvisning og billig taksering med penge betale for så mange friske bøge, som behøves til værkets drift. Endelig skal de hver for sig stille lensmand på Sølvesborg hr. Niels Krabbe

på kongens vegne kaution for rettidig levering af det nævnte. SkR, 6, 37.

4. dec.¹ (Kbh.) Ms. til hr. Henrik Lindenov og dr. Peder Vinstrup. Lensmand på Silkeborg Joakim Beck t. Gladsaxe har andraget, at præsten til Sinklarsholms og Sørby sogne er død, og at en Hans Pedersen er kaldet i hans sted, hvilket JB ikke mener at være sket lovligt efter ordinansen, men at provsten og sognemændene har hastet alt for meget, og at JB som den bedste og fornemmeste sognemand er ganske forbigået, uanset at han har sin hovedgd. i hovedsognet, og at største delen af bønderne i begge sogne er hans. Han begærer derfor befaling til adressaterne om at indstævne de interesserede og derpå dømme, om kaldelsen er sket så lovligt efter ordinansen og andre om kald udgangne forordninger, at den bør stå ved magt eller ej. De får befaling i overensstemmelse hermed. SkT, 8, 8.

1) Er, fml. fejlagtigt, dat. 4. dec. 1649.

4. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt og hr. Falk Lykke. Lensmand på Landskrone hr. Knud Ulfeldt har på kronens vegne begæret, at til Landskrone slot må mageskiftes en del gods fra Lunde kapitel, som ligger belejligt nærmest omkring slottet i Hersløff by og s. og derimod til kapitlet at udlægge noget af slottets fjerneste gods i Fers h., som er kapitlet belejligt. Kapitlet har erklæret at ville bevilge mageskiftet, men da Skt. Peders klostres gods i Lund udlægges for kronens gæld, begærede kapitlet at få noget der, dem belejligt, til vederlag for deres gods, og resten ville de modtage af slottets gods i Fers h. KU begærede derfor i stedet for så meget af klosterets gods, som kapitlet får, at måtte udlægge ligeså godt gods til kronens gæld af Landskrone lens gods i Fers h. Desuden begærer KU, at da der ligger en del af Skt. Peders klostres gods i Landskrone len, nemlig i Rønneberg, Onsø og Harjagers herreder, som er slottet belejligt, om derfor så meget af lenets længst fraliggende gods i Fers h. måtte udlægges i kronens gæld og modtages til klosteret. Adressaterne skal besigtige og ligne alt det omhandlede gods, og KU og Lunde kapitel skal overvære ligningen. SkT, 8, 9-10.

4. dec. (Kbh.) Hr. Knud Ulfeldt fik brev at overvære ovenn. ligning. Ligeså fik Lunde kapitel brev at lade deres fuldmægtig overvære den. Udt. i SkT, 8, 10.

4. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Borgmestre og råd i Ysted har

andraget, at en medborger Francke Giertsøn har påtaget sig et stort formynderskab på nogle tusinde daler for et pigebarn smst. Og skønt han både skriftligt og mundtligt af øvrigheden er påmindet og for retten citeret, at han skal indfinde sig med rigtighed for værgemålet, har han hidtil ikke villet efterkomme det. De har derfor begæret, at han måtte tilholdes »sig der udi frihederne« at indfinde og gøre regnskab for barnets formynderskab og overlevere det til borgmestre og råd og gøre dem fuldkomment udlæg, så de siden kan overlevere det til en anden vederhæftig. Og da der i byen ingen så vederhæftig findes, som kan forestå så stort værgemål, at det da måtte befales borgmester i Malmø Søren Christoffersen som barnets farfader at overtage værgemålet, når det hos dem er blevet klargjort. Da TT bekræfter andragendet, skal han tilholde FG snarest til borgmestre og råd efter klart regnskab at aflevere formynderskabet og siden forordne SC eller en anden vederhæftig mand i Malmø, som er barnet nærmest beslægtet, til dets formynder. SkT, 8, 10.

4. dec. (Kbh.) Konfirmation indtil videre af privilegiebrev af 10. jan. 1628 [se KB 1627-1629, 291] fra Christian 4. til Langelands bønder og almue af indhold: at da de er meget besværede af de privilegier, hvorved Rudkøbing er forlenet, så de dels ikke ved sejlads må søge deres næring, dels ikke hos borgerskabet kan få, hvad de behøver til deres husholdning og dels må betale ubilligt for det, de får, bevilges det dem, at de selv fra andre steder, hvor de lyster, undtagen de forbudne steder, må købe og hente varer til eget behov såsom salt, vin, humle og andet, dog at de ikke driver forprang dermed. FR, 6, 42. K. (Jf. CCD, V, 588).

4. dec. (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Han har andraget, at bønderne i hans len har anstillet sig modvillige til at age de fremmede herrer og deres folk, som for nylig rejste gennem lenet, og at borgerne i Middelfart har vægret sig ved at logere dem under foregivende af, at det var CSs venner. Han skal undersøge, hvem der har været hovedmand og årsag til sådan »udsprenchte discours« og derpå følgende modvilighed, for at denne derfor kan blive tilbørligt straffet. FT, 7, 18. (Efter Otte Krags ordre) K.

4. dec. (Kbh.) Bevilling. Kongen har for enkeprinsessens *intercessions* skyld bevilget Knud Bentsen og hustru Karen Andersdatter i begges livstid at holde vinkælder i Nykøbing [F.] med rhinsk-, fransk og alle andre slags vin, dog at de skal falholde spansk og fransk vin i en sær-

lig, fra den anden adskilt kælder efter derom udgange forordninger. De skal holde uforfalsket vin af alle slags og sælge den for billig pris til alle, som behøver det. SmR, 7, 6.

4. dec. (Kbh.) Konfirmation på Frederik 2.s privilegier af 27. okt. 1583, stadfæstede af Christian 4. 28. aug. 1600, for de undersætter, som bor i Skanderup ved Skanderborg slot. [Se KB 1580-1583, 742 og 1596-1602, 524]. JR, 11, 112-15. (Jf. CCD, V, 588).

4. dec. (Kbh.) Mageskifte. Johan Brockenhuus t. Hindsels har i mageslæg til kronen udlagt flg. gods: i Vestervig s. og birk i Villerup 1 bol (Christen Madsen), skylder årl. 2 td. havre og 1 skovsvin og giver desuden sin byglandgilde til Vestervig kirke, i Randrup 1 bol (Mads Sørensens), skylder 2 td. havre og 1 skovsvin og giver desuden sin landgilde til Vestervig kirke, og i Refs h. i Hurup s. i Ettrup 1 bol (Mads Nielsen), skylder 4 td. havre og 1 skovsvin og giver sin landgildebyg til kirken – imod i Hjerm h. i Handbjerg s. og by 1 gd. (Mette Knudsatter og Knud Jensen), skylder 4 td. rug, 1 skovsvin, 1 mk. tømmerpenge og 2 td. havregæsteri. JR, 11, 109-10. (Jf. Kr. Sk., II, 4).

4. dec. (Kbh.) Johan Brockenhuus' genbrev på ovenn. mageskifte. JR, 11, 110-12.

4. dec. (Kbh.) Bevilling for hr. Frederik von Buchwald til mod told til det gods, som hidtil har ligget under Christianpris, og som han nu har købt, fra Danmark at udføre 100 køer og kvier samt 100 øksne og i 3 næstfølgende år så meget ungt fæ, som han efterhånden kan tillægge og opføde på sin egen gd. på Langeland. JR, 11, 115.

4. dec. (Kbh.) Ms. til Henrik Thott og hospitalsforstanderen i Randers. De skal, når plads bliver ledig, i Randers hospital indtage Marren, afd. Niels Hansens og underholde hende lige med andre hospitalslemmer smst. JT, 12, 57.

4. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Anders Bille, hr. Christoffer Urne, hr. Iver Vind og hr. Hans Lindenov. Der er trætte mellem fru Abel Sandberg, afd. Melchior Oldelands og Iver Krabbe om afgiften af det provsti, som hendes husbond var forlenet med af Christian 4., og som hun mener efter gammel sædvane at burde nyde i sit nådsensår, hvorimod IK i nådsensåret tilholder sig dets indkomst. Adressaterne skal med kgl. fuldmagt snarest stævne parterne for sig i Kbh. og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 57.

4. dec. (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Han har givet til kende, at der er stor brøstfældighed på Ørum slot, så det endelig behøver reparation. Kongen godkender, at han af lenets indkomst i indeværende år må anvende 300 rd. og næste år 300 rd. til at reparere det nødvendigeste. JT, 12, 58.

4. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Anders Bille. Han skal snarest affordre det jyske kompagni fodfolk, som ligger i fæstningen Christianpris, stykkerne, efter at de er aftaget af »lederne«, og lade dem indlægge der på stedet i forvaring, og sende »lederne« eller »affusterne« med dertil hørende munition til fæstningen Rendsborg indtil foråret og videre anordning. De af konstablerne, som befindes dygtige, skal han sende til tøjhuset i Kbh., de andre artillerifolk, som ikke er dygtige, skal han aftakke, og til foråret skal han igen udsende et kompagni til den videre rasering. JT, 12, 58.

4. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Kaas og Vil Orning. Jørgen Seefeld t. Visborggårds fuldmægtig, rådmænd i Randers Hans Nielsen har givet til kende, at adressaterne af Viborg landsting er tilfundet at likvidere det pant, JS har taget i hr. Christian Friis' gd. Vår og tilliggende gods, men da de nu var bortrejst til Christian 4.s begravelse, så de ikke efter dommen inden 6 uger kunne færdiggøre likvideringen, hvorefter sagen kunne blive forhalet til JSs allerstørste skade, og CF ingen gavn deraf havde, så skal de nu ved første lejlighed efterkomme dommen og tillikvidere JS, hvad han med rette kan tilkomme efter breve, domme og gode dokumenter. JT, 12, 58.

4. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Anders Bille. Christoffer Hvas t. Hennegård har andraget, at 2 års besolding, som han if. Christian 4.s missive har erlagt til Peter Hvas, profos over det jyske regiment, samt 2 stokknægte, er gjort ham til mangel. Han mener ikke, at denne udgift vedkommer lenets indkomst, men de til militsens underhold forordnede midler, hvilket kongen også eragter at være ret. Da CH derved hindres i at få kvittansiarum, og da kongen heller ikke finder det ubilligt, at der gengives ham, hvad han beviser efter ordre at have givet profos og stokknægtene, skal adressaterne anordne, at det erstattes ham af de midler, som er forordnet til militsen. JT, 12, 59.

4. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og Oluf Rosenkrantz. De er af Christian 4. blevet tilforordnet til, efter at fejden var sluttet, at undersøge en del af kronens bønders tilstand i Nørrejylland. og efter dens befundne

beskaffenhed at gøre dem afslag. Nogle kronens bønder i Sell [Sennels?] s. i Ørum len har nu andraget, at de ikke fik noget afslag, og at deres tilstand heller ikke blev undersøgt, skønt de højligt behøver det, som deres supplikation med bilag udviser. Adressaterne skal erklære sig om deres tilstand og om, hvorfor de intet afslag fik, så kongen kan resolve på deres ansøgning. JT, 12, 60.

5. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Christian Rantzau. Han skal for betaling lade bønderne i Tranekær¹ len få hjul- og bygningstømmer hvertandet eller -tredie år, når de befindes uforbigængeligt at behøve det. Det skal hugges og udvises de steder i kronens skove på Langeland, hvor det skader skoven mindst. FT, 7, 19. K.

1) Således K. Indførslen har fejlagtigt Åkær.

5. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Christian Rantzau. Af de penge, stæderne i fyrstendømmet har lovet at betale for Christianpris' demolering, skal han lade indkøbe 100 hakker, 100 spader og 50 hjulbøre¹ og levere dem til det kompagni, der til foråret skal sendes fra Danmark til at iværksætte fæstningens demolition og rasing. FT, 7, 19. K.

1) Spaderne og hjulbørene nævnes i en tilføjelse til K, der ikke er medtaget i indførslen.

5. dec. (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Han skal se til, at kronbønderne i Loll. og Falster ingen indpas sker mod de velerhvervede privilegier og friheder, de har nydt i Christian 4.s tid. SmT, 8, 4. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Erik Rosenkrantz.

5. dec. (Kbh.) Mageskifte. Erik Høeg t. Bjørnholm har i magelæg til kronen udlagt i Kær h. i Gåser 5 gde: 1. (Thue Ibsen), skylder årl. 1 fj. ål, 6 sk. penge, 2. (Niels Hansen), skylder 1 fj. ål, 6 sk. penge, 3. (Peder Simonsen), skylder 1 fj. smør, 3 td. havre, 1 svin, 4. (Laurids Jespersen), skylder $\frac{1}{2}$ løbe smør, og 5. (Peder Christensen), skylder 3 mk. landgilde – mod i Kær h. i Horsens by 2 gde, kaldet Tranholm: 1. (Peder Rasmussen og Christen Andersen), skylder 4 td. byg, 1 svin, 2 td. gæsterihavre, 2 mk. gæsteri, 2. (Jens Rasmussen), skylder 4 td. byg, 1 svin, 2 td. gæsterihavre, 2 mk. gæsteri. JR, 11, 116-17. (Jf. Kr. Sk., II, 5).

5. dec. (Kbh.) Genbrev fra Erik Høeg på ovenn. mageskifte. JR, 11, 117-19.

5. dec. (Kbh.) Konfirmation på Christian 4.s brev af 11. juni 1647 [se KB 1647, 236] til tolder i Ålborg Hans Sørensen på en teglgd. ved Ålborg. JR, 11, 120a. K.

5. dec. (Kbh.) Konfirmation på Christian 4.s brev af 10. aug. 1643 [se KB 1642-43, 562] til tolder i Ålborg Hans Sørensen på et stykke jord ved Ålborg. JR, 11, 120b.

5. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel, Mogens Høeg, Jørgen Høeg og hr. Frands Pogwisch. Der er trætte mellem Jacob Grubbe t. Kappel og en del af Lemvigs borgere om noget adeligt frit gods, som borgerne har købt af Christoffer Friis t. Åstrup og hr. Mogens Sehested t. Holmgård. JG mener, at det er mod reces og forordning, at borgerne beholder det, og der har tilmed ikke været holdt rostjeneste af det eller svaret kontributionspenge af hver td. htk., således som adelen har holdt og givet. Han har derfor tilforn erhvervet Christian 4.s åbne brev til borgerne om at sælge godset til ham efter den takst, Christoffer Hvas t. Hennemgård if. kgl. befaling har sat derpå. Han begærer, at dette gods, som ligger i Lehn [Lem = Nørlem] s., kaldet Lentorp [Lemtorp], må overlades ham angerløs if. denne taksering, når den sum penge, som likvideringen nævner, erlægges til borgerne. JG andrager desuden, at de nævnte lemvigborgere og en del bønder mod recessen og ordinansen forholder ham tienden på kærven af Lemtorp, skønt Christian 4.s åbne brev bestemmer, at Lem kirke skal nyde sin tiende af Lemtorp og det købte ejendom, som en del borgere bruger efter den dom, som er afsagt på herredagen i Kolding. I lige måde forholdes ham tienden af flg. gde, der ligger i Lem s. og er lagt øde: Bøningsgrd.[?] og Musindsted[?] samt af 5 bol øst for Lemvig bro, som har været afd. Jørgen Friis', med mere ejendom, som er kommet fra Lem s., hvoraf han ingen tiende får, hverken på kærven eller skæppen, alligevel at afgiften på tienden er forhøjet. Desuden forholdes JG og præsten af borgerne tienden af Rom s. af flg. gde, som til Lemvig er lagt øde: Mads Villandsens værested, Shores Jensens værested og Lille Bjerregårds ejendom, som beløber sig til 11 td. 2 1/2 skp. hart korn. JG mener, det strider mod recessen, håndfæstningen og ordinansen, at nogen af den private stand, som sår og avler, bør være fri for tiende og køber, ejer, nyder eller beholder noget adeligt frit gods, når dets værd eller betaling bydes ham derfor. JG har derfor begæret denne befaling til adressaterne. De skal med. kgl. fuldmagt til førstkommande snapsting i Viborg stævne de interesserede for sig og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 60-62.

5. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Tidl. lensmand på Ålborghus Gunde Lange har for rum tid siden fået befaling om at affordre afd. Jens Bang i Ålborg 30 jernstykker, han havde lånt på tøjhuset, eller i stedet søge betaling derfor hos ham. Han har også fået indvisning i JB's hovedejendom samt breve og regnskabsbøger, som endnu står under [forsegling?], hvilket, og hvor vidt der er kommet med samme sag, EJ kan se af de herhos tilsendte breve og dokumenter, »som er num: XVIII«. Han skal have tilbørlig indseende dermed og søge kronens gavn og bedste. JT, 12, 62.

6. dec. (Kbh.) Bestallingsrenovering. Niels Olufsen får sin bestall. som fiskemester på Kronborg len af 22. okt. 1635¹ [se KB 1635-36, 660] renoveret. SjrR, 22, 66.

1) Således både indførslen og K. If. KB 1635-36, 660 skal året være 1636.

6. dec. (Kbh.) Konfirmation. Kronens bønder i Råby får konf. på Christian 4.s brev af 19. juni 1632 om at besidde deres gdes bygninger som frit købegods. [Se KB 1630-32, 813, hvor talen dog er om Rødby, hvilket fmtl. er korrekt, da brevet fra 1632 er indført i SmR]. SjrR, 22, 67. K.

6. dec. (Kbh.) Catharine Skultz af Hamborg fik bevill. at måtte besøge godt folk her i Danmark om hjælp til rançon af sin søn, som er fanget i det tyrkiske. Udt. i SjrR, 22, 67.

6. dec. (Kbh.) Ms. til tolderne i Sundet. De har fået Christian 4.s befaling årl. i Rostock at skaffe fiskemester i Kronborg len Niels Olufsen flg. fiskeredskaber: 400 stk. »wiitgarn«, 300 heringgarn, 100 »fonstycher«, 5 »hamstycker«, 4 lispd. sejlgarn, 80 knipper »wellinge« og 30 knipper »haaresiimer«, som i hans formands tid. De skal efterkomme denne ordre indtil videre. Sjt, 31, 39. K.

6. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Knud Ulfeldt. Kaptajn f. fods Jacob Andersen har hos kongen anholdt om restseddel for sig og sine underhavende officerer. Da en del af dem begærer restseddel for sig selv, skal KU foretage rigtig separation mellem dem, der ønsker det, på, hvor meget enhver if. afregningen for deres person kan tilkomme. SkT, 8, 10.

6. dec. (Kbh.) Konfirmation på adelen i Fyns gamle privilegier. Menige ridderskab i Fyn har tilkendegivet, at kongerne Hans og Christian 3. har konfirmeret nogle statutter og vedtægter, som deres for-

gængere af den fynske adel selv indbyrdes til landets indbyggers bedste havde ladet skrive og sammendrage, og som siden er holdt i agt og efterkommet af deres efterkommere. Disse konfirmerede statutter og privilegier har de nu, skønt de af alder er næsten fortærede og fordærvede, tilstillet kongen til konfirmation. Kongen konfirmerer dem, men forbeholder sig at remedere og forandre dem, hvis det eragtes riget og dets indbyggere til bedste. FR, 6, 42. K. (Jf. CCD, V, 588).

6. dec. (Kbh.) Bevilling. Tolder i Randers Mads Poulsen forløves efter ansøgning fra sin rådmandsbestilling smst., da han for nogen tid siden er udnævnt til tolder. Henrik Thott skal straks forordne en anden dygtig og vederhæftig rådmand. JR, 11, 121.

6. dec. (Kbh.) Bevilling. Undersåtterne i Skanderup ved Skanderborg slot har begæret at måtte forundes deres ildebrændsel i kronens nærmestliggende skove, som de altid har haft, for billig sædv. betaling, da brevet herom er bortkommet i forleden fejde. Da Oluf Parsberg bekræfter deres angivende, bevilges der dem indtil videre ildebrændsel som ansøgt efter lensmandens udvisning. JR, 11, 121. K.

6. dec. (Kbh.) Oprejsning. Manderup Due har givet til kende, at Søren Remmersen i Veggerby den 4. april 1648 har overfaldet en hans tjener Niels Pedersen i Byrsted i Nibe og slået ham 3 blodige sårsmål. Sagen er blevet forsømt og ikke drevet lovligt inden 6 ugers dagen. MD har derfor begæret oprejsning til på ny at påtale den. Kongen oprejser den hermed, så MD må forny og forfølge den, som var det nylig sket. JR, 11, 122.

6. dec. (Kbh.) Oprejsning. Manderup Due har givet til kende, at Christen Sørensen i Heresgaard og Christen Andersen i Munchegaard 8. aug. 1648 har overfaldet hans tjener Erik Madsen på Hasserris mark, som nævningerne har svoret fri. Da sagen ikke er forfulgt lovligt efter recessen, har MD begæret oprejsning. Kongen oprejser den hermed, så MD må forfølge den, som var det nylig sket. JR, 11, 122.

6. dec. (Kbh.) Kvittansiarum. Hr. Anders Bille har gjort endeligt regnskab for den visse afgift og alt uvist såsom vrage, told, spindepenge og bostedleje, som er faldet i Vestervig len, og desuden for alle de skatter, som er påbudt i lenet, nemlig til unionens efterkommelse, rigens særdeles nødtørft, bådsmandshvervning og de ordinære post-

budes underhold, korn-, kobber- og tinskatte samt de pengeskatter, som i Vestervig birk skulle svares af konge- og kirkekorntienden, be- regnet fra philippi jacobi 1642, da han fik lenet i befaling efter afd. hr. Jørgen Urne, til årsdagen 1648. Han er intet blevet skyldig, og kongen lader ham og arvinger kvit, frie og kravsløse for sig og efterkom- mere. JR, 11, 123. K.

6. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Erik Høeg t. Bjørnholm har i magelæg til kronen udlagt 5 gde i Kær h. i Gåser [se s. 212]. EJ skal indtage dem under lenet, indskrive dem i jordebogen og årl. gøre regnskab for dem. JT, 12, 63.

6. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Anders Bille. Johan Brockenhuus t. Hindsels har i magelæg til kronen udlagt flg. gods [se s. 210]. AB skal indtage det under sit len, indskrive det i jordebogen og gøre årl. regnskab derfor. JT, 12, 63.

6. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. 3 kronbønder i Gram: Jens Poulsen, Knud Rasmussen og Anders Laugesen har andraget, at deres gde i 1646 ved ulykkelig ildebrand er næsten afbrændt, hvorved de er gerådet i armod. De begærer at forskånes for et års landgilde. Da OP bekræfter deres angivende, forskånes de for dette års land- gilde. JT, 12, 63. Orig. i Skanderborg lensrgsk.

6. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Han skal med det allersnarest lade opkræve vidnesbyrd om det drab, Vilhelm Parsberg for nogen tid si- den har begået på sin dreng, og gøre udførlig relation om sagen. JT, 12, 64.

6. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel og bispen i Ålborg. Det er andraget for kongen, at fru Sofie Sandberg, afd. Enevold Kruses og hendes søster jfr. Margrete Sandberg tilforn har fået bevilling at måtte søge Fræer kirke til deres gd. Tulsted, og at lensmand på Nyborg slot hr. Mogens Kaas t. Støvringgård, hvem gden nu tilhører, har begæret bevilling af fornødent stolestade i Fræer kirke til hans børn og folk, og, hvis det af mangel på plads ikke kan ske andet steds i kirken, at han da på egen bekostning må opsætte et pulpitur. Adressaterne skal erklære, om hans begæring kan opfyldes uden nogens skade eller præjudice. JT, 12, 64.

6. dec. (Kbh.) Ms. til Laurids Ulfeldt. Han skal anordne i Horsens, at

borgernes kompagni smst. igen oprettes, og at det forsynes med faner og andet fornødent. JT, 12, 65.

7. dec. (Kbh.) Ms. til bisperne i Danmark. Daglig andrager adskillige præster, at de ikke er forsørget med nødtørftigt underhold. Kongen havde formodet, at hans forgængere havde forsynet dem med sådant underhold, at de ikke skulle have haft nødvendig at anmode ham om forbedring, og da han noksom ved, at præsterne her i riget er så vel forsynet med indkomst som noget sted, hvor den sande religion er i svang, og at deres indkomster på deres ansøgning ofte af kongerne er forbedret, især for nogle år siden, da en god del præster, som behøvede det, deres indkomst over hele riget af Christian 4. blev mærkbart forbedret efter bispernes egen erklæring. Bisperne skal undersøge, hvem de mest nødtrængende præster i deres stifter er, som ikke kan subsistere uden forbedring af deres indkomst. De skal til cancelliet indsende en designation herover og specificere deres visse og uvisse indkomst så vidt muligt, hvad tiende de har, hvad de kan avle ved præstegdene osv., som de vil stå til ansvar for, om kommissærer forordnes til videre udforskning, for at kongen kan vide, hvem det er, der endelig skal hjælpes, og siden blive forskånet for videre uopmærksom overløb, og ikke blive nødt til at anordne, at de personer, som herefter *amberer* og søger kald, først skal erklære, om de vil nøjes med dets indkomst. Sjt, 31, 39. K. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV. (Tr.: DKL, III, 349, efter orig. i Fyns bispeark.).

7. dec. (Kbh.) Privilegier for Fejø, Femø og Askø. Undersåtterne på de 3 øer har haft deres fuldmægtige hos kongen med et Christian 3.s åbne pergamentsbrev, dat. Flensborghus 24. marts 1550, konf. af Frederik 2. 20. febr. 1560 og af Christian 4. 12. okt. 1599, og fået det stadfæstet. Dets indhold er, at da øernes indbyggere bor så langt fra »Mehn«landet, at det er dem til stort besvær at skulle købe deres humle, stål, salt og andet i kongens købstæder, må de med deres skuder sejle til Tyskland med deres hjemmefødte kvæg og korn, når der ikke er udførselsforbud, og der igen købe humle, stål, salt, jern og andet til husbehov indtil videre. Dog må de ikke sælge det nogen til forprang. SmR, 7, 7-8. (Jf. CCD, V, 588).

7. dec. (Kbh.) Bestalling for Henrik Below som ritmester over et kompagni ryttere. Han skal i årl. pension fra brevetts dato have 500 rd. af de midler, som er deputeret til militien. JR, 11, 124. K.

7. dec. (Kbh.) Ms. til Laurids Pogwisch. Kongen har til hr. Frederik von Buchwald skødet Christianpris med alt underliggende gods og ejendom og lovet at levere ham det til philippi jacobi 1649 med sådan sæd, som hr. Axel Urup har modtaget det. LP skal overlevere ham det. JT, 12, 65.

7. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Rasmus Sørensen Biøstrup har andraget, at han ingen afslag har fået på sin landgilde af de tilforordnede kommissærer, fordi de da ikke har vidst, at han skulle svare til Havreballegård, at han også var forarmet, og at han endnu resterer med 1 1/2 års landgilde for 1646 og 1647, som han pga. armod ikke kan svare. Han begærer forskånelse for den resterende landgilde. Da EG og tingsvidner bekræfter hans angivende, godkender kongen, at han forskånes for et års landgilde. JT, 12, 65.

7. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Indbyggerne for Skanderborg slot anholder om, at Skanderup kirke, som er meget brøstfældig, på kronens bekostning må repareres, og en korskirke opbygges på den ene side, da kirken er for lille, og Skanderups indbyggere ikke har stolestader i den, hvorom der også er udgået missive fra Christian 4. Da et sådant kirkebyggeri i den nuværende tilstand vil falde kronen besværligt, skal OP ved folk, som har forstand derpå, lade kirken besigtige og stykkevis specificere, hvad den nødvendige reparation vil koste, da nybyggeri må opsættes til en anden tid. Derpå vil kongen resolve sig. JT, 12, 66.

8. dec. (Kbh.) Å.b. Kobbersmedene og grydestøberne i Sjæll. har klaget over, at adskillige landstrygere og kedelførere, både udenlandske og andre, her i landet med heste og vogne gennemstripper både købstæder og landsbyer og af borgere og bønder køber alt gammelt kobber, som de udfører af riget. En del af dem har købt det ved falsk vægt for at kunne give bedre køb, den uforstandige til bedrag og de klagende til største skade på deres næring og håndværk. De har begæret sådant misbrug og forprang afskaffet. Det forbydes derfor, at sådanne kedelførere tilstedes på landet eller i købstæderne undtagen til alm. marked, medmindre de efter foregående dom vil have varer, heste og vogne forbrudt. Men enhver mester skal udøve sit håndværk og sælge sine varer i sin købstad og ved sin bopæl. Dog skal de arbejde, sælge og købe for en billig pris, så ingen klage påkommer. SjR, 22, 76. K. (Tr.: CCD, V, 588).

8. dec. (Kbh.) Ms. til lensmændene i Danmark. [Indledn. som i å.b. samme dato]. De skal i deres len alvorligt forbyde og se til, at ingen sådan kedelfører tåles, men at alt sådant forprang afskaffes. Hvis nogen efter 6 ugers forløb efter forkyndelsen handler herimod, skal de efter foregående dom have forbrudt varer, heste og vogne. Men enhver mester skal bruge sit håndværk og sælge varerne i sin købstad og ved sin bopæl, dog arbejde, sælge og købe ustraffeligt og for billig pris, så ingen klage påkommer. Sjt, 31, 40. (Efter Otte Krags ordre) K.

8. dec. (Kbh.) Hr. Niels Trolle og Oluf Daa fik brev som kommissærer at overvære Ide Lindenovs skifte efter afd. Steen Beck¹, som hun agter at holde her i Kbh. med sine børn. Hvis tvist opstår, skal de forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. Udt. i Sjt, 31, 40.

1) Efternavnet ikke anført i indførslen.

8. dec. (Kbh.) Vincents Bille og Oluf Brockenhuus fik brev snarest at begive sig til Vibygård og bese alle husene på borggd. og ladegd. og takser dem i penge. Udt. i Sjt, 31, 40. K.

8. dec. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev årl. at forskaffe fiskemester Niels Olufsen til ildebrændsel så meget af kronens skove i hans len, som hans formand hidtil har fået og lade ham det levere ved bønderne. Udt. i Sjt, 31, 40.

8. dec. (Kbh.) Jægermester Hans Dibolt von Denen fik brev at lade oversekretær Otte Krag uden betaling få 12 harer og 2 store dyr og skyde dem, hvor det skader vidtbanen mindst. Udt. i Sjt, 31, 40.

8. dec. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev at måtte forløves til Jyll. til sit forstående bryllup, dog at han anordner, at der i hans fravær intet for sømmes på slottet. Udt. i Sjt, 31, 41.

8. dec. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev, at hvis mere tømmer behøves til Kristianstad bros reparation end det, som allerede, hugget dertil, ligger ved Aas, skal han anordne, at det snarest hugges i Nørreskovene og ved varigt godt føre føres derhen. Udt. i SkT, 8, 11.

8. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Hans Jensen har af daværende lensmand på Skanderborg slot, afd. Laurids Ebbesen fæstet fårehuset ved Rye. OP skal se til, at der ingen indpas sker ham mod det, han og hans formand i huset har nydt. JT, 12, 66.

8. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Christen Pedersen, Jens Jensen, Herman Hansen og Jens Bertelsen af Rye, som for årl. landgilde og afgift har haft ålekisten ved Rye mølle i fæste, har andraget, at de i 1645, da de svenske var landet mægtig, har lidt så stor skade på ålefi-skeriet, idet de er frataget alle ål, som det år kunne fås, at de ikke uden deres skade og afbræk kan svare afgiften for 1645, hvorfor de be-gærer at forskånes for den. Da OP bekræfter deres angivende, god-kender kongen, at de forskånes for afgiften for 1645 af Rye mølles ålegde. JT, 12, 67.

8. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel og bispen i Ålborg. Hr. Gregers Krabbe har anholdt om jus patronatus til Hornum kirke. De skal undersøge dens beskaffenhed og erklære sig derom, især om der er andre adels-personer i sognet, som det kunne være præjudicerligt, om kirken har gods, hvad beholdning og forråd der findes ved den, og hvis konge-tienden er tillagt nogen, om nævnte jus da uden nogens præjudice kan forundes GK, når han og efterkommere svarer den årl. afgift der-af og indfæstning, når den blev ledig, og om nogen anden considera-tion kan være til hinder for GKs begæring. JT, 12, 67.

8. dec. (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse og Viffert Seefeld. Samtlige arvin-ger efter tidl. borgmester i Randers, afd. Niels Jacobsen har andraget, at de tilsammen er interesseret i noget af afd. Falk Gøye t. Bratskovs gods, som er adspredt på forskellige steder, så det ikke alene meget forsømmes og fordærves, men at enhver af dem heller ikke i rette tid kan oppebære afgiften deraf *pro quota* eller anvende det til fuld nytte, ej heller kan forstå sig efter recessen at afhænde det til nogen adels-folk pga. det vidtløftige fællesskab. De har derfor begæret denne be-faling til adressaterne. De skal med kgl. fuldmagt begive sig til godset og efter dets befundne beskaffenhed ligne det mellem de interessere-de *pro quota*: broderlod til broder, søsterlod til søster. JT, 12, 68.

9. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Han har for nogle år siden fået befaling til sammen med afd. Tyge Brahe at undersøge Bække-skov gård med dens ejendom og skove og derefter taksere den til hartkorn, og at fordrø bønderne for sig og af dem samt af regn-skaberne, om de kunne få nogen, forfære godsets rigtige og sædvan-lige landgilde og derefter forfatte en jordebog. Kongen formoder, at de har efterkommet befalingen, og befaler FR at tilstille de inter-esserede jordebogen med al anden fornøden underretning, hvis han ikke har gjort det. SjT, 31, 41. (Efter Otte Krag's ordre) K.

9. dec. (Kbh.) Jægermester fik brev for betaling at forskaffe Henrik Ramel 4 stk. vildt af Antvorskov vildtbane. Udt. i Sjt, 31, 41.

Tilf.: I lige måde for betaling at forskaffe Erik Krag 1 stort dyr og 2 rådyr i Koldinghus len.

9. dec.¹ (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev at lade hugge henved 2.000 læs ved på kronens skove i hans len, hvor det skader skoven mindst, og ved vedvarende godt føre ved bønderne føre det til Kbh. Udt. i Sjt, 31, 44.

1) Indført ml. breve af 27. og 28. dec.

9.¹ dec. (Kbh.) Ms. til hr. Niels Krabbe. Han skal anordne, at så mange af kronens bønder under Sølvesborg len, som for belejligheds skyld kan gøre det, skal hjælpe med, ved varigt godt føre, at age noget af tømmeret fra Aas til fæstningen Kristianstad, som skal bruges til broen. SkT, 8, 11.

Tilf.: Ligesådant brev fik hr. Christoffer Ulfeldt, at alle Helsingborgs bønder skulle age, og hr. Knud Ulfeldt, at alle kronens bønder i Fers h. skulle age, samt Kjeld Krag om alle dem i Froste h.

1) Rettet fra 8.

9. dec. (Kbh.) Ms. til Ove Giedde. Rigsrådet har anset for godt, at noget af kronens gods skal sælges til afbetaling af en del af gælden. Da det er forordnet, at der af Herredsvad klostets len skal sælges 150 td. htk., skal han af det gods, som lenet og kronen bedst kan undvære, i overværelse af hr. Christoffer Ulfeldt og hr. Knud Ulfeldt, lensmænd på Helsingborg og Landskrone, fra lenets gamle jordebog udskille det og indføre det i en særlig jordebog, og siden med 2 gode mænd, efter godsets beskaffenhed, taksere det til salg efter billigt landekøb. Heraf skal gøres særskilt regnskab, indtil det kan sælges. SkT, 8, 11.

9. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Lensmand på Båhus hr. Iver Krabbe har anholdt om birkefrihed til sine bønder 1 1/2 mil omkring sin gd. Krogholm i Malmø len. TT skal undersøge beskaffenheden heraf og erklære, om den kan undes ham uden præjudice for kronen, eller om nogen anden consideration kan være til hinder for begæringen. SkT, 8, 12.

9. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott og bispen i Skåne. Lensmand på Båhus hr. Iver Krabbe har anholdt om jus patronatus, nemlig alene kirkens anpart med hvad deraf kan dependere, samt præstegden til

Seffuested, som er sognekirke til hans gd. Krogholm i Malmø len. De skal etc. »Denne befaling lyder ellers ord fra ord som pag. 2 om Melbye kirkes jus«. SkT, 8, 12.

9. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas og bispem i Fyn. Jørgen Schultet. Tunstrup [Finstrup, sen. Holstenschus] har anholdt om bevill. på jus patronatus samt kongetienden til Diernæs kirke, som er hans sognekirke og anneks til Fåborg by. De skal undersøge beskaffenheden heraf, især om der findes andre adelspersoner i sognet, som det kunne være præjudicerligt, om kirken har jordegods, hvilken beholdning der findes ved den, om kongetienden kunne være tillagt nogen, og om da jus kan forundes JS, når han og efterkommere svarer den årl. afgift og stedsmål, når tienden bliver ledig, eller om nogen anden consideration kan være til hinder for JSs begæring. FT, 7, 19. (Efter hr. kanslers befaling) K.

9. dec. (Kbh.) Ms. til Falk Gøye. Major t. hest Laurids Pogwisch t. Skrumsager har andraget, at der endnu ikke er afregnet med ham for den tid, han som kaptajn kommanderede adelens soldater i Fyn, da han ikke var til stede, men havde forfald i Christian 4.s og rigets tjeneste. FG skal snarest afregne med ham, som det er sket med andre officerer. FT, 7, 20. K.

9. dec. (Kbh.) Beskærmelsesbrev. Hans Hansen, barnefødt i Holsten, har andraget, at han tiltales for drab på Nicolas Jespersen, født i Holsten, hvori han beretter at være uskyldig, da han har gjort nødværge, hvad han mener at kunne bevise med vidnesbyrd. Han har begæret beskærmelsesbrev til sagens uddrag og får frit og sikkert lejde til at være og blive ufejdet og uoverfaldet, så længe sagen udføres ved lovlige proces. Dog skal han inden 6 uger stævne i sagen, snarest muligt udføre den tilbørligt efter lands lov og ret og selv altid i egen person møde i retten. Og hvis han da findes skyldig i manddrabet, og sagen »udi så måde ganger ham under øjne«, skal lejdet derefter ikke komme ham til bedste, ej heller, hvis han ikke inden 6 uger stævner i sagen. JR, 11, 125.

9. dec. (Kbh.) Konfirmation på Christian 4.s åbne breve af 18. marts 1630 og 18. marts 1646 [se KB 1630-32, 101 og 1646, 53] til borger i Ålborg Didrik Nielsen om frihed til 2 dage om ugen at salte sild i Nibe til slottenes og orlogsskibenes behov. JR, 11, 125-27.

9. dec. (Kbh.) Skøde¹. Med rigsrådets samtykke har kongen til hr. Frederik von Buchwald t. Nedergård og arvinger skødet sine og kronens i fyrstendømmet Slesvig og Holsten liggende gde og gods: Bülke, Knop, Sehekamp samt avlsgden Ratensdorff, som de nu er beliggende inden for deres grænser og markskel, med alle deres friheder og rettigheder og de tilhørende landsbyer, nemlig til Bülke Nyen Bülke, Skarlhagen, Eichhoff, nogle gde i Hagen og fiskelejerne ved stranden, til Knop Clausdorff, Uhlenhorst, Ratmandsdorff og nogle gde i Hagen, til Sehekamp Pries, Schilksehe, Holtnach og nogle gde i Hagen og fiskelejerne ved stranden; desuden avlsgden Holte-nach med alle broer, anrettede teglhytter, schæferier, møller, møllesteder, vande, åer, strømme, søer, damme, fiskerier i salt- og ferskvand, med alle de på godserne boende folk og indbyggere og al rente, avl, nytte og indkomst samt al »rett høyest middel og nedrig med hals og haand« og al anden rettighed og herlighed, ligeledes jus patronatus og anden rettighed til kirken i Hagen, aldeles som Christian 4. og kongen selv hidtil har haft det. Rigsrådet har medunderskrevet og medbeseglet. JR, 11, 127-30.

1) Overskriften lyder: Hr. Frederik von Buchwald fik skøde på Christianpris.

9. dec. (Kbh.) Ms. til Laurids Pogwisch. Han skal til philippi jacobi 1649 til hr. Frederik von Buchwald under sin hånd og segl levere en jordebog på det gods, som ligger og bør ligge til Christianpris med alle dets pertinentier og tilbehør, ligesom den er overleveret LP. JT, 12, 68.

9. dec. (Kbh.) Ms. til fru Margrete Lunge. Når hertug Ernst Augustus til Brunsvig-Lyneborgs folk og heste ankommer til hende, skal hun anordne, at de bliver indlogeret på Koldinghus og akkommoderet med øl og mad samt får fri foder og mål til deres heste, indtil EA selv ankommer og igen rejser derfra. JT, 12, 69.

10. dec. (Kbh.) Henrik Ramel fik bevill. at gøre to sine sønners begravelse inde på Sorø kloster og dertil bruge salen og de andre gemakker. Udt. i Sjr, 22, 68.

10. dec. (Kbh.) Bevilling. Sognepr. t. Nordrup og Farendløse s. hr. Hans Sigvartsen har andraget, at Nordrup præstegd. med alt boskab, indavl og foder for et år siden er brændt og ganske fortæret, og at han siden da er kaldet til disse sogne. Han frygter, at han ved denne hændelse vil geråde i stor armød, hvis han ikke i tide får hjælp. Det be-

vilges, at hver kirke i Sjæll. stift skal komme ham til hjælp med 1 rd., og hvis der er kirker, som ikke har formue hertil, skal de, der har midler, fylde den bevilgede sum. Desuden opfordres alle præster i stiftet til, hver efter sin formue, at komme HS til undsætning. Det pålægges stiftets lensmænd at være ham behjælpelig med at få hjælpen. SJR, 22, 68.

10. dec. (Kbh.) Hr. Anders Bille og hr. Christoffer Ulfeldt fik brev snarest at gennemse hr. Joakim Gersdorffs, Gunde Rosenkrantz' og hr. Niels Krabbes kommissarieregnskaber i Skåne fra 4. okt. 1647 til årsdagen 1648 og efter befunden beskaffenhed kvittere dem derfor. Udt. i Sjt, 31, 41. K.

10. dec. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Jørgen Rosenkrantz for betaling få 1 stort dyr og 3 små. Udt. i Sjt, 31, 41.

10. dec. (Kbh.) Bevilling. Markus Tidemand er bl.a. dømt i kongens nåde og unåde, så længe de i sagen mod ham førte vidnesbyrd står ved fuld magt, og han er derfor på Bornholm anholdt, til han indtil sagens afslutning kan stille nøjagtig borgen. Efter begæring bevilges det ham at komme på fri fod til at føre sine sager på behørigt steder, mod at han til lensmand på Bornholm hr. Ebbe Ulfeldt på kongens vegne stiller en kaution på 1.000 spdl. for, at han vil blive til stede til sagens afslutning og føre den med lov og ret på tilbørlige steder. SkR, 6, 37. K.

10. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Ebbe Ulfeldt. Kongen erfarer af den mod Markus Tidemand på Bornholm udstedte dom og af EUs erklæring, at MT bl.a. er dømt i kongens nåde og unåde. MT begærer nu at komme på fri fod til at udføre sin sag, som er gjort »rethengig« på Bornholm, på tilbørlige steder. Kongen godkender, at han kommer på fri fod, når han har stillet loven og vissen for 1.000 rd. for at blive til stede til sagens afslutning. SkT, 8, 12.

10. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Henrik Lindenov og hr. Niels Krabbe. De skal begive sig til Gedsholm, Årup og Knubsholm i Skåne og registrere bo, boskab, indgæld og udgæld samt alt løvsøre og omliggende jordegods, som afd. Ejler Holck kan have efterladt sig, og taksere bygningerne på gden og købstadgodset, hvorledes det forefindes efter hans død, til efterretning for hans enke og børn. SkT, 8, 11.

10. dec. (Kbh.) Konfirmation på skøde af 27. marts 1648, som lensmand på Ålborghus Gunde Lange iht. Christian 4.s missive af 4. dec. 1647 [se KB 1647, 378] har givet residerende medicus i Ålborg dr. Niels Bentzen på en ubebygget plads i Budolfi s., kaldet det gamle slot. Den ligger syd for gammel mølle med nordre og østre side til åen og den vestre side ud med Skottergaarden, som Christen Madsen har i brug. Den har fri tilkørsel fra gaden norden åen ved gammel mølle mellem de to broer, som nu er over åen, til møllen og til slusen, hvor NB uhindret må lade gøre en bro på pæle. JR, 11, 130-32.

11. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Anders Bille. Oberstljtn. t. fods Georg¹ v. Valter har andraget, at der, efter hans bestallingsbrev, til philippi jacobi 1649 reterer ham 2 års besolding ubetalt, fordi han ikke har vidst, hvor han skulle søge den, da han i bestallingsbrevet er henvist til hr. Knud Ulfeldt, hvorfor han begærer at måtte anvises, hos hvem han i KUs sted skal søge sin resterende besolding og det, som her-efter kan tilfalde ham. AB skal gøre sit bedste til, at det resterende bliver tillagt ham, og desuden, så vidt det nogenlunde er muligt, gøre assignation på, hvor og hos hvem GV herefter hvert kvartal kan søge sin besolding. JT, 12, 69.

1) I overskriften og i registret Jørgen.

11. dec. (Kbh.) Pardon. Tidl. skibskaptajn Claus Holst er for nogen tid siden ved en dom, som er overgået ham på Bremerholm, dømt fra sin fred for sin forseelse i sidst forleden fejde. På nogle gode mænds forbøn giver kongen ham hans fred igen, så han som før må bo i riget, hvor ham lyster, og bruge sin næring til lands og vands, hvor han med rette kan, lige så frit som andre undersætter og være fri, fællig og sikker og »icke mand diss werre« for den sag i nogen måde. SjR, 22, 69. K.

11. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Niels Trolle¹. Jens Mortensen i Tudse har andraget, at den gd., han påbor, næstafvigte 26. nov. er gået til grunde ved ulykkelig ildebrand, og begærer bevill. af bygningstømmer fra kronens skove til genopbygningen, hvorimod han tilbyder at holde frit logement for vejfarende af adel og uadel. Da NT og sognepræsten ved påskrift bekræfter supplikationen, godkender kongen, at NT lader ham få noget bygningstømmer og forskåner ham for et års landgilde. Sjt, 31, 41. (Efter Otte Krag's ordre) K.

1) K har samme adressat, men dog som udskrift hr. Frederik Reedtz.

11. dec. (Kbh.) Konfirmation på forpagtningsbrev af 15. marts 1639 fra Christian 4. til Hartvig Sax på Lønborg Bispegård på 15 år [se KB

1637-39, 697]. Det bevilges desuden, at han, så længe forpagtningen varer, må nyde den for 100 rd.s ringere årl. afgift, end forpagtningsbrevet formelder. Og hvis han inden de 15 års udløb dør, og hans hustru fru Lisbet Skade overlever ham, må hun på forpagtningsbrevets vilkår nyde den, til de 15 år udløber. JR, 11, 133.

12. dec. (Kbh.) Hr. Sigvard Urne fik brev at indtage under lenet det fra fru Anne Lunge mageskiftede gods [se 13. dec. 1648, Sjr, 22, 70]. Sjt, 31, 42. K.

12. dec. (Kbh.) Sognepr. t. Soelberg og Hasle Boestrup hr. Jens Pallelsen, hvis præstegd. for nogen tid siden var brændt, og hvis korn, kvæg og boskab var fortæret af ilden, fik brev, at hver kirke i Skåne stift, som har forråd, må komme ham til hjælp med 1 rd., og at det blev ført enhver præst til gemyt at undsætte ham med noget. Udt. i SkR, 6, 38. K.

12. dec. (Kbh.) Bevilling. Christen Hansen Lund har begæret til at udføre sine sager ved retten i Odense at måtte bruge Hans Madsen, da de 2 edsvorne prokuratorer i byen begge har ladet sig bruge imod ham. Dette bevilges, hvis HM vil påtage sig dem. FR, 6, 43. K.

12. dec. (Kbh.) Bevilling. Borgmestrene i Ålborg har begæret, at der må bevilges dem og efterkommere et stykke eng, kaldet Kørtrupkier, og borgerskabet et stykke jord derved, kaldet Liungholmb, til byens fædrift, hvilket ligger under Christen Poulsens gd. i Finstrup, som skylder til kronen 1 fj. smør, $\frac{2}{3}$ får og 1 lam. Da Erik Juel erklærer, at borgmestrene aldeles intet får for deres umage og bestilling, og at nævnte eng og jord noksom kan forundes dem og borgerskabet, når bonden får sin fæste igen, bevilges det ansøgte, mod at sædv. landgilde svares, og bonden erstattes sin fæste. JR, 11, 134. (Jf. Kr. Sk., II, 5). Orig. i Ålborg rådstueark., LAV. Incl. 28. nov.

12. dec. (Kbh.) Bevilling til jfr. Elsebe Sandberg til at sælge sit gods, som hun har liggende spredt på adskillige steder, da hun agter at købe sig et samlet stykke gods til bedre nytte. Dog at alt sker med hendes lavværges opsig. JR, 11, 135.

12. dec. (Kbh.) Å.b. Kongen har bevilget Peder Jørgensen at indtages i Horsens hospital, når plads bliver ledig. Laurids Ulfeldt og hospitalsforstanderen skal modtage ham og lade ham få underhold som de andre hospitalslemmer. JR, 11, 135.

12. dec. (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Hvad Cidsel Pedersdatter har beklaget sig over, kan han se af hosføjede supplikation. Han skal snarest igen erklære sig om beskaffenheden, så kongen engang kan blive forskånet for hendes uophørlige overløb. JT, 12, 70.

13. dec. (Kbh.) Mageskifte. Fru Anne Lunge, afd. hr. Just Høegs t. Gjorslev har i magelæg til kronen udlagt flg. gods i Tryggevælde len: i Bjæverskov h., Endeslev s. og by 1 gd. (Niels Lauridsen), som skylder årl. 1 fj. smør, 1 sk. grot, og i Stevns h. i Højrup s. og by 1 gd. (Jep Nielsen), skylder 2 pd. byg, 2 td. havre, 1 fodernød, og i Lille Heddinge s. og by 1 gd. (Christoffer Olufsen), skylder 3 pd. byg, 2 td. havre, 1 fodernød, 13 sk. landgildepenge – imod flg. gods i Tryggevælde len: i Stevns h., Holtug s. og by 2 gde (Peder Lauridsen og Oluf Knudsen), skylder hhv. 2 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1/2 lødig mk., og 3 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 14 sk. landgildepenge, i Magleby en »ørskylld« jord, som Rasmus Rasmussen har i fæste, men ingen landgilde giver af til kronen, samt på samme »ørskyllds« grund 1 gadehus, skylder 2 td. havre. SjR, 22, 70-71. (Jf. Kr. Sk., II, 5).

13. dec. (Kbh.) Genbrev fra fru Anne Lunge på ovenn. mageskifte. SjR, 22, 71-72.

13. dec. (Kbh.) Bevilling. Foged i Båsted Christen Jensen har begæret, at et lille stykke jord i Båsted, som fogedgden tidligere lå på, og som har ligget øde, siden gden brændte, må forundes ham, hans hustru og børn på livstid for, hvad det af uvildige mænd kan takseres til. Da lensmand på Kbh. slot Oluf Brockenhuus t. Hjuleberg erklærer, at det kan ske uden nogens skade, bevilges det CJ efter taksering af uvildige mænd i hans, hustrus og et af deres børns livstid. Dog skal han selv bekoste en bygning derpå og svare den landgilde og rettighed, som bør ydes. SkR, 6, 38.

13. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Knud Ulfeldt og hr. Niels Krabbe. Rigens admiral hr. Ove Giedde og fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urnes t. Næs andrager, at der er tvist mellem dem om nogle penge, som findes i MMs jordebog over det gods, hun har solgt OG i Skåne, om det er regnet for landgildepenge eller ikke. De skal med kgl. fuldmagt indstævne parterne for sig og forlige dem eller skille dem ved endelig dom. SkT, 8, 12.

13. dec.¹ (Kbh.) Ms. til hr. Knud Ulfeldt. Lensmand på Kalø Gunde

Rosenkrantz begærer i mageskifte en ejendom i Fers h. i Landskrone len, kaldet Kongens Ore, med tilliggende huse og bol – imod 3 gde i Toffte og 3 i Hellerup i Rønneberg h. i Landskrone len. Og hvis det ikke er nok, da andet kronen belejligt gods. KU skal erklære, om det begærede kan undværes fra lenet mod det tilbudte. SkT, 8, 21.

1) Indført ml. breve fra 14. og 15. marts 1649. I margen anført: Dette brev skulle have været indført pag. 13.

13. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Henning Valkendorf. Det er begæret, at der må afregnes med afd. Jørgen Villumsens arvinger for den tid, JV i den svenske fejde efter Christian 4.s bestallingsbrev har betjent feltmedici bestilling, så de kan vide, hvad de tilkommer derfor. HV skal afregne med dem som begæret. FT, 7, 20. K.

13. dec. (Kbh.) Konfirmation på mageskifte. Sognepr. t. Vilbjerg og Timring sogne i Hammerum h. i Lundenæs len hr. Jens Thomsen har for nogen tid siden anholdt Christian 4. om at måtte bortskifte sin annekspæstegd. i Timring s. i Ulfborg h. i Bøvling len, kaldet Kirkegaard, med fru Susanne Krabbe, afd. Niels Friis', mod en af hendes gde, kaldet Heegaard, som ligger ham mere belejligt. Mageskiftet er bevilget ved ms. af 12. nov. 1646 [se KB 1646, 283] til lensmand på Lundenæs Erik Juel og lensmand på Bøvling Mogens Sehested, som skulle besigtige gdene og på kongens behag gennemføre mageskiftet. Dette har fundet sted ved Hind herredsting den 23.¹ marts 1648. Skønt Heegaard er højere på landgilde end annekspæstegden, skal JT nyde den lige så fri for al tyngde, som han før har haft annekspæstegden. Mageskiftet konfirmeres. JR, 11, 135-39. K. (Jf. Kr. Sk., II, 5).

1) Indførslen har 13., men K 23. marts.

13. dec. (Kbh.) Bevilling. Borgmester og råd i Ribe har på menige borgerskabs vegne andraget, at de af hr. Gregers Krabbe anmodes om 9 års resterende byskatter, 83 rd. 20 sk. 1 alb. årl., og 5 års bådsmandsudskrivningspenge, 100 rd. årl., og har begæret, at de må efterlades dem, da byen og indvånerne er så forsvækket af det sidste fjendtlige indfald og af store usædvanlige vandfloder, at borgerskabet er sat mærkeligt tilbage på formue og næring. Da GK bekræfter, at deres angivende er sandt, og at borgerne pga. den store bekostning, byen må gøre på diger og damme, som år efter andet fordærvs af floden, er aftaget meget på deres næring, bevilges efterladelse af byskatterne og bådsmandsskatterne for de år, da svensken

var landet mægtig og indtil freden. Resten af de resterende skatter skal de betale. JR, 11, 139.

13. dec. (Kbh.) Å.b. Søren Hansen i Ø. Vrandrup i Koldinghus len har berettet, at han for nogen tid siden har forset sig med lejermål med Lene Iversdatter, som er ham beslægtet i 3. led, og begæret efterladelse herfor. Kongen har for denne gang »udi denne vores regerings begyndelse« efterladt ham forseelsen, dog at han til Kolding hospital til de fattiges underhold skal give så meget, som fru Margrete Lunge finder, han kan overkomme. JR, 11, 140.

13. dec. (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt Jacobsen og bispem i Viborg. Mogens Høeg t. Kærgårdsholm har ansøgt om at måtte antage en sæde-degn til Håsum s. i stedet for den, som hidtil har været forordnet fra Skive skole, og tilbyder at give en kapital til skolen, hvis rente dækker den indkomst, en skoleperson hidtil har haft af Håsum. Adressaterne skal erklære, om noget er til hinder for MHs begæring, og hvordan den kan opfyldes uden nogens præjudice. JT, 12, 70.

13. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Knud Seefeld har til magelæg begæret flg. gods under Ålborghus: i Hvetbo h. i Jetsmark s. 1 gd. (Vogen Pedersen), 1 gd. [i] Farshave (Dorte Christensdatter), Hedegård og Hønsholm (Christen Pedersen og Jens Andersen) – imod flg. gods: i Kær h. i Ø. Hassing s. og by 1 gd. (Jep Nielsen), i Vadum s. [i] Lunden 1 gd. (Tague Olufsen), i [Ø]. Han h. i Bejstrup s. og by 1 gd. (Mourids Nielsen), og hvis dette ikke er tilstrækkeligt, da andet vederlag. EJ skal erklære, om det begærede kan undværes mod det tilbudte. JT, 12, 70.

13. dec. (Kbh.) Ms. til Steen Bille. Knud Seefeld har til magelæg begæret 1 gd. (Christen Svensen) i Bleggrav i Hvetbo h. under Sejlstrup len – imod 1 gd. (Anders Jensen) i V. Hjermelev i Hvetbo h., og hvis den ikke er tilstrækkelig, da andet vederlag. SB skal erklære, om den begærede gd. kan undværes mod den tilbudte. JT, 12, 71.

14. dec. (Kbh.) Bestalling som musikanter i *cantoriet* for Daniel Selner med samme besolding som i Christian 4.s tid. Den skal løbe fra brevets dato. SjR, 22, 72. K.

14. dec. (Kbh.) Konfirmation. Engelholms indbyggere får konf. på Christian 4.s brev af 29. marts 1597, der konfirmerer Frederik 2.s

brev af 11. juli 1582, hvorved det bevilges dem indtil videre at nyde kronens laksegård smst. med fri strømme fra stranden til laksegden, som var bebrevet dem af Christian 2., mod årl. heraf såvel som af deres bys øvrige tilliggende og grund at svare samme landgilde til hospitalet i Landskrone, som hidtil er svaret deraf. Dog skal de have de ord og klausuler i agt, som Christian 4. i ms. af 9. dec. 1628 har tilskrevet afd. hr. Anders Bille [se KB 1627-29, 585]. SkR, 6, 38. K.

14. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. En del kronbønder i hans len har begæret i år at måtte give penge for landgilde, da kornet mange steder er faldet så vogt, at det ikke er ydefærdigt. Kongen godkender, at de, som begærer det, pga. dette års misvækst må give penge efter landekøbet i indeværende år. JT, 12, 72.

15. dec. (Frederiksborg) Konfirmation af privilegier for hollænderne i Store Magleby på Amager [mutatis mutandis af samme ordlyd som konf. af privilegierne for købstæderne af 30. nov. 1648]. Dog hermed uforkrænket privilegier, som er givet andre kongens undersåtter. SjrR, 22, 73. K. (Jf. CCD, V, 589).

15. dec. (Frederiksborg) Privilegier for Københavns universitet. Kongen har taget, annammet og undfanget rektor, doktorer og menige professorer ved Kbh. universitet med deres gods og tjenere i sit kgl. hegn, værn, fred og beskærmelse og stadfæster alle de fundatser, privilegier og friheder, som er givet dem af kongens forfædre, og især Christian 3.s med rigsrådets samtykke givne fundats af 10. juni 1539 og det brev, dat. Esrum kloster 13. juli 1557, på nogen rente, som er tillagt det hebræiske professorat, desuden Frederik 2.s med rigsrådets samtykke givne brev af 11. sept. 1571 på nogle præbender, som fra Roskilde og Lund kapitler er tillagt universitetet, samt hans med rigsrådets samtykke givne brev om gods og rente funderet til 100 fattige studenters underhold, endvidere hans brev på kongens og kronens anpart af tiender, som er tillagt dem med *annis gratia* af prælaterer og kannikedommer, jus patronatus til kirkerne, tillige med det, Christian 4. har funderet til bedste for universitetet og privilegeret det og professorerne smst. med, og som de nu har i brug og værge, og som med rette tilhører dem. Hvad breve de har herpå og på andre fundatser, privilegier og friheder, stadfæstes. SjrR, 22, 73-75. K.

16. dec. (Kbh.) Skøde. Kongen har til fru Øllegaard Pentz, afd. Hartvig Passows t. Rudbjerggård skødet højhed og jus patronatus til Til-

litse kirke på Loll. og herligheden til præstegden med al kirkens indkomst såvel som korn i skæpper af adskillige sogne: i Gloslunde Tass[?] 1 pd. byg, i Dannemare Hans Andersen 1 pd. byg, Jens Schreder 1 pd. byg, i Tillitse hr. Erik af en kirkejord 16 skp. byg, desuden givet af Rudbjerggård for de gde, som er afbrændt og lagt til Rudbjerggård, 11 skp. byg, i Majbølle Jacob Frandsen 3 skp. byg, Hans Jacobsen 2 skp. byg, Hans Pedersen 2 skp. byg. ØP eller hendes arvinger skal dog ikke være bemægtiget at afkorte præsten eller degnen det mindste i deres rente eller tilliggende, som de fortsat skal nyde efter ordinansen. Hun skal efter ordinansen svare det årl. bise- og provstegæsteri som af arilds tid. Og ingen præst må kaldes, som ikke først er overhørt af bispem og fundet duelig. Hun skal, om hun lyster, selv udnævne kirkeværgere, forhøre kirkens regnskaber og selv disponere over dens indkomst, til bedste for kirken, som hun skal holde ustraffeligt ved lige. Hun må selv bruge kirkens tiende eller forunde hvem hun lyster den. Skulle nød tilstøde riget, skal kirken og dens tjenere komme fædrelandet til hjælp, som det bliver bevilget og påbudt, ligesom andre gejstlige og kirker. SmR, 7, 8-11. (Jf. Kr. Sk., II, 6).

Tilf.: Efter hr. kanslers befaling.

17. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Axel Urup. Kongen har anset for godt, at Christianpris fæstning skal raseres, godset sælges til hr. Frederik von Buchwald, og de penge, der kan fås derfor, anvendes til Kbh.s fortifikation. AU skal til første omslag modtage den først lovede sum penge, 35.000 rd., og tilbagelevere FB hans obligation, som hermed tilstilles ham, og da kongen med rigsrådet har besluttet, at pengene kun må anvendes som nævnt, skal han se til, at dette sker, og nu straks bestille materialer, som kan være i beredskab, og så snart arbejdet kan begyndes, skal han fortsætte værket, så mest muligt kan blive færdigt sommeren 1649. SjT, 31, 42. K.

17. dec. (Frederiksborg) Jægermester fik brev at lade hr. Oluf Parsberg t. Jernit for betaling i Skanderborg len få 6 store dyr og 7 rådyr til sin datters bryllup. Udt. i SjT, 31, 42.

Tilf.: Nok for betaling at forskaffe Henrik Gyldenstjerne 3 store dyr og 3 rådyr til hans datters bryllup i Odense.

17. dec. (Frederiksborg) Otte Pogwisch fik brev at opsigte Peder Svendske den forpagtning, som er gjort med ham om ladegden ved Frederiksborg, og tilholde ham til philippi jacobi 1649 at overlevere

den som modtaget. Udt. i Sjt, 31, 42. K. Orig. i Frederiksborg lens ark., LAK.

18. dec. (Frederiksborg) Bevilling for Laurits Hansen i Græsted, Kronborg len, til at indgå ægteskab med Kirsten Madsdatter, som han er beslægtet med i 3. led, mod efter eget tilbud at give 20 rd. til hospitalet i Helsingør og at bevise, at de ikke er nærmere beslægtede. Sjr, 22, 75.

18. dec. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at indtage sognepr. t. Kundby hr. Niels Hansens søn Hans Nielsen i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 31, 42.

20. dec. (Frederiksborg) Å.b. Kongen har befalet Claus Sehested at ledsage hertug Ernst August t. Brunsvig og Lyneborg herfra og ud af riget. Det befales fogder, embedsmænd, borgmestre og råd i købstæderne og alle andre, som har befaling på kongens vegne, og som han undervejs kommer for, at de ikke alene lader hertugen og hans folk og heste på CSs ordre og kvittering traktere og *defrayere*, men også skaffer dem nødvendige heste og vogne og fri færger, så de kan komme velbefordret af sted uden ophold. Sjr, 22, 75. K.

20. dec. (Frederiksborg) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev at lade hertug Ernst August til Brunsvig-Lyneborg få 2 gode heste af dem, der står på Antvorskov, som han selv må udvælge; desuden skal han efter ansøgning lade Jasper von Oertzen få en god hest. Udt. i Sjt, 31, 42. K.

20. dec. (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev snarest at erklære sig om fangefoged på Bremerholm Mogens Pedersens supplikation om hans hustru, som han klager over at være dømt til at rømme byen. Sagens omstændigheder kan han deraf videre erfare. Sjt, 31, 43.

22. dec. (Frederiksborg) Hr. Joakim Gersdorff fik brev at lade fru Mette Rosenkrantz, afd. Niels Vinds t. Grundet betale 700 rd., så vidt hun beviser efter afregning på sin husbonds vegne at have dem til gode for den tid, han var forlenet med Kbh. len. Udt. i Sjt, 31, 43. K.

22. dec. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Afd. Otte Marsvins arvinger har andraget, at de ikke kan få kvittansiarum for den tid, OM

var forlenet med Dronningborg, fordi der findes en del restance af landgilde for det år, det sidste svenske indfald i Jyll. skete, og af den skat, som skulle være svaret til skt. mortensdag 1643 lidt før indfaldet, men som ikke kunne fås hos bønderne pga. indfaldet, som det fremgår af tingsvidner ved mandtallerne og regnskabet i rentekammeret. Hvis intet andet end nævnte restancer af landgilde og skat hindrer kvittansiarum, godkender kongen, at arvingerne kan få det. Sjt, 31, 43. K. Orig. i DKanc. B 179g.

22. dec. (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at begive sig til Nyenstad [Neustadt] i Holsten, medtagende mestersvend Knud Troelsen på Holmen, for at bese tømmer og andet, der bruges til det nye skib, som Albret Baldtzer Berns har ladet opsætte, og gøre udførlig relation derom. Han skal lade mestersvenden blive der ved arbejdet indtil videre. Udt. i Sjt, 31, 43. K.

22. dec. (Frederiksborg) Konfirmation. Kok Hans Meyer har berettet, at han af borgmester og råd i Malmø er antaget til stadskok smst., og får efter begæring kgl. konf. på sit betallingsbrev, dat. Malmø 8. dec. 1645. Han har if. dette en tid lang været stadskok i Malmø og i krigstiden efter sine vilkår holdt indkvartering og anden kgl. og byens tyngde og agter, så længe Gud vil spare ham liv og helbred, at forblive i tjenesten. Borgmester og råd har derfor tilsagt ham at måtte forblive deri, og at ingen anden kok skal lides eller tilstedes i staden. Til gengæld skal HM lade sig bruge af dem, der behøver ham, for »en temmelig salarium«, efter som de kan akkordere. Derfor skal han nyde samme frihed i staden som hans formænd. SkR, 6, 39. K. Incl. 22. dec.

22. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Niels Krabbe. En del af det, adelen i Skåne og Blekinge i sidste Odense-møde udlovede af hver td. htk. og af de penge, de har på rente, opbevares endnu hos NK, fordi ikke alle har betalt til de bestemte terminer, og en del refterer endnu hos adelen. Han skal straks fremsende, hvad han har modtaget, og skrive til restanterne, at de allersenest til påske skal levere beløbet, som han derpå skal fremsende med designation på, hvad enhver har betalt i godvilligt udlovet hjælp, at deraf kan ses, om nogen, hvad kongen dog ikke formoder, skulle vægre sig eller anstille sig for sømmelig. SkT, 8, 13.

Tilf.: Ligesådant brev fik kommissærer i Jyll. Peder Lange, Erik Juel, Manderup Due og hr. Henrik Rantzau – i Fyn Falk Gøye – og i Sjæll. Christen Skeel.

22. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Henning Valkendorf. Gunde Rosenkrantz har berettet, at Elved hgd. med tilliggende for nogen tid siden efter gode mænds likvidation, som beløber sig til 5.126 rd. 1 ort 5 1/2 sk., er tildømt ham, og at nævnte penge siden er nedsat i Odense. Han klager over, at hans moster fru Anne Brahe, afd. Erik Qvitzows har forårsaget ham stor omkostning og skade, og anfører, at han vil besvære sig over bygningstakseringen, hvilket beløber sig til en stor sum penge.¹ Han begærer derfor, at nævnte penge må arresteres, så han deri kan søge opretning for sin skade, da han ingen anden mulighed har, hvis mosteren bliver disse penge mægtig. HV skal lade dem arrestere, så GR kan søge sin skade deri, eller de kan være AB lige nær, hvis GR ikke bliver fundet berettiget dertil. FT, 7, 21.

1) Da indførslen øjensynlig er ufuldstændig, tages forbehold for dette referat.

22. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Henning Valkendorf og bispen. De skal, når plads bliver ledig, lade Hans Ibsen Klocher komme i Gråbrødre kloster i Odense med underhold som andre hospitalslemmer smst. FT, 7, 21.

22. dec. (Kbh.) Bestalling. Med virkning fra nytårsdag 1649 får Clemend Clemendsen bestall. som fiskemester i Skanderborg len. Han skal have befaling over søer og damme og se til, at der ikke fiskes af andre. Lensmanden på Skanderborg slot skal yde ham den hjælp og befordring, som er ydet hans formand, og årl. give ham 100 kurantdl. i pension. JR, 11, 141.

22. dec. (Kbh.) Å.b. På begæring af Jens Bertelsen Ulff, som for nogen tid siden er blevet bidt og lemlæstet af en ulv, hvorved han har tilsat en god del af sin formue på badskærer, tilstås der ham indtil videre frihed for halv skat. JR, 11, 141. Incl. 16. okt.

22. dec. (Kbh.) Kvittansiarum. Christoffer Hvas har gjort endeligt regnskab for den årl. visse afgift og anden uvis rente og indkomst af Ørum len, hvormed han har været forlenet fra philippi jacobi 1635, da han modtog det efter Gunde Lange, til årsdagen 1648, da hans forleningsbrev forandredes. Han har desuden gjort regnskab for de unionspengeskatter, bådsmandsskatter, kornskatter, kobberskatter og andre kontributioner, som har været påbudt, og endvidere forklaret og betalt alle de antegnelser, som har været gjort i hans regnskaber, og som ikke har kunnet passere, samt indleveret sit forleningsbrev, og han er intet blevet skyldig. Kongen lader derfor ham

og hans arvinger kvit, frie og kravsløse fra sig og efterkommere til den dag, hans forleningsbrev er blevet forandret. Men det inventarium, som er blevet i behold ved slottet, efter at de svenske forlod landet i 1645, skal han fortsat svare til, når han fratræder lenet. JR, 11, 142-43. K.

22. dec. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Thott og bispem i Århus. De skal snarest forhøre hospitalsforstander i Randers Anthonij Carlsens regnskaber fra 1646 til aug. 1647, som er det år, afd. Knud Ulfeldt var forlenet med Dronningborg. JT, 12, 72.

23. dec. (Frederiksborg) Kvittansiarum. Samtlige Tyge Brahes arvinger har nu gjort regnskab for den visse og uvisse rente og indkomst af Tryggvælde gård og len, som TB af Christian 4. var forlenet med, regnet fra philippi jacobi 1632, da han fik lenet efter hr. Frederik Reedtz t. Tygestrup, til årsdagen 1641, da TB var død og Sigvard Urne t. Rårup blev forlenet dermed. De har desuden gjort regnskab for de pengeskatter, bådsmandsskatter, korn- og madskatter, som har været påbudt, og forklaret, hvad inventarium han havde modtaget og igen afleveret, samt betalt alle de antegnelser, som var gjort og ikke havde kunnet passere, så de nu intet skylder. Kongen lader dem derfor kvit, frie og kravsløse i alle måder. SJR, 22, 76. K.

23. dec. (Frederiksborg) Konfirmation for Niels Jensen på Sorø på bevill. fra Christian 4. af 15. jan. 1648 på salg af fransk vin og brændevin [se s. 28]. SJR, 22, 77. K (m. den orig. bevill. vedlagt).

23. dec. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev straks til Frederiksborg at sende, hvad der behøves til hofholdningen i en måned if. det medsendte overslag, og siden være betænkt på middel og veje, hvorfra nævnte forråd med, hvad der mere behøves, skal tages og skaffes.¹ Udt. i Sjt, 31, 43. K.

1) K tilføjer: for et helt år, så kongen kan forskånes for videre dagligt overløb heri.

23. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Niels Trolle. Kongen godkender på hans forslag, at han under Roskilde len må indtage det gods, beløbende sig til 299 td. htk., hvoraf en skriftlig genpart tilsendes ham, som til betaling af kronens gæld er udlagt fra Kbh. len af Oluf Brockenhuus, da det ligger belejligt for Roskilde len. Derimod skal han af dette udlægge så meget af det, som bedst kan undværes, at det forslår lige så godt til kronens gæld som det andet. Sjt, 31, 43. (Efter hr. kanslers befaling) K.

23. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Ebbe Ulfeldt. Samtlige afd. Holger Rosenkrantz' arvinger har andraget, at HR, mens han var betroet Bornholm, efter skriftlig ordre af rigshofmester hr. Corfitz Ulfeldt i forleden krigstid har antaget 60 mand som gevorbent folk, som øen skulle underholde, eftersom der kun kunne falde lidet på hver. Disse 60 mand har HR holdt på egen bekostning, til øen med slottet blev overgivet, og efter rigtig likvidation og klarering på rentekammeret derpå anvendt 2.175 rd. 7 sk. 2 1/2 alb. EU skal ligne dette beløb på indbyggerne og snarest muligt betale HRs arvinger det. SkT, 8, 13.

23. dec. (Kbh.) Ms. til NN¹. Kornet Otte Qyitzow har andraget, at han har købt en ejendomsbondegd. i Loll. i NNs len og begæret at forskånes for skatterne af den. Da han har tjent Christian 4. og riget en rum tid, har kongen bevilget begæringen indtil videre, og NN skal forskåne ham herfor, så længe han selv ejer gden og er i kongens tjeneste. SmT, 8, 4.

1) Det er ikke oplyst, til hvilken af de to lensmænd, Jobst Frederik von Papenheim el. Erik Rosenkrantz, missivet er sendt.

23. dec. (Frederiksborg) Bestalling for Lorentz Bøyesen som fiskemester på Koldinghus len. Er mutatis mutandis enslydende med bestall. for Clemend Clemendsen af 22. dec. 1648 som fiskemester på Skanderborg len. JR, 11, 143.

23. dec. (Frederiksborg) Bestalling for Christoffer Hvas som oberstljtn. t. hest i Nørrejyll. JR, 11, 144. K.

23. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Christian 4. har for nogle år siden på visse års tid forundt fru Dorte Friis, afd. Johan Barnstens [Bergstedts] Restrupgård med noget af dens gods i forpagtning [se KB 1646, 122]. Da den med andet krongods nu skal afhændes til afbetaling af kronens gæld, så den ikke længere kan undes hende, har kongen i stedet bevilget hende, så mange år, som forpagtningsbrevet lyder på, at måtte få årl. i Viborg af Hald len 36 td. byg, 20 td. rug, 12 får og lam og 4 svin. JR, 11, 144.

23. dec. (Frederiksborg) Konfirmation på Christian 4.s åbne brev 10. febr. 1641 [se KB 1640-41, 378] til slotsfoged på Koldinghus Jacob Johansen om, at et af dennes børn må få Hønborggård i Koldinghus len efter hans og hans hustrus død, dog for sædv. afgift, men uden fæste. JR, 11, 145.

23. dec. (Frederiksborg) Ms. til Peder Lange og Jørgen Juel. Kongen har forordnet en ny oldfrue på Koldinghus slot. De skal overvære, at den fratrædende til den nye overleverer inventariet, og udfærdige en fortegnelse over det. JT, 12, 72.

24. dec. (Frederiksborg) Ms. til rigens marsk. Hr. Ebbe Ulfeldt har andraget, at han i forleden fejde til kronen har forstrakt 25.000 rd., og har anholdt om, at de må erlægges ham. Men da der ikke er tilstrækkelige midler nu, begærer han, at de 5.000 må betales ham af Bornholms resterende skatter, og hvis det ikke kan ske i år, fordi skatterne pga. bøndernes armod indkommer for sent til, at alle de 5.000 rd. kan erlægges, at han da må få indvisning på næste års skatter indtil denne sum. Da han beklager sig over, at han må svare årl. rente både af denne sum og de andre forstrækninger til kronen, skal rigens marsk straks erklære, om der allerede er givet andre indvisninger i Bornholms skatter, så kongen kan resolve på, hvordan EU kan hjælpes. JT, 12, 73.

24. dec. (Frederiksborg) Ms. til rigens marsk. Sigvard Urne har begæret til forestående omslag at måtte betales 1.540 $\frac{1}{2}$ rd., hvorpå han har Christian 4.s restsedd. Hvis andre i lige tilfælde har fået nogen betaling af de til militien bestemte midler, skal han også, så vidt der findes midler, betale SUs rest. JT, 12, 73.

25. dec. (Frederiksborg) Konfirmation for Johan Bøgvad på Christian 4.s bevill. af 10. febr. 1625, at JB og hustru må bygge og bo i Hillerød ved Frederiksborg slot og være fri for ægter og dagsværk til slottet og for at holde hofholdning i Hillerød, dog at de, når rigsråderne kommer dertil, skal logere så mange, som begærer det. Sjr, 22, 78. K.

25. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Iver Jensen Bangsboe har andraget, at han har betroet en skipper Hans Jørgensen omtrent 1.892 td. havre til salg i England, men hidtil ikke har kunnet få regnskab af ham og derfor har måttet erhverve borgmester og råd i Randers deres arrest over ham til rettens lovlige udførelse, da han var »en ledig karl«, intetsteds bosat. Denne arrest har han ikke villet agte, men er undvejet, hvorfor IJB nu begærer kongens arrest på ham, hvilket bevilges. Han må lade HJ arrestere til sagens afslutning, dog skal han straks udføre sagen ved lov og ret. Sjr, 22, 78.

25. dec. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at anordne, at 6 af liggerne ved Kbh. slot kommer til Frederiksborg og bliver der, så længe hofholdningen er der, for at hjælpe med til at forrette, hvad der behøves. Udt. i Sjt, 31, 44. K.

25. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt og hr. Knud Ulfeldt. Borger i Christianshavn Søren Jensen har andraget, at han til Christianpris' fornødenhed i 1643 og til Loll. og Falsters defension i 1645 har leveret en del krudt og ammunition efter prinsens og rigsmarskens ordre. De skal afregne med ham for det, han beviser at have leveret efter nævnte ordre. SkT, 8, 14.

25. dec. (Frederiksborg) Hr. Ebbe Ulfeldt fik brev, at eftersom han begærede rente for, hvad han i forleden fejde havde forstrakt kronen, fra afregningens dato, da han selv andre steder må give rente, men da kronens tilstand ikke nu tillader at betale ham derfor, skal han i kancelliet indlevere de breve, han har på nævnte forstrækning. Så vil kongen anordne, at der derpå skulle gives ham anden forsikring lydende på rente. Udt. i SkT, 8, 14.

27. dec. (Frederiksborg) Hr. Corfitz Ulfeldt fik brev at lade oppebære halvparten af de kirkers beholdning på Møn, der har noget forråd, som det tidligere er befalet, og inden påske 1649 levere det i Kbh. til dr. Laurids Mortensen, som skal kvittere ham derfor og anvende pengene til regenskirkens bygning. CU skal til kancelliet indsende en fortegnelse over, hvad han leverer til LM. Udt. i Sjt, 31, 44. K.

Tilf.: Ligesådan fik alle lensmændene i Sjæll., Fyn, Loll., Falster og Langeland om kirkerne i deres len. (Efter hr. kanslers befaling) K. – Item kapitlerne i Roskilde og Lund. K. – Item Henning Pogwisch og hr. Christoffer Urne af deres provstier.

27. dec. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev at opsigte Peder Svenskes forpagtning af ladegden ved Kbh. og tilholde ham til philippijacobi 1649 at overlevere sig den med dens tilbehør. Udt. i Sjt, 31, 44. K. (Tr.: KD, V, 323).

27. dec. (Frederiksborg) Ms. til Oluf Brockenhuus. Det berettes kongen, at bønder i Kbh. len og på Amager besværes mere med rejser end tidligere, skønt de giver eckepenge og har særlige privilegier. OB skal herefter have i agt, at kun de får fri vogne i Kbh. len eller på Ama-

ger, som foreviser kongens egen, hans gemals og rigens hofmesters særlige ordre, og ellers så vidt som det plejede at ske i Christian 4.s tid. Sjt, 31, 44. K.

27. dec. (Frederiksborg) Ms. til Lunde kapitel. De har tidligere lovet penge af kapitlets kirker til regenskirkens bygning. De skal indsamle pengene og senest til påske levere dem i Kbh. til teolog ved universitetet dr. Laurids Mortensen, som skal kvittere derfor og anvende pengene til kirkens bygning. De skal til kancelliet sende fortegnelse over, hvad de leverer til LM. SkT, 8, 14.

27. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Sognepr. t. Åle og Tørring sogne i Vrads h. i Silkeborg len hr. Oluf Rasmussen har andraget, at hans formand i mange år og han selv i næsten 20 år har haft i fæste en otting jord på Åle mark og deraf givet og endnu giver til Klovborg »birck« [kirke] i samme herred 1 ørte rug årl., hvilken jord ikke kan undværes fra præstegden, da kaldet i sig selv er et af de ringeste i stiftet, og gdens avling ganske ringe. Han begærer, at jorden må perpetueres til kaldet og efterkommende præster i Åle for sædv. afgift og ikke bevilges nogen anden. Det bevilges, at OR og hans efterkommere for sædv. stedsmål og årl. afgift må nyde nævnte jord, så længe de i rette tid svarer afgiften til forn:te Klovborg kirke. JR, 11, 146. (Jf. Kr. Sk., II, 6).

28. dec. (Frederiksborg) Bestalling for Otte Krag t. Voldbjerg som øverste sekretær i kancelliet, som han nogle år har været det i Christian 4.s tid. Han skal være og blive til stede i Kbh. og have flittigt indseende med kancelliet og det tilhørende. Han skal i mdl. besolding have 30 rd. in specie og på 2 heste 20 rd. in sp. og derforuden 300 rd. in sp. til årsbesolding og 3 hofklædninger, alt fra kongens hylding den 6. juli. Sjr, 22, 79.

28. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Arent von der Kuhla bevilges at måtte beholde den løn og de kostpenge, han som staldmester indtil Christian 4.s begravelse har haft, nemlig 200 rd. i årsløn og 400 rd. på 4 heste, om måneden beregnet til hver 10 kurantdl., hvilke han skal have, hvor han plejer at få dem, desuden kostpenge på 3 tjenere 5 rd. mdl. eller 180 rd. årl. og 208 td. havre på 4 heste, som han må oppebære af sit len. Bevillingen gælder for hans person og ikke følgende lensmænd på Kronborg eller staldmestre, som ikke må tage den til eksempel på tilsvarende benådning eller hentyde hertil. Sjr, 22, 80. Incl. 28. dec.

28. dec. (Frederiksborg) Jægermesterens ed, gjort over for kongen selv. [Edens ordlyd, der går ud på at ville overholde bestallingsbrevets bestemmelser om jægermesterembedet, er gengivet]. SjR, 22, 80.

28. dec. (Frederiksborg) Bevilling for borger og apoteker i Helsingør Peder Gagelman indtil videre af kronens skove, hvor det skader dem mindst, at måtte få 80 læs ved, som lensmanden på Kronborg skal lade udvise, og som han selv henter hjem. SjR, 22, 81. K.

28. dec. (Frederiksborg) Hr. Joakim Gersdorff fik brev at anordne, at 2 snedkersvende sendes til Frederiksborg til at hjælpe med at udføre, hvad der forefalder. Udt. i SjT, 31, 44.

28. dec. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at mellemhandle mellem borgmester og råd i Helsingør og Peder Gagelman smst. om, hvad han én gang for alle årl. skal give i penge til byen for indkvartering og al anden borgerlig tyngde og besværing uden siden at molesteres videre af dem, da han længe har tjent Christian 4. Hvad AK forretter heri, kan der siden søges kgl. ratifikation på. Udt. i SjT, 31, 44. K.

29. dec. (Frederiksborg) Bestallingsrenovation. Hans Dibolt von Denen får fornyet bestall. som jægermester. Han skal have opsyn med vildtbanen overalt i riget, at den fredes og holdes ved magt, at intet deri skydes eller ødelægges enten af lensmænd, jægere, skovridere, skytter, pantsvende eller nogen anden, det være sig hvem som helst, uden kongens egen befaling. Han skal tilholde skovriderne alle vegne at tage flittigt vare på skovene, og hvis han enten selv eller ved skovriderne kan fornemme, at nogen, det være sig adelige eller uadelige, understår sig i at jage eller skyde eller lade jage eller skyde de steder, hvor kongens vildtbane er, og ingen har lod eller del deri, eller den, som har lod eller del, jager videre, end den kan tåle, skal han uden »vild eller venskab« straks give kongen det til kende, at denne i tide kan »fore raad«. Med sine andre underhavende folk skal han have indseende, at enhver udfører sin bestilling tro og flittigt. Befinder han nogen i andet, skal han have fuldmagt at kassere ham og ansætte en anden. Og når nogensteds skal holdes jagt, skal han med særlig flid tilse, at alt anordnes sådan, at kongen kan have lyst og velbehag deraf, eller, hvis kongen ikke selv er til stede, at den alligevel foregår med god orden og fordel, og at bønderne, som hidtil, ikke trakteres og

medhandles utilbørligt og uden årsag af hans underhavende folk, som følger jagten. Det vildt, som »bliver slået« på jagten og skal saltes, skal han have tilsyn med, at det behandles til gavns, og at intet forkommes, og det deraf, som ikke behøves til kongens egen hofholdning, og han får befaling til at sælge, skal han føre regnskab for, kongen alene til bedste. Kongens køkken og hofholdning skal han forsyne i fornødent omfang med vildt efter hofmarskallens anordning, men se til, at det så vidt muligt fanges og skydes »på fællig« og i andre len og på steder, hvor kongen sjældent kommer. I vildtbanen skal der ikke jages uden kongens særlige befaling. Han skal have indseende med skytterne og »weidmendene«, hvad navn de end kan have, at de er flittige med til køkkenet at skaffe fugle og andet, som deres dont fører med sig, og at skytterne begiver sig hen, hvor de ingen skade gør i vildtbanen. Og i øvrigt skal han udføre alt andet, som en god jægermester bør gøre. I årl. pension skal han fra brevets dato have 300 rd. og hver måned 40 rd. på 2 jagtheste og 2 vognheste samt 4 sædv. hofklædninger. Han må desuden få huder og skind af det vildt og andet, der slæes, skydes og bides, ligesom hans formand fik dem. Sjr, 22, 81-83.

29. dec. (Frederiksborg) Å.b. Frederik Barnewitz t. Rudbjerggård har andraget, at en Emanuel Neuhaus i 1616 er blevet en Henrik Ride-man en sum penge skyldig if. obligation. Gælden er siden af hovedmanden transporteret til FB, som ved retten har søgt den hos Johan Grønvald i Odense, der har ægtet ENs enke Agnete Nortis, og fået dom derpå af hjemtinget, da han ikke ville betale, skønt obligationen er blevet renoveret af AN. FB begærer arrest på JG og AN. Da JG ved adskillige udflugter opholder sagen, for at han med lempe kan begive sig ud af riget, bevilges det, at FB må lade arrestere JG og AN samt 500 rd., som de har udestående hos bispen i Fyn Hans Mikkelsen, indtil sagens endelige afslutning, eller til de sætter ham nøjagtig loven og vissen for at blive til stede indtil afslutningen. Sjr, 22, 83.

29. dec. (Frederiksborg) Skøde. Hovsmed på Frederiksborg slot Enevold Brun får til en våning skøde på et stykke jord ved Frederiksborg slot i folehaven, som strækker sig i længden fra afd. Henrik Smeds plads langs stengærdet langs med Algaden til hjørnet af samme stengærde i krogen, imod Eilebroen 58 roder 6 al., derfra langs gærdet mellem folehaven og Wentzells vang til Bartram Koks plads 59 roder 2 al., i bredden fra samme gærde langs BKs og HSs pladser til stengærdet ud til Algaden igen 23 roder 6 al. Sjr, 22, 84. (Jf. Kr. Sk., II, 6).

29. dec. (Frederiksborg) Bestalling for Herman Hage som fiolist. Han skal fra 17. dec. 1647 i årsløn have 150 rd. og 6 rd. mdl. i kostpenge. Sjr, 22, 85. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Augustus Kløpper at være fiolist.

29. dec. (Frederiksborg) Bestallingsrenovering. Josias Skytte får Christian 4.s bestall. af 20. marts 1627 som sejmager renoveret. Han skal vedligeholde alle kongens sejerværker, store og små, hvor de findes. Nye værker, som bestilles hos ham, skal han udføre forsvareligt. Han skal fortsat fra nytårsdag 1649 i årl. løn have 60 kurantdl. og en sædv. hofklædning, i kostpenge 4 kurantdl. mdl. og til husleje i Kbh. 40 kurantdl. Han skal i fredstid forskånes for al borgerlig tyng og besværing, og for nyt arbejde skal han betales efter billig takst, men hvad gammelt han reparerer, skal han intet andet have for end nævnte pension. Sjr, 22, 85.

29. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Wentzel Rothkirck. Peder Grimbeck, som en tid lang har tjent Christian 4. som hovslager og hestelæge, har anholdt om sin livstid at måtte forskånes for borgerlig tyng og pålæg i Slagelse, hvor han har nedsat sig, og at måtte forundes fri græsning på livstid til 4 køer på slottets marker. Kongen godkender, at han får fri græsning til 3 eller 4 køer, dog på steder, hvor det skader mindst. Men da frihed for borgerlig tyng ikke, de andre borgere til skade og præjudice, kan forundes, men PG dog længe har tjent Christian 4., skal WR mægle bedst muligt mellem borgmestre og råd og PG om, hvad han én gang for alle årl. efter sin formue skal give i penge til byen for al borgerlig tyng. Herpå kan siden søges kgl. konfirmation. Sjt, 31, 45. K.

29. dec. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Hr. Falk Lykke til Gersnæs har andraget, at han efter befaling på toget til Wolgast i Kejserkrigen har begyndt at hverve et regiment t. fods og deraf tilvejebragt nogle hundrede mand, som blev taget i ed, brugt imod fjenden og slået, hvorefter han af Christian 4. er blevet befalet at afskaffe officererne, undtagen dem, der behøvedes til et kompagni, hvilket han også har efterkommet til ikke ringe bekostning for sig selv. Hans nævnte kompagni er også siden adskillige gange mønstret og har gjort tjeneste i Kejserkrigen, hvilket han vil bevise med rullerne. Da de afd. rentemestre Jørgen Vind og Steen Beck har fået befaling at afregne med FL derfor, hvilket de dog ikke har efterkommet, skal adressaterne gennemse de dokumenter, som FL kan fremlægge her-

om, og gøre relation om, hvad de mener, han kan tilkomme for nævnte hvervning. Sjt, 31, 45. K. Orig. i DKanc. B. 179g.

29. dec. (u.st.) Tolderne i Øresund fik brev straks mod hans bevis at levere til køkkenskriver Fester Walter til hofholdningen 4.000 rd. af tolden, uanset al anden anvisning deri, som kan være sket. Udt. i Sjt, 31, 46. K.

29. dec. (Frederiksborg) Peder Pedersen fik brev at kvittere Ibstrupgård til philippi jacobi 1649 og levere den fra sig med det inventarium, han modtog, da han fik den i forpagtning. Udt. i Sjt, 31, 46. K.

29. dec. (Frederiksborg) Oprejsning. Borger i Århus Christen Jensen begærer oprejsning i en gældssag ang. hans hustru og stedbørn, hvilken sag med daværende byfoged i Århus Hans Jensens dom i samme sag mellem hans formand, afd. Hans Dyster og afd. hr. Jens Hansen Grenbech i Hesselbæk i 1644 var indstævnet til Viborg snapslandsting, men da pga. det uformodede svenske indfald ikke kunne blive påkendt eller komme til ende. Da sagen angår umyndige børn, bevilger kongen den begærede oprejsning, så CJ med de deri interesserede må indstævne bytingsdommen for landsdommerne i Nørrejyll., for at deri kan blive ordelet og dømt, hvad lov og ret kan medføre, så de umyndige og faderløse børn ikke skal lide skade. JR, 11, 147.

29. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Hans Wols i Viborg har andraget, at han såvel som hans afd. fader af kapitlet i Viborg for nogle år siden er indkaldt til at gøre et nyt kvarterværk til domkirkens sejerværk og tilhørende skiver med viser uden på tårnet, byen til bedste, hvorfor de begge som andre kapitelstjenere har nydt nogen frihed, indtil der nu for nogle år siden er pålagt ham borgerlig tyngde med indkvartering, skat og andet, uanset han endnu som tilforn holder sejerværket vedlige. Han begærer, at han som andre kapitelstjenere må forundes frihed for sådan besværing. Da hr. Frands Pogwisch bekræfter, at han tilforn har været fritaget for byens tyngde, og at han endnu holder sejerværket vedlige, bevilges der ham, indtil videre, frihed for borgerlig tyngde med skat, indkvartering og andet. JR, 11, 148.

29. dec. (Frederiksborg) Ms. til Niels Krag, Jørgen Kruse og Jacob Grubbe. De har tidligere fået befaling om at være til stede, når afd.

Verner Parsbergs børn og arvinger til hendes broder Frederik Parsberg overleverer jfr. Anne Parsbergs værgemål, som VP har forestået i ca. 20 år, og, hvis tvist skulle opstå, at forlige parterne eller skille dem ved endelig dom. AP beklager sig over, at de endnu ikke er kommet til ende dermed. De skal derfor med kgl. fuldmagt til førstkommande snapsting igen stævne parterne for sig i Viborg og dér forlige dem om de tvistige poster ang. værgemålets overlevering eller skille dem ved endelig dom. JT, 12, 74.

29. dec. (Frederiksborg) Ms. til fru Else Thotts arvinger. Margrete Andersdatter har begæret, at det måtte tilstedes hende at tiltræde arv efter afd. fru Else Thott, afd. Corfitz Ulfeldts. Skønt det ikke kan bevilges hende, da hun har forbrudt det, eragtes det dog ikke ubilligt, at der, så vidt hendes underhold angår, forholdes med hende efter herom udgangen kgl. forordning. Adressaterne, som arveligt tilholder sig ETs gods, skal derfor være betænkt på imod MA at rette sig efter nævnte kgl. forordning og forskafe hende sit underhold. JT, 12, 74.

29. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Anders Bille. Han skal lade hr. Christian Rantzau t. Breitenburg få 120 soldater med dertil hørende dygtige officerer, som kan bruges til fæstningen Rendsborgs sikring. JT, 12, 75.

30. dec. (Kbh.) Forleningsbrev for rigshofmester Corfitz Ulfeldt på Stege slot og Ermelund [Elmelund] gård på Møn med tilliggende bønder og tjenere og dets gejstlige rente og indkomst og al anden lenets rente og tilliggende, vist og uvist, intet undtaget, at nyde kvit og frit indtil videre, som han selv hidtil har haft det i værge og forsvar. Dog forbeholder kongen sig told, zise og vrag, og CU skal ikke befatte sig med vildtbanen. Han skal holde bønderne ved lov og ret og ikke tilstede nogen at forurettes. Og da CU daglig er forhindret i kongens og rigets tjeneste, bevilges der ham hver måned i besolding 120 rd. in specie og sædv. hofklædning på sig selvtolvte samt frit foder og mål på 12 heste samt årl. for hø og strøelse på 12 heste 195 rd. Månedsbesolding og hofklædninger samt penge for hø og strøelse skal gives ham af rentekammeret og foder og mål her af slottet. Sjr, 22, 86-87. K.

30. dec. (Frederiksborg) Konfirmation på Amagers privilegier. Frederik 2.s brev af 18. febr. 1585 og Christian 4.s brev af 2. april 1597 på nogle særlige privilegier og friheder for undersåtterne på Amager

konfirmeres. Dog forbeholder kongen sig at forandre dem, hvis hans, rigets og undersåtternes lejlighed fordrer det. SjR, 22, 87. K. (Jf. CCD, V, 589).

30. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Kornmåler i Kbh. Claus Andersen har andraget, at Borupgård, som han i Christian 4s. tid har fået bevill. på, den 5. dec. sidst forleden ved uforvarende ildebrand er ganske afbrændt, og, for at han des bedre kan komme på fode, begæret nogle års frihed, da han har anvendt en stor del af sin formue og næsten opbygget den på ny. Det bevilges, at han de 6 næstfølgende år må beholde gden fri for årl. afgift, men derefter skal han svare sædv. afgift og imidlertid på egen bekostning genopbygge den. SjR, 22, 88. K.

30. dec. (Frederiksborg) Ms. til Oluf Brockenhuus. Kornmåler Claus Andersen har andraget, at gden Borup, som han påbor, den 5. dec. sidst forleden er ganske afbrændt ved uheldig ildebrand, så han på ny må opbygge den. OB skal af kronens skove, hvor det skader mindst, lade ham få noget [tømmer] til gdens reparation. SjT, 31, 46.

30. dec. (Frederiksborg) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev at tilforordne berider Martin Creudtz en del heste på Antvorskov, at han dem også med den anden berider dér kan tilride. Udt. i SjT, 31, 46.

30. dec. (Kbh.) Nyt forleningsbrev til Knud Ulfeldt på Landskrone len. Han skal nyde det kvit og frit, som Christian 4. har bevilget ham det. I øvrigt svarer brevet til det den 5. aug. 1648 udstedte. SkR, 6, 40-42. K.

30. dec. (Kbh.) Skøde til rigens admiral hr. Ove Giedde mod betaling på højhed og jus patronatus til Kvidinge og Sønderlev kirker i Helsingborg len, som er sognekirke og anneks til hans gd. Tommerup, med kirketienende af begge sogne og herligheden til præstegdene og degnestavnene samt Kvidinge kirkes rettighed i flg. kirkejorder: 1 gd. i Sande, som i årl. landgilde til kirken giver 3 pd. smør, 1 bol i Karestrup, som giver 9 sk., og flg. ejendom til en gd. (Peder Hansen) i Kierbjerg, som er Lille Esberns ager, Store Kierkeager, Strengen, Mellem Korsager, Lille Gaards ager, Lille Diges ager, Lille Lidze ager, Vester Diges ager, Kubberne, Stubager, Langes ager, Sudernøden, med flg. enge: Kirke engen, Mellem Vase engen, Wydinge, Maren, Strengen, Bygroffte, Ting Høyes eng, Langting Høyes eng, Wisses eng, Mellemstykke Broeeng, Fluestreng, Espes eng, af hvilken ejendom i

årl. landgilde til Kvidinge kirke gives 6 sk. Desuden Sønderslev kirkes skov med eg, kaldet Kierke Eget, mellem Aakou eller Aakrog og den dybe dal. OG og arvinger er dog ikke berettiget til at afkorte præsten eller degnen noget af deres tilliggende, som de skal nyde efter ordinansen, som de nu nyder det. OG skal efter ordinansen give det årl. bise- og provstegæsteri, som af arilds tid er svaret af kirkerne. Og når præst skal kaldes, må det ikke ske, uden at den kaldte først er overhørt af bispem og fundet duelig. OG må selv udnævne kirkeværg, forhøre kirkernes regnskaber og råde over deres indkomst til kirkernes bedste. Han skal vedligeholde kirkerne ustraffeligt af deres indkomster. Han må selv bruge kirkernes tiender eller for billig fæste og afgift forunde hvem, ham lyster, dem. Hvis nogen nød anstøder riget, skal kirkerne og deres tjenere komme til hjælp lige med andre gejstlige og kirker. SkR, 6, 42-43. (Jf. Kr. Sk. II, 6).

30. dec. (Kbh.) Skøde til hr. Ove Giedde for betaling på højhed og jus patronatus til Meilby kirke, som er sognekirke til hans gd. Magløgård i Gønge h. i Kristianstads len, med kirketiende af samme sogn samt herligheden til præstegden og degnestavnen med 1 pd. landgildesmør og nogle landgildepenge, som årl. ydes af nogle gde i sognet til kirken, og *dominium* og stedsmål deraf, så vidt det tilkommer kronen. [De alm. betingelser om præsts og degns ret, bise- og provstegæsteri osv. som i skødet på Kvidinge og Sønderslev]. SkR, 6, 44-45. (Jf. Kr. Sk., II, 6).

Tilf.: Samme tid fik Ove Giedde jus patronatus til Løvesteds kirke og til Vemmenhøjs kirke.

30. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Indvånere i Kristianstad Tomas Broome og Arnt Simonsen får bevill. på i Grimsøe og Neserumb sogne at oprette et potaskeværk og i 10 år brænde potaske på flg. vilkår: for at værket kan drives desto bedre, må de i begge sogne af bønderne købe den aske, de brænder af vindfælder, stubbe og fornedede træer, som er utjenlige til olden, dog at vindfælder skal bevilges bonden frit, mens stubbe og forfornede træer, for at forekomme den misbrug, som ellers kunne forårsages, skal udvises, dog bonden ikke dermed betages sin ret efter gammel sædvane. Derimod skal de i 10 år, regnet fra philippi jacobi 1649, svare kongen 150 rd. årl., som skal leveres i rentekammeret. Desuden skal de give kongen hver 10. tønne potaske, som brændes. Og de skal årl. efter udvisning og billig taksering med penge betale så mange friske bøge, som de behøver til driften. Endelig skal de hver for sig stille lensmand på Sølvesborg hr. Niels Krabbe

og hr. Henrik Lindenov t. Øvedskloster kaution for afgiftens redelige og rettidige betaling. SkR, 6, 46.

30. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Henning Valkendorf. Hvad råd-[mand] Martinus Tanke andrager, kan han erfare af hans supplikation. Han skal, så vidt lov og ret tilsteder, forhjælpe ham til rette. FT, 7, 21.

30. dec. (Kbh.) Forleningsbrev for Gunde Rosenkrantz på Kalø slot og len og Hassens birk fra philippi jacobi 1648. Genant: 450 kurantdl., 7 læster rug, 8 læster byg, 450 td. havre, 10 td. smør, 30 brændsvin, 150 får og lam, 100 gæs, 200 høns. Hvad lenets visse rente og indkomst if. jordebogen yderligere kan indbringe, forbeholder kongen sig efter regnskab. (Skbl. 2 (indkomsten af Lyagersbech [Lyngsbækgård] la-degd. forbeholder kongen sig), 3, 4 ($\frac{1}{10}$ af det uvisse), 5, 6, 10 (tjene m. 8 geruste heste), 7, 8 (mgl. forbud mod henvisn. til borgerne i købstæderne), 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19). JR, 11, 149-154. K.

31. dec. (Kbh.) Kvittansiarum. Hr. Axel Urup har gjort endeligt regnskab for al indtægt og udgift, vist og uvist, af fæstningen Christianpris og dens underliggende gde og gods, som er Bölch, Knoep og Søekamp i fyrstendømmet Slesvig-Holsten, som han af Christian 4. var forlenet med, fra philippi jacobi 1634 til årsdagen 1648, da han igen blev kvit dermed og med klart inventarium afleverede den til Lorenz [Laurids] Pogwisch, som er forlenet dermed. Desuden har han gjort regnskab for byggematerialer og proviant til landsoldaterne og garnisonens underhold, som er forbrugt på fæstningen fra 1. aug. 1631 til philippi jacobi 1648. Han er intet blevet skyldig, og kongen lader ham og hans arvinger kvit, frie og kravsløse fra sig og efterkommere. JR, 11, 154.

u.d. dec.¹ (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Fru Margrete Lunge, afd. Mogens Billes har til magelæg begæret flg. gods: i Bodum 1 gd. kaldet Kongens gård (Jens Andersen og Niels Bollesen), i Snever 1 gd. (Knud Christensen), 1 gd. (Peder Christensen) og 1 gd. (Hans Smed) – imod i Hansted s. 1 gd. (Christen Christensen), i Hvidbjerg s. Overgård (Laurids Lauridsen), i Gettrup s. i Gundtoft 1 gd. (Peder Nielsen og Palle Pedersen), i Heltborg s. i Ginderup 1 gd. (Peder Madsen og Niels Bertelsen) og i Hjaremål s. og by i Laase [Kåse?] by 1 gd. (Christen Christensen). CH skal erklære, om de begærede gde kan undværes fra lenet mod de tilbudte. JT, 12, 56.

1) Står ml. breve dat. 3. og 4. dec. 1648.

Ordlister og registre

Ordlister

Nedenstående ordliste er et supplement til ordlisterne i bindene for 1646 og 1647, hvortil der henvises.

- »*affusterne*« (211), affutager, kanon-underlag.
affødning, afkom, tillæg af husdyr.
ambere (217), tragte, stræbe efter.
annis gratia (230), nådsensår.
annona (26), årsgrøde.
- bagflod* (76), oversvømmelse af vand, der samler sig bag en sluse el. dæmning.
bartisan (30), partisan, en slags spyd m. modhager
»*biilegger*« (116), håndduge, servietter.
bo(e)slod, formue, alt hvad en person ejer bortset fra jord, en ægtefælles andel i det fælles bo.
bondeejendom (116), gård som ejes af en bonde
brændsvin, svin, der skal på olden, og derfor brændes m. ejerens bømærke.
- cantoret* (229), sangerkor, kapel.
comitat (188), følge.
- defrayere*, underholde, skaffe fri for-tæring, rejse m.m.
dominium (180), besiddelse, ejendomsret.
dugsvend (128), taffeldækker, tjener, som varter op ved bordet.
- erridspenge*, arbejdspenge
»*foerverk*« (124), foderværk, pelsværk.
- frihed* (en bys), privilegeret område, hørende til en købstad.
»*fuld køb gjort*« (30), afsluttet bindende handel.
fædrift, kvægavl, græsning, græsningsret.
- glapsluse* (76), *glapstighbord* (77), sluse, stighbord, som kan glide, er bevægelige. Meningen er fml., at de virker automatisk.
gravamina (32), besværinger, klager.
- harbopund* (25), landgildepund på 1/9, 1/10, 1/11 el. 1/12 tønde.
holdsvogn, vogn, som skal holdes i beredskab til befordring over en vis strækning.
holdsægt, pligt til at stille befordring (ægt) til rådighed.
husbondhold, afgift, der svares som anerkendelse af, at modtageren er rette husbond, el. som svares af den, der midlertidigt opholder sig uden for det gods, han som vorned hører til.
håndskrift, gælds-brev.
- indførsel* (fx i en gård), adkomst til med rettens følge at foretage eksekution el. udlæg i ejendommen.
- »*jeffning*« (185), fml. fordeling, udlodning.
kalentegods (29), gods, der tilhører

- el. har tilhørt et gejstligt kalente (broderskab), som modtager afgift heraf.
- kavringbrød* (57), små runde brød.
- kærv*, neg (tiende i kærven i modsætning til tiende i skæppen, dvs. i aftærsket korn).
- labores* (198), arbejder.
- »*lederne*« (211), affutager, kanonunderlag af bjælker.
- »*loddingen*« (53), udlodningen, jf. »jeffning«.
- løb(e)* (212), smørmål, hvis størrelse varierer fra landsdel til landsdel.
- mælkedeje* (133), malkepige, mejerske.
- observance* (122), skik og brug.
- opskreve* (mænd) (45), skriftligt tilsgætt.
- opskrift* (78), opgørelse over.
- opskrive* (28), opsiges skriftligt.
- opvarte*, overvære, have tilsyn med, sørge for underhold til.
- pantsvend* (240), pandsvend, jagtbetjent, som opstiller panderne (jærgernettene).
- procuratoria* (108), fuldmagter, bemyndigelser.
- rançon* (108), løsepenge, løskøbelse.
- redesvend* (128), husholder, forvalter, jf. dugsvend.
- remedere* (193), råde bod på, forbedre.
- renteritakst* (134), en af rentekammeret fastsat omregningstabel til penge for korn og andre naturaller.
- rivieret*, bredden.
- rode* (40), længdemål på 6 sjællalen.
- rømningsgods*, gods, løsøre, ejendele forladt ved rømning.
- sagefald*, bøder, ret til at oppebære retsbøder.
- salveguardie* (127), sauvegarde, salvegarde, sikkerhedsvagt.
- sandemænd*, livsvarigt udpegede lokale mænd, der skal afgøre markeskelstvister og andre trætter el. afgive erklæringer herom til brug ved domstolene.
- skoledegn* (200), løbedegn, latinskoolelev, der virker som degn i nærliggende sogn, jf. sædedegn.
- skovvogn* (24), forpligtelse til at møde med vogn til transport af tømmer el. brænde.
- smalle tønder* (140), almindelige korntønder i modsætning til de større Ribetønder.
- stod* (133), flok af heste, en hingst og dens hopper.
- stokknægt* (211), medhjælper for profossen.
- stykke*, vinmål (ml. 960 og 1920 potter).
- stylo usitato* (111), i den sædvanlige stil.
- sundkorn* (142), afgift i korn for fri fart over sund.
- sædedegn* (200), degn m. bopæl i sognet. Jf. skoledegn.
- sølvpop* (115), hofbetjent, som forestår sølv- og guldtøjet og har ansvaret for sølvkammeret.
- sårsmål* (215), retssag ang. tilføjelse af sår. Her: alvorlige el. store sår.
- tilholde sig* (182), gøre krav på, hævde sin ret til.
- tolvmandsskæppe* (25), skæppe på 1/12 tønde.
- »*udsprenchte discours*« (209), vel nærmest: udbredt rygte.
- viborgpund* (25), landgildepund på 1/18 tønde.
- voldsvoren* (101), betyder egl.: med ed svoret skyldig i vold. Her vel

blot: kendt skyldig (i en gælds-sag) pga. udeblivelse fra retten.
værested (213), opholdssted, bolig, hus.

øre skyldjord (120), sjæll. jordvurderingsenhed (1 mark skyldjord = 8 øre skyldjord).

åbodspenge (104), flere mulige betydninger. Her vel nærmest: afgift for forbedring, evt. erstatning for skade på ejendom.